

СТУДЕНТСКИ СЕМИНАР 2023

ОТНОШЕНИЯ И ОБМЕН МЕЖДУ ЕВРОПА И АЗИЯ

Съдържание

Корейска феминистка литература

Ангелина Малинова 3

История и развитие на корейската филмова индустрия

Валентина Ангелова 13

Сравнение между Корейските и Европейските приказки

Виктория Георгиева 23

Южнокорейските ритуали

Виктория Гьорева 32

Работохолизмът в Япония и влиянието му преди и днес

Виктория

Манолева 38

Пътят на коприната

Вяра Николова 47

Корейски куклен театър „Кокдугакши - нори“ (꼭두각시놀음)

Деница алчева 51

Културен обмен между Япония и Европа

Деница Иванова 57

Еволюция на анимацията в Европа и Япония

Димитра Вълчева 64

Севернокорейските деца в България

Елица Милошова 70

Халлю култура – разпространение и влияние в световен мащаб

Калина Ангелова 77

Музеи в Китай

Камелия Василева 84

Позицията на жената в Европа и Азия

Катерина Белчева 90

Животът в днешна Япония

Кирил Маслинков 98

Корейската литература по време на Корейската война (1950 - 1953)

Кристиана Върбева 107

Сватбени ритуали на Балканите и Източна Азия	
<i>Лена Йованович</i>	115
Когурьо - голямата старокорейска сила	
<i>Людмил Георгиев</i>	126
Европейското виждане за алтернативната медицина в Източна Азия	
<i>Маги Влаева</i>	134
Духовните източни практики, преплетени в ежедневието на Запада	
<i>Мари Гатева</i>	142
Отношенията между Китай и Европейския съюз	
<i>Мария Василева</i>	148
Икономическите отношения между Япония и Европейския съюз“	
<i>Мария Янакиева</i>	154
Образите на корейските традиционни маски в съпоставка с кукерските маски на българите	
<i>Мартина Мишонова</i>	162
Ерата Мейджи – отварянето на Япония към света	
<i>Ниа Вутова</i>	171
Корейските стандарти за красота и тяхното влияние и навлизане в Европа	
<i>Никол Димитрова</i>	180
Политиката за едно дете в Китай	
<i>Никол Кабакчиева</i>	187
Същност на корейската и българската кухня- прилики, разлики и място в съвременния свят	
<i>Рая Калинова</i>	202
История на китайската кухня в Европа	
<i>Рая Синигерска</i>	212
Трите шилски царици – Сондок, Чиндок и Чинсон	
<i>Росица Бобева</i>	216
Стандартите за красота в Южна Корея и Европа	
<i>София Шейретова</i>	224
Ханок – корейско архитектурно наследство	
<i>Тони Момчилова</i>	231

Корейска феминистка литература

Ангелина Малинова

Начало

Днес в Южна Корея жените писатели са толкова много, колкото и техните мъже, като често печелят най-добрите литературни награди и публикуват бестселъри. Някои от тези жени са добре известни обществени фигури, широко търсени за интервюта, лекции и мнения. Професионалните жени писатели се появяват в Корея в началото на века, но едва от края на 60-те години те забележимо нарастват като видимост и брой. Всъщност броят на жените, пишещи професионално, се увеличава толкова рязко, че през 90-те консервативни мъже литературни критици и писатели се оплакват, че корейската литература е наводнена с млади жени, нетърпеливи да публикуват. Това оплакване отразява променящия се литературен пейзаж, в който жените, които са били критикувани от литературната върхушка, както и в други публични форуми, стават много активни. Правото на публикуване и участие в социална критика са основни стълбове на обществената сфера както в Корея, така и навсякъде по света, отдавна е преобладаващо главно от мъже писатели, поети и критици. За да разберем значението на възможността жените да участват пълноценно в корейската литература, първо трябва да разберем какво означава жените да пишат.

Възможността жените да пишат по времето на династия Чосон (Корея)

Корейските жени отдавна са изключени от публичното участие и подобно на Европа са считани за домашни представители на семейството и дома. За разлика от Западна Европа обаче основата на противопоставянето на отношенията между публично и частно не произлиза от буржоазния етос, а от конфуцианската етика. Според конфуцианската космология разделението между домашната или вътрешната сфера и обществената или външната сфера е олицетворявано от разделянето на жените и мъжете в отделни групи. Жените са ограничени до домашния живот и грижите за семейството, докато мъжете заемат външната сфера, която управлява живота на семейството - политика, етика и притежание на собствеността. В идеалния случай тези две сфери се смятат за допълващи се и не са непременно йерархични, но всъщност изключването на жените от външната сфера означава отказ от формално образование, законни права и икономически средства. Династия Чосон (1392-1910) се уповава на конфуцианските принципи. Конфуцианството поставя силен акцент върху ученето като средство за самоусъвършенстване, но образованието означава различни неща за мъжете и жените.

За елитната класа на мъжете (янган) добродетелта е получена чрез обучение по книги, базирано на класическо образование (на китайски), което е необходимо за самоусъвършенстване и политическо участие. Целта на образованието за жените янган е да ги подготви за домашната сфера, осигуряващи физическите и психически нужди на семейството. Жените от висшата класа са обучавани на хангъл, фонетичното корейско писмо, тъй като се смята, че жените могат да се възползват от четенето на прости книги с правила, предназначени да предават сложни идеи. Жените са обучавани на подобаващо поведение, говор, външен вид и целомъдрие, подчинение и дълг биват изтъквани като върховни женски добродетели. Четенето на биографии на добродетелни жени също е насърчавано с надеждата, че тези саможертвени модели ще бъдат подражавани. Дори ако жените са образовани, в среда, която ги обезсърчава да изразяват мнението си, възможностите те да пишат са ограничени. Въпреки това е обичайно жените да разпространяват поезията и писмените си наблюдения на други жени. Запазени са хиляди частни стихотворения, кюбанг каса (лирически стих за вътрешната стая), написани от жени с привилегия. Те записват съвети и мисли за домашния живот, предадени на дъщери и други женски членове на нейното семейство. Съществува и класа жени, известни като кисенг (професионални куртизанки), които често са грамотни. Считани за нисши в социалните слоеве, те са обучавани да забавляват благородници и съставянето на поезия е част от професионалното им обучение в изкуствата. Прочути кисенг като Хуанг Чини (16-ти век) са известни с умелото си писане на шиджо (стих от 3 реда). Освен това творбите на талантиливи майки, сестри и съпруги на известни мъже, като Шин Саимданг, Хо Нансорон и лейди Хонгъонг, са запазени от техните мъжки роднини и служи като блестящи примери за творческите способности на жените в епоха, когато малко жени са получили образование. Шин Саимданг (1504-1541) е била и продължава да бъде славена в Южна Корея като примерна добродетелна жена – идеална дъщеря, снаха, майка, съпруга и домакиня. Нейната слава се дължи на това, че е била майка на известен конфуциански учен И И (известен като Юлгук) и се смята, че нейните женски добродетели са подхранвали неговия научен успех. По-осезаеми от нейните майчински качества за нас днес са поезията и картините, които е оставила след себе си. Саимданг е била високо образована и пише поезия шиджо както на хангъл, така и на класически китайски, които малко жени имат възможност да научат. Нейните изящни картини на растения, насекоми и домашни любимци предшестват с едно десетилетие прочутите природни картини на японски придворни дами от 17 век. Дори днес нейното наследство се пази в светилище и има церемония, в която Саимданг е почитана като

образец на майчинството и за нейните умения в поезията и рисуването. Друга талантлива благородничка от 16-ти век, Хо Нансорон (1563-1589), е призната за една от най-изтъкнатите поетеси през династия Чосон (Корея), а също и за изключителна даоистка поетеса. Заедно с известния си брат Хо Кюн, за когото е известно, че написва първия роман на родния им език в Корея, Нансорон е обучавана заедно с брат си от известен учен и поет, И Тал. След брака си тя написва много кюбанг каса, оплаквайки самотното си съществуване като съпруга и майка. Хо Нансорон също написва стихове, които изследват даоистките теми за безсмъртието и фантастичните пътешествия през природата в колекция, наречена: Скитащи безсмъртни. След смъртта на Нансорон на 26-годишна възраст нейният известен брат съставя том с нейната поезия, събрана от членове на семейството, гарантирайки оцеляването на нейното писмено наследство. През 18 век лейди Хонгъонг (1735-1815) записва трагичните събития на кралското семейство в четири отделни мемоара. Родена в семейството на прочут кралски министър, лейди Хонгъонг е избрана за съпруга на престолонаследника принц Садо. За съжаление престолонаследникът бива измъчван от психично заболяване и убит по заповед на собствения си баща, крал Йонгджо, който нарежда синът му да бъде запечатан в сандък с ориз, докато издъхне. След смъртта на съпруга си, Хонгъонг остава безсилна като опозорена вдовица на Садо. И все пак тя се бори да гарантира, че най-големият ѝ син, новият наследник на трона, ще оцелее след интриги в кралския двор, целящи да му попречат да стане крал. Въпреки многобройните трудности, Хонгъонг доживява да види как синът ѝ става крал Чонгджо и внукът ѝ също се възкачва на трона. Нейните мемоари представляват завладяващ разказ за дворцовия живот през 18-ти век и записват интригите и смущенията, които измъчват нейните родителски и съпругески семейства. Четейки ги, ни се дава възможност да надникнем в съзнанието на една жена, която смята, че е важно да запише собствената си версия на държавни, семейни и лични събития. Тъй като писането на жените по това време се фокусира върху домашната сфера, мемоарите на Хонгъонг са уникални като разказ на жена за битките за власт в съда. Освен това нейният разказ от първо лице се противопоставя на стандартната конвенция за биографии, истории и мемориали по това време, които се написват с цел предаване на конфуцианските морални принципи чрез внимателно предписани теми, като същевременно не се включват лични подробности. Лейди Хонгъонг ясно иска мемоарите ѝ да бъдат допълнение към официалните съдебни протоколи, които според нея представят погрешно трагичните събития, които е преживяла. Всеки мемоар е написан с определена цел, или като заповед към нейното семейство по майчина линия, или

адресирано до нейния син и внук, след като се възкачат на трона, съответно, за да изчисти това, което тя смята за неистина в официалните архиви. Чрез мемоарите си лейди Хонгъонг предава личната си памет, за да реконструира историята и използва писането си, за да информира обществената история.

Професионални жени писатели през индустриалната епоха

60-те и 70-те години на миналия век са известни като ерата на индустриализацията в Южна Корея, период, в който авторитарното правителство обявява мандат за икономически растеж чрез бърза индустриализация и увеличен износ. За да постигне икономическите си цели, държавата спира гражданските свободи, подкрепя експлоатацията на труда и толерира унищожаването на селските райони като необходимо за националното благо. Увеличеното икономическо неравенство и грубото нарушаване на правата на човека поражда мощни антидържавни националистически движения, които са критични към капиталистическата модернизация. Важен авангард срещу авторитарната държава бива движението за национална литература, което се опитва да разобличи и да се противопостави на дефинирания от държавата национализъм като подкрепящ само интересите на националния елит – държавата, предприемаческата класа, военните и църквата. Смятало се е, че писането е мощно средство, чрез което да се образуват и стимулират хората срещу потисничеството. В този бурен период обществото претърпява масивна трансформация и социалният хаос, който настъпва, принуждава много корейци да преоценят своята история, обичаи и конвенции, които вече не изглеждат смислени в лицето на огромни катаклизми. Колкото и болезнена да е индустриализацията за повечето корейци, живели през 60-те до 80-те години на миналия век, тя помага за създаването на значителна средна класа и потребителска култура с висока степен на грамотност. Изискването за основно образование гарантира, че жените вече няма да бъдат неграмотни, въпреки че дъщерите обикновено се отказват от висше образование в полза на братята си. Професионалните писатели вече могат да публикуват в процъфтяващите комерсиални издания, а 70-те години стават свидетели на появата на най-продавания автор, който се радва на слава и финансово възнаграждение. В редиците на литераторите има и жени писатели, чийто брой нараства значително от края на 60-те години. Докато повечето жени писателки все още се борят да бъдат признати и да се издържат като професионални писатели, няколко постигат феноменален търговски успех. 14-томната семейна сага на Пак Къонг-ни, наречена Земя (토지), спомага за началото на литературната тенденция от многотомни исторически

романи. Във време, когато много корейци се борят да интерпретират и анализират своята история, тази популярна форма на писане на романи привлича голям брой аудитория от читатели. Родена през 1926 г., Пак Кьонг-ни започва да пише разкази през 50-те години на миналия век за ужасяващите случки през Корейската война (1950-53). Като повечето женски писатели, тя също пише романи за брака и семейния живот. Първият том на „Земя“ е публикуван в края на 60-те години и Кьонг-ни продължава да публикува том след том от този популярен роман през следващите две десетилетия, което я прави една от най-продаваните женски писатели на всички времена. Друг критично и комерсиално успешен писател е Пак Уансо, която публикува за първи път през 1970 г., когато е на 40 години, необичайно поради факта, че повечето професионални писатели в Корея дебютират, като печелят литературни награди, докато са на 20 години. Пак Уансо има лоялни последователи и е един от първите корейски писатели, без значение мъже или жени, които се радват на широк комерсиален успех. Плодовит писател, който пише упорито за проблемите, присъщи на корейското общество, тя също така се ангажира да разшири читателската осведоменост за проблемите на жените. Нейните най-критично оценени творби подтикваат корейците да разберат по-добре собствената си история и нейните ефекти върху настоящето, особено опустошителните последици от Корейска война. Въпреки че Пак Уансо се смята за писател на проза, тя се основава на фактите от собствения си живот, за да публикува няколко важни произведения на автобиографичната проза. Също така подобно на жените писатели пионери преди нея, Пак Уансо разчита на собствения си опит, за да се задълбочи в трудностите, пред които са изправени жените в едно патриархално общество. Нейните отговори никога не са прости и тя е толкова критична към отношението на жените една към друга, колкото и към безчувственото отношение на мъжете към жените. За разлика от нейните сестри пионери обаче, в случая на Пак Уансо нейната индивидуалистична и безмилостна критика на корейското общество я превръщат в уважаван и обичан писател.

Преживяванията на корейските жени

Предмодерната епоха в Корея е доминирана от патриархален начин на мислене. Корейската патриархия е институционализирана от „царската система“, която е политико-правната институция, призната от династията И, и е подкрепяна духовно от конфуцианството от 1394 г. насам. „Патриархат“ буквално означава „управление на бащата“. Патриархатът е светилището на мъжката власт над жените и по-младите хора. В продължение на петстотин години доминирани от мъже общества са приемали патриархата като „естествен ред“: жените трябва да служат на мъжете, а децата трябва

да служат на родителите си. Тъй като те са тези с по-слаб ум, те трябва да служат на по-силните. Тук подчинението е свързано с малоценност. Авторитетът на мъжете се основава на превъзходство. Патриархатът създава определен ред сред хората, а също така контролира икономиката и политиката в обществото.

В традиционното корейско общество жените до голяма степен са били ограничени от дома. От ранна възраст от жените се изисква да усвоят конфуцианските добродетели на подчинение и издръжливост, за да бъдат подготвени за бъдещите си роли на съпруга и майка. Въпреки че им е отказана всякаква възможност да участват в управлението на голямото разширено семейство, жените все пак играят важна роля в семейството. Те помагат за поддържането на семейната линия. Жените са невидими, безгласни, безименни и биват третиранни като второстепенни през предмодерната епоха в Корея. Тогава жените нямат право да работят на обществени места. Те се посвещават на семействата си като любими съпруги и уважавани майки. Жените не могат да получат никакви права в семейството и в обществото. През този период на жените не е позволено да говорят или да бъдат чути в обществото или в семейството си. Те нямат право да изразяват чувствата си. Жените са безгласни. Когато се роди момиче, родителите не са доволни, защото имат нужда от мъже за земеделска работа. След брака жените губят имената си. Наричат ги или нечия съпруга, нечия майка или член на нечие семейство. Никой не помни имената на жените. Дори самите жени не искат да бъдат наричани с официалните им имена. На жените им е забранено да учат в държавни образователни институции. Те биват омаловажени от политиката, икономиката, културата и дори религията. Жените в това време са жертви.

По време на японския колониализъм (1910-1945 г.) Корея навлиза в модерната епоха. Ресурсите на страната биват изчерпани, поради експлоатацията им от японците. След това всичко е допълнително разрушено през Корейската гражданска война (1950-1953 г.). По време на японския колониализъм много корейски жени биват принудени да служат на японските армии като „жени за утеха“. Японците взимат тези двеста хиляди млади жени на бойното поле. Петдесет до седемдесет хиляди от тях стават проститутки на японските войници. Те са на възраст между 16 и 32 години. Това не е принудителна проституция: японските войници през Втората световна война биват „обслужвани“ от корейски жени. Корейското правителство смята това за срамно и неморално. В резултат на това фактите не биват официално разкрити до 1992 г. Когато японците загубват войната, много от жените-проститутки са убити. Някои жени остават в Япония, а малък

брой се връщат в Корея. Те са третирани като грешници и срамни хора. Това означава, че биват експлоатирани от японската колонизация и отхвърлени от собствения си народ.

До 70-те години Корея преживява широко разпространена бедност. Хората искат да станат богати като индивиди и като нация. Затова жените ги пускат на работа. Те трябва да допринесат за икономическия и индустриален растеж на страната. Въпреки че това отбелязва подобрене в положението на жените, те са силно дискриминирани на работното място. Също получават ниски заплати, страдат от лоши условия на труд и дълго работно време. Жените винаги са третирани като по-низши от техните работници мъже. Те все още понасят мълчаливо лошите си условия, точно както са понасяли традиционните структури от предмодерната епоха.

Днес начинът на живот на корейското общество не се различава много от този в Северна Америка или други западни страни. Има доказателства за постмодерни тенденции в Корея. Западният капитализъм и неговото мото за „преследване на печалби“ и „удобство“ са засегнали корейското общество (Ким А.И 1995: 227). Уестърнизацията в Корея започва, когато хората започват да се разочароват от западния пазар на труда. Когато международният социализъм се срива, Корея възприема западния капитализъм. Американската икономическа система и политика са преплетени с политиката и икономиката на света. Това не отчита много плурализма в света, с изключение може би на културния плурализъм. Въпреки че постмодерното мислене набляга на разнообразието от животи, ритми, теории, звуци, цветове и мнения, икономическата реалност не отразява този възглед за разнообразието. Светът се поддава на един вид фашизъм, продиктуван от американската политика и икономическа система.

Дори в този нов контекст конфуцианската етика и възгледи за света остават запечатани във всички аспекти на корейското общество. Корейските християни също не са напълно свободни от конфуцианската мисъл. Християнството представлява западната култура, която е индивидуалистична. Източноазиатските култури са конфуциански: семейството и семейните връзки са силно изразени. Когато Ким Юнг-Ха (1996:349) говори за азиатско-американските жени, тя заявява, че „Конфуцианството показва очевидна стабилност и съгласуваност на азиатско-американските семейства“. Това обаче не е без висока цена, която плащат най-вече азиатско-американците. Според конфуцианството понятието "семейство" е в основата на всички човешки отношения.

Авторитетът на бащата, който е глава на семейството, е важен за сигурността и хармонията в семейството. От това следва, че мъжкото превъзходство и женското подчинение ще се считат за необходими в такава система. Конфуцианското понятие за

семейство е в основата на корейската образователна система, религиозни институции, политически структури и дори лични отношения в корейското общество. По този начин днес корейските жени трябва да анализират и деконструират патриархалните ценности, които поддържат системата на неравенството. Чрез анализ и деконструкция корейските жени ще могат да подобрят не само социалното си положение, но и да променят структурите на обществото от корените си.

Корейската феминистка теология започва в Корея през 70-те години. Целта е установяване на правата на човека и съпротива срещу политическата диктатура (1960-70 г.). В началото на 80-те години феминистката теология процъфтява в Корея. Някои чуждестранни феминистки книги са преведени на корейски и корейските жени сами написват много феминистки книги, споделяйки собствения си опит. Разгледаните въпроси биват: Как жените могат да разберат мъжки Бог (Розмари Рютер 1992)? Какви са женските характеристики на Бог (Елизабет Молтман-Вендел 1991)? Какъв е образът на Исус Христос от гледна точка на корейските жени (Чонг Х.К 1990)? Какви са мненията на феминистките теолози за корейската ситуация (Пак С.К 1983)? Феминистката теология даде на корейските жени сигнал за събуждане и ги вдъхнови да се мотивират и да направят нещо.

Корейските феминистки теолози се опитват да артикулират своята идентичност като корейски жени и да намерят свой собствен уникален начин на теологизиране като феминистки теолози. Корейците като цяло са разбрали положението си и се опитват да намерят решения по много различни начини.

Социални теми в корейската женска литература

- Литературата като отдушник и средство за намиране на собствената идентичност, вписване на своята уникалност: Пак Уансо: „Извън стените“, Шин Кьонг-сук: „Самотната стая“. Създаване на нов поетичен език от поетеса от 1970 г. Писане: „Другото име на желанието“ (Мун Джонг Хи).

- Женската литература, особено през 90-те, характеризираща се с прибягване до тривиалното и ежедневието, кратки описания, множество гледни точки (за разлика от монолитния и тоталитарен дискурс на мъжете), но желанията на женските персонажи не рисуват правилния образ на жената; остават доминирани от преобладаващото общество.

- Краят на „женската“ литература: удовлетворява някои критици, но не означава ли отказ или приемане на системата? Авторите от 90-те биха имали „освободени неосъществени желаниа“, а сега жените писатели „осъждат истинската природа на капитализма и поставят под въпрос желанията, наследени от мъжкото общество“... (но

не е ли това все още форма на феминизъм?); Апорията на въпроса: „не да бъде разпознавана като женски автор, а като автор без пол и в същото време да бъде защитник на женските желания...“.

- Променяща се роля на бедността в литературата: от „епичен“ и почти носталгичен спомен до срамна реалност.

- Поставяне под въпрос на майчинството като форма на изразяване на идентичност.

О Образът на майка като център в литературния дискурс за семейството: жената като катализатор на повествованието. Майка = семейство, но семейството е двигателят на социалния възход: централната роля на майката в този тропизъм.

О Жертвена и жертвоготовна майка: насилствени майки, проектиращи неосъществени желания върху децата. Прилагат кастрираща дисциплина, контрол и потисничество = господство чрез чувство за вина (вменяване на вина – Шин Кьонг-сук).

О Също така насърчаване на „нов матриархален ред“ („синдром на майката“; Шин Кьонг-сук и свръх-митичния и консервативен образ на майката на Матер Долороза).

О Апория на майчинството: самата майка се нуждае от майчина подкрепа.

О Майката като „фигура на патос“: „Миналите форми на майчинство като жертва и грижа за другите са отстъпили място на науката и методите на командване и контрол“, „Ключът към освобождението на семейството е в освобождението на майките. Тогава новият акт на синовна почит вероятно е да освободим нашите майки от наложените им ограничения на майчинството. Джонг Йо-ул (Списъци, Книги от Корея, 2011, стр.13).

О Скандинавските майки, които са по-индивидуалистични, търсят лична реализация и тази на семейството си, но заедно, а не чрез децата си. Търсене на диалог между поколенията родител-дете.

- Жената като отсъствие в рамките на доминиращ мъжки авторитарен език: Че Юн.

- Тялото като обект на желание, но и на потребление, и на „колонизиране“ от мъже, марки козметика, дрехи, медии и т.н. Присвояване от жени, които се възползват от тялото и девствеността си.

- Обусловена от пола икономика на желанията. Афинитет между жената и индустриалната машина. Джонг И Хьон, „Романтичната любов и общество“(2003): жените като съучастници на консуматорското общество, агенти на натрупването на богатство и бракът като обмен на желания. Въпрос за романтичните връзки и брака в

капиталистическото потребителско общество. Наблюдение на анонимността, самотата, разликата между половете в едно неолиберално общество.

- Разделението мъж-жена: необщителност, непримиримо противопоставяне?

О Въпрос за двойката. Врагове, мъжки „заселник“ на жената като територия („тя е моята колония“, Мун Джонг Хи). Дали майчинството е единственият начин да се определи и обедини двойката? (Мун Джонг Хи). Двойка = вина, задължения (семејни), вписване в отчуждаваща генеалогия.

О Хан Ганг: „жена-растение“, която предлага алтернатива на съвременното общество, преобладаващо от зверства и мъжественост. (Разглеждан въпрос: Жените са бъдещето на мъжете?)

О Любовта като лек? Мъжът вече не е непременно друга противоположност, а допълващата половина. От враг мъжът преминава към съучастник/спътник в живота. Въпрос на състоянието на мъжете – път към помирение?

Обобщение

Жените в Корея са поставени под въпрос в контекста на традиционно общество, структурирано от конфуциански ценности, които 20-ти век брутално проектира в модерността. Литературата, създадена от жени, повтаря този въпрос от втората половина на века, като най-накрая издава глас, сведен до мълчание и примирение. От първите поколения, които се стремят да намерят собствения си език и да завладеят област, която някога е била прерогатив на мъжете, до поколенията от 2000-те, които отказват епитета „женска“ на своята литература, едва навършила шейсет години. Зад строго литературен и естетическия въпрос, тези писатели ни дават основни ключове за разбиране на обществените проблеми, които разтърсват корейското общество, далеч от бляскавия образ на „Корейската вълна“.

Библиография:

Women and Korean Literature – Helen Koh:
https://www.koreasociety.org/images/pdf/KoreanStudies/Monographs_GeneralReading/GettimgtoKnowKorea/GTKK%205%20Helen%20Koh%20Women%20and%20Korean%20Literature.pdf

Female visibility through Korean literature: Feminist theological critique by Eun Ok Jeong & Yolanda Dreyer

Résumé de l'intervention: La littérature féminine en Corée du Sud: modernité(s) et changement social

История и развитие на корейската филмова индустрия

Валентина Ангелова

Въведение

Корейската филмова индустрия добива все по-голяма популярност през последното десетилетие. Това се дължи на Халлю/ Корейската вълна, която представя културата на Република Корея пред света. На този етап може да се каже, че по-голямата част от световната популация е гледала или поне чувала дадена южнокорейска продукция. Тази известност, обаче, е добита едва през последните години на корейската над стогодишна кинематография. От първите години на 20 век, до началото на 21-ви век корейското кино е претърпяло доста промени- има периоди на разцвет, но и времена на застой. Следователно е почти невъзможно да се изгради последователна линейна история- от нямата епоха до навлизането на звука и съвременната епоха. Филмовата индустрия на Корея се развива във времена на повтарящ се модел на колонизация и потисничество- първо от страна на Япония(1910-1945г.), след това от САЩ (Южна Корея) и Русия (Северна Корея) (1945-1948г.) и след Корейската война (1950-1953 г.), когато това разделение е официализирано с разделянето на нацията на две: комунистически Север и капиталистически Юг. Имайки предвид казаното е ясно, че корейската филмова индустрия е неразделна от политическото състояние на страната и проблемите на социалната класа. Освен това южнокорейското кино не е имало такава видимост на световната сцена, каквато са имали други източноазиатски кинематографии, включително Япония и Хонконг, и става известно едва в средата на 2000 г.

Целта на този доклад е да разгледа постоянно променящата се история на корейската филмова индустрия, да проследи нейните периоди на развитие и да посочи нейното съдържание и характеристики- жанрове, популярни продукции и техните автори и др.

Периоди на развитие

Първи прояви

Първият киносалон в Корея, Dongdaemun Motion Picture Studio, е открит през 1903 г. Театърът Danseongsa е открит в Сеул през ноември 1907 г. В тях, обаче, доминират чуждестранните филми, внесени от САЩ и Европа. В периода между 1910 и 1922 г. са прожектирани 2570 чуждестранни филма, като през 1919 г. броят им е бил най-висок - 218. Браян Йесис твърди, че една от причините, поради които преди 1919 г. не са създадени корейски филми, е фактът, че японските окупатори са искали да потиснат

всякакви антияпонски настроения. В периода на колонизация е било трудно да се създават корейски филми, а още по-сложно е било разпространяването им поради факта, че корейските киносалони, с изключение на вече споменатия Danseongsa, са били собственост на японците. През 1917г. е създаден Японски правилник за филмите, който влиза в сила през 1918г. и се използва за цензуриране и регулиране на корейското кино, както и за определяне на вида на "чуждестранните" филми, които могат да бъдат показвани, и се прилага от централното полицейско бюро в провинция Кьонги, Корея. През 1926 г. с официални закони за цензурата, известни като Генерален закон № 59 на правителството, се определят правилата за производство, разпространение и показване на кино в Корея.

Първите корейски филми са кино-драми - театрална постановка на живо на фона на филм, прожектиран на сцената-първата от които е „ Fight for Justice“ (кор. **의리적 구토**), режисирана от Ким До-сан през 1919 г. Спорно е дали тази кино-драма е наистина първия корейски филм, но датата на излизането му - 27 октомври 1919 г. - се обявява за начало на корейското кино, а 27 октомври се отбелязва като Ден на киното в Корея. Всъщност първият изцяло корейски филм от гледна точка на режисьор, снимачен екип, техники и актьори е “The Story of Jang-hwa and Hong-gyeon” (кор. **대장화홍련전**) от Пак Чонг-хюн през 1924 г.

Ера на немите филми (1926-1935г)

През 20-те години на ХХ в. се развиват редица продуцентски компании, сред които и "Choson Kinema ", основана от японския търговец Йодо Ораджо, която използва японски режисьори и филмов екип/техници и корейски актьори. През 1926г. излиза филмът „Ариранг“ (кор. **아리랑**), който поставя началото на ерата на немите филми. Режисьор, продуцент и звезда във филма е младият актьор На Уун-Гю, който преди това е участвал в друг филм на същата продуцентска компания (Чосон Кинема). Въпреки нарастващата популярност на местното кино, японската цензура изиграва голяма роля за ограничаване на растежа му. Колониалното правителство изисква всички чуждестранни и местни филми да бъдат представяни за одобрение от правителствен цензурен съвет, преди да бъдат прожектирани, а полицията присъства в кината по време на прожекциите, за да следи спазването на правилата . Това е било необходимо и поради присъствието на „бьонса“ (кор. **변사**)- разказвачи на неми филми, които изпълняват функцията на официален преводач за публиката, като произнасят диалога и описанията на живо. Тяхната роля е много важна, тъй като имат силата да украсят разказа и да

променят смисъла на филма. По време на прожекциите, ако не присъстват японски войници, разказвачите отправят политическа критика по отношение на японското управление. „Бьонса“ са добили голяма популярност, има ли са собствени фенове и в някои случаи тяхното заплащане е било по-голямо от това на актьорите. След успеха на „Ариранг“ филмовата индустрия в Корея се е активизирала повече. Важна роля в развитието на Корейските филми са играли „кисенг“ . Въпреки, че на сцената женските роли са били изигравани от мъже, „кисенг“ са ги изпълнявали в киното. Най-отбелязваната „кисенг“ от Ранния период е И Уол-Хуа, първата появила се във филм е била Хан Мюн-Ок с участието си в нямата адаптация на „The Story of Chunhyang“ през 1923г.

В периода на 20-те години на ХХ в. са били създадени множество качествени филми, като няколко произведения, възхваляващи корейския национализъм, достигат до публиката. Но от 1930 г. цензурата става много по-строга, така че мелодрамите и про-японските филми стават по-значими. До средата на 30-те продуцирането на местни филми е силно потискано.

Ера на звука (1935-1945г.)

Първият звуков филм в Корея е „The story of Chunghyang“ (кор. **춘향전**) излязъл през 1935г., с режисьор И Мьонг-Уу. „Бьонса“ се противопоставят на появата на звука в киното, като се страхуват, че в резултат на това ще загубят доходоносните си работни места. Чо Сунг-Ким е един от малцината, които успяват да преминат към звукозапис, като се утвърждава като актьор и участва в **춘향전**. По онова време филмовото творчество не е било силно развито, но по-горе споменатия На Уун-Гю се възползва от придобитата си популярност и пише и режисира още два филма преди да почине, а именно „The Town Across the River“ (кор. **강 건너 마을**) 1935г. и „Oh Mong-nyo“ (кор. **오몽녀**) 1937г. Звуковите филми в Корея се сблъскват с много по-строга цензура от страна на японското правителство, отколкото немите филми преди тях. Освен това, със загубата на „бьонса“ антиавторитарните послания вече не могат да бъдат заобикаляни от цензурата по този начин. Корея е един от първите и най-важни центрове на колониално филмопроизводство в Япония. Спонсорираните от Япония късометражни филми, кинохроники и игрални филми силно насърчават културната асимилация сред колонизираната корейска аудитория. За тази цел е създадено Корейското колониално кино, което произвежда и разпространява филми, които популяризират японската култура и обичаи, както и ползите от модернизацията под ръководството на японците.

Пример за такъв филм е „Ти и аз“ създаден през 1941г. и режисиран от кореец на име Хе Йонг, който е работил в японската филмова индустрия под името „Хинацу Ейтаро“. Този филм е създаден от съвместната работа на японско студио и японско спонсориран корейски отдел за военна информация. Сюжетът популяризира „доброволното“ записване на корейци в японската армия и като под сюжет разглежда любовната история между японка и кореец. През 1942 г. правителството напълно забранява филмите на корейски език, въпреки че филми на „хангъл“ все още са се появявали на моменти.

Период след края на ВСВ и по време на Корейската война (1945-1953г.)

След капитулацията на Япония, творците започват да откриват нови теми в киното, като доминираща е ,разбира се, темата за свободата. Един от най-значимите филми от тази епоха е "Viva Freedom!" (1946 г.) на режисьора Чой Ин-Гю, в който е представено движението за независимост в Корея. Филмът има голям комерсиален успех, тъй като се възползва от вълнението на публиката от скорошното освобождение на страната.

С началото на Корейската война филмовата продукция отново среща затруднения и изпада в период на застой до 1953г. През това време внасяните чуждестранни филми са били източник на развлечение за корейците. Повечето филми от този период са били изгубени или унищожени, заедно със студиата.

Киното в Северна Корея (1950-сега)

По отношения на развитието на филмовата индустрия в Северна Корея няма изключително конкретна информация. Не е ясно какъв брой филми са произведени през годините. По време на Корейската война са изкарани няколко филма- „Righteous War“ (1950г.) , „Boy Partisans”(1951г.), „Again to the Front“ (1952г.). Като филмите са използвани за идеологически цели ,а повтарящата се тема е за жертвата в името на нацията. Северна Корея традиционно използва пропагандни теми и техники в своите филми - всички те са продуцирани, поддържани и цензурирани от организираното от държавата филмово студио. Държавата е въвела идеологията „Чучхе“, създадена от Ким Ир-Сен, в киното и използва филмите като начин да я затвърди.

Едни от най-известните филми заимстват сюжетите и заглавията си от вече съществуващи романи, балети или опери („Sea of Blood” 1969г.). Известен е сериалът “Unsung Heroes”, чиято тема е Корейската война. Той има 20 части и се излъчва между 1978-1981г. като в него участват Чарлз Дженкис, Лари Абшър, Джери Париш и Джеймс

Дреснок, които са били американски войници преди ,но са дезертирали и влизат в ролите на злодеи в този сериал.

През 80-те години на 20 век севернокорейското кино определено отбелязва голям напредък и въвежда по-различни теми във филмите си. В този период е създаден вероятно най-известният севернокорейски филм – „Pulgasari” (кор. 불가사리, 1985г.). Негов режисьор е южнокореецът Шин Санг-Ок, който през 1978 г. се твърди, че е отвлечен от севернокорейското разузнаване по заповед на Ким Чен-Ир. Според съобщенията Ким е възнамерявал да използва Санг-Ок за режисьор на севернокорейски фантастични и пропагандни филми. В крайна сметка Санг-Ок режисира този филм за чудовища в стил Годзила за Северна Корея.

„Nation and Destiny” (кор. 민족과 운명) е 62-серийна поредица от филми, създадена в периода 1992-2002 г. , посветена на корейски теми и личности като генерал Чой Дук-Шин (части 1-4) и композитора Юн И-санг (части 5-8). От началото на 21 век севернокорейското кино продължава да се развива, а през 2005г. едновременно в Северна и в Южна Корея излиза анимационния филм „Императрица Чунг“, който е тяхна копродукция.

Киното в Южна Корея (1945-сега)

Историята на южнокорейското кино започва едва през 1945 г. , след като Япония е принудена да се откаже от контрола си над Корея. Филмите от следосвобожденската епоха (1945-1950 г.) , естествено са празненства на освобождението и представляват утвърждаване на националната идентичност, дълго отричана от японските потисници. По време на военната окупация на южната половина от полуострова от САЩ през 1945-1948г. бивши писатели, художници и кинорежисьори от Корея се изнасят на север. След което антикомунистически настроената Южна Корея цензурира всички техни произведения от колониалния период и забранява всякаква съвременна севернокорейска продукция. Творбите на фигури, заемащи централно място в колониалното изкуство и филмовата сцена, като Ким Покчин, И Куа-Де, Ким Йонг-Джун и Им Хуа, могат да бъдат изложени, показани и изучени за първи път едва през 1988 г. когато е отменена забраната.

След сключването на споразумението за примирие през 1953 г. президентът Ри Сънг-Ман освобождава киното от всякакви данъци с надеждата да съживи индустрията. Програмите за чуждестранна помощ осигуряват на Южна Корея филмова техника и оборудване и налага строга квотна система, която в периода 1955-1969 г. поставя началото на Златния век на южнокорейското кино. Втората половина на 50-те години на

XX век може да се счита за период на съживяване на корейската филмова индустрия, тъй като броят на местните продукции се увеличава от 8 през 1954 г. на 108 през 1959г. През този период се появяват някои от най-талантливите корейски режисьори.

Несъмнено един от най-известните корейски режисьори е покойният Ким Ки-Йонг. Той е известен с жестоките си битови драми, като най-известния му филм е "Домашната прислужница/ The Housemaid" издаден през 1960 г. Друг значим талант, появил се през тази епоха, е Ю Хюн-Мок, който привлича вниманието на широката публика с филма си "Obaltan" (в превод "Безцелен куршум") от 1961 г. Също така по-горе споменатия Шин Санг-Ок се утвърждава като значима фигура с ранните си творби, като "Flower in Hell" (1958 г.) и най-известния си филм "The Houseguest and My Mother" (1961 г.). През 1978 г. , след като е заснел около 80 филма в родината си, той и съпругата му са мистериозно "отвлечени" и отведени в Северна Корея. След осем години работа във филмовата индустрия там, той се премества в Холивуд, където продуцира филма "The Three Ninjas" и неговите продължения под името Саймън Шийн.

През 1962 г., обаче, военният диктатор Пак Чунг-Хи въвежда силно рестриктивен Закон за филмовата индустрия, който води до сериозно намаляване на броя на филмовите компании и засилва правителствения контрол върху всички аспекти на индустрията. Това е опит да се намалят чуждестранните продажби, стимулиращи националния капитал, и да се произвеждат високо-бюджетни корейски филми. Корейските закони за цензура забраняват на киностудиата и други творци да дават гласност на теми, считани за спорни. Това дълго време ограничава тяхната творческа независимост. Въпреки че до края на десетилетието продължават да се правят филми с постижения ("Insect Woman", "Iodo", "Woman Chasing Killer Butterfly" от режисьора Ким Ки-Йонг), тези ограничителни политики в крайна сметка оказват сериозно влияние върху творчеството на индустрията. През 80-те години южнокорейското правителство започва да отслабва цензурата и контрола върху филмовата индустрия. Законът за филмите от 1984 г. позволява на независимите режисьори да започнат да произвеждат продукции, а преразглеждането на закона през 1986 г. позволява по-голям чуждестранен внос в страната. Междувременно южнокорейските кино-продукции за пръв път достигат до международната публика в значителна степен. Филмът "Мандала" (1981 г.) на режисьора Им Куон-Тек печели Голямата награда на Хавайския филмов фестивал през 1981 г. и скоро той става първият корейски режисьор от години, чиито филми се прожектират на европейски филмови фестивали. Филмът му

„Gilsoddeum“ (кор. **길소뜸**, 1986 г.) е показан на 36-ия международен филмов фестивал в Берлин, а актрисата Канг Су-Йон печели награда за най-добра актриса на международния филмов фестивал във Венеция през 1987 г., за ролята си във филма на Им "Сурогатна жена". Поради директното конкуриране с филми от Холивуд, през 1993г Корейското кино представлява само 16% от общата посещаемост. През 1992 г. южнокорейската филмова индустрия отново е променена с хитовия филм на Ким Уи Сок "Marriage Story", издаден от Samsung. Това е първият южнокорейски филм, издаден от бизнес конгломерат, известен като chaebol, и проправя пътя на други chaebol да навлязат във филмовата индустрия, използвайки интегрирана система за финансиране, продуциране и разпространение на филми. През 1996 г. Корейският конституционен съд забранява цензурата въведена през 1962г., с което предоставя възможност на артистите да изразяват нови и смели идеи, чрез киното и музиката. През този период се издигат много влиятелни режисьори. Един от тях е Ким Ки-Дук, който си спечелва култов статут със своите жестоки, естетични размишления върху морала и мъжествеността с хитове като The Isle (2000 г.) и Bad Guy (2001 г.).

"Новото корейско кино" започва през 1993 г. с касовия хит „Seophyeoje“ на Им Куон-Тек. Макар че филмът на Им не е от типа високобюджетни блокбастъри, той бележи важен момент в историята на южнокорейското кино, като първия филм, събрал над 1 млн. зрители. През 2001 г. Южна Корея става първата филмова индустрия в най-новата история, която си връща вътрешния пазар от Холивуд. Освен това, в допълнение към успеха на филмовата индустрия, висококачественият южнокорейски местен продукт се разпространява на световните филмови пазари, за да привлече международната публика както в търговските кина, така и в арт кината и на големите международни филмови фестивали. Филмът на Парк Чан-Ук, „OldBoy“ (2003), представлява ключов момент в появата на южнокорейското кино на Запад, печелейки Голямата награда на 57-ия филмов фестивал в Кан през 2004 г. Други известни филми с отбелязани постижения са: „The Host“ (2006) и „Snowpiercer“ (2013) на Бонг Джун-Хо; „Train to Busan“ (2016) на Йон Санг-Хо; спечелилият „Оскар“ филм отново на Бонг Джун-Хо „Паразит“ (2019) и сериалът превзел платформите през 2021г „Squid Game“ на Хуанг Донг-Юк.

Жанрове

Жанровете в южнокорейското кино често са доста трудни за определяне. Тяхната главна характеристика е хибридность. Тя е тясно свързана с проблемното развитие на

киното в Корея, тъй като жанровете, както и киното, са нещо, което не се развива като местна форма на изкуство, изграждаща национална идентичност чрез различията, а по-скоро са чужд внос, чието развитие се определя от колонизатора. Тази хибридность се е превърнала в отличителна черта на съвременното южнокорейско кино, като филмите често започват в един жанр, а след това внезапно преминават в друг жанр, както е в „Bestseller“ (И Джонг-Хо, 2010 г.), който започва като типичен общ филм за духове, а след това внезапно преминава в по-реалистичните ужаси на жанра психологически трилър. Следователно жанрът в южнокорейското кино е не само тясно свързан с контекста, но и трябва да се разглежда като постоянно променящи се категории, които съчетават чуждото с родното, за да представят една специфична корейска чувствителност, която сама по себе си не може да се постави в рамката на жанровото кино.

През ранните периоди един от най-популярните жанрове е кино-драма. Тя е най-ранната форма на доминиращия през всички периоди жанр- мелодрама. Наред с тях е известно и документалното кино, като и трите се опитват да изградят отделна корейска културна идентичност чрез утвърждаване на традиционната култура и ценности. Жанровете в корейското кино, които са ни познати в днешно време са : мелодрама, историческа драма, екшън, комедия, романтична комедия, трилър, хорър, научна фантастика, мюзикъл и куйър жанр. Като последният е бил значително трудно признат, въпреки че мотивите му са присъствали в корейските филми още от създаването им.

10 от най-известните корейски филми – „The Wailing” (2016); “Memories of Murder” (2003); “A Tale of Two Sisters” (2003); “The Man From Nowhere” (2010); “Forgotten” (2017); “Mother” (2009); “Ode to my Father” (2014); “The Thieves” (2012); “Burning” (2018); “The Handmaiden” (2016)

10 корейски драми с най- висок рейтинг- „The World of the Married” (2020); “Reborn Rich” (2022); “Sky Castle” (2018); “Crash Landing on You” (2019); “Reply 1988” (2015); “Goblin” (2016); “Mr. Sunshine” (2018); “Extraordinary Attorney Woo” (2022); “Mr. Queen” (2020); “Itaewon Class” (2020)

Заклучение

От самото си начало корейското кино е било възпрепятствано от японската колонизация, националното разделение, гражданската война, строгата цензура и други силно ограничаващи филма разпоредби. Едва през 90-те години на XX век то се радва на подкрепящо правителство, стабилна икономическа среда и разумна филмова политика, което му дава тласък за развитие. Дори и късно популяризираща се,

Корейската филмова индустрия посреща все по-големи успехи през 21 век. Всяка година излизат нови филми и драми, които надминават предишните рекордни рейтинги и влизат в класациите. Корейското кино вече има силно присъствие на световната сцена и ще продължава да превзема вниманието на хората със своите интригуващи и необикновени характеристики.

Библиография

A Short History of Korean Film, <https://www.koreanfilm.org/history.html>

A Brief History of Korean Cinema, Part One: South Korea by Era, <https://www.hapskorea.com/brief-history-korean-cinema-part-one-south-korea-era>

Colette Balmani, 2014, Directory of World Cinema: South Korea

Cinema of Korea , https://en.wikipedia.org/wiki/Cinema_of_Korea

Cinema of South Korea, https://en.wikipedia.org/wiki/Cinema_of_South_Korea

Cinema of North Korea, https://en.wikipedia.org/wiki/Cinema_of_North_Korea

DIFFERENT GENRES IN KOREAN MOVIES, <https://myseoulbox.com/blogs/seoul-blog/different-genres-in-korean-movies>

Korean Movie Genres – Different film categories, <https://www.90daykorean.com/korean-movie-genres/>

Theodore Hughes, 2012, Literature and Film in Cold War South Korea; Freedom's Frontier

The Rise of South Korean Cinema: A Brief History of the Country's Excellent Film Industry,

The Rise Of South Korean Film Production, <https://www.newwavemagazine.com/single-post/the-rise-of-south-korean-production>

The Emergence Of Korean Cinema Studies, <https://ijkh.khistory.org/journal/Figure.php?xn=ijkh-23-1-123.xml&id=>

The 10 Best Korean Movies Of All Time, According To Ranker, <https://screenrant.com/best-korean-movies-all-time-according-to-ranker/>

THE 35 BEST SOUTH KOREAN MOVIES OF THE 21ST CENTURY, <https://www.highonfilms.com/the-best-korean-movies/>

The Top 50 Highest-Rating Korean Dramas of All Time, <https://www.preview.ph/culture/top-20-highest-rating-korean-dramas-a00268-20200519-lfrm>

Top 40 Best Korean Dramas Of All Time, <https://readysteadycut.com/2022/09/28/top-40-best-highest-rated-korean-dramas/>

What to Watch After 'Parasite' , <https://www.hollywoodinsider.com/south-korean-cinema-movies-history-parasite/>

100 Greatest Korean Films Ever (50-1), <https://www.koreanscreen.com/100-greatest-korean-films-50-1>

100 Most Popular Korean Movies, <https://www.imdb.com/list/ls042966798/>

100 Years of Korean Cinema, <https://kccuk.org.uk/en/koreaonline/100-years-korean-cinema/>

Сравнение между Корейските и Европейските приказки

Виктория Георгиева

Увод

Къде и как започват приказките е съвсем неясно. В продължение на милиони години хората е трябвало да оцеляват с помощта на най- примитивни пособия, те имали номадски начин на живот и прекарвали голяма част от живота си в лов и събирателство, затова вероятно някъде там се заражда и традицията за предаване на знание. В крайна сметка хората откриват, че могат да контролират растежа и размножаването на някои растения и животни, а това довежда до тяхното усядане. При наличието на повече храна човешкото население започва да се увеличава драстично и дава начало на различните бит и култура - първо на местно, а след това и на глобално ниво. Селата се превръщат в градове, а градовете - мегаполиси. С други думи, оформят се цивилизации и фолклори. По всяко време на съществуването си човекът е срещал трудности и необясними явления в заобикалящата го действителност и винаги е имал желание за преодоляване, за опознаване на света наоколо. Мечтите за това са отразени в устното народно творчество, фолклора, една от формите на който е приказката. Приказките във всичките си проявления са всъщност кратък преразказ на реални и въображаеми събития. В първичния си образ те са с цел предаване на знание за различни билки и животни, но с оформянето на различните общества започват да имат възпитателен характер и да служат за обяснение на необяснимото.

Основна задача на тази курсова работа е да се анализират разликите и приликите между народните приказки в корейската и европейската култура. За целите на разработката от европейска страна се разглеждат общите елементи на народните приказки. Допълнително уточнение е, че когато се говори за корейски приказки се взимат предвид общите характеристика на приказките от целия Корейски полуостров.

Целта на изследването е да допринесе за по-доброто разбиране на корейската литература и култура, но и да повдигне въпросът дали Европа и Азия са толкова различни и до каква степен те все пак си приличат по отношение на традициите в литературата. Изследването се опира основно на първични източници, но и на исторически и съвременни изследвания.

Първо се разглеждат основните характеристиките на народните приказки навсякъде по света. След това се обръща внимание на корейските и европейските основни мотиви и идеи, разглеждат се приликите и разликите, а в заключение, базирайки

се на културно антропологичен подход към темата, курсовата работа позволява да се съставят предположения относно бъдещото взаимодействие между корейската и европейската традиция въз основа на сходствата и различията.

Приказки

Самият фолклор е съвкупност от изразни средства на културата- музика, танци, легенди, устна история, пословици, суеверия и приказки. Те са общи за определено население и съставляват традициите на тази култура, субкултура или група. Съществуват многобройни видове фолклор - от различни примери като вицове и гатанки до приказки за животни и хора, дори някои обреди за инициация. Много жанрове се припокриват и понякога разграничението между един и друг вид може да бъде съвсем произволно. Приказките също се припокриват и често трудно се диференцират.

Вълшебните разкази произлизат от митовете и са един от най-древните фолклорни жанрове, които образуват и най-големия дял от народната проза. В тях се съдържа познание за взаимоотношенията на хората в дадено общество, за бита им, за трудностите, пред които са поставени и начините за справяне с тях. Те са едни от най-вълнуващите произведения на словестното творчество, защото в тях се преплитат истината и магията. Фантастичните елементи от една страна подхранват въображението, а от друга дават някакво обяснение на ,иначе необясними за по- старите времена, явления. Реалните случки, заложи в приказките, съдържат мъдростта на миналите поколения и дават решения на проблеми от различен характер.

Обикновено текстовете разказват за „едно време“, „едно село“, „някога“, "Много, много отдавна" или "Много, много отдавна, когато тигрите пушели лули" и са със също толкова неясни географски обозначения като "в малко село", "в селце в дълбока планина", „в дълбините на морето“, „в двореца на Небесният владетел“, „в храма на ...“ и други подобни. Тази неопределеност позволява на слушателя да си представи случката като възможна навсякъде и винаги, прави я достъпна до всеки.

Приказният жанр изпълнява няколко основни функции: развлекателна, естетическа, образователна, възпитателна и психологическа. Въпреки че класификациите на поучителните разкази варират в различните периоди и у различните автори, най-често се обособяват следните видове: вълшебни, легендарни, за животни, новелистични, хумористични и кумулативни приказки, като те се обединяват в двете общи категории авторски и народни.

Вълшебните приказки най-пълно реализират спецификата на жанра. В тях присъства фантастичното: необикновени същества, вълшебни предмети, говорещи

животни, чудновато раждане на героя. Легендарните приказки, от друга страна, са междинна форма между приказка и легенда. При тях се разколебава вярата в истинността на събитията, те се приемат с елемент на художествена условност. Основни мотиви са делата на божеството, различните светци, небесното царство и други. В приказките за животни главни действащи лица са антропоморфизирани домашни или диви животни, които влизат в различни взаимоотношения помежду си или с човека. Вероятно е тези приказки да са следи от тотемистични вярвания. Приказките за животни са много близки до басните. Новелистичните приказки са с основен фокус върху проблеми от личния и обществен живот на човека, а фантастичното се явява главно чрез хиперболизация на човешкия ум и смелост. В хумористичните приказки сюжетът може да е по-разгърнат и да включва поредица от епизоди, доминира опозицията глупост – хитрост, която създава смешното. Кумулативните приказки се наричат още верижни приказки, защото структурата им се изгражда чрез натрупване: основният художествен похват се състои в многократно повторение на една и съща дума, изречение или мотив, като всеки път се добавят нови елементи, създава се верига, като във финала тя се разплита в обратна посока. (пример е „Дядо и ряпа“)

Приказки с много сходни сюжети, герои и мотиви се срещат в много различни култури. Те придобиват колорит на своето място чрез избора на мотиви, стила, в който се разказват, и изобразяването на характера и местния колорит.

Корейските приказки

От древни времена в Корея приказките са начин да се избяга от тежки работни дни, да се разведри дълга зимна вечер или монотонна работа, да се изрази отношението към живота. Чрез тях се отразяват модели на вярвания, мисли и ценности, които са направлявали живота на обикновените хора поколение след поколение векове наред.

Вярванията и мислите им за природата, за връзката между човека и природата, за този и отвъдния свят, за човешките взаимоотношения в семейството, клана, сплотената общност и строго йерархичното общество са теми, пряко отразени в устното им творчество. Специфично за корейския фолклор е разглеждането на природата като нещо, с което трябва да се съобразяваме. Въпреки че понякога природата носи бедствия, тя е източникът на прехрана. Човекът трябва да се научи не да я управлява, а да се хармонизира с нея. Всъщност той е неразделна част от природата, а не се противопоставя на нея.

Повечето корейски приказки носят морални поуки, затова и идеята за възмездие е силно залегната. Тя има както религиозна, така и философска основа.

Религиозната основа идва от будизма, а философската - от конфуцианските морални учения. Една от важните разлики между двете начала е, че будистката представа за възмездие включва не само живота тук и сега, но и предишното и следващото съществуване на човека. Тази религиозна идея се възприема в съчетание с идеята за прераждането. Ако в живота на човек се случи някакво нещастие, често той с печален глас се пита: "Какъв грях съм извършил в предишното си съществуване, за да заслужа това?". Така се включва будисткият мотив за Карма - ако човек извърши грехове в този свят, ще плати за тях в следващия, ако не в този. Според конфуцианското учение, от друга страна, Небето възнаграждава добродетелните и наказва порочните още в този живот. Освен това в много народни приказки голяма роля играят и шаманските вярвания за възмездието от страна на добрите и злите духове, които се намесват в най-подходящите моменти в историята. Докато будистката и конфуцианската представа за мъст са общоразпространени, формите и действията на добрите и злите духове варират в зависимост от региона.

Фактът, че има много приказки за синовното благочестие, безкористната отдаденост на благополучието на родителите, показва колко силно е била подчертавана тази добродетел. В корейските приказки ясно се откроява схващането, че ако човек е отдаден на родителите си, светът ще бъде благосклонен към него. Примери за такива приказки са: „Синовната обич на тигъра“, „Женшенът и боата“, „Бедните братя и токебитата“ и много други. Този тип приказки са основни за възпитанието на обществото, защото се смята, че след като хората се научат да ценят и слушат родителите си, те могат да разпространят наученото поведение и извън дома си. От корейците се очаква да прилагат наученото послушание, спазване на правилата и уважително отношение, когато общуват с приятели, учители и по-възрастни членове на обществото.

Друга особено важна тема в корейските приказки е стойността на честността. Историите показват, че честността и добросъвестността водят до богат и пълноценен живот, докато алчността, нечестността и недобросъвестността унищожават живота. Тази тема е възможно да води началото си както от съвсем първични шамански вярвания, така и от системата от философски и религиозни учения на Даоизма. Тя е съвсем универсална и присъства във всички приказки.

Често срещан в приказките е копнежът по идеалния свят, противопоставен на реалния. Този копнеж може да е вид социална сатира, осмиваща определени закостенели нрави и тиранията на управляващата класа. Образец за това са комичните, но и трагични истории на младоженци, които през първите няколко години на живот и общуване със

свекървите си проявяват всякакви неестествени самоограничения, които се очакват от тях, без всякакви форми на бунт. В този смисъл тази идея върви тясно свързана със синовното благочестие и често се срещат в едни и същи текстове.

Корея в по-голямата част от историята си се намира под културното влияние на Китай, затова много от символите и образите в корейската литература и по-конкретно в приказките са идентични с китайските. Образите на бик, боа, гъска, дракон, женшен, заек, кон, сврака, стоножка, тигър, феникс, шаран, огледало, перла, черен дроб, чистота, яйце и други са с еднаква символика както в Китай, така и в Корея. Голяма част от идеите и мотивите са повлияни от философските и религиозните учения, преминали през територията на Корейския полуостров- даоизъм, будизъм, конфуцианство, в по-късен етап и християнство, което ярко се появява в поучителните разкази. Макар повечето образи да са заети от китайската литературна традиция, много от тях не успяват да се наложат. Самите корейци имат собствени създания, които се смесват с привнесените от Китай и правят странна и интересна амалгама между китайски и корейски фолклор, който неминуемо се проявява в приказките. Такива образи са токебитата, гумихо, кучето, зли тотеми, девствен призрак, хете, мрачен жътвар, пегас и други.

В продължение на векове корейските приказки са служели като инструмент за поддържане на културното наследство на нацията, което е от съществено значение за развитието и.

Европейските приказки

Приказките навсякъде по света са привлекателни истории, в които истината надделява над лъжата, щедростта се възнаграждава, препятствията се преодоляват с упорит труд и любов, доброто побеждава злото, а милосърдието и добротата са най-великите сили.

Най-популярни за Европа са вълшебните приказки, като техни ключови характеристики са стереотипни образи и символи: девойката в беда, чаровният принц, злата мащеха или кралица, вещиците и наставникът, магичните вещи. Смелият и безстрашен герой често трябва да се отправи на пътешествие, за да спаси безпомощната принцеса, или да извърши някаква добродетел в полза на обществото. Този път е символичен и води до трансформация на героя от състояние на невинност към състояние на осъзнатост, придобива се знание. По този начин се прокарва идеята за героизма, основно застъпена в културата на Европа. За да се добави още повече състрадание към главното действащо лице, обикновено те са изоставени сираци или полусираци, самотници или във силно онеправдана позиция. Това събужда съпричастност у читателя,

който изпитва тъга и съжаление, правейки героя автоматично добър. Главното действащо лице има нужда от водач, който да го учи и да му помага в трудни ситуации. Така се появява мъдрият наставник под формата на фея кръстница, добър и верен оръженосец, старец, срещнат по пътя, говорещо животно и други. Главните герои са или напълно добри, или напълно зли, не им се позволяват никакви съмнения или колебания, нито като цяло етичен избор. Високите морални качества не принадлежат на богатите или високопоставените герои, а на представители от най-ниските прослойки от народа. Остри негативни характеристики се дават на майстора, свещеника и царя. Често срещан мотив е жертвоготовността- ако човек е готов да пренебрегне себе си в името на другите, то светът ще бъде справедлив към него.

В приказките на Европа силно са залегнати християнските ценности и идеи. В много текстове откриваме числата 3, 7 и 12, които са респективно проявленията на Бог, 7те дни на сътворението и 12те апостоли. Примери за това са герои като 3те прасенца, 3ма братя/сестри, 7те джуджета, 12 диви лебеда и други. В приказките откриваме сложна система от мотиви със старозаветен и новозаветен характер. Мотивът за възмездието, например, е почерпен от Стария завет, а от Новия завет взимаме идеята за честността и добротата като основни способности за постигане на щастлив край. Застъпена е и представата за прошка и изкупление. Едва през 312г. Европа признава християнството, затова в древния жанр на приказките е отразена и митологичната представа на хората за света. От периода на политеизма са останали вълшебните елементи в приказките. Всеки предмет, човек или животно, изпълнен с някаква магия, се свързва с древногръцките божества, които са помагали на славни, легендарни герои чрез тях. Още по-отдавна е коренът на идеята за животните-помощници. Тя води началото си от тотемистичните вярвания на номадските народи, живели в Европа.

Европейската приказка не засяга особено природата. Тя се представя като фон на случващото се и често е в синхрон с вътрешните преживявания на главния герой. Самата литература е ориентирана повече към личността на героите. Дори битовите приказки и приказките за животни отразяват личностни качества повече, отколкото някакви човешки порядки или взаимоотношения.

Интересно е как се преплитат мотиви от религията, легендарни вярвания, фолклорни обработки, но и общочовешки истини. Именно общата истина обединява Изтока и Запада.

Сравнение

Народните приказки обхващат представата на даден народ за целия свят, техни обекти са не само човекът, но и всичко заобикалящо го. Съществена роля за народното творчество играе и социокултурният контекст, в който се развива. Важно е тук да се разгледа и влиянието на Пътят на коприната. По него се пренасят не само стоки, но и знание, идеи, култури и вярвания, които оставят своята трайна следа върху историята, цивилизацията и литературата на евразийските народи. Днес е трудно да се различи кои от общите елементи в приказките са в резултат на предаване на знание между народите и кои са продукт на архетипното мислене на хората. Макар с различни корени, обща е идеята за възмездието в устното творчество на народите от Европа и Корея. Естествено има известни разлики в трактуването ѝ, докато в Корея и доброто, и злото се възнаграждават и съответно порицават от Небето, заслуженото може да не даде резултат в този живот, а в следващия. В европейската представа за разплата, тя е получена в края на героичния път на главното действащо лице и е напълно справедлива. Често самият главен герой наказва злодеите или неведоми сили му помагат. В Европа липсва представата за прераждане и кармични сили, която в Азия върви ръка за ръка с възмездието.

Докато в корейските приказки човекът и природата се хармонизират и героите се стремят към баланс, в европейските варианти природата, ако изобщо е представена, е фон на случващото се или е силно персонифицирана и обикновено следва героична битка с цел опитомяване на стихийността ѝ. Това е една основна разлика, възникнала поради възгледите на двете общества. В Корея хармонията е заложена от даоизма, докато в Европа стремежът към опитомяване на природата води началото си от древногръцкият мит за сътворението и титанът Прометей- герой, показал на хората как да се бунтуват срещу боговете и природата.

Когато сравняваме приказките откриваме, че е отразена и различната представа за обществени порядки. Западните представи за обществен строй са основани на меритокрация, независимо от възрастта, докато в Азия има строга йерархия, която се диктува основно от почитта към по-възрастните. В европейските приказки почти липсва уважението към по-възрастния, освен ако той изрично не го е заслужил, докато в корейското устно творчество идеята за синовната преданост е особено важна. Друг пример за различно устроеният социум е представата за царя. В корейските приказки владетелят на страната е справедлив и добър, а народът живее добре. Диаметрално различно е представянето на владетелите и управляващата класа в европейските приказки. На тях най-често се приписват негативни качества.

Тъй като приказките имат възпитателни функции, у тях можем да открием нагласата на двете общества по различни теми. Един такъв въпрос е отношението към несправедливостта и копнежът по идеален свят. Героите от корейските приказки винаги са търпеливи, те не се опълчват пряко на проблема. Техните постъпки целят да възпитат у слушателите смиреност и търпение. Европейското виждане от друга страна е, че блянът, независимо дали е личен или общ, трябва да се постигне и обикновено се реализира от мечта в действителност. У европейците се възпитава чувство за справедливост, всяка неправда трябва да бъде преодоляна със съзнателни усилия.

Универсална и непроменена е темата за доброто, за честността и благородството. Както в Европа, така и в Азия, доброто винаги побеждава злото и възтържествува. Приказките в целия свят разкриват как благочестивите дела водят до позитивен край на събитията.

Заклучение

Почти всяка съществуваща култура има свой собствен набор от предания и легенди, а една от най-широките категории е тази на народните приказки. В жанра на приказките се повдигат социални въпроси, обсъждат се положителните и се осъждат отрицателните човешки качества. Ето защо често приказките се използват за възпитание. Те възникават във времена незапомнени и продължават да пребъдат през времето. Това, което ги прави достъпни навсякъде и по всяко време, за всички е тяхното безвремие. Те имат свои собствени закони и проявления, различни от земните. Приказките се свързват с представите за добро и зло, мир, справедливост, любов, състрадание и омраза.

В днешният глобален свят, съхранението на народното творчество е изключително трудно. Всъщност обаче, постоянното движение и смесване на населението, водят до промяна и в литературата на народите. Макар да сме изключително културно и антропологично различни, все пак в същината си хората сме еднакви. Приказката винаги е била повлияна от обществото, превръщайки се в огледало на социума в даден момент. От традиционните устни разкази, през писмената приказка, до филмите, приказките се пренасят в новите медии, за да бъдат предадени на следващото поколение. Обединяващ е фактът, че хора се стремим към доброто, към справедливост и честност и в тези ценности възпитаваме и наследниците си. Това е отразено повсеместно в народните приказки, което ги прави достъпни до всички хора по света и още повече днес, когато с помощта на интернет можем и се стремим към извличане на поука, не само от собственото си творчество, но и от това на други култури и философии.

Библиография

„Корейски приказки“

„Български народни приказки“

„Немски и Датски народни приказки“

Волфрам Еберхард, „Лексикон на Китайските символи“

Парпулова, Л. Българските вълшебни приказки. Въведение в поетиката. София
1978

Коцева, Й. Приказки. – В: Етнография на България. Т. 3. София, 1985, 275-287.

Nikolajeva, M. (2003). Fairy tale and fantasy: From archaic to postmodern. *Marvels & Tales*.

<https://daebak.co/fr-at/blogs/magazine/6-must-know-korean-fairy-tales>

Cho Dongil, „Korean literature in cultural context and comparative perspective

Южнокорейските ритуали

Виктория Гьорева

Южна Корея е страна с богато културно наследство. От традиционни церемонии и фестивали до по-модерни обичаи, има много аспекти на корейската култура. Един от най-интересните аспекти на корейската култура са именно различните ритуали, които се практикуват и до днес. От поклона към старейшините до яденето на определени храни в определени дни, тези ритуали играят важна роля в културата им. Те помагат да се поддържа традицията и напомнят на хората за тяхното наследство. За външни лица те могат да бъдат интересни за гледане и научаване. Един от може би най-важните е поклона пред старейшина. Дори ако туко що си срещнал някого, обичайна практика е леко да наведеш глава, когато го поздравяваш в знак на уважение. Също така е обичайно хората да се покланят, когато напускат стаята или преди това. Поклонът е традиционен начин за поздрав там. Ръкостисканията често придружават поклона сред мъжете. Лявата ръка трябва да поддържа дясната предмишница, когато се ръкувате. Жените пък не винаги се ръкуват и може леко да кимнат. Друго важно което се подразбира е, че корейците отдават голяма почит на семействата си. Задължително при хранене трябва да се хранят заедно. Южна Корея подкрепя религиозната свобода. Конфуцианството, будизмът и християнството са основните религии там. Много корейци вярват в духа на предците и спазват конфуцианските ритуали. Конфуцианството е политическа и социална философия, която прониква в корейската култура.

Тяхната религиозна традиция въплащава три основни вида ритуални танци и музика – конфуциански, будитски и шамански. Изпълнението на конфуцианския ритуален танц и музика представлява една от най-уникалните и древни традиции в Изтока. Въпреки че конфуцианските ритуали произхождат от Китай, Корея остава на практика единствената нация в Източна Азия, където могат да се видят най-автентичните черти на този вид ритуали. Представлението на ритуала се провежда два пъти годишно, през есента и през пролетта. Конфуцианската ритуална музика първоначално е била наричана на китайско-корейски като аак, терминът означава “елегантна или изискана музика”. Изпълнява се от два оркестъра – Терасния и Наземния оркестър. През последните петстотин години корейците са били склонни да наблягат на семейния ритуал повече от колкото китайците или японците. Семейните ритуали, поддържани от корейците през последните няколко века, разбира се, са тези

произхождащи от Китай застъпени от такива неоконфуциански учени като Джи Су и неговите корейски последователи.

Някога конфуцианската култура с нейния акцент върху уважението към предците, продължава да влияе на корейското семейство, работа и социален живот макар и в по-малка степен отколкото в миналото. Шаманизмът е примитивна религия , която няма систематична структура , но прониква в ежедневието на хората чрез фолклора и обичаите. Неолитният човек в Корея е имал амнистични вярвания , че всеки предмет в света притежава душа. Вярвал е , че докато добрите духове като слънцето ще донесат късмет на хората, а злите духове ще донесат нещастие . Традиционният семеен живот е много свързан с ритуали отбелязващи жизнения цикъл и спазването на празници и обреди на предците. Едни от най- важните са – навършването на 100 дни на бебето, женитбата и 60-ят рожден ден. Според традиционното корейско вярване, духовете на починалите не напускат земята . По-този начин починалите родители, баби или дядовци все още се считат за част от семейството. На годишнини от смъртта и на големи празници се извършват обреди за предците . Всяка година в Южна Корея има два големи празника , Солал (Лунна Нова година) той се пада на първият ден от новия лунен календар всяка година , така че се променя от година на година. Този празник е предимно семейно събитие и включва пируване , раздаване на подаръци и веселие. Новогодишните празненства започват със специални церемонии, провеждани пред семейния олтар. Тези обреди почитат предците, които са заминали и искат тяхната благословия през следващата година . Следва важна традиция , наречена Seolhwa , което означава ‘’новогодишна храна’’ . Това е важно хранене, което трябва да се яде заедно като семейство. Другият празник е Корейският ден на благодарността. И двата празника се празнуват със семейството , с уважение към предците , определени празнични храни и семейни игри, които играят голяма част от деня. Всичко това е част от корейските традиции и обичаи. Традиционните елементи на празничните тържества включват официалното, уважително и поздравление на старейшините, приготвяне и ядене на специални храни като оризови сладки както и носенето на традиционното им облекло ханбок.

Ханбок е облекло на корейците в продължение на хиляди години . Западното облекло е изместило ханбока почти навсякъде, но дори градските жители обикновено все още го носят на важни срещи, празници и т.н. То е различно за мъжете и жените.И е интересно за туристите, щом посетят Корея се обличат в ханбок и се снимат.

Една от най-важните части на Нова Година както традиционно, така и днес, е извършването на ритуал, наречен Sebae. В него цялото семейство се облича в ханбок и прави дълбок поклон, като си пожелава годината да донесе много късмет. За храна е нормално да се яде, солени палачинки и пържени стъклени спагети със зеленчуци.

Един от другите им ритуали е "Тамян и танци с маски". Той ни пренася в Средновековна Корея чрез звука на традиционни корейски музикални инструменти от 4 век и мелодии от традиционният театър с маски в интерпретация на съвременни автори. През 2022 година на 14 юни имаше спектакъл в България и беше част от "Софийски музикални седмици".

Друг корейски ритуал който е подобен и на нашия и често срещан е Doljanchi. При него когато детето навърши една година, то се поставя пред маса с предмети и трябва да избере един. Вярва се, че избраният предмет ще предскаже бъдещето на детето. Родителите празнуват с много традиционни храни и ритуали. Сред някои от често срещаните предмети и вярвания са- молив или четка (бебето ще бъде учен), пари (бебето ще е заможно), лък и стрела (бебето ще има военна кариера) както и много други. А модерните предмети са – микрофон, стетоскоп, компютърна мишка и други. Прави се празничен банкет за бебето с ритуална молитва за здравето, успеха в живота и дълголетието на бебето, а участниците подаряват на бебето златни пръстени като специален подарък. Първата част от него е молитвата. Традиционно корейците се молят на два от многото богове – Саншин и Самшин. Приготвят масата за молитва със специфични храни, като купа задушен ориз, супа от водорасли и купа с чиста вода. Наредени на слоеве оризови питки с червен боб са поставени до масата. Те не се споделят извън семейството, вярва се че споделянето с хора извън семейството ще донесе лош късмет на детето. След като всичко е готово вече майката или бабата се моли на Саншин и Самшин, разтривайки длани. След молитвата се покланя няколко пъти. Жените са единствените, на които е позволено да участват в тази церемония, на мъжете е забранено да участват.

Нещо което доста хора ги шокира е, че корейците задават въпроса когато почват да се срещат с някой, е именно коя кръвна група си, а не коя зодия си. За тях е по-важно кръвната група. Те вярват, че личностните черти на човек са свързани с четирите основни групи и зад всяка кръвна група си има определение какъв тип човек си.

Следващия ритуал е за брака. Традиционната корейска сватбена церемония е един от най-сложните и важни ритуали в страната. Той включва гражданска и религиозна церемония, като второто бидейки по-важно от първото. Въпреки това има

някои прилики между двете . Гражданската сватба обикновено се прави в общината където двойката подписва брачен договор пред свидетели и понякога гости. Религиозната церемония от друга страна може да бъде в църква или храм и включва свещеник който извършва службата и благослови младоженците.

Въпреки че повечето корейци избират да имат модерна сватба в западен стил в наши дни , много от тях все още включват традиционни обичаи в събитието. Едно от тях е Рубаек , семейно събиране , което следва непосредствено след сватбения прием. Тук булката и младоженецът обличат традиционно корейско облекло и изпълняват поклон към родителите си в унисон. След което членовете на семейството хвърлят кестени и фурми по булката , която трябва да се опита да ги хване в своя ханбок .Твърди се ,че броят , който тя улавя определя броя на децата които тя и съпругът ѝ ще имат . Този обичай се корени в древна традиция , според която младоженецът носи новата си съпруга в дома си.

Южна Корея е дом на голямо разнообразие от уникални ритуали и традиции. От сватбени церемонии до специални празненства за рожден ден . Винаги има какво да се види и направи в тази страна. А ето и някои традиции и ритуали за рожден ден. Хвангап . Когато човек навърши 60 години се смята, че тази година е благоприятна тъй като когато някой навърши 60 години , цикълът на корейският зодиак е завършен. Друга важна причина той да е толкова важен е , че преди много години е било обичайно човек да живее 60 години . Има празненство и децата почитат родителите си с угощение и веселие . Друг значим ритуал в Южна Корея е церемонията по навършване на пълнолетие. Както казах има много разнообразни ритуали и церемонии. Този ритуал води началото си от династията Чосон когато е бил известен като Sejeonggi . Вдъхновен е от една история за Sejeong , съпругата на крал Таејо , който основава първата корейска династия. Когато тя починала крал Таејо издигнал светилище в нейна чест и провеждал мемориална служба всяка година . Церемонията имала за цел да почете нейния дух , но също така се превърнал в начин за краля да си спомни поданиците си в момент на нужда. С течение на времето този ритуал се превърнал в церемония за навършване на пълнолетие за млади мъже , които се смятали за възрастни на 20-годишна възраст. Състои се от 5 основни стъпки .

Първо има подготовка преди името да бъде обявено за зряло. След което се обявява официално пълнолетността , чете се историческата книга “Gwageo” . После се получава официалното образование и за последно се полага изпит за държавна служба . Церемонията продължава една година , а през това време те нямат право да се женят или

да имат приятелки. Обаче получават специално отношение през този период , като например да бъдат хранени по- добре от другите хора в тяхното село и получават подаръци от другите. Днес тази традиция все още се практикува от много корейци въпреки че се е развила с времето. Тя все още има значение за онези които участват . Ритуала - конфуцианският ритуал изпълняван в памет на предците във възможно най-ранния час на годишнината от смъртта им. Gijesa е термин , отнасящ се до конфуциански възпоменателен ритуал , провеждан за почитане на предците . Корейците са запазили тази традиция да помнят и почитат предците си на този ден . С приближаването на часа на плъха , потомците се подготвят да подредят храни за дарение, да напишат молитви които да се рецитират . Днес обаче все повече семейства са склонни да пропускат рецитирането на молитви. Семейства които нямат олтар и са без ancestral tablets приготвят така наречените paper spirit tablets, преди церемонията. Духовниците и главните участници са директни наследници на предците които почитат и близки споделящи същото фамилно име .

Въз основа на корейската история танците в Корея са се формирали като част от шамански ритуали преди впечатляващите пет хиляди години. С течение на времето и различните династии , разновидностите на народните танци са се развили от тези ритуални танци. Има 12 вида танци които бяха популярни за изпълнение на двора пред кралски особи . Някои от най- популярните и разпространени традиционни танци са добре познати и днес . Танц, изпълняван с маска. Спокоен танц, при който ваза с цветя се поставя в центъра на сцената и танцьорите танцуват около нея, като вадят цветя . Танц с ветрило. Енергичен танц с барабани. И много други. Както при други аспекти на южнокорейската култура, традиционните домове и облекло продължават да бъдат видими в ежедневието си в Корея. Например в някои квартали в Сеул е възможно да се види съвременни стъклени високи сгради да се сливат с историческите традиционни дворци на Южна Корея , всички на едно място , заедно с жителите и туристите , които се разхождат облечени в традиционно облекло . В Южна Корея не се носят обувки в домовете, свалят се преди да влезнеш в къщата си или когато си на гости . Не поставяш краката си върху мебели . Не ядеш или пиеш на обществено място докато се разхождаш . Не използваш червено мастило тъй като това е символ на смъртта и е запазено за изписване на имената на починалите. Не използваш числото 4 . Тъй като и то се смята за нещастие поради прилика между корейската дума за смърт и произнашението на думата 4 . Корейците колкото и да е странно са сред десетте най- пиещи нации в света . Почти всеки уикенд се практикуват събирания където пият . Южна Корея е център на

технологичен напредък, но традиционният начин на живот продължава да съществува в Южна Корея . Достатъчно е да посетите Сеул – столицата на Южна Корея, за да разберете как хилядолетни дворци могат да съжителстват с най- модерните небостъргачи. Всеки посетител може да разбере че корейските традиции са все още живи както преди хилядолетия – в домовете им, храната им, облеклото им и в тяхното поклонение и религия. Важно е да се разбере, че корейската култура се основава на вековни традиции. Културните норми трудно се променят . Въпреки че западната културата имаше голямо влияние върху Корея през последните десетилетия, ценността на уважението е дълбоко вкоренена в много традиции. Корейците са невероятно полезни, особено с по- възрастни хора. Показването на уважение е много важно . Това е още по- разпространено в селските райони, където традиционното жилище е все още много популярно. Корейският език има вградена формалност свързана със социалния статус, която никога няма да се промени. Благодарение на това корейската традиция ще продължи да живее. Рождените дни също се разпознават по различен начин в Корея както разбрахме. Корейците се считат за едногодишни при раждането си. Това може да е странно за доста хора. И е обичайно да срещнете кореец, който да е роден на същата дата като вас, но се описва като по-възрастен от вас.

Корейската култура е една от най- старите непрекъснати култури в целия свят. Тя включва цялата и история, обичаи, традиции, ритуали и вярвания. Оформена от всяка от различните династии, войни, промени в религиозните вярвания модернизацията на света като цяло и много други обичаи и традиции, които са се предавали между поколенията претърпяват леки промени с всяко поколение. Но може би по- видима повърхност на корейската култура също се състои от нейната храна, празници, спортове както и нейната популярна култура под формата на музика, драма и мода и това са само някои от малките части, което представлява културата като цяло. Южна Корея има богата култура и история и нейните ритуали са важна част от това. Много страни по света имат свои собствени специалности и очарователни истини, които може да изглеждат странни за външи хора, но са напълно нормални за тези които живеят там . Доста от ритуалите които споменах може да изглеждат страни за хората но за корейците това са ритуали и традиции които те с удоволствие правят и не смятат за страни. За мен тези ритуали обичаи и традиции са изключително интересни . И именно те правят Корея изключителна държава.В заключение Южна Корея е пълна с ритуали откъде по – интересни – за семейството за сватби за рождени дни за почитане на мъртвите и много други . Празниците са им много интересни . Като цяло държава с богата култура .

Работохолизмът в Япония и влиянието му преди и днес

Виктория Манолева

Увод

Япония е красива държава с богата история. Тя дава пример за учтивост, дисциплина и ефективност на световната сцена. Работохолизмът в Япония, обаче, не е нещо непознато за света. За милиони японски служители мисълта да разчистят бюрата си и да се приберат навреме за вечеря е достатъчна, за да предизвика чувство за нелоялност и мързеливост.

Въпреки че тези дългогодишни културни норми са помогнали на Япония да стане световна сила, ефектът върху японските работници в страната е причинил дисбаланс между професионалния и личния живот. С помощта на правителствена реформа и масови движения обаче работната култура в Япония се движи в посока подобряване и повишаване на цялостното щастие и здраве на служителите.

Кога и защо се е зародил работохолизмът в японците?

Една от причините, поради която японският народ отдава толкова много време на работата си, датира още от периода на Реставрацията на Мейджи през 1868 г. Тогава феодалното общество на Япония се е стремяло да достигне икономическото ниво на богатите и мощни индустриализирани западни страни. Успяват, но това им коства много.

Тежкия и упорит труд, който се е изисквал от японските работници, за да се превърне страната в по-съвременна и индустриализирана, е оставил дълбоки белези върху обществото. Цената, която плащат, за да настигнат и евентуално надминат много западни икономики, както и заставайки на второ място в света по големина на икономиката, е работохолизмът.

Друга причина за това явление е колективистичната култура. Колективистичната култура е тази, която подчертава нуждите и целите на групата като цяло спрямо нуждите и желанията на отделния човек.

По онова време тази преобладаваща култура насърчава работниците да приоритизират нуждите на компанията, за която работят, пред себе си. В много случаи това дава на високостоящите властта да negliжират правата на своите служители.

Следващата причина, стояща зад работохолизма, която ще отбележим, е тясно свързана с културните очаквания за “удобство” на обществото. Едни от тези “удобства” са денонощните услуги за търговия на дребно и доставка - въпреки че те са от голяма

полза за клиентите, служителите, които изпълняват тези задължения, работят дълги нощни смени, за да предоставят това “удобство”.

Тази строга работна етика отдавна е вкоренена в съзнанието на множество японци. Тя неведнъж е била причината за трагични случаи на кароши (過勞死, Karōshi) или още “смърт от пренатоварване”.

Системата за трудов стаж

Системата на трудов стаж в Япония (年功序列, Nenkō jōretsu) е принцип, разпространен в организационната култура на компанията. Чрез нея се изразява уважение към човек, който е на по-висока позиция. Японското общество изключително много държи на йерархичната връзка между старши и младши. Тази йерархична система води началото си още от Конфуцианството, което набляга на социалните взаимоотношения, зависещи от позицията на всеки човек в обществото.

В продължение на години японските компании също поддържат такава система - това означава, че новодошлите служители получават основна заплата, а увеличение и повишаване в длъжност получават въз основа на стажа, а не заслугите им.

Тази практика обезсърчава служителите да търсят нова работна позиция, дори ако не се чувстват добре на текущата си, тъй като започването в нова фирма се равнява на започване от нулата с по-ниска заплата.

Множество служители се сблъскват с подобни проблеми, свързани със системата за „старшинство“, а дори и непотизъм – макар човек да е заслужил мястото си в дадена компания или фирма със свои собствени усилия и заслуги, неговата роля може да остане тази на слуга на хората, осигурили си място чрез лични връзки.

Йерархията старши-младши е стриктно следван принцип сред японците дали в училище, на работното място или на улицата. Уважението, което се изисква от по-младите да отдават към своите старши, се приема за нещо изключително сериозно и наложително. Това е много характерна черта на японската нация и изобщо на азиатските народи, но лицето на тази практика в корпорациите е тъмно и несправедливо. Заплатата и повишението се основават на това колко дълго е работил човек на едно място, а не какви са заслугите му в компанията. В повечето случаи новодошлите получават обикновената основна заплата и изчакват конкретен период от време преди да бъдат повишени, независимо от техните компетентности или заслуги. Именно Nenkō jōretsu е причината хората да се боят да напуснат сегашната си работа колкото и несправедливи да са висшестоящите им към тях.

Влиянието на работохолизма, кароши (過労死, Karōshi) и номикай (飲み会, Nomikai)

Периодът Едо в Япония (1603 – 1876) се характеризира със стабилен икономически растеж и усещане за мир сред японското общество. През този период мнозинството от народа следва кодекса на поведение „Бушидо“ – той изисква подчинение, лоялност и смелост. След Втората световна война кодексът от части бива забравен, но става отново известен през 80-те години на миналия век по време на икономически бум в Япония. Кодексът, в крайна сметка, придобива облик на поредица от ценности за работниците на Япония, които включват усърдие, отдаденост към съвършенството и най-вече безусловна лоялност към работодателя. Тази безгранична лоялност тласка много работници към нездравословни навици и дори до смърт.

Въпреки малкото възможности за повишение, както споменах в предишната точка, на японските служители се възлагат също така безумни очаквания – много работници работят по 80 или повече часа на седмица, като много от тези часове са всъщност неплатен извънреден труд. Съществува негласното правило, че служителите на „белите якички“ са длъжни да работят, докато шефът не напусне офиса.

Поради ниските шансове за изкачване по корпоративната стълба, натискът върху новодошлите служители да надхвърлят определеното работно време, е особено силен, тъй като това демонстрира лоялност. Неспазването на тази практика е възможно да намалили драстично шансовете за повишение и евентуално да причини „изгнанието“ на служителя на работното му място.

„Кароши“ е термин, който много точно описва реалното лице на културата на работа в Япония. „Кароши“ буквално означава „смърт от пренатоварване или прекомерна работа“ като през 2016 г. отнема животите на около 200 души. Според правителствените доклади, един на всеки десет служители работи 100 часа извънреден труд всеки месец. Една пета от всички служители в Япония за изложени на риск от подобна смърт. „Кароши“ е продукт на изключително изтощение, стрес и чувство на неудовлетвореност от работа. Терминът придобива популярност чрез случая с Мацури Такахаша през 2015 г., но това явление датира от десетилетия. Историята на „Кароши“ започва в началото на 20-ти век в префектура Нагано. Множество работници от фабрика за коприна биват принудени да работят близо 14 часа всеки ден, което води до смъртта на някои служители поради нечовешките условия. Едва през втората половина на 70-те години терминът „кароши“ е измислен от японски лекари, които

наблюдават нарастването на смъртните случаи, причинени от стреса на работното място. Феноменът се превръща в социален проблем в края на 80-те години – точно навреме за икономическия спад на Япония в началото на 90-те. Водещите причини за „Кароши“ са инсулт, сърдечни заболявания и самоубийство.

Тази „традиция“ също така има и неблагоприятно влияние над личния живот на хората – наблюдава се значителен спад на населението в Япония.

Някои от основните проблеми, пред които е изправена страната в резултат на токсичната си работна култура, включват: надвишаването броя на смъртните случаи над броя на ражданията; ниска раждаемост (съществува „класа“ граждани, които не се женят, тъй като поставят работата си пред всичко останало); спад на заплатите и броя на работните места и т.н.

Идеята на „извънредния труд“, чиято цел е била да увеличи растежа, се е превърнала в причината за ниската производителност.

Японските служители имат право на средно 18.5 дни платен отпуск годишно (с два дни по-малко от средното за света) – с минимум 10 дни, както и 15 едnodневни национални празника. В действителност обаче малцина се доближават дори до пълната си квота, като обикновено използват само 9 от полагащите им се 18.5 дни според Министерството на труда. Докато много работници от Запада смятат двуседмичната лятна ваканция за неотменимо право, японските служители възприемат 4-дневна ваканция в Хавай като връх на само-угаждането.

Ниската раждаемост в Япония и прогнозите за рязък спад в населението частично се дължат на липсата на семейно време, което двойките имат. Все повече служители се разболяват поради стреса или дори кароши.

Както разбрахме, японските работници рядко сменят работата от страх да не преобърнат живота си изцяло. Повечето са предразположени от рано да вярват, че имат един единствен шанс да успеят в живота. Следователно, в резултат на това (най-често след завършване на университет) младите търсят работно място, в което да се отдадат на работата си напълно чак до пенсия. Загубата на работа е вероятно да доведе до силно чувство на опозоряване към компанията, което от своя страна подтиква служителите да правят всичко възможно да угодят на работодателите си. Самоличността и характерът на японца са тясно свързани с работата му. Това означава, че японците са предразположени към това да се „преструват“, че работят дори когато нямат съществени задачи за изпълнение, да отказват да излизат в почивка и да са винаги готови да поемат неплатен (извънреден) труд. Освен това, работниците в Япония се въздържат от отпуск,

било то заради шефовете им, които не ползват собствения си отпуск или от страх, че ще нарушат груповата хармония.

Всъщност по-голямата част от японските служители не са способни да постигнат невъзможните стандартни, определени от по-рано споменатия традиционен кодекс на поведение „Бушидо“. Тази неспособност води до значително високи нива на самота, срам и депресия сред цялото общество. Освен това, японският стоицизъм е често пречка за повечето хора да потърсят помощ, а дори и някой да я потърси, намирането ѝ или да го приемат на сериозно, би било предизвикателство само по себе си.

Феномен, който може да се свърже с проблема на „кароши“ е японският „номикай“ (nomikai, 飲み会). Този термин насочва вниманието ни към фирмените партита, които нерядко са задължителни. Въпреки че не е толкова належащ проблем като „кароши“, задължителните „номикай“ сбирки също са известни с допринасянето за стреса. „Номикай“ се явява като социален етикет – неразделна част от работната култура на японските фирми. „Номикай“ е известен и като „nomunication“ – съчетава японската дума за пиене „nomu (飲む)“ и английската дума за комуникация (communication). Тази практика се разглежда като начин за разпускане и се използва за укрепване приятелството между колеги и особено между шефове и служители. Нощните пиянски сесии с шефа понякога могат да продължат с часове като целта им е някой да се напият до припадък или отказ. Друга цел на подобно събиране е възможността за служителите да се изкачат по корпоративната стълбица, затова да откажеш покана за „номикай“ би било обидно. Напоследък обаче има нарастващо недоволство откъм страна на служителите като много от по-младото поколение работници започват да се въздържат от посещението на тези сбирки.

Работната култура на Япония днес

Дори днес някои стари вярвания все още витаят в съзнанието на хората – например, че работещият извън работните часове японец е по-усърден и трудолюбив от обикновения. Сред новите поколения обаче все повече и повече хора осъзнават, че повече часове, прекарани в офиса, не означава непременно по-усърдна работа. Много често извънредният труд се дължи на един голям фактор – натиска от връстници/колеги. Повечето японци обикновено се съобразяват с колегите си до степен, че смятат това да си тръгнат преди всички останали, които все още работят, е непочтено. Вероятно това е причината извънредният труд да се е превърнал в норма – просто, защото всички

останали го правят. В края на деня обаче, важното е дали човек е свършил полагащата му се работа, а не колко часа е останал в офиса.

За разлика от западните компании, които ценят индивидуалното си его и независимата работа, японските търсят ефективността на екипната работа. Всичко, което трябва да се реши или направи, се извършва от група служители, работещи в екип като едно цяло. Самият мениджър отдава вниманието си на груповата хармония, а не на лични желаниа или гледна точка. В този ред на мисли, мениджърът се явява като водач, ментор и най-вече мост, който свързва служителите. Японските компании се стремят при всякакви обстоятелства да съхранят тази хармония и чувството са принадлежност към организацията като цяло. Понякога дори самите хора са загрижена повече за успеха на екипа си отколкото за собствената си кариера.

За да решат проблема с извънредната работа и неплатените часове, японските власти имат регламент, който принуждава служителите да се отдават на минимум 5 дни почивка и да гарантират, че по-високоплатените служители получават заплата, еквивалентна на тяхното представяне, а не на изработените часове. Освен това се взимат мерки за намаляне на работното време и подобряването на условията на работното място както и изграждането на спортни съоръжения и фитнес зали.

Решения

По-рано споменахме, че идеята на „извънредния труд“, чиято цел е била да увеличи растежа, се е превърнала в причина за ниската производителност. Въпреки това, съществуват основателни причини, които доказват, че работохолическата култура на Япония е приложима и неотменна дори и днес:

Поддържане на приятелства и осигуряване на приятна за работа среда;

Сигурна работа за цял живот;

Собственост върху индивидуалната работа;

Положителни конвенции, оформили японската култура на работа

Цялата тази система може би не е ужасна, но за да се гарантира успех в дългосрочен план, както и да се запази психическото здраве на служителите, са необходими реформи, които да разрешат проблема за работохолизма.

Високите икономически изисквания на Япония са трудно постижими при дадените обстоятелства. С нарастващата смъртност, намаляващите заплати, нулевата имиграционна политика и липсата приоритизиране на личния живот, натискът върху работническата класа е огромен. За постигане устойчиво развитие, правителството трябва да си постави за цел осигуряването на гъвкави условия за работа – осигуряването

на сигурност на работното място и насърчаването на работниците да приоритизират личния си живот пред работното място може да играе важна роля в това развитие. Хората се съсредоточават значително по-добре при липсата на стрес. Не е правилно да има несправедливи очаквания за по-висока производителност, а по-скоро да се насърчат служителите чрез повишения и увеличаване на заплатите.

Японската работна култура несъмнено има нужда от реформи, но без съмнение някои от методите им са забележително успешни. Могат да се вземат много примери и идеи от тях, но трябва да се прави с необходимото внимание. Служителите не са машини, а човешки същества, чиито лични нужди трябва винаги да бъдат на първо място.

Други начини, чрез които да се подобри работата в Япония, включват насърчаване на кариерно образование, оставяне настрана доживотната работа и системата за трудов стаж, преразглеждането на системите на привилегии на служителите.

Японците са упорити работници. Но трябва да разберат, че кариерата им не е нещо, дадено от компанията, а напротив – тя е начинание за чието развитие са отговорни самите те. Всеки сам трябва да може да начертае пътя си. Практиката на доживотната работа и системата за трудов стаж са системи, лишаващи японските бизнесмени от възможността да напреднат в кариерата си. Работниците са толкова защитени, че могат да правят буквално нищо и да им се заплаща, докато други работят чудовищно дълги часове и то неплатени и дори умират от преумора. Това сочи към слаб авторитет на ръководството, докато работниците показват изключителна сила и инат, което означава, че компаниите се превръщат в развъдник на чудовищни служители, които negliжират баланса между личния и професионалния живот.

Ако тези неща се отстранят, би се постигнала истински значима промяна в японската работна култура и менталитет на обществото.

Край на работохолизма?

След десетилетия опити на компаниите да изцедят от служителите си всяка капка продуктивност, правителството поставя предизвикателство за работохоличната култура на Япония – законово право на работниците да получават поне пет работни дни почивка на година. През 2018 г. японското правителство прие законопроекта за реформа на стила на работа (Work Style Reform Bill), който има за цел да модернизира и подобри стария стил на работа в Япония. Той прави изменения в осем ключови трудови закони, включително ограничаването на надвишаването на работното време, за да се увеличи

гъвкавостта. Също така изисква от работодателите да отпускат както споменах поне 5 работни дни отпуск за служителите с поне десет дни невзет отпуск.

Целта е да се повиши процентът на годишните отпуски и да се създаде нова норма, която насърчава почивките и отделянето на време за психическо и физическо освежаване.

Заклучение

Работохоличната култура на Япония е дълбоко вкоренена в обществото на страната, поради дългото си съществуване. Въпреки видните негативи, причинени от нея, несъмнено можем да твърдим, че ако не беше тя, Япония нямаше да е силата, която е днес. Земята обаче продължава да се върти както винаги и всеки ден настъпват различни промени. Поколенията, начинът на мислене, ценностите – светът не спира да се променя. Нищо не е постоянно, включително токсичната култура на работа в Япония. Страната постепенно се движи към подобрене с цел здравеопазване на своята работническа класа, която толкова усърдно работи, за да направи Япония такава сила. Вероятно работната им култура все още не е перфектна, но е безсъмнено по-здравословна от преди и продължава да се развива в правилната посока.

Източници:

Разбиране на колективистките култури, Кендра Чери, <https://bg.reoveme.com/разбиране-на-колективистките/>

The Work Culture Of Japan: What's Right And What's Wrong?, Deeksha Garg, 2020, <https://youthdeck.com/work-culture-of-japan/>

Debunking Japanese Work Culture Myths And Misconceptions With Singaporeans, by HY, 2021, <https://www.nani.sg/community/interviews/rgf>

Clocking off: Japan calls time on long hours work culture, Justin McCurry, 2015, <https://www.theguardian.com/world/2015/feb/22/japan-long-hours-work-culture-overwork-paid-holiday-law>

Japanese Work Culture: Here's How to Survive, 2022, Japan Dev editorial team, <https://japan-dev.com/blog/japanese-work-culture>

Work Culture in Japan: The 5 Crucial Differences You Should Know About, BY CAROLINE TAM, 2020, <https://hivelife.com/work-culture-japan/>

Japan's Extreme Work Culture, David Bracke - <https://www.byarcadia.org/post/japan-s-extreme-work-culture-might-be-coming-to-an-end>

Japanese Working Culture: The Good, the Bad, and the Getting Better, Melissa McIvor, 2021, <https://globisinsights.com/purpose/values/japanese-working-culture/>

Japan Working Culture – The Old Vs The New, Yuu Sato, 2020 -
<https://questionjapan.com/blog/location-guides/japan-working-culture/>

Пътят на коприната

Вяра Николова

Въведение

Пътят на коприната или още наричан “Ser-India” е един от най-древните търговски маршрути познати днес. Той е „артерията“ отговаряща за обмена както на стоки, така и на култури, идеи и опит между Азия и Европа. Всъщност благодарение на него Изтокът и Западът влизат в допир един с друг.

Защо „пътят на коприната“? Откъде идва това понятие?

Всъщност терминът „път на коприната“ се появява сравнително скоро, в края на XIX в. и е измислен от географа Фердинанд фон Рихтхофен- родоначалник на геоморфологията и изследовател на САЩ и Китай. Наречен е „път на коприната“, тъй като в Древността и Средновековието по него минава основната линия за внос на копринен плат и буби от Китай и Индия към Европа и Африка. Разбира се, вносът не се ограничава само до коприната и нейните производни. Внасят се още подправки, добитък и не на последно място болести.

Континенталният път на коприната се разделя на северен и южен, като и двата започват от търговските центрове в Северен Китай. Северният път преминава през Волжка България и достига през Черно и Мраморно море до Венеция. Южният пресича Иран и Месопотамия, за да стигне до Средиземно море, Египет и Африка. По-конкретно началото на маршрутът си води от Лоянг и минава през Чанан, където караваните правят официалното си потегляне през оазиса Тун-Хуанг в пустинята Гоби. Всъщност една доста голяма част от целия път е основно през азиатските пустини. Цялата му дължина се равнява на 6437 км.

История

Съществуването на пътя на коприната се датира до близо над 1500 г., още от времето, когато династията Хан отваря Китай за свободна търговия през 130 г. пр. н. е. до 1453 г. с. н.е. когато Османската империя затваря връзките към Запада. В началото, тъй като никой не поддържа пътищата, доста от тях са в окаяно състояние. За да се предпазят от разбойници голяма част от пътуващите търговци се обединяват в кервани. С времето на доста места започват да се появяват големи крайпътни ханове наречени кервансарай, с цел да приютяват пътуващите търговци.

Една от най-известните личности преминали през пътя на коприната е Марко Поло. Роден в заможно семейство на търговци от Венеция, Поло е дарен с възможността да пътува до Китай едва на 17 год. възраст.

Пътуването му трае 3 год. преди да достигне до двореца на Кубилай хан през 1275 г. Там той получава шанса посредством различни мисии да обиколи части от Азия, където досега не е стъпвал европейски крак. Връщайки се във Венеция Марко Поло описва щателно пътуванията си в книгата „*Livre des merveilles du monde*“.

Експедицията на Джан Циен

В края на II в. пр. н. е. Китай е подложен на постоянни атаки от хуните. Попаднал в безизходица, тогавашният император Ву Ти (Уди) изпраща дворцовия дипломат Джан Циен на запад, по-специфично към кралство Фергана, с призив за помощ. По пътя обаче Циен попада в плен на хуните.

След като успява да избяга на десетата година, той продължава пътя си през Централна Азия и стига до кралство Фергана. Управниците не желаят да се подлагат на опасност и отказват да предоставят на Китай нужната помощ, както и част от прочутите си фергански или още наричани „летящи“ коне. Заради това впоследствие Китай ще води наказателен поход срещу Фергана.

Мисията на Циен се проваля и той се връща в Чанан на тринадесетата година от пътуването си.

В доклада си до императора Циен описва търговията на Индия с югозападен Китай през Асам и Бурма още от II в. пр. н. е. Коприната е спомената като „чуждестранен дар“ във великите индийски епоси.

Може да се твърди, че Индия внася сурова коприна от Китай и през ранните векове след Христа, а обработената коприна става популярна през периода на Гупта.

В III в. сл. Хр. познанието за работа с коприна и култивирането ѝ се пренасят на запад и вече официално се утвърждават в Индия.

Въпреки че не се проявява в политическата мисия, успехът на Джан Циен трябва да се търси другаде. Благодарение на тази експедиция започва по-усиленият обмен на информация и установяването на търговски връзки. Разпространява се знанието за различните стоки произведени в различните региони и следователно интересът към развитието на международната търговия нараства.

Коприната, която е високо ценена от римляните и персите, поставя началото на дейността на Пътя на коприната.

Заради този си принос Джан Циен получава титлата „Велик пътешественик“, а по-късно и прозвището „Баща на Пътя на коприната“.

Упадък на Пътя на коприната

Падането на династията Хан през ранния III век води и до упадък на Пътя на коприната. С идването на династията Тан на власт през VII век започва възобновяването му и в средата на VIII век той достига своя разцвет. Заслугата се дължи най-вече на политиката, провеждана от династията Тан, за окуражаване на търговските връзки между Изтока и Запада.

По същото време, с разпространението на няколко световни религии, все повече мисионери се отправят на изток именно по този път. С времето Пътят на коприната става важно културно и информационно трасе за обмен на идеи, които биват от особена важност за високото ниво на развитие, което достига Китай по времето на династията Тан.

След падането на династията Тан през X век Пътят на коприната отново е оставен на произвола на съдбата. Това продължава до XIII в., когато завоеванията на монголците възвестяват началото на една нова ера в отношенията между Изтока и Запада. Засилените преки контакти с източната култура провокират интереса на европейците към азиатските стоки, а това става причина да започне да се търси и морски път до Азия, по който те да бъдат пренасяни.

Откритият такъв през XV в., с който започва и времето на Великите географски открития, нанася тежък удар върху важността на древния път на коприната.

Будисткото пилигримство по Пътя на коприната

Приносът на Хуан Дзанг

Хуан Дзанг е най-известният китайски будистки пътешественик. Благодарение на биографията му учените могат да локализират археологическите находища свързани с будисткото изкуство. Описанията, които Дзанг дава в притчите си спомагат за интерпретирането на откритите разкопки и показват колко дълбоко е достигнал будизма в изолирани региони като Памирските планини.

Пътуването на Хуан Дзанг (629-645 г.) го отвежда до Индия, за да проследи свещените дири на будизма и неговите писания. Някои от пещерите, в които пребивава по пътя си са тези при Юнганг и Жълтата река. Там могат да бъдат намерени изсечени в скалите образи от будисткия пантеон- изображения типични за VI и VII в.

Будизмът навлиза в Китай през два от основните търговски маршрути. Единият преминава през северната граница на пустинята Такламакан, а другият- през южната.

Тази мрежа от пътища се слива при ключови оазиси и проходи, които впоследствие формират Пътя на коприната.

След като пресичат пустинята, търговци и пилигрими продължават през северния ръкав на Пътя на коприната и оазисните кралства Хами, Турфан, Карашар, Куча и др. докато стигнат до Кашгар. Голяма част от тези оазисни селища се превръщат в разцъфтяващи търговски и религиозни центрове, въпреки нападенията на тюрките на север и китайските завоевания на югоизток.

Разнообразието хора и стоки, преминаващи през този район дават началото на силно обвързани една с друга култури и богати на разновидности културни прояви. Земите на тези държавици също могат да се похвалят с плодovitостта си, заради близките речни басейни. Това и нарастващата търговия на Китай със Запада води до достигането на апогей за малките кралства по времето на династията Тан.

Точно тях посещава и поклонникът Хуан Дзанг по пътя си към Индия. Там той отсяда, проповядва и предразполага владетелите им да станат негови поддръжници. От манастири като тези в Хами и Турфан, в които пред аудиенция от 300 души той разказва притчите си, светлината на будизма се разпростира из цял Китай.

4. Използвана литература:

<https://bg.khanacademy.org/humanities/world-history/ancient-medieval/silk-road/a/the-silk-road>

Proceedings of the Indian History Congress Vol. 52 (1991)
<https://www.jstor.org/stable/44142723>

Archaeology Vol. 40, No. 5 (September/October 1987) by Archaeological Institute of America- <https://www.jstor.org/stable/41731938>

<https://education.nationalgeographic.org/resource/silk-road>

https://bg.wikipedia.org/wiki/Пътят_на_коприната

Корейски куклен театър „Кокдугакши - нори“ (꼭두각시놀음)

Деница Балчева

Увод

Пиесата „Кокдугакши – нори“ е известна като част от репертоара на мъжката трупа Намсаданг (през Династия Чосон) и също така като единствената традиционно корейска народна куклена пиеса, която се е запазила през времето и е достигнала до наши дни. Именно поради тази причина, тя е от голяма важност за корейската култура и театър, и по – точно, корейския куклен театър. „Кокдугакши – нори“ е част от културното наследство на Корея и служи като образец за развитието на кукленото изкуство.

Произход на „Кокдугакши – нори“

Относно възникването на корейския куклен театър няма особени сведения, но за сметка на това според древно китайски източници куклени постановки са се играли по времето на царство Когурьо. Пример за такава куклена постановка е „Кокдугакши - нори“. Има няколко теории за нейния произход. Твърди се, че произхожда от корейския земеделски ритуал нонгак гутнори (농악굿놀이). Пиесата няма автор (или поне е неизвестен), тъй като в доста голяма степен подобни форми на изкуство са се предавали предимно устно. Поради тази причина на доста места има разминавания в детайлите на пиесата, но основния сюжет е запазен същия и до ден днешен.

I. Намсаданг (Namsadang)

Както вече беше упоменато по – горе „Кокдугакши - нори“ е пиеса, която е част от програмата на мъжка номадска трупа (приблизително 50 - 60 мъже), известна като Намсаданг. По времето на късен Чосон Намсаданг е една от най-значимите форми на професионален театър на Корейския полуостров. Те, обаче, не се занимават само с куклен театър (Долми), но и с Пънгмул (фермерска фестивална музика), Бона (въртене на чинии на пръчка), Оръм (ходене по въже) и Тотбеги (маскиран танцов театър). Много често тематиката на представленията на Намсаданг са политически или социални – отразявайки тежките условия на живот на обикновените хора и тяхното негодувание срещу управляващата класа. Това се изразява в пародиране на управници, аристократи и други участници на по-висшето общество.

Съдържание на пиесата

I. Действие първо (Пак Чом Джи, 박첨지)

- Сцена 1: “Разходката на Пак Чом Джи“:

Пак се появява на сцената и завързва разговор с музиканта Сан Ба Джи. Пак му обяснява как пътувайки из страната е дочул, че тук е пристигнала актьорска трупа и е дошъл да гледа кукленият им театър. Това бива последвано от няколко шегички и песни.

- Сцена 2: „Пиджори“:

Тук се разглеждат основно два женски образа: дъщерята на Пак Чом Джи и неговата снаха. Двете отиват в гората зад къщата си, за да берат дивни зеленчуци и едновременно с това да флиртуват с монаси от близкия будистки манастир. Тогава отникъде се появява Хонг Донг Джи гол, гонейки хората около себе си.

На сцената отново се появява Пак и пита своя събеседник Сан Ба Джи дали жените са успели да потанцуват. Тогава музиканта му разказва случката в гората и това толкова много разярява Пак, че той се заканва да набие Хонг с пръчка по прасците и излиза от сцената.

- Сцена 3: „Кокдугакши“:

Пак Чом Джи се събира с жена си – Кокдугакши, с която не се е виждал отдавна. Те прекарват известно време, разказвайки си истории от животите си, докато са били разделени. Пак признава, че има любовница и я запознава с жена си. Още привървата си среща двете жени влизат в ожесточен бой, но не след дълго той приключва. Виждайки колко много Пак глези своята любовница, Кокдугакши се ядосва и го напуска, за да стане будистка монахиня в планината Гъмганг.

- Сцена 4: „Ишими“:

Тогава изведнъж се появява змей на име Ишими и поглъща внука на Пак, Кокдугакши и други странични герои. На помощ се притича Хонг Донг Джи точно навреме, за да спаси и самия Пак Чом Джи от устата на змея.

II. Действие второ (Владетелят на Пъонгандо)

- Сцена 1: „Селската колиба“:

Владетелят на Пъонгандо заповядва да бъде арестуван човекът, който е отговорен за изграждането на пътя по който е минал. Пътят е бил толкова зле направен, че коня му е паднал и си е счупил крака. Отговорността поема Хонг Донг Джи, но владетелят му прощава, като не и без причина. Той го взима на работа на ловното поле за селяни. След лова Владетелят призовава Пак да продаде своите хванати селяни, за да има средства за пътуванията си.

- Сцена 2: „Погребална бира“:

На връщане от лова Пак получава новината, че Владетелят е умрял от ухапване на мравки, докато е дремвал на близкия хълм. При новината вместо да е тъжен синът на Владетеля започва да пее весели песни и да пие бира. Отново, поради лошото качество на пътя, един от носачите на бира се наранява. За негов заместник е избран не друг, а именно Хонг Донг Джи, който бута бирата по пътя с голия си корем.

- Сцена 3: „Изграждането на храма“

При построяването на новия храм двама монаси се кълнат, че който направи дарение към храма ще е много плодовит и ще живее с чест, почести и пари.

Както лесно може да се забележи, всяка една сцена и действие е с напълно различен сюжет от предходните и няма никаква логическа връзка с тях – различни и нови герои, без никакво предходно обяснение защо са в сцената, каква е тяхната история, с какво допринасят те за развитието на историята и прочее. Единственият герой, който се среща почти навсякъде е Пак Чом Джи. Неговата поява в почти всяка сцена е възможно да се приеме и като похват, с който да се свърже историята в едно цяло или, дори може да се каже, в една обща вселена. Именно поради важността на персонажа Пак Чом Джи на някои места пиесата може да се намери и като „Пакчомджи – нори“.

Докато Пак Чом Джи служи като „съединител“ на историята, Сан Ба Джи, музикантът, е този, който свързва героите от пиесата с публиката - задава въпроси на героите, помага за развитието на дадено действие, разяснява причината зад него и т.н. По този начин той премахва невидимата бариера още известна като „четвърта стена“. Той слива реалното с нереалното и така зрителя се превръща в активен участник в пиесата, а не само наблюдател на събитията случващи се пред него.

Кукли

В пиесата се използват около 40 дървени кукли (хора, животни и предмети), които драстично се различават по вид и външност.

Куклата на Пак Чо Джи в оригинал е с бяло лице и бяла заешка козина, прикрепена към главата за вежди и коса. Торсът на куклата се задвижва с пръчка отдолу, но ръцете се контролират на принципа на марионетките – с конци. Според данни куклата е най-голямата в цялата постановка (по-голяма дори от змея Ишими) – приблизително 90 см дълга, като 30 см от тях е само главата. Тези размери могат да се интерпретират като едно доста явно показно за важността на този герой.

Въпреки факта, че пиесата е на нейно име, куклата на Кокдугакши не е близо толкова голяма, колкото тази на съпруга ѝ. Тя е около 60 см, с кафяво лице, множество петна по лицето и изкривена уста. В пиесата Кокдугакши описва грозотата си така:

„Кокдугакши: Обиколих навсякъде, в търсене на вдъхновение, но нямаше нищо за ядене. Отидох до Кемитан в провинция Кангуондо и ядох ориз от жълди. Затова лицето ми изглежда по този начин.“

Куклата на Хонг Донг Джи е изцяло гола. Тя е изработена от меко тополово дърво, като възелът, с който е прикрепена главата за тялото, стърчи над главата подобно на кок. Гърдите на куклата са изпъкнали и в долната част ясно са отличени гениталиите, към които по време на постановката се поставя маркуч, имитирайки уриниране. Подобно на куклата на Пак Чо Джи тази също се задвижва с пръчка в торса и с конци при ръцете.

Доста близки по външен вид са куклите на снахата и любовницата на Пак Чо Джи. И двете са с червени точки по лицето, облечени с жълти жилетки и червени поли. Единствената разлика в тях е една малка лента в жилетките – при снахата е синя, а при любовницата червена.

Куклата на злият змей Ишими доста наподобява дълъг зелен чорап с дървена глава прикрепена за него. Тялото се контролира като се прикрепя за ръката на кукловода, а с пръсти се задвижва змейската челюст.

Както вече стана въпрос по-горе, в пиесата са използвани голям брой кукли, повечето от които са прикрепени към декорите и съответно служат за декор в по – голямата част от пиесата. Като такъв пример може да се приемат птичките, които излитат по времето на лова на владетеля на Пьонгандо. Те са прикрепени са въже, което се дърпа, симулирайки тяхното излитане.

Социална проблематика в „Кокдугакши – нори“

Изкуството, освен развлекателния си характер, винаги има послание или чувство, което се опитва да предаде на публиката. Именно по тази причина творби създадени преди столетия доста често резонират с актуални за наши дни ситуации и събития.

Корейската куклена пиеса „Кокдугакши – нори“ засяга важни социални проблеми – мотивите за надменността на висшето общество (yangban) спрямо по – социално слабите, за нищетата и изпадналостта на религиозните норми и за потисничеството спрямо женския пол. Тези проблеми са представени посредством присмех, което доста категорично заявява жанра на пиесата – сатира.

Основен представител на yangban в пиесата е Владетелят на Пьонгандо. Още със самата си поява, той започва да налага властта си в животите на своите поданици, заповядвайки да бъде убит виновника за лошо направената улица. В последствие, когато виновникът (Хонг) е разкрит, Владетелят демонстрира не само властта си да отнема животи, но и да дава такива (помилвайки виновния). Тук идва самата тънка нотка на

присмех към висше поставените, които се смятат за недостижими, та дори и „богове“. Още в следващата сцена, обаче, владетелят умира, доказвайки на зрителя, че това далеч не е така.

В Действие първо, сцена 2: „Пиджори“ будистките монаси отвръщат на флирта на двете дами, които доста очевидно се опитват да ги прелъстят. Монасите са дали обет за отказване от светския живот и всякакви плътски изкушения, и до този момент представят себе си като праведни аскети. Въпреки този факт те са в пълна готовност да отвърнат на закачките на снахата и дъщерята на Пак Чо Джи. Тук идва и самата ирония, тъй като от този момент нататък обещанието, което те са дали на техния Бог (в случая Буда) става невалидно.

Голяят Хонг изкача точно в правилния момент, спирайки започналото ухажване и зад това също има причина. По онова време трупата на Намсаданг има доста близки отношения с Будисткия храм и монасите, затова начинът, по който са представени в пиесата е доста по – деликатен от обикновеното.

В Действие първо, сцена 3: „Кокдугакши“, когато Пак Чо Джи се събира със съпругата си Кокдугакши, ставаме свидетели на една бясно разярила се кавга. Отношението, което Пак изразява спрямо съпругата си, кара Кокдугакши да напусне своя собствен дом, за да може Пак да живее там със своята любовница. Чрез тази сцена се отправя критика към мъжкото съсловие, държанието им спрямо жените и психическото малтретиране, на което ги подлагат всекидневно.

Както е възможно да се забележи, проблемите представени в пиесата са изключително актуални и за съвремието, в което живеем днес.

Заклучение

Културната ценност на пиесата „Кокдугакши – нори“ и приносът ѝ за корейския куклен театър е неоспорим. Освен това, тук вече може да се твърди, че произведенията на изкуството до голяма степен образуват социалните и нравствени норми на обществото, в което са създадени. Постановките на Намсаданг, заедно с „Кокдугакши – нори“, са един отличен пример за това.

Библиография

Jeon Kyung-wook, 2008. Traditional Performing Arts of Korea. Seoul: The Korea Foundation

Yi Tu-hyon, 1997. Ancient Dramatic Forms. Seoul: Jipmoondang Publishing Company

Kim Young-ja, 1981. The Drama Review: TDR, Vol. 25, No. 1, Sex and Performance Issue: The Korean "Namsadang", pp. 9-16

한국박물관연구회, 1999. 한국의박물관 1-해학과익살의탈. 서울:
푸른행복출판사

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "yangban". Encyclopedia Britannica, 27
May. 2018, <https://www.britannica.com/topic/yangban>. Accessed 6 January 2023.

Снимков материал

<https://terms.naver.com/entry.naver?docId=983010&cid=42962&categoryId=44335>

<https://terms.naver.com/entry.naver?docId=983012&cid=42962&categoryId=44335>

<https://terms.naver.com/entry.naver?docId=983014&cid=42962&categoryId=44335>

<https://terms.naver.com/entry.naver?docId=983015&cid=42962&categoryId=44335>

Културен обмен между Япония и Европа

Деница Иванова

1. Увод

1.1 Запознаване на европейците с Япония от близо за първи път.

Първата среща на европейците с Япония всъщност е била случайна. През 16-ти век португалци корабокрушират на японския бряг на остров Танегашима. С желанието си да търгуват с Япония, португалците осъществяват по-официален трафик през пристанището Нагасаки.

Първоначално японците чувстват лека тревога от пристигането на нанбан-джин, но екзотичният им външен вид става обект на тяхната любопитност. Това се разкрива в много аспекти на японската визуална култура от 16-ти до началото на 17-ти век, като се изобразява пристигането на португалския кораб в японско пристанище. Художниците наблягат най-вече на необичайното облекло на европейците, подобни на балони панталони и техните дълги носове.

Със своето пристигане португалците донасят много предмети, включително оръжия, които повлияват силно на политиката на Япония в ранния период на Едо (1615-1868). В рамките на десет години те почват да произвеждат оръжия, подобни на португалските, а традиционната японска броня се оказва неефективна към повечето оръжия и заради това масивните тежки западни брони са взети като пример за изготвянето на нови, като биват адаптирани към японски традиционен стил.

Година по-късно, йезуитският свещеник Франсис Ксавиер пристига в страната, за да основе първата християнска католическа мисия, която повлиява дълбоко на голяма част от японците и тяхната култура. По това време императорският регент на Япония Хидеоши Тойотоми започва да усеща, че вярността към Бог би застрашила собствената му власт и затова издал указ през 1587 г., изгонващ всички християни. След неуспешно християнско въстание през 1637г. всички японски християни са били принуждавани да се откажат от религията, а ако ли не, те били екзекутирани. От 1639 г. съгласно политиката на сакоку на всички португалци е забранено да влизат в страната. След изгонването на португалците, холандците стават единствените европейци, на които е позволено да останат в Япония. Те биват принудени да се преместят в Деджима, малък изкуствен остров в залива Нагасаки, където са държани под строг контрол.

1.2 Търговски и културен обмен в ранните години на Япония и Европа.

Заражда се силен интерес към културата на Япония и желанието за търговия между европейците и японците се увеличава. Основната цел на търговията с Япония е получаването на злато, сребро и мед, от които страната има ценни находища. Луксозни стоки произведени от японските занаятчии, веднага прихващат вниманието на европейците и скоро стават важна част от стоките, които биват транспортирани към Европа. По това време лакът е почти непознат на Запад и португалците, възхитени от неговия блясък, започват да поръчват предмети от лак, предназначени да допаднат на вкуса на европейския пазар.

Въпреки това лакът винаги е бил второстепенен по важност спрямо порцелана. Порцеланът, първоначално произведен около град Арита, се различава значително от керамиката, произвеждана преди това в Япония. Както използването на материала, така и начинът, по който е украсен, се дължат до голяма степен на влиянието на Китай и Корея. Декорацията на японския синьо-бял порцелан от 17-ти век следва плътно китайските модели, като някои парчета също включват инициалите VOC, монограма на холандската източноиндийска компания. Формите често са били европейски по форма, а чашата е най-популярна.

Друг популярен вид японски порцелан са съдовете Какиемон. Те се характеризират с прости, асиметрични дизайни, използващи ярки цветове върху фина бяла основа, които се нанасят върху остъклената повърхност. Това е най-скъпият и търсен вид японски порцелан, изнасян в Европа и е широко копиран от холандски, немски, френски и английски керамични фабрики.

Европейското влияние върху Япония в нейния ранен период.

Въпреки ограниченията, наложени върху външната търговия и отношенията, Япония в периода след 1639 г. не е напълно затворена за чуждестранно влияние. След 1720 г., когато шогунът (военен владетел) Токугава Йошимуне (1684 – 1751) облекчава правилата относно вноса на чуждестранни книги, холандците и техните стоки, включително научното знание, което донасят със себе си. През втората половина на 18-ти век се наблюдава развитието на рангаку или „холандското обучение“, което представлява важна алтернатива на доминиращите интелектуални практики, произлизащи от Китай.

Вкусът към „холандските неща“ е широко разпространен и разнообразен, с изображения на европейци, появяващи се с модерни аксесоари като гребени, инро

(традиционен японски калъф за държане на малки предмети) и нецуке (миниатюрни скулптури). За повечето хора рангаку представлява новото и модерното.

При разбирането на японската култура акцентът често се поставя върху полярността между „местен“ и „чужд“, но това е също и полярността на успешната асимилация и усвояване. Холандците, подобно на португалците преди тях, имат значително влияние върху културните реалности на Япония от периода Едо. В същото време те продължават да се означават като един „друг“ свят, но не толкова свят отвън, колкото алтернативен свят отвътре: въображаемо пространство на вълнение, забавление, екзотика.

Същност

Отварянето на Япония

„Отварянето“ на Япония към останалия свят през 19-ти век е сложно и значимо събитие в японската история. Преди това Япония е била изолирана от останалия свят повече от два века, с ограничени търговски и дипломатически отношения с други страни. Тази изолация е наложена от японското правителство, с цел да защити Япония от чуждо влияние и да поддържа социалния ред. В средата на 19-ти век обаче Япония започва да се сблъсква с нарастващ натиск от чужди сили, особено Съединените щати и европейските страни, да отвори вратите си за търговия и дипломация. Този натиск идва под формата на икономически санкции и военни заплахи от страна на комодор Матю Пери и в крайна сметка води до подписването на редица договори между Япония и чужди сили през 1850-те и 1860-те години. Тези договори, известни като „неравноправните договори“, принуждават Япония да отвори определени пристанища за външна търговия и културен обмен и да позволи на чуждестранни дипломати и граждани да пребивават в Япония.

Кимоно - женската дреха, оформяща межкултурния обмен

Всъщност какво представлява кимоно? Това е красива японска традиционна рокля, на която и до днес се възхищават и ценят много хора по света. Колкото повече изследваме социалната история на кимоното, толкова повече научаваме, че през последните два века то е представлявало уникален културен обмен между Япония и Европа.

Кимоното има повече от хиляда години история. От установяването си като национално облекло в Япония през 16-ти век, то често се използва като ежедневно платно, където се правят политически, социални и лични изявления. С течение на

времето, с развитието на нови техники и мотиви, кимоното се превръща в произведение на изкуството.

Историята на кимоното претърпява промяна на парадигмата, когато Япония „отваря врати“ за първи път от векове в края на 19 век, първоначално в по-късния период Едо и по-категорично в ерата Мейджи (1868-1912). Първо довежда до културен обмен с холандците, а после с останалата част от западния свят. Беше епохата на Големите изложби в Европа и Съединените щати, където кимоната се носели и демонстрирали заедно с майсторски изработени емайли, метални изделия, лак и копринен текстил, които оставяли хората „омагьосани“.

Кимоното се превръща в обект на огромен интерес, особено за западните художници, които изобразяват дрехата често в своите творби. „В известен смисъл цялата ми работа се основава на японското изкуство“ - това казва Ван Гог, който е известен с картината „Куртизанката“, жена, облечена в кимоно. Други картини на художници като Уислър, Брайтнер и Русел, изобразяващи западни жени, носещи кимоно, са ключови за популяризирането на роклята сред определен клас жени в Европа.

И все пак не само кимоното повлиява на западното облекло, но и западната мода и култура на свой ред повлияват на еволюцията на кимоното в Япония през 20-ти век. По време на периодите Taishō и ранните Shōwa (от 1912 г. до Втората световна война), жените са били вдъхновени да носят още по-смели и по-впечатляващи модели, насърчени от художествените движения, завладяващи Европа – главно Арт Нуво и Арт Деко, но също така и експресионизъм, футуризм и кубизъм.

В допълнение към бързото доминиране на западното облекло поради културните промени, обхващащи Япония, цената на кимоното се понижава, а кимоното само по себе си става по-иновативно и модерно. Технологии като синтетични багрила и машинни шевове, както и редица западни дизайнерски мотиви радикално променят характера и достъпността на облеклото в Япония, особено в градските центрове. Жените както в Европа, така и в Япония намират нови начини за лично изразяване чрез кимоното.

Със сигурност кимоното завинаги ще запази своя уникален чар. Рядко незападни облекла стават такава неразделна част от межкултурното и артистичното вдъхновение.

Европейското влияние върху японските артисти

Добре известен факт е, че френските импресионисти са били повлияни от традиционните японски художници. По-малко хора обаче знаят, че процесът е работил в обратна посока. Изложбата „Париж в Япония: японската среща с европейската живопис“, състояла се 1987-1988 година, включва около 75 маслени картини от 26

японски художници от края на 19-ти и началото на 20-ти век, които са изучавали френска живопис или в Париж, или у дома, с европейски художници, преподаващи в Токийското училище по изкуства.

Повечето от творбите са в стила на ранния период до постимпресионизма с няколко, напомнящи за Барбизонската школа и други стилове. Има много препратки към Матис, Ван Гог и други.

„Толкова сме свикнали да виждаме влиянието на традиционното японско изкуство върху западните картини, но културният обмен вървеше и в двете посоки.“ – това казва директорът на галерия „Уайт“ - Едит Тонели.

Японските художници започват да изучават западното изкуство - неговите техники и теми - по време на реставрацията на Мейджи от 1868 г., „период, в който западното изкуство, култура и технология се асимилират много бързо от японците след много години на самоналожена изолация,“, казва Тонели. Интересното според Тонели е, че японските художници взимат за пример и се учат от западните картини, които показват влиянието на японската култура. Такъв пример е рисунката „Гола с ветрила“ от 1938 годин, картина на Умехара Рюзабуро, изобразяваща гола жена, върху легло до параван за тоалетка, украсен с деликатни ветрила. Рисунката много наподобява на произведения на ранни импресионисти като Мане. Въпреки това Мане, както и Матис и Ван Гог, често използват японска иконография в своите картини.

Културен обмен между Япония и Европа в съвременността

Голямо културно сходство, което Япония и Европа споделят, са вкусът и стиловете на музиката. Японският поп, известен като „попс“, е огромен музикален жанр, който започва да набира популярност в Япония през 90-те години. Съвременният джей-поп има известни връзки с традиционната японска музика, но е повлиян главно от европейската и американската поп и рок музика от 60-те години на миналия век, включително Бийтълс (любов, символизирана най-добре в лицето на Йоко Оно) и Ролинг Стоунс.

Друга сфера в, която се наблюдава засилен културен обмен е модата. Европейската мода вероятно е по-голяма в Япония, отколкото във всяка друга азиатска страна, от гледна точка на това, че има милиони хора, следващи европейските модни тенденции. Всеки голям японски град предлага набор от европейски модни марки в своите универсални магазини и търговски центрове, от модни италиански марки като Prada и Salvatore Ferragamo. Всъщност обменът на модните тенденции е взаимен и едва ли има и един голям европейски град без следа от японски модни брандове като Yoji

Yamamoto. Японската мода е дълбоко повлияна от европейската култура, особено в популярните визии на Лолита или Готическа Лолита. Тези вдъхновени от Европа японски тенденции на свой ред са повлияли на съвременната европейска шивашка култура.

В съвременността наблюдаваме в много езици, включително и българския, присъствието на английски чуждици. Това се отнася и за японския, макар и езикът да няма нищо общо със западния език. Пример за такива чуждици са: okeh ("добре"), sutoppu ("стоп"), bakku ("назад" като "назад" - при шофиране), naisu ("хубаво"), faito ("Бори се!" - което означава "Прави всичко възможно!"), arubaito ("arbeit" - обикновено само "baito", което означава "работа на непълно работно време"), biiru ("бира"), hoteru ("хотел") и много други. Същото явление наблюдаваме и в западните езици, които взаимстват от японския език думи като: косплей, икебана, джудо, караоке, карате, катана, конничива, отаку, шогун, суши, дзен - всичко това свидетелства за очарованието на Запада към Япония.

В литературата също има много кръстосване. Популярният японски автор, Харуки Мураками, например, веднага превежда книгите си, за да може те да са достъпни, както за японската, така и за западната публика. Няма как да не се спомене и популярният тип комикс, манга, произхождащ от Япония, който събира милиони почитатели в Европа.

В съвременността няма как да се отрече, огромното влияние на японската филмова индустрия. Аниме е термин, използван като общо название на създадените в Япония нарисувани анимационни филми и сериали. То става невероятно популярно в чужбина, особено в западните страни. Благодарение на успешната западна адаптация на анимето, Astro Boy, японската анимация придобива огромна популярност в западните страни. Интернет пространството и големи компании като Netflix предоставя на западната публика бърз достъп до японски аниме филми и телевизионни предавания. Освен това аниме има много други филми, които също са адаптирани за западна и европейска публика. Един от тях, който печели огромна база от фенове в Европа, е „Гняв“.

Културен обмен се забелязва и в кулинарната сфера на Япония и Европа. Японската храна става все по-модерна и популярна в много страни в Европа. Ястия като суши, темпура, юфка и терияки са едни от най-разпространените храни, които се продават в ресторантите в Европа и всички са с произход от Япония. Съответно, в Япония има много заведения за бързо хранене, които произхождат от Запада като Tully's,

италиански вериги за сладолед и американски основни стоки като Starbucks, McDonald's и KFC.

Заклучение

Япония и европейските страни имат силно влияние помежду си и интересът на хората да разберат повече за начина на живот на другата страна е причината културният обмен да съществува с пълни сили и до днес. Още от древни времена артисти се вдъхновяват от красотата на японската култура и чрез изкуство принасят японската атмосфера в Европа.

. Въпреки че разстоянието между Япония и Европа е огромно километри и въпреки историята, в която е имало тънки моменти, все пак споделят дълбоко очарование помежду си, което е източникът на творчеството им.

Библиография:

V&A museum, <https://www.vam.ac.uk/articles/japans-encounter-with-europe-1573-1853>

Europeana, <https://www.europeana.eu/en/blog/kimono-the-womens-garment-shaping-cross-cultural-exchange>

Zan Dubin, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1988-02-21-ca-43906-story.html>

Japan Experience, <https://www.japan-experience.com/plan-your-trip/to-know/understanding-japan/japan-europe>

Еволюция на анимацията в Европа и Япония

Димитра Вълчева

УВОД

Анимацията е голяма част от съвременните развлечения. Еволюира от рисунките на хартия и се превръща в проводник на творческо мислене, което проникна в множество форми на развлечения. Задачата на този доклад е да анализира и сравни еволюцията на анимацията в Европа и Япония през годините и да обсъди как двете поотделно гледат на жанра и да признае влиянието, което е възможно да са имали един върху друг.

За да може анимацията да бъде възприета от човешкото око, трябва да има подходящи устройства, които позволяват възприемането на непрекъснатото движение. Всъщност тези устройства са създадени за първи път в Европа. Белгиец на име Джоузеф Плато изобретил първото успешно устройство, фенакистоскопът, което можело да създаде илюзията за движение с помощта на въртящи се картонени дискове. По-късно французин на име Емил Рейно е този, който взема идеята и я модифицира, за да може да бъде представена пред театрална публика. Първата анимация, произведена в Европа, е днес известната стоп-моушън анимация, създадена от полския студент по изкуства Владислав Старевич.

Анимацията не е била много известна в Япония до края на 19 век. В днешно време, когато говорим за анимация в Япония, повечето хора мислят за аниме. И не грешат. Въпреки че думата аниме може да се използва като всякакъв вид анимация в световен мащаб, тя се използва главно за описание на анимация, която идва специално от Япония (поне за останалия свят). Изкуството, каквото го познаваме днес, първоначално е вдъхновено от френското художествено движение „Japonisme“ и е един от първите примери за модерна анимация.

ОСНОВНА ЧАСТ

(2.1) Европа ще бъде първият регион, който ще бъде анализиран в този доклад. Европейската анимация често е пренебрегвана, засенчена от гигантите на днешните индустрии, САЩ и Япония, и често не получава признание, което заслужава. От съществено значение е да се разгледа еволюцията на европейската анимация, за да се разбере как влиянието им върху останалия свят, по-специално Япония, им помага да се оформят като една от най-известните в света днес.

Анимацията в Европа се различава от тази в САЩ и други части на света, защото почти не е била използвана за комерсиални цели. Поради това много европейски аниматори са безкомпромисни в работата си и не спазват ограничения във времето. Те отделят време, за да разкажат история, без значение дали са нужни 10 или 50 минути, за да бъде разказана. Контекстът на историите също се различава от други части на света, които избират да интерпретират, което кара европейската анимация да бъде смятана за твърде мрачна. Това може да обясни непопулярността на идващото от тази страна на света, но това не отнема постиженията на аниматорите и техния принос към света.

(2.1.1) Човекът, смятан за бащата на анимацията, се казва Емил Рейно. Той е френски художник, който през 1877 г. изобретява праксиноскопа. Той позволява движение и изображения с по-високо качество. Открива и първия „Оптичен театър“, където представи анимацията си.

Някого, който определено трябва да бъде споменат, е Лоте Райнигер. Тя е една от първите жени аниматори и създател на най-стария пълнометражен филм. Създава го, като поставя черни силиуети върху стъкло. Първоначално това е било вдъхновено от китайските кукли-сенки, които илюстраторът обичаше като дете.

В уводната част на доклада се споменава, че Владислав Старевич е един от първите, ако не и първият човек, използвал стоп-моушън като метод за анимация. И все пак, интересен факт за работата му е, че той използва мъртви буболечки като марионетки.

По време на Втората световна война анимацията е използвана за повдигане на морала сред германския народ. И дори Хитлер е харесал Уолт Дисни и е искал да създаде още по-голямо анимационно студио с помощта на Гьобелс. Студиото е построено през 1941 г. и е планирано да пусне първия пълнометражен 2D анимационен филм през 1942 г., но единствените неща, които са направени, са два анимационни късометражни филма.

Анимацията в Източна Европа също процъфтява по време и след войната. Става център на куклената анимация, предимно с фолклорна и пропагандна тематика. По-късно, когато започна Студената война, студията бяха трудни за адаптиране и повечето бяха затворени или погребани под по-новите, по-качествени.

По време на същата Студената война копродукциите поддържат индустрията жива. Най-известният пример за такова сътрудничество е „Animals of the Farthing Wood“. Докато анимацията му е направена във Франция и Великобритания, изпълнителните продуценти са предимно германци.

За съжаление, в днешно време само две европейски студиа си струва да се споменат: Aardman и Cartoon Saloon. Освен тях трябва да споменем приноса на Франция в жанра. От това, че е родината на първия пълнометражен филм със стоп-моушън, до това да се занимава с CGI, Франция е донесла много на масата и за никого не е изненада, че е толкова източник на вдъхновение за много от бъдещите гиганти. Франция е един от най-добрите примери за пионер в анимацията, който все още не е изостанал до ден днешен - все още произвежда световноизвестни забавления и до днес, подходящи както за деца, така и за възрастни. Това е и една от причините някои от най-добрите училища за анимация да се намират във Франция. Чудесен пример за процъфтяваща анимация е „Калинката и черният котарак“, която достигна световна публика и все още излъчва епизоди и до ден днешен.

(2.1) Творчеството на Франция, вдъхновява голяма част от анимационната култура по света. Япония е едно от местата, където това е видно и довежда до огромен успех. Анимацията от там е толкова популярна, че има специфичен термин, синоним на японска анимация. Този термин, разбира се, е „аниме“.

Анимацията навлиза в Япония в началото на 20-ти век, като за това време се водят много дебати, като се има предвид, че много записи са били изтрети. Първият анимационен филм е кратък клип от петдесет кадъра, за който се смята, че е излязъл през 1906 г. и се нарича „Katsudō Shashin“.

След това е известно, че няколко френски проекта са прожектирани в Япония. Но едва през 1917 г. е създадено и излъчено първото официално аниме. Било е около 5 минути и е било изцяло направено от тебешир. Този първи проект не бива посрещнат с голям успех и бързо бива засенчен от набиращата популярност анимационни филми на Дисни.

Известни са и други анимации от това време, но тяхното съдържание все още се обсъжда поради масовото демонтиране на филмите след завършването им. Не е им помагало, че японската анимация били по-скъпи за правене. Повечето произведения от това време са били унищожени или от Голямото земетресение в Канто през 2023 г., или от трагедията от Втората световна война. Интересното е, че именно катастрофата от Втората световна война привлича повече внимание към анимето. Въпреки че индустрията била принудена да започне от нулата, имало много кампании, които популяризирали анимационните филми като начин за повишаване на морала, и след това стилът започва развиването си.

Първоначално аниматорите в Япония използват много от вече утвърдените методи на своите европейски и американски колеги. До 30-те години на миналия век анимацията се утвърждава като легитимна форма на забавление.

Като се има предвид, че правителството, открито насърчава индустрията, и я използва в своя полза за разпространение на пропаганда. Това става най-ясно по време на Втората световна война. Флотът дава допълнително финансиране на анимационни студия. Това помага за издаването на първото пълнометражно аниме през 1945 г., Momotaro: Umi no Shinpei (Momotaro, Sacred Sailors), което има подчертаното послание за надежда за мир и вдъхновява много хора. Освен това правителственото финансиране идва с цензура, но също така спомага за напредъка на все още младата индустрия.

Нещата, които първоначално поставят анимето в неравностойно положение, също успяват да го отделят от конкурентите. Талантливите хора, които работят зад първите японски анимации, имат трудната задача да се конкурират с най-големите чуждестранни студии и също водят тази битка, използвайки остарели ресурси. Това кара аниматорите да използват ограничената анимация в своя полза и да създадат уникална форма на разказване на истории, която ги отделя от гигантите в индустрията. Тази находчивост е това, което направи анимето различно от всяка друга анимация.

След Втората световна война е основана първата продуцентска компания - "Тоое". Тоое избухва анимето в главните медии през 60-те години на миналия век, като някои от продукциите му се считат за класически от съвременните аниме фенове (Dragon Ball, One Piece, Sailor Moon и др.). 60-те години на миналия век са и първата поява на аниме извън японските граници. Nakujaden (The Tale of the White Serpent) беше първият пълнометражен цветен аниме филм и въпреки че е бил пуснат за японската публика през 1958 г., достигна и американски екрани през 1961 г. Въпреки че е било значително постижение за времето, то бива краткотрайно, понеже американската публика не харесва новия стил, с който бива представен. Така това и другите предавания, които им биват представени от този регион, получават ниски оценки.

Това бързо се променя през 80-те години на миналия век, което се води златната ера на анимето. Тогава не само са създадени някои от най-големите франчайзи. Но тогава светът най-накрая бива отворен към тяхната уникалност, давайки им международно внимание. Като оставим всичко останало това настрана, през 1985 г. е създадено едно от най-известните анимационни студия в Япония, Studio Ghibli. Домът на едни от най-емблематичните проекти на всички времена.

По това време бяха изобретени VHS и други домашни устройства за запис/възпроизвеждане и така анимето стана много по-достъпно за масите, както местни, така и международни. Дори с икономическия срив и бюджетните съкращения през 90-те години на миналия век забавлението все още бива търсено и проектите от това време процъфтяват. Страхотни примери са Sailor Moon от 1992 г. и Neon Genesis Evangelion от 1995 г. По това време започват да се появяват и нови жанрове. Най-яркият пример е аниме, базирано на видео игри, с най-популярното си шоу Pokemon, което все още е в ефир днес, и студиата се опитват да повторят успеха му.

Такова използване на аниме внезапно привлича вниманието на други медии и нови демографски групи от хора започват да се интересуват от него. Нов поджанр на аниме с рейтинг X, по-малко цензурирано, процъфтява в края на 90-те и началото на 2000-те, но с ограниченията наложени от телевизията, много от тях се предлагат само на DVD. Дори и с тези ограничения ефектът върху Запада е неизбежен.

Това ни довежда до наши дни. Много млади хора днес са израснали с аниме, а някои продължават да им се наслаждават и в зряла възраст. Въпреки че анимето е добре установена индустрия преди да стане популярно на Запад, добре е да се признае влиянието, което и двете имат едно върху друго и как те продължават да си влияят взаимно с течение на времето.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение могат да се кажат много неща. Този доклад анализира два региона с два много различни подхода и преживявания с анимацията като забавление.

В Европа анимацията често е засенчена от гигантите в индустрията в лицето на САЩ и Япония. Въпреки това постиженията на региона в тази форма на забавление са много значими и трябва да се обсъждат повече. Оттук идват много от вдъхновенията за днешните майстори на анимацията. Ако не бяха иновациите, дошли от Европа, формата на забавление, каквато я познаваме днес, може би никога нямаше да стане такава, каквато я познаваме.

Япония е точно на противоположната страна на спектъра. Анимацията в Япония става известна много по-късно, отколкото в други части на света и преминава през много трудности по пътя си. Находчивостта и креативността на аниматорите, наточени с преоткриването на анимацията, я правят толкова уникална, че се превръща в отделна категория като цяло. Важно е да се признае, че има много вдъхновение, взето от други краища на света, които вече са утвърдили анимацията като признат източник на забавление, но това, което художниците правят с това вдъхновение, е да го използват

като начин за създаване на нов жанр , който се отделя от стандартната анимация и я поставя в отделна категория. Успехът на анимето показва как този жанр е станал от повлиян във влиятелен.

Севернокорейските деца в България

Елица Милошова

Цел на изнасяне

Със своята курсова работа целя да представя темата за севернокорейските сираци, изпратени в България по време на Корейската война и пребивавали в страната ни между 1952 и 1960 година. Тази тема представлява изключителен интерес за мен, защото това е един етап от съвместната ни история с Корея, на който не се обръща достатъчно внимание от широката аудитория и за който знаят ограничен брой хора. Тази помощ от страна на България бележи нов етап в дипломатичните ни отношения и културен обмен с Корейския полуостров. Този културен обмен е запазен и до днес под формата на изучаването на корейски език и култура в българските училища и университети, както и на български език и култура в университети в Република Корея, двустранния процес на учебен обмен, интересът към културата, посещението на туристи в двете държави и много други.

Корейската война и последиците от нея

В 4 часа сутринта на 25 юни 1950 година Северна Корея напада Южна. Целта на нападението е обединение на страната и налагане на комунистическа диктатура, след като при освобождението от японска окупация СССР и САЩ налагат своите политически идеологии съответно в северната и в южната част на корейския полуостров. Ким Ир Сен смята, че това може да бъде постигнато единствено чрез война. Само два дни след нападението Сеул е обсаден. Това нападение прераста във двустранен военен конфликт, подпомаган от силите на ООН на юг и СССР и Китайската народна република на север. Военните действия продължават до 1953 година, когато по настояване на Съединените американски щати на 27 юли е подписано споразумение за прекратяване на огъня. В резултат на войната Корейският полуостров е разделен по 38-ия паралел на две държави – Република Корея на юг и Корейската народно-демократична република на север, като между тях е провъзгласена демилитаризирана зона (ДМЗ). Тя се охранява от войските на КНДР на север и от американско-южнокорейските войски на юг. Мирният договор, който формално би поставил край на войната, не е подписан и до ден днешен.

Корейската война продължава общо 3 години, 1 месец и 2 дни между 25 юни 1950 и 27 юли 1953 година. По време на войната загиват повече от 3 милиона души, което се явява 10% от тогавашното население от около 30 милиона души. Като резултат 200

хиляди жени остават вдовици, повече от 100 хиляди деца губят родителите си и 10 милиона семейства са разделени. Като икономически последствия могат да бъдат посочени разрушаването на около 45% от обществените предприятия, което води до икономическа и социална криза.

Сираните от войната

По време на Корейската война повече от 100 000 деца от Северна и Южна Корея остават сираци. Сираните от Южна Корея са дадени за осиновяване в САЩ и Европа с помощта на агенции за осиновяване като Holt Children's Services. От 1952 до 1959 година Северна Корея временно изпраща своите сираци в Монголия и различни социалистически държави в Европа, където те получават подслон и образование. 6 000 деца отиват в Полша, 3 000 – в Румъния, 950 – в Унгария, 200 – в Чехословакия, 600 – в Източна Германия. 500 осиротели севернокорейски деца са изпратени в България.

Хуманитарна помощ от страна на България.

В България, както и в другите социалистически страни, се подкрепя тезата, че САЩ и Южна Корея са инициатори на войната. През 1950 година българското правителство предприема мерки за оказване на помощ на Севера. Из цялата страна е разрешено да се провеждат митинги в знак на солидарност към корейския народ, провеждат се протестни събрания във фабрики, заводи и учреждения.

Във вестниците „Работническо дело“ и „За траен мир, за народна демокрация!“ са публикувани статии, посветени на войната, заемащи категорична позиция в подкрепа на Северна Корея. Публикувана е и телеграма, в която ЦК на БКП отправя поздрав към „героичната Корейска трудова партия и трудеция се корейски народ“. Също така се публикуват статии против американската агресия в Корея. В България за изключително кратко време се разгръща кампанията в подкрепа на севернокорейския народ, в която се включват всички слоеве на обществото.

През февруари 1951 година Политбюро на ЦК на БКП започва действия за организиране и изпращане на хранителни продукти, облекло и медикаменти в КНДР. В осигуряването на материални помощи се включват БЧК, Комитетът за защита на мира, Националният съвет на ОФ и Министерството на народното здраве.

В началото на март 1952 година в Корея е изпратена българска медицинска бригада от двадесет и шест лекари. По-късно е изпратена нова бригада, в чийто състав влизат петдесет и петима лекари. Нейният престой в провинция Северен Пхенян продължава до 1956 година.

Севернокорейските деца в България

В периода от 1952 до 1954 г. в България са изпратени над петстотин севернокорейски деца сираци, които остават в страната до началото на шейсетте години. Първите двеста деца пристигат в България още в края на юни месец 1952г. и са настанени в различни селища – Банкя, Първомай, Пещера, Мухово, Долна баня.

На гарата в град Русе Националният комитет за защита на мира, заедно с Външно министерство организират тържествено посрещане, след което пътят на децата продължава до София, откъдето се пренасочват към село Долна баня. По-късно същата година севернокорейските сираци са преместени в град Банкя, където започват обучението си.

На 24 септември 1953г. Министерският съвет разпорежда приемането и настаняването в страната на нова група от триста корейски деца. Централният съвет на БЧК обсъжда няколко възможности за настаняването им, но обектите в населените места се оказват неподходящи за целта, тъй като не са пригодени за отопление през зимата. Поради тази причина е взето решение Централният съвет на професионалните съюзи да предаде на Централния съвет на БЧК за временно ползване и настаняване на корейските деца сградата на Профсъюза на строителните работници в курорта „Варна“ край град Сталин (дн. град Варна). Причината за това решение е, че домът е обзаведен с отоплителна инсталация и е достатъчно голям, за да бъдат настанени всички деца в него. Там те прекарват студените зимни месеци и на 17 февруари 1954г. пристигат с влак в град Първомай, където са топло посрещнати от всички жители.

От разкази на очевидци разбираме, че посрещането на децата е дълго планирано и осъществено в духа на политическите идеи, които споделят двете страни по това време. Също така става ясно, че много от децата са засегнати от химическите бомби или химическо оръжие, тъй като има момиченца и момченца без коса. Последниците от войната са били очевидни и добре различими дори за българските деца, които никога не са били жертва на подобна реалност. Друго, което им прави впечатление, е еднаквите дрехи на корейчетата и добрата им дисциплина.

Българската държава, съвместно с БЧК, поема грижата по обезпечаването на децата, които ще прекарат следващите няколко години в страната. Първото общежитие за корейските сираци, открито в град Банкя носи името на севернокорейския лидер Ким Ир Сен. То се превръща във втори роден дом за тези осиротели деца. След заминаването им в началото на шейсетте години сградата на общежитието се превръща в санаториум „Република“, а към днешна дата функционира като хотелски комплекс „Жеравна“.

По решение на Министерски съвет в град Първомай от 10 октомври 1953г., започва преустройството на три отделни сгради с цел формиране на комплекс „Общежитие за корейските деца“. Една от сградите функционира като квартира за служители, учители и възпитатели, обвързани с грижите за сираците. Втората от тях служи за целодневен детски дом, а последната сграда от комплекса е мястото, където протичат обучението и заниманията на децата. В района на дома са построени и столова, кухня и въглищен склад. Първата година издръжката на корейското общежитие е осигурена от Международния червен кръст, а от втората година е поета изцяло от БЧК.

Образователен процес

Обучението на корейските деца в България се провежда по начина, по който е организирано и в другите страни с народна демокрация. Занятията по родния им език, по история и география на Корея, се водят на корейски от пристигналите заедно с тях преподаватели, като децата са разпределени в групи от по тридесет – четиридесет души. Останалите занятия и обучението по български език се провеждат съвместно с българските деца, като броят на корейчетата, приети в отделните класове, е между шест и десет души. От първи октомври към възпитателите в общежитието се присъединяват и преместените от Първомай Ри Рак Че и Ким Док Бон.

Според общия доклад на отдел „Подпомагане“ относно учебно-възпитателната работа при корейските общежития през учебната 1954/1955г., общият брой на приетите корейски деца и младежи е 498 души. В общежитието в Банкя са настанени 176 деца, от които 127 момчета и 59 момичета. В Първомай по същото време пребивават 137 корейски деца, от които 116 момчета и 21 момичета. В Мухово децата са общо 175, 150 от които момчета, а останалите – момичета. Разпределени са в класове от първи до седми, като най-малко са в първи клас (20 души), а най-много в четвърти (112 души).

По статистика за периода 1954 – 1955г. корейските деца вече говорят доста добър български език, могат да предадат накратко съдържанието на прочетен текст, като най-честите им грешки се проявяват при употреба на времената и на родовете на съществителните имена, които не съществуват в родния им език. Затрудняват се и при произношението на съгласните „ж, ч, щ“. В края на учебната година общежитието в Първомай бележи най-висок успех сред останалите общежития, където има корейски възпитаници. От общо сто тридесет и седемте възпитаници в Първомай има шестдесет и девет отличници.

Първоначално учебните занятия се провеждат в общежитието. По-късно за тях се изготвят специални програми на обучение, като част от курсовете им целят подобряване

на нивото на владеене на български език и включват допълнително изучаване на български приказки, поговорки, гатанки, игри и други. За разширяване кръгозора на възпитаниците с практическа насоченост всички общезития без това в Мухово провеждат екскурзии до важни географски и индустриални обекти в нашата страна. Не може да се подмине и помощта, свързана с повишаване на езиковите познания на децата, която корейските учители оказват на своите български колеги. Те се включват активно при изпълнението на всички мероприятия с възпитателна цел.

Обучението на корейските деца, настанени в общежитието „Ким Ир Сен“ в град Баня, започва през 1954г. в СОУ Христо Смирненски. Корейските ученици се присъединяват към българските класове чак в гимназията – X-XI клас, като във всеки клас са разпределени по две момчета и две момичета. Тези деца обаче посещават само занятията по български език, тъй като много от тях имат желание да останат в България и да завършат своето висше образование тук.

Въпреки че по време на учебните занятия българските и корейските ученици нямат близък контакт, извън учебния процес, чисто по детски и от любопитство, те полагат всички усилия да се сблизят със своите другарчета и да възприемат възможно най-много от чуждия бит и култура. Опити за изграждане на близки отношения между двете страни се полагат не само от самите ученици, но и от институциите, отговарящи за севернокорейските деца в България. Организирант се различни екскурзии през ваканциите, както и общи празненства и събития, на които двете страни обменят културен опит. Прави се всичко възможно децата да бъдат приобщени, като периодично се организират различни спортни и културни събития. Целта е сплотяване и преодоляване на различията, както и оползотворяване на свободното време, което българските и корейските деца прекарват заедно. Държавата, по-конкретно БЧК, полага всички усилия и необходими средства да създаде благоприятна среда за корейските деца, в която да не им липсва нищо.

Темата за Корейската война и Америка е тема табу в отношенията между корейските и българските деца. Въпреки безгрижното ежедневие на корейчетата, политическата обстановка на корейския полуостров няма как да бъде пренебрегната, и съзнанието им все още е обременено от преживяното в родината. Българчетата са предупредени да не задават въпроси относно войната.

Въпреки всеобщите усилия престоят на севернокорейските деца в България да е изпълнен единствено и само с мигове на радост и веселие, едно трагично събитие остава в паметта на целия град Първомай, а именно смъртта на Ри Хьон Сук, който се удавя в

река Марица, докато е на плаж заедно с останалите деца. От корейското посолство не търсят отговорност за проявената небрежност при осигуряване безопасността на децата.

Независимо от този инцидент, в спомените на българчетата преобладават мигове на споделено приятелство и весели случки, споделени с корейските им приятели. Българските деца проявяват истински интерес към своите корейски връстници. Някои от тях учат корейската азбука, отделни фрази и дори песни на корейски. Корейчетата от своя страна бързо се приспособяват към българския бит и гостоприемство и често ходят на гости в домовете на своите приятели. Очевидци споделят, че корейчетата харесват българската храна. Благодарение на това, че Първомай е земеделски район и има много плодове и зеленчуци, корейчетата израстват здрави, силни и красиви.

На 25 юни 1956г. се случва едно паметно събитие, отразено и в българската преса по онова време. Севернокорейският лидер Ким Ир Сен прави първата си официална визита в нашата страна, като едно от местата, които посещава, е Банкя. Там той се среща с възпитаниците на корейското общежитие. С голяма радост и възторг е посрещнат от всички деца и възрастни, които не могат да скрият вълнението си.

Севернокорейските сираци от общежитието изнасят програма за поздрав към своя лидер, а някои от децата му поднасят подаръци и цветя. Той на свой ред отправя насърчителни слова. Корейските деца разказват на лидера на своя народ за добрите грижи, които се полагат за тях. Българските възпитаници също изготвят програма за поздрав и обсипват с дарове Ким Ир Сен. Случва се и едно трогателно събитие. Една от секретарките на Ким Ир Сен разпознава сред корейчетата своето братче, за което не подозира, че е живо и че е в България.

Изпращане в Родината

Процесът по изтеглянето на децата към Корея започва постепенно към края на петдесетте години. Част от възпитаниците на корейското общежитие „Ким Ир Сен“ в град Банкя, след като получават добра подготовка по български език, остават в нашата страна и завършват своето висше образование тук. От децата, настанени в Първомай обаче, всички се завръщат в родината. Въпреки желанието и на двете страни да продължат своята близка приятелска връзка, разстоянието и суровата действителност, с която завърналите се в Корея вече младежи се сблъскват, възпрепятстват редовната комуникация и с времето това, което остава от тези приятелства, са единствено спомените, запечатани в съзнанието и на хартия.

Според документите първата група заминаващи, състояща се от 140 души, се събира в училището за глухоними в квартал Павлово на 1 юли 1958г. Това са ученици от

общезитията в Банкя и Първомай и корейски възпитаници от техникумите в цялата страна. В дните преди заминаването им, което е насрочено на 6 юли същата година, за корейските младежи са организирани различни развлекателни мероприятия като кино, посещение на музей, цирк и опера.

На 5 юли се организира събрание във връзка със заминаването на първата група и прощална вечеря, на която директорът на общезитието в град Банкя, Георги Атанасов, изнася реч от името на всички учители, възпитатели и служители, в която отправя най-сърдечни пожелания към корейските младежи за нови, още по-големи успехи в социалистическото строителство на КНДР.

На 19 юли 1960г. за Корея заминава втората група ученици (също 140 души), придружавани от своите корейски учители, български лекар и други корейски граждани, пребивавали по това време на територията на Народна република България. Предвижда се групата да пристигне в Москва на 21 юли, като разходите за престоя се поемат от българската страна, след което пътят им продължава през КНР към родината.

Извод

Въпреки краткия си престой, корейските деца оставят своята следа на местата, където пребивават. Тези деца, които вече са възрастни хора, занасят със себе си в Корея много прекрасни спомени от България. В тежък за тях момент, нашата страна се явява своеобразно спасение от тежката действителност, безопасно място. Техния престой поставя началото на приятелските отношения между България и Корея, което продължава и до ден днешен.

Източници:

Со Йънг Ким: презентация NORTH KOREAN CHILDREN.2022

Александър Федотов, Светла Къртева-Данчева, Со Йънг Ким, Че Кьо Чин: „Корея в периода след освобождението от японското владичество до края на Корейската война (1945-1953)“, 2014

Александър Федотов, Со Йънг Ким, Светла Къртева-Данчева: „Памет за България и Корейската война (1950-1953)“, 2016; 67 – 90 стр.

Елисавета Михалкова.pdf (uni-sofia.bg)

Виолета Касева 2.pdf (uni-sofia.bg)

Халлю култура – разпространение и влияние в световен мащаб

Калина Ангелова

„Халлю“ или “K-wave” е неологизъм, буквално означаващ „вълна от Корея“, е термин обозначаващ нарастването на популярността на Южнокорейската поп-култура от 90-те години на миналия век. Първоначално се води от разпространението на K-drama (корейски сериали) и K-поп (корейска поп музика) в Източна, Югоизточна и Южна Азия, и оттогава еволюира в глобален феномен, в интернет и социалните медии. Въпреки че някои смятат термина Халлю за вариант на японски израз, използващ думата "ryu" (流) като означение на "-стил" или

"-група", за първи път е използван от Министерството на Култура и Туризма в Южна Корея през 1999 г. Тогава от Министерството издават музикален диск, озаглавен на китайски „韓流“ (Песен от Корея). Други приписват възхода на термина от корейските телевизионни драми, излъчени за първи път по китайската телевизия през 1997 г., с китайците назовавайки феномена hanliu 韩流;, което отново означава „Корейска вълна“. Терминът е възприет от китайските медии, за да обозначи успеха на южнокорейската популярна култура в Китай. Терминът е въведен отново в Япония като „hanryu“ или „kanryu“ от Asahi Shimbun през 2001 г.

От началото на 21-ви век Южна Корея се превърща в огромен износител на популярна култура и туризъм, аспекти, които са значителна част за нейната развита икономика. Нарастващата популярност на корейската поп култура в света е отчасти раздвижена и финансирана от правителството на Южна Корея, подкрепящо своите творчески индустрии от края на 90-те години на миналия век, чрез субсидии за стартиращи фирми, като форма на натрупване на мека сила, с цел да се превърне във водещ световен износител на култура, нещо, което САЩ доминира от почти век. През 2014 г. правителството на Южна Корея отделя 1% от годишния си бюджет за културната индустрия и събра фонд от 1 милиард долара за поддръжката на популярната култура.

Корейската вълна се превръща в глобален феномен, оказвайки силно влияние върху съвременните култури, музикалната, филмовата и телевизионната индустрия, и поведенческите аспекти на различни хора по света. Интересът към корейската вълна се ръководи от популярността на K-поп, с открояващи се музикални състави и солови изпълнители като „BTS“, „PSY“ и „Blackpink“, последвани от K-драми като „Hwarang“ (화랑), „Съкровището в Двореца“ (대장금) и последно нашумелият „Squid Game“ (오징어 게임).

През 1961 г., след Корейската война (1950–1953г.), икономиката на Южна Корея започва напълно да се възстановява и преживява период на бърз икономически растеж, известен като „Чудото на река Хан“. Във филмовата индустрия екранните квоти са въведени в Южна Корея по време на президентството на Пак Чонхи, ограничавайки броя на чуждестранните филми, показвани в кината. Те имат за цел да предотвратят конкуренцията между местни филми и американски сензационни продукции. През 1988 г. „Twentieth Century Fox“ става първото американско филмово студио, което създава офис за разпространение в Южна Корея, последвано от „Warner Brothers“ (1989г.), „Columbia“ (1990г.) и „Walt Disney“ (1993г.). До 1994 г. делът на „Холивуд“ на южнокорейския филмов пазар достига връх от около 80%, а делът на местната филмова индустрия пада до ниските 15,9%. През същата година президентът Ким Ънсам е посъветван да предостави подкрепа и субсидии за корейската медийна продукция, като част от експортната стратегия на страната. Според южнокорейските медии бившият президент е призован да вземе под внимание как общите приходи, генерирани от „Джурасик парк“ в Холивуд, надхвърлят продажбата на 1,5 милиона автомобили на Хюндай, тъй като последното е източник на национална гордост. Това сравнение е повлияло на изместването на фокуса на правителството към културата като индустрия за износ. По това време Министерството на Културата на Южна Корея създава бюро за културна индустрия, за да развие своя медиен сектор и много инвеститори са насърчавани да се разширят във филмите и медиите. Така до края на 1995 г. е положена основата за възхода на корейската поп култура.

През юли 1997 г. азиатската финансова криза довежда до тежки загуби в производствения сектор, което подтиква известен брой предприятия да се насочат към сектора на развлеченията. Според „The New York Times“, Южна Корея започва да премахва ограниченията върху вноса на културни произведения от своя бивш колониален владетел Япония през 1998г., с цел да се справи с предстоящото „нападение“ от японски филми, аниме, манга и J-поп. Южнокорейското Министерство на Културата отправя искане за значително увеличение на бюджета, което позволява създаването на 300 различни отдела за културна индустрия в учебни заведения в цялата страна. През февруари 1999 г. излиза първият местен високобюджетен филм „Шири“ (쉬리), който постига голям търговски успех. Той спечелва над 11 млн. долара, надминавайки Холивудската сензация "Титаник".

В крайните години на 20-ти век и началните на 21-ви, в Китай се излъчват няколко корейски телевизионни драми. През ноември 1999г. в един от контролираните от правителството вестници на Китай, „Beijing Youth Daily“, публикува статия, в която признава "ревността на китайската публика към корейските телевизионни драми и поп песни". През февруари 2000 г. групата на „S.M. ENTERTAINMENT” - Н.О.Т. става първата модерна к-поп група, изнасяща концерти зад граница с разпродадени напълно билети в зала в Пекин.

Филмът „My Sassy Girl“ от 2001г. също се превръща в голям международен пробив за корейските филми. Той става хит в цяла Източна Азия, а DVD изданието му привлича голям интерес в Югоизточна Азия и части от Южна Азия. Освен това, така поражда и редица международни възстановки, включително холивудска възстановка и няколко такива на азиатски филми, телевизионни адаптации и продължение. Въпреки този успех, няколко други страни в Азия също изпитват ръст в популярността на корейските драми и поп песни. През 2000 г. в индийския щат Манипур, зрителите постепенно насочват вниманието си към корейските сериали и музика. Много корейски драми и филми са внесени контрабандно в Манипур от съседна Бирма под формата на CD и DVD. Популярността на корейските продукти впоследствие се разпространява и в други части на Североизточна Индия, включително Асам, Мегалая, Сиким, Аруначал Прадеш, Трипура, Мизорам и Нагаланд.

През 2002 г., след отмяната на продължилото десетилетия ембарго върху медиите между Япония и Южна Корея, албумът „Listen to My Heart“ на к-певицата ВоА става първият албум на к-поп изпълнител, с продадени милиони копия в Япония. След този успех други к-поп изпълнители също се впускат в японската музикална индустрия. През същата година, „Зимна соната“ (겨울연가) става първата драма, изравнила успеха на тайванската адаптация на мангата от 2001 г. „Hana Yori Dango“, наречена „Meteor Garden“. „Зимна Соната“ привлича вниманието на цяла Азия, а продажбите, включително DVD комплекти и романи, надхвърлят 3,5 млн. долара в Япония. Тази драма отбеляза първоначалното навлизане на Корейската вълна в Япония. Други корейски драми, излезли през следващите няколко години, като „Dae Jang Geum“ (2003г.) и „Full House“ (2004г.) отбелязват също високи нива на успех.

Навлизането на К-поп идва с дебютите на групите TVXQ (2003г.), SS501 (2005г.), Super Junior (200г.5), ранния успех на Big Bang (2007г.) и други. През 2003 г. женската к-поп група Baby V.O.X. издава песен на китайски, озаглавена „I'm Still Loving

You" и оглавява различни музикални класации в Китай, създавайки огромна фен база. Както „I'm Still Loving You", така и тяхната следваща песен на корейски „What Should I Do" също влизат в класациите в Тайланд.

На Запад, Халлю почва да се развива през 2010-те години на 21-ви век, като за неин първоначален приемник се смята САЩ. В САЩ халлю вълната се разпространява от корейско-американски общности, най-вече тези в Ню Йорк и Лос Анджелис. К-поп индустрията е активна в Ню Йорк, като е домакин на множество концерти в града, както и е дом на редица К-поп музиканти. Цялостното приемане на корейската култура в САЩ първоначално е доста хладно в сравнение с това в Азия.

Продуктите на корейската вълна се радват на нарастваща популярност, с отдадена и растяща глобална фенбаза, особено след като видеото на PSY към песента „Gangnam Style“ стана феномен през 2012 и 2013 г. и е първият видеоклип в „YouTube“, който достига над милиард гледания в рамките на сравнително кратък период от време. „YouTube“ е безкрайно важна платформа за нарастващата международна популярност на К-попа, надделявайки над нежеланието на радио диджеите да излъчват чуждоезични песни за достигане до глобална аудитория.

К-попът повлиява на външната дипломация на Южна Корея, използван като средство за популяризиране на корейската култура в чужди страни. Бившият президент на Южна Корея Пак Кънхе, възнамерява да отдели поне 2% от националния бюджет за по-нататъшно развитие на културната индустрия на Южна Корея и за по-голям културен обмен със Северна Корея. Кухнята и козметичните продукти са две от най-разпознаваемите характеристики на южнокорейската култура в чужбина. Нарастването на популярността също задвижва и растежа на туризма в Южна Корея, която посреща милиони посетители ежегодно. Корейските продукти за грижа за кожата придобиват широка популярност в Азия и по-късно в Европа и Северна Америка. „Amorepacific“ и „LG Household & Health Care“ стават двете водещи компании за красота в Азиатско-тихоокеанския регион. Китай се превръща в най-големия пазар за корейска козметика. Популярността на К-поп в Камбоджа също довежда до притока на корейски продукти за красота на камбоджанския пазар. Корейските козметични продукти придобиват известност в Тайланд, Малайзия и Япония, наред с други страни.

„Халлю 2“ или „Новата корейска вълна“, започва около 2007 г. в резултат на това, че Южна Корея се възползва от социалните медии на 21-ви век. Тоест, това е периодът, през който корейската попкултура става световноизвестна. Названието Халлю 2 е използвано за първи път през 2010 г. от японски медии след успешно изложение на

„Girls' Generation“ в Токио. Концепцията на Халлю 2 се издига в тандем с бързо нарастващата употреба на интернета, който набляга на генерираното от потребителите съдържание и използваемостта му. Следователно е с по-голям обхват от първата корейска вълна, която се развива изцяло в Азия, и също така се отличава с повишената роля и популярност на к-поп музиката и други медийни продукти като видео игри и анимация. Това е в контраст със значението на К-драмите по време на първата вълна, която както е споменато по-горе, е доста повече географски фокусирана в Източна Азия. В центъра на втората корейска вълна са сайтовете за социални мрежи и сайтовете с генерирано от потребителите съдържание като „YouTube“ , които позволяват на феновете по целия свят да взаимодействат с Халлю културата или пряко със своите любими изпълнители, също и други фенова от различни точки на планетата. Като цяло Халлю 2 се уповава до различни технологични средства, с цел достигане далеч отвъд Корейския полуостров и изцяло извън Азия. През този период изключителна популярност набира групата „BTS“, като се има предвид, че дори до ден днешен оглавява редица музикални класации.

Популярността на корейската популярна музика нараства в повече страни от всякога. PSY, изпълнител на известния хит „Gangnam Style “, придобива огромен успех в периода Халлю 2, но не получава толкова голямо глобално внимание, колкото идолни групи като „BTS“ през последните години. „BTS“ и други подобни групи имат прекрасен успех в световен мащаб, със ежегодни световни турнета и участия на музикални награди в САЩ и друг. Неотдавнашният възход на К-поп поставя началото и на нарастващ брой музикални сътрудничества с чуждестранни изпълнители, най-вече американски. През 2014 г. „Psy“ издава песен с рапъра Snoop Dogg. Други К-поп изпълнители и групи също започват да си сътрудничат и да придобиват известност. Тези събития водят до смесен успех, но нарастването на чуждестранните сътрудничества показва широкомащабно присъствие на корейска поп култура, невиджано досега. Глобалното признание и мащабните инвестиции повишават конкуренцията между партньорите и институциите за развлечения. Първоначалното публичното предлагане на „Hybe Corporation“ (известна корейска агенция за развлечения) с пазарна капитализация от \$7 милиарда привлича повече агенции да поемат по подобен път за бъдещ успех. Сътрудничеството и обменът на таланти с азиатски колеги придобиват значение.

„BTS“ стават и първите азиатски изпълнители, с когото „Макдоналдс“ си сътрудничи, за да продава сет-меню на знаменитости по целия свят в своята 66-годишна история, от 1955г. насам. „Макдоналдс“ който и до ден днешен се смята за символ на

капитализма и начина на живот в американски стил, променя глобалния си маркетинг през 2021 г. под влиянието на К-поп, който се превърна в олицетворение на обратното движение на поп културата от Изток на Запад. Благодарение на приемането на глобалното многообразие от култури и идеи, корейската вълна намира все по-голям отзвук по целия свят. К-поп като цяло и „BTS“ най-вече, в частност популяризират меката мъжественост и „мода без пол“. Възходът на феновете в чужбина сега оказва влияние върху местните музикални класации в Южна Корея. Според Службата за финансов надзор (FSS) само 24,96% от приходите от продажби на „Hybe Corporation“ в размер на 390 млн. долара идват от вътрешния пазар през първото полугодие на 2021 г. За „JYP Entertainment“ износът от 270 мил. долара надмина вътрешните продажби от 264 мил. долара през първото полугодие на 2021 г. Популярността в чужбина сега е важен критерий за успеха в корейската музикална индустрия. Търсенето на по-стари албуми нараства в САЩ и Южна Америка. За да се поддържа глобалното влияние на К-поп и да направи „Mnet Asian Music Awards“ (MAMA) сравними с престижните „Western Music Awards“, „CJ E&M“ планира да организира бъдещи събития в САЩ. „CJ E&M“ също систематично увеличава инвестициите в К-поп индустрията, за да проникне на нови пазари, като подписва повече спонсорства и споразумения за сътрудничество с марки. Агенциите също изместват фокуса си, за да привлекат глобални фенове. От 23 държави до 2012 г., К-поп компактдискове вече се изнасят в 88 такива, генерирайки бюджет от 222 мил. долара през 2021 г. Увеличаващият се брой глобални фенове, диверсификацията на пазара и алтернативната среда за публикуване на съдържание правят корейската поп култура известна на световно ниво. Глобализацията на К-поп, освен всичко започва да привлича таланти от цял свят. К-поп групите преди са включвали малък на брой чуждестранни членове, но предимно от региона на Източна и Югоизточна Азия. Най-добре представените страни в корейската музикална индустрия са Япония и Китай.. К-поп тренировъчният режим също набира популярност на Запад заради тяхното съвършенство до детайла, както и манията на индустрията по стайлинг, постановка и кинематография. Швеция се превръща в основен източник на автори на К-поп песни. САЩ винаги са целевият пазар за корейските развлекателни агенции, но съдържанието се създава, като се има предвид глобалната гледаемост в YouTube. Експертите са на мнение, че положително разнообразната корейска музикална индустрия ще бъде добра за глобалните перспективи. Гледанията в YouTube, считани за важна мярка за популярността на музиката, са доминирани от Индия, Индонезия,

Филипините, Тайланд и Виетнам. Корейските танцови студия сега са много търсени и привличат кандидати от чужбина.

Като цяло, няма съмнение, че Халлю вълната катапултира Южна Корея на световната сцена. С толкова много международно внимание към Корея и нейната поп-културна сцена и креативна икономика, за корейското правителство е наложително да използва всичките си развлекателни и културни продукти, за да стимулира още повече капитала на марката на Южна Корея като държава.

Растежът на Корейската вълна през последните 2 десетилетия е завладяващ и все още се разгръща. Продължавайки напред, ще бъде интересно да видим как Корея продължава да прави иновации и да се възползва от огромния потенциал и популярност на вълната, за да поддържа своята привлекателност пред глобалната публика. Това би могло допълнително да повиши капитала на и да допринесе за продължаващия успех на корейското общество, икономика и култура.

Източници

Miller, Laura 2008 "Korean TV Dramas and the Japan-style Korean Wave"

Leong, Melissa 2014 "How Korea Became the World's Coolest Brand"

Vance, Carter 2018 "Assessing the Miracle on the Han River"

Zhuang, Juzhong; Dowling, J. Malcolm 2002 "Causes of the 1997 Asian financial crisis: What can an early warning system model tell us?"

Anthony Leong 2001 „Shiri Movie Review“

Kim, Ji-myung 2012 "Serious Turn for 'Hallyu 3.0'"

Jung-Kim, Jennifer 2014 "My Sassy Girl Goes Around the World".

A Little Corner of Korea in India - BBC News 2010 – видео

Влаева, Иванка 2007 „За корейската попмузика в Източна Азия“

“Korean Wave (Hallyu) – The Rise of Korea’s Cultural Economy & Pop Culture” – статия в martinroll.com

Музеи в Китай

Камелия Василева

Музеите, не само в Китай, а и по цял свят са едни от най-автентичните и достъпни източници на информация, до които може да се докосне човек. Те често служат като средства за културен обмен и образование на народа. Първите публични музеи се появяват в западноевропейските държави още през късния 18-ти век, а китайските чак през 20-ти. Въпреки това тяхната история на развитие през годините е уникална и интересна, а в наши дни те се намират в най-добрия си период. До края на 2018г. в цялата страна има регистрирани над 5 535 музея. Китайските музеи притежават и втора функция освен образователната, която е характерна за всички останали. Това е политическата функция, изразяваща се в стремежа им да разпространят императорското морално влияние, да култивират правилно държание сред хората и да впечатлят чуждестранните посетители.

По тази обширна тема има голямо количество информация, но ще се фокусираме главно върху няколко ключови момента:

Ще разгледаме историята на китайските музеи, обръщайки внимание на модернизацията във външния им вид и дизайн. Също ще се запознаем с процеса по създаване на първия музей в Китай, по инициатива на Чанг Чиен в Нантун.

ИСТОРИЯ И РАЗВИТИЕ НА МУЗЕИТЕ В КИТАЙ:

Според китайския историк Гуо Чангхонг (Guo Changhong), китайската модерна музейна култура може да се проследи до традицията им да събират културни артефакти, присъстващи в колекции натрупани от императорските съдилища и други членове на китайския социален елит, включително аристократи и образовани учени. Чангхонг твърди, че над модерните китайски музеи си е гледало като на “вносно чудо“, в резултат на нарастващото влияние на западните идеали в Китай към края на 19-ти и началото на 20-ти век и индустриалните трансформации, които са се състояли в китайската общност по това време. Това спомага установяването на музеи с цел улесняване на образованието на китайския народ, опознаване на културни артефакти и насърчаване на изследванията.

Въпреки това, китайската музеология разглежда прото-музеите като основа на музейните институции в Китай и причината на музеите да се гледа като на китайско дело, вместо като на вносно чудо. Храмът на Конфуций от 5-ти век пр. Хр. е най-ранният примитивен музей в Китай.

Независимо от дебата за времето и мястото на произхода на първия китайски модерен музей, държавата преминава през най-различни локализационни процеси в развитието на музеите, започващи още преди най-малко 100 години. Общо казано, модерната китайската музейна концепция се появява в края на 19-ти и началото на 20-ти век, когато по времето на династията Цин, учени започват да използват думата 'bowuguan' за музеите които са посещавали в Европа. Ранните китайски преводи на думата 'музей' били изключително разнообразни и рефлектирали различните интерпретации на изгледа на музеите и типовете експонати наблюдавани в тях. През късния период на династия Цин, от членове на китайския елит били откривани музеи с цел да се подсили Китай чрез образованието. Музеи се установявали дори в райони под чужд контрол. С падането на династия Цин се появяват публичните музеи. Тези се раздели главно на музеи на изкуството и други наподобяващи старите 'bowuguan' и 'meshuguan' музеи. Те се използват за развитието на социалното образование като част от проекта за модернизация. Разцвет на това развитие е периода на 20-те и 30-те години на 20-ти век, но се нарушава от войната с Япония (1937г.-1945г.) и окончателно приключва през 1949г. с поражението на националистите в Китайската Гражданска Война. След тези събития музейната система се премества в Тайван. Музейните предприятия биват радикално трансформирани, когато комунистическа партия застава на власт през същата година. Новите институционални споразумения слагат 'bowuguan' и 'meishuguan' под държавното бюро на културните реликви и министерството на културата, водейки до постепенно разделение на дейностите помежду им. Междувременно забрана на частното притежание на антики води до изчезване на частните музеи.

По данни на Кърк Дентън (Магистър по китайска литература, 1983г., Университет на Торонто) развитието на музеите в Китайската народна република се развива в 3 динамични изблика: Голям скок напред в периода от 1958г.-1962г., ранния период след Мао ерата през 80-те години на 20-ти век и периода след Тиананмън от 90-те години на 20-ти век до наши дни.

Според информация от националното бюро по статистики в Китай от 2018г., от 1949г. до 1982г. броя на музеите в континентален Китай достига около 450, а в периода от 1985г до 2017г. са над 4 500, като се наблюдава рязко покачване в броя на музеите след 2007г.

МУЗЕИТЕ КАТО КУЛТУРНИ ВЕРИГИ:

В една нова теоретична рамка се представят музеите като верига. Модела на 'музейните вериги' произлиза от модела на 'културните вериги' през късните 90 години на 20-ти век. Той изследва репрезентативния процес (Когато дадено значение се предава и конструира чрез език и други символични медии. Също се подчертава първичната сила в диадата между структурата и човешката агенция, отговаряща за дискурсивни взаимоотношения). Веригата служи като средство, чрез което се изяснява процеса сближаващ културата, знанието и силата. Позволява да се анализират специфичните условия на всеки етап от комуникативния процес, развиващ се в дадена общност. Съществуват пет главни процеса, които си взаимодействат в една такава верига:

Репрезентацията е дискурсивния процес на оформление на понятия и значения.

Продукцията е процеса по създаване на артефактите, които ще бъдат репрезентирани. Отнася се към организацията и методите, по които продукциите и практиките се обозначават с конкретни културни значения. Това понятие не се отнася до самия предмет, а до неговото предназначение.

Консумацията е процеса, чрез който съобщенията се декодират или интерпретират от масата използваща културни текстове или артефакти в ежедневието си. Консумацията се разбира като продуктивна за общността дейност, а консуматорите са способни да се развиват като граждани, които да участват активно в държавното устройство.

Идентичността се образува от понятията получени от процесите на продукция и консумация. Тя дефинира кои сме, къде принадлежим и от кого се открояваме. Идентичностите не са фиксирани.

Регулацията, в буквален смисъл, е процеса на регулация на социалното поведение и практики. Той може да обхваща културни контролни механизми или условия, социални норми, технология и институционно, както и икономически, религиозни и икономически системи.

Тези елементи се припокриват и си взаимодействат в различните проучвания за културни текстове и артефакти.

ДИЗАЙН И АРХИТЕКТУРА:

През последните десетилетия настъпват драстични промени в архитектурата и дизайна на китайските музеи. Започват все повече да се отдалечават от социалистическия стил преобладаващ през 50-те и 60-те години и се приближават към по-модернистичната естетика.

Както навсякъде по света, така и в Китай, музеите се превръщат в символ на средата, в която се намират. Например музея в Шанхай. По-малките градове и региони също обръщат специално внимание на външния вид на музеите си и ги използват като културна столица за по-големите общински икономики. Музеите са считани за изключително важни в областта на туризма и локалната икономика. Осъзнаването на важноста на дизайна на сградите и конструкцията на изложбите е част от нова вълна на интерес, или така наречената “треска“, в областта на архитектурата. Тенденцията навлиза до такава степен, че за първи път в Китай се появяват книги по темата. Според тях добрият дизайн спасява музеите от заплахата на маркетинговата икономика, като ги прави по-привлекателни за туризъм и инвестиции.

Модернистичната естетика в архитектурата на музеите се забелязва през ранните 80 години на 20-ти век, като най-добрия пример е работата на Ки Канг (архитект специализиран в музеи и паметници). Твърди се, че той е имал собствен стил и често е гледал философски над дизайните си. Съчетавайки трагедия и ужас, красиво одухотворени в човешка симпатия в паметника му “Мемориал на клането в Нанкин“.

Един по-различен пример за модернистична естетика е “Гробището на мъчениците Лонгхуа“ в Шанхай. Дизайна е смесица от модерна грандиозност и социалистически реалистичен героизъм. Изложбената зала е огромен стъклен триъгълник. Стила на сградата говори за модерното и глобалното, експонатите вътре са посветени на мъчениците, повечето загинали в битки.

Също така, при музеите с модернистичен дизайн, по-често се забелязват и новости в изложбените техники. Китайските музейни управители са в крак с тенденциите на глобалната музеология, въпреки че са водени от политическа система, която не им дава голяма свобода.

Типичното старомодно изложение на историческите музеи е подредено по хронология, с отделни зали или стаи посветени на различни етапи в историята, като е за предпочитане да се разглеждат от посетителите в съответния ред. Стаите са ярко осветени, позволявайки на зрителите да се виждат един-друг. Всеки експонат има съответстващи изображения и текст, големи маслени картини, артефакти и документи в стъклени похлупаци. Докато модерната естетика в подредбата на изложбите в музея се придържа към по-затъмнени стаи и контрастираща светлина фокусираща вниманието над предметите, с цел да се придаде по-лична атмосфера. За да се покажат експонатите като естетични предмети, не се разчита дотолкова на текстовите обяснения, а започват

да се използват мултимедийни технологии за прожектиране на образователни филми в тъмни зали.

В наши дни се наблюдават и музеи с восъчни фигури. Общинския исторически музей в Шанхай е почти изцяло организиран около восъчни модели. Напълно избягва 'автентични' артефакти и се концентрира върху пресъздаване на патентовани неавтентични исторически сцени.

ЧАНГ ЧИЕН И ПЪРВИЯ МУЗЕЙ К КИТАЙ:

Идеята за първия музей в Китай се заражда от Чанг Чиен, като през 1905г. той я споделя с министерството на образованието като се надява династия Цин да спонсорира проекта. Първоначалната идея била насочена към образованието, което е главен приоритет по това време, заради отпадането на традиционната изпитна система за държавните служители. Според Чиен образованието е ключа към успеха, но училищата не били достатъчни.

За жалост династия Цин вървяла към края на политическия си живот и не намирала амбиция или ресурси за осъществяването на подобна инициатива. Тогава Чиен решава сам да финансира проект за музей в Нантун (Nantong). Той използва свой стар план за ботаническа градина преобразувайки го в градина-музей 'bowuguan'. Сградата щяла да представлява комбинация от западен музееен стил и традиционна китайска градина. След 7 години работа, през 1912г., най-накрая музея отваря врати за посетители.

Главния корпус се състои от три изложбени зали и четвърта добавена впоследствие като място за офиси и рецепция. Централната зала съдържа руди, минерали и камъни включително древни бронзови съдове и каменни маси. В южната зала били събрани старинни исторически предмети от музикални инструменти до животински и растителни екземпляри. Творбите на изкуството като картини, статуетки и скулптори, калиграфии се намират в северната зала. Към музея има също градина с редки китайски растения и зоологическа градина.

Музея се развива паралелно с нарастването на Нантун като пример за модернизация. Важен компонент в модерната музеология е каталога, който представя и интерпретира различните експонати изложени в музея. През 1912г. Чиен събира група историци, експерти в сферата на изкуствата и учени да работят по проекта за издаване на каталога, който се публикува и разпространява из библиотеки дори отвъд Нантун.

Китай е една от държавите с най-богата история, което се проявява дори в областта на музеологията. Наблюдава се бързо и модерно развитие на китайските музеи, което продължава и до наши дни.

БИБЛИОГРАФИЯ:

Lisa Claypool, 'The Journal of Asian Studies', Duke University Press 2005, 567pg.-604pg., 'Zhang Jian

and China's First Museum'

Kirk A. Denton, 'Museums, Memorial Sites and Exhibitionary Culture in the People's Republic of China', Cambridge University Press 2004, 565pg.-586pg.

Selina Ho Chui-fun, 'Museum processes in China, Amsterdam university press, Amsterdam 2020, 'Rethinking museums in China', 14pg.-40pg.

<https://bulgarian.cri.cn/culture/3714/20201106/573224.html>

Позицията на жената в Европа и Азия

Катерина Белчева

Увод

Позицията на жената винаги е била много актуална тема без значение държавата и периода. Не може да се каже обаче, че във всяка страна нещата стоят по един и същ начин, понеже начинът на живот, религията, културата и възприятията за света са различни навсякъде. Конкретно, тук ще разгледам позицията на жената в Европейският съюз и източната и югоизточната част на Азия в най-общ вариант. Първо- какви са ролите ѝ в семейството и в обществото. След това всичко за сексизма и потисничеството над жените- как съществуват и сега и накрая за феминизма днес в Южна Корея и Европейският съюз.

Ролите на жената

Една жена никога не е имала само една роля в живота си. Дори когато в миналото са се грижели само за семейството, те са имали поне пет роли- майка, съпруга, лидер и мениджър. Съпругата е опора за мъжа си и неговият партньор до живот. Като лидер, тя е човекът, който се грижи за къщата, и, който възлага задачи на семейството си. Тя също така разпределя бюджета, т.е. пресмята добре приходите и разходите, като естествено, тези пари не е задължително да са спечелени само от съпруга ѝ. Не на последно място е ролята на майка, която безспорно е най-важната, отговорна и трудна роля за една жена от бременността до израстването на детето, дори и след това. Връзката на майката с детето е нещо свещено. От сформирание на нов живот в женския организъм до формирането на цяла една нова личност- предаване на ценности и изграждане на навици. Тя е първият му учител, човекът с най-важна роля за формирането на характера му и човекът, който е готов да поеме всякакъв вид саможертва за него. Слагайки всичко това под един общ знаменател, изводът е, че дори и една жена да се грижи само за семейството, не е никак лесно.

В днешно време обаче прибавяме всичко това плюс кариерната пътека на жената. Преди да стане майка, тя иска да има добро образование, да си намери хубава работа, от която да печели добри пари и след това да има дете, за което е сигурна, че ще може да издържа. Смесвайки ролите в къщата и извън нея е малко трудно да си представим как всъщност жената може да прави всички тези неща почти сама, трябва ѝ помощ. Затова тук включваме мъжа и неговите роли. Ако в миналото те са носели парите в къщата и са чакали съпругата си да им сготви вечерята, то сега, поне една част помага на жена си с

къщата и, разбира се, с децата. Да сложим ролите на мъжа и ролите на жената от миналото в една обвивка. С времето тази обвивка се къса постепенно, стигайки се до извода, че нещата трябва да са 50 на 50, но не това 50 на 50, където единият е стриктно само на работа през деня, а другият- само вкъщи. Лимитирането на човек до едно или две неща не е хуманно. Да, майката е първият учител на детето, а защо бащата да не може да бъде? Той не е ли също фактор за възпитанието детето си? Или защо само бащата да носи парите вкъщи? Тези ограничаващи роли са създали много проблеми във възгледите на хората, които са доста актуални и днес в повечето народи. Реално погледнато, всеки може да бъде, какъвто си иска без да се стикова към задължително определена роля.

Сексизмът и потисничеството над жените

Сексизмът представлява дискриминация срещу хора от определен пол. Може да бъде както към мъжете, така и към жените, но към жените е много по-често срещан. Това е така, защото в почти всички култури повече се цени това да бъдеш мъжествен, отколкото женствен. А от какво се поражда сексизмът? От предубеждение, а предубеждението е пристрастие, причинено въз основа на митове и стереотипи, които се предават от хора на хора, най-често на религиозна основа. Съществуват три вида сексизъм. Първият вид се нарича враждебен и е най-опасният сред тази група. Мъжете имат крайно агресивни отношения към жените, смятайки ги за лоши, манипулативни, слаби и грешни. Опасен е, защото мъже с такъв вид виждания за жените са способни към физически посегателства. Вторият вид е „добронамерен сексизъм“. Макар този израз да си противоречи сам по себе си, се има предвид, че е противоположен на предходния, т.е. тук жените се смятат за невинни, мили и мълчаливи. Въпреки че това не са токсични качества, все пак жената се ограничена към това, че е „по-слаба от мъжа“. Последният вид е смесица между първите два и се нарича противоречив сексизъм. В този случай мъжът може да има добри мнения за жената, например, факта, че е майка и поставя детето си на първо място, но моментът, в който тази майка започва работа, се започват зловните коментари по нея, съдейки я, че ходи на работа.

Дълготрайното влияние на широко разпространения сексизъм прераства в полово неравенство, което се проявява в различни места:

В дома

Въпреки факта, че домът е мястото, където се чувстваме най-спокойни и сигурни, то за някои жени не е точно така. Проучвания в Европа от 2016 година показват плашещи статистики колко процента от жените и мъжете вършат домакинските задължения.

Най-впечатляващите разлики в процентите държат страните Италия (81%, 20%), Австрия (83%, 28%) и Гърция (85%, 16%). Средно за Европейския съюз 79% от жените и 34% от мъжете участват в домакинството. В АСЕАН (Асоциация на страните от Югоизточна Азия) обаче нещата стоят по съвсем различен начин. Според статистики на института Хакуходо през 2017 година, 23% от семействата в Югоизточна Азия живеят по традиционния модел (мъжът ходи на работа, а жената гледа къщата и децата), 51% делеят задълженията си в дома и с децата по равно, 25% правят т. нар. „гъвкаво споделяне“, т.е. задълженията поема този, който има повече време и 2% размяна на традиционните роли. Сумирайки двата типа споделяне, се получават приблизително 76% делене и помагане със задълженията.

Домашното насилие над жената също е форма на потисничество. Извършва се от и спрямо лица, които се намират в родствена връзка или в съпругеско съжителство. Може да се отнася за насилие на един от съпрузите спрямо другия, когато се намират в брачна връзка, родител върху дете, но също и на партньор върху партньор, когато лицата нямат сключен брак. Домашното насилие има различни форми на проява. Може да се изразява във физическо насилие, сексуално малтретиране, психическо малтретиране, заплашване, сплашване, икономическо лишаване, в това число и заплахи за насилие. Според изчисления на Световната здравна организация (СЗО), повече от 1/4 от жените между 15 и 49 години, които са били във връзка, са били изправени пред физически и/или сексуален тормоз от партньора си поне веднъж в живота си. Диапазонът на този вид тормоз в Европа стига до 22%, 20% в Западно-Тихоокеанския регион, 31% в Източно-средиземноморския регион и притесняващите 33% в Югоизточна Азия.

В глобален аспект цели 38% от всички убийства на жени са извършени от техните партньори. Жените, които сигнализират за тормоз от някого, различен от партньор, са само 6% в целия свят. Това предизвиква много насилници да бъдат оставяни безнаказани и съответно по-трудно справяне с този глобален проблем.

По време на пандемията случаите на домашно насилие значително нарастват в държави като Китай, Великобритания и САЩ.

Статия на Амнести Интернешънъл (организация за правата на човека) посочва, че, както COVID-19, така и настоящата агресия на Русия срещу Украйна допринасят за увеличаването на случаите на домашно насилие особено в Източна Европа и Централна Азия. Наталия Нозадзе, изследовател на Амнести Интернешънъл, споделя по въпроса: "Амнистията документираща вредните ефекти от пандемията и мерките за блокиране върху предпазните мерки срещу домашното насилие в Източна Европа и Централна

Азия. От решаващо значение е, че те не могат да бъдат отделени от неефективните правни и институционални рамки в региона и дълбоко вредната политическа и социална динамика".

Скорешни данни на СЗО показват, че около 20% от жените в Източна Европа и 18% в Централна Азия са преживели физически или сексуален тормоз. В същото време обаче повечето държави в тези региони се провалили в това да заемат позиция срещу проблема или да предприемат ефективни мерки да защитят правата на жените.

Наталия Нозадзе още споделя: „Правителствата в Източна Европа и Централна Азия все повече насърчават "традиционните ценности" и приравняват защитата на равенството между половете и правата на жените със загубата на културна и традиционна идентичност като част от усилията за осигуряване на по-широка подкрепа за тяхната програма за борба с правата на човека. В резултат на това патриархалните нагласи, женомразството и хомофобията не само са станали по-укрепени, но и са процъфтявали.“

На работното място

Да, работата извън къщата е нещо, което жените в миналото са нямали, но дори сега не всички 47% от женската работна сила може да се похвали, че не се сблъсква с половата дискриминация ежедневно. Тя има 3 нива на проява - на институционално, междуличностно и индивидуално ниво. Не е нужно дискриминацията да бъде твърде очевидна или умишлена, за да навреди. По-малките действия или още наречени микроагресии могат да имат кумулативен ефект върху психическото и физическото здраве. Примери за микроагресия са съмненията за компетентността на човек заради пола им, отричане съществуването на сексизма и използване на сексистки език. Големите действия включват по-ниско заплащане от това на мъжа, отказване на повишение и получаване на по-малко подкрепа в сравнение с тази на мъжа. Изчисления от 2021 година на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) посочват Корея като топ държавата с най-много разлика в заплащането на мъже и жени - цели 31%. Коефициентът на заетост сред жените е достигнал до 51.2% през 2020 година. Според Korea Bizwire сред женските работещи в държавата 47.4% от тях били нередовни работници и 22.1% получавали ниски заплащания, правейки по-висока пропорция от тази на мъжките колеги в двете категории.

След Южна Корея ОИСР посочват Израел (24%), Япония (22%), Латвия (19.8%) и Естония (19.6%) като държави с най-много разлика в доходите между двата пола.

Феминизмът днес (в ЕС и Южна Корея)

Южна Корея е в ход феминистка революция. Новини за масови национални феминистки протести в страната предизвикват разговори за ниското представяне на различни показатели за равенство между половете в развития свят. Протестите идват в момент, когато атмосферата в страната става толкова враждебна към феминизма, че дори публичното говорене за него може да предизвика презрение и обиди. И това има значение, защото Южна Корея е една от малкото страни в света, в които лидер се изкачи на власт именно с нарастващите антифеминистки настроения.

Когато движението #MeToo започва в Южна Корея през 2018 г., става едновременно един от най-успешните феминистки моменти в Азия, сваляйки няколко видни обществени фигури, включително кмета на Пусан. Но също така предизвиква най-голямата вълна от протестиращи срещу това движение (мъже, които се събират да скандират „Първо аз“). Всичко това кулминира в първата вълна от феминистки протести след пандемията, където хиляди жени се събират, за да се противопоставят на всеобхватния климат на мизогиния – в културен и политически аспект. Но ето защо това има значение за света: неговият културен износ има много общо и с нарастващото феминистко разочарование. Ограничителните норми за красота са довели до движението „бягство от корсета“ през 2019 г., което протестира срещу интензивната фиксация на Южна Корея върху красотата за жените. Пластичната хирургия и K-beauty индустрията са едни от нейните най-популярни и успешни износни стоки в света – но те остават патриархален инструмент за контрол в Южна Корея. Отклоняването от нормите за красота идва с високи санкции. До такава степен, че олимпийска състезателка по стрелба с лък се сблъсква с безмилостно онлайн малтретиране заради прическата си, което я кара да „изглежда като радикална феминистка“.

След това идва и K-пор индустрията и как тя представлява пресечната точка на капитализма и патриархата, като налага изтощителен кодекс на поведение на своите звезди. Онези, които не се придържат към внимателно подбран образ, страдат от изблик на мизогиния и омраза. Нова вълна от феминистки разговори се възражда със смъртта на две K-пор звезди през 2019 г. Съли и Гу Хара, две от най-известните звезди на Южна Корея по това време, загиват от самоубийство, което феновете в крайна сметка започват да наричат „социални убийства“ заради начина, по който се предполага, че са били предизвикани от мизогинистичен кибертормоз.

Твърди се, че дори президентът Юн Сук Йол е спечелил от антифеминистката реакция, правейки атмосферата още по-враждебна за феминистките в Южна Корея. Той е обещал на мъжете гласоподаватели, че ще премахне Министерството на равенството

между половете и семейството, както и и сурови наказания за „фалшиви“ случаи на изнасилване – и двата хода, които възпират жените да докладват за сексуално насилие и биха насочили бюджетни ресурси далеч от инициативи за равенство.

Следователно връзката между глобализацията, патриархата и капитализма довежда до яростна антифеминистка атмосфера в Южна Корея днес – и това е траектория, която принуждава света да обърне внимание.

Колкото до Европейският съюз, през последните години започва да интернализира феминистките принципи и във външнополитическите си документи, и в това, което прави. Феминизмът обикновено се разбира като опит да се привлече вниманието към необходимостта от пълно икономическо, политическо и социално равенство за жените. Този ход към по-голямо включване на феминизма е информиран както от вътрешни стимули, така и от външни ангажименти. Вътрешно, организациите на гражданското общество като Европейското женско лоби и Европейската служба за връзка за изграждане на мира изиграват важна роля в натискането на институциите на ЕС да интегрират феминизма в своите политически перспективи. Освен това, лицата, вземащи решения в ЕС, са силни защитници на включването на феминистки информирани външни политики, докато държави-членки като Швеция, Франция, Люксембург и Испания стигат толкова далеч, като някои дори призовават самият ЕС да приеме изрично феминистка външна политика.

Възгледът за феминизма като входна точка към приобщаващи политики, които са в полза на жените обаче, улавя само тесен елемент от неговия потенциал. Активисти и учени, застъпващи се за феминистки включвания, често търсят системна трансформация срещу патриархата и сексизма във всеки аспект на обществото. Такъв трансформационен феминистки подход е цялостен, тъй като се стреми да предизвика по-широк кръг от социални равенства, така че мъжете и жените да могат да живеят пълноценен живот.

Европейският съюз стартира новата си стратегия за равенство между половете на 5 март. Много преди равноправието, положителните действия и джендър мейнстриймिंगът да станат домакински термини в ЕС, суфражетките (участнички в движението за предоставяне на избирателни права на жените) по целия свят предполагат, че формулата „добавете жени, права на глас и разбъркайте“ бързо ще изравни условията на половете в повечето демократични системи. Но политиката, както отбелязва Макс Вебер, изисква „продължително бавно пробиване на твърди дъски“. Последните 100 години пораждат три отделни феминистки „вълни“, всяка от които е предала

специфични уроци за дълбоко вкоренената природа на мъжките норми и половете стереотипи, оформящи всички обществени институции. Първата вълна била концентрирана върху това жените да имат същите права като мъжете, втората- същите възможности и третата- междусекторен подход.

Всяка вълна на свой ред тласка активистите за равенство да измислят нови концепции, програми и стратегии, когато старите губят своята ефективност или не успяват да постигнат по-голямата цел за предизвикване на структурна промяна.

Защитниците на равенството са научили с течение на времето, че феминисткото теоретизиране е като повечето други науки: напредъкът в каузата зависи много от пробата и грешката. Откриването на това, което не работи, ни кара да разработваме нови концепции, да тестваме нови подходи и да хвърляме по-широка стратегическа мрежа. Подобно на бившия си шеф, Ангела Меркел, Урсула фон дер Лайен отхвърля феминисткия етикет, но са ѝ отнели само 100 дни, за да превърти напред дневен ред, произтичащ от 100 години „дълго, бавно, скучно“. Стратегията на ЕС за равенство между половете 2020-2025 г. е много мощен инструмент, отразяващ поуките, извлечени в много сектори на много нива. Следва трудната задача да се осигури изпълнението му въз основа на конкретни графици и индикатори.

Заклучение

Един начин да се сумира всичко казано дотук е, че колкото и да твърдим, че живеем в една нова и модерна ера, това не важи за всеки един аспект. Да, от гледна точка на технологии, икономика и начин на живот нещата са се променили коренно, но за въпроса с половото неравенство има още много, върху което да се работи. Статистиките за насилие, неравенство и потисничество все още са притеснителни. Наистина трябва да се вгледаме в допуснатите грешки в миналото, да се учим от тях и да не ги повтаряме. Нека половото неравенство да се превърне в част от миналото, а не като нещо, което ще продължава още и още и след години нашите наследници да го разглеждат като всесилен глобален проблем.

Библиография

80% of ASEAN couples share household chores, 24.01.2018

<https://www.hakuhodo-global.com/news/80-of-asean-couples-share-household-chores.html>

Armstrong 2018: Armstrong, Martin Chart: Who's doing Europe's housework?, 25.10.2018

<https://www.statista.com/chart/15880/housework-europe-gender-split/>

Eastern Europe and Central Asia: Lack of protection against domestic violence exacerbated by crises and ‘traditional values’ – new report

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/12/eastern-europe-and-central-asia-lack-of-protection-against-domestic-violence-exacerbated-by-crises-and-traditional-values-new-report/>

Haastrup 2021: Haastrup, Toni Is the EU a feminist actor?, 23.08.2021

<https://eu.boell.org/en/2021/08/23/eu-feminist-actor>

Lee 2022: Lee, Claire, Gender inequality still prevalent in South Korea’s workplace, 9.09.2022

Naraharisetty 2022: Naraharisetty, Rohitha Feminists in South Korea Are Protesting a Wave of Anti-Feminism, 8.12.2022

<https://theswaddle.com/feminists-in-south-korea-are-protesting-a-wave-of-anti-feminism/>

Role of Women in the Family and Society

<https://www.yourarticlelibrary.com/family/role-of-women-in-the-family-and-society/47638>

The Fourth Wave of Feminism: Europe’s New Gender Equality Agenda

<https://www.aicgs.org/2020/03/the-fourth-wave-of-feminism-europes-new-gender-equality-agenda/>

Villines 2021: Villines, Zawn What is sexism? Types, examples and their impact, 29.06.2021

<https://www.medicalnewstoday.com/articles/what-is-sexism>

Violence against women, 9.03.2021

<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Women in the Workforce Statistics: Senior Roles, Maternity Leaves, Pay Gap in 2022

<https://teamstage.io/women-in-the-workforce-statistics/>

Приложения:

<https://www.oecd.org/gender/data/employment/>

Животът в днешна Япония

Кирил Маслинков

Традиционна Японска Храна

Тъй като е островна нация, морските дарове са основна храна в Япония от хиляди години. Традиционно повечето ястия се състоят от бял ориз, заедно с едно или повече оказу (страна към ориза). Оказу обикновено е някакво ястие от риба, зеленчуци или тофу, а наскоро и месо, сервирано със супа мисо и кисели краставички (цукемоно). Оризът почти винаги се сервира като отделна порция в малка купа, наречена чаван, типът купа, която се използва и за чай. Вкусовете обикновено се съхраняват отделно в традиционните ястия, вместо да се смесват заедно, както може би сме свикнали. Всъщност поставянето на оказу върху ориза ви би било неодобрено в традиционната култура. Както при повечето японски култури, артистичността е жизненоважна част от кухнята; всичко си има място. Дори в малките ресторанти има елегантност, която може да не очаквате.

Донбури

Донбури е вкусен сервиз за ястия в големи купи, пълни с ориз, печена или пържена риба, месо или тофу. Всъщност почти всичко, за което се сетите, може да бъде приготвено и направено във вариант на донбури. Това е вкусно, сърдечно и разнообразно; наистина не можете да сбъркате. Сосовете варират от деликатен соев сос до смел, пикантен портокалов сос текадон.

Суши

От само себе си се разбира, че сушито е един от най-големите подаръци за света от Япония; това е деликатно, вкусно и леко церемониално. Сушито води началото си от друго ястие, което сега е известно като наре-зуши, където оризът е ферментирал, а рибата е осолена в продължение на месеци, за да се предотврати развалянето на рибата. Сушито има истинското си раждане през периода Едо (1603-1868), когато прясната риба се сервира с ориз по начина, по който го виждаме днес.

Световни японски адаптации

Рамен – Макар и известен като японско ястие, раменът всъщност произхожда от Китай. Вкусна пшенични нудъли в бульон с различни вариации на гарнитурата, раменът е топла купа с добро. Рамен може да се направи и със Соба нудъли или Удон.

Къри - Най-известният японски вариант на кърито е кърито Катсу, което се среща не само в Япония, но и по целия свят.

Вегетарианска и веганска храна в Япония

Темпура

Темпура е дълбоко пържени зеленчуци или морски дарове в леко, хрупкаво тесто.

Японски Език

Кратък преглед на японския език

Японският език е националният език на Япония, говорен от повече от 123 милиона души, което е 6-то по големина говорещо население в света. Освен Япония, някои щати в Република Палау говорят японски като общ език, а хората в някои части на Бразилия използват японски поради миграцията от Япония.

История на японския език

Не е записано много за праисторията или произхода на японския език. През 3-ти век в някои книги по китайска история са записани няколко японски думи, но описанието не е достатъчно, за да разберете добре японския език от онова време. По време на средата на самурайския период (1185-1600 г.) японският език еволюира до по-близък до съвременния японски и преживява първата поява на европейски заемки.

Речник на японския език

Невероятна отвореност към други езици - Оригиналният език на Япония е така нареченият Ямато Котоба (или „думи Ямато“). Освен този Ямато Котоба, съвременният японски език включва редица думи, които са или заети от китайски, или изградени от китайски корени. Тези думи са известни като Канго, те се смесват в японския език от 5-ти век нататък чрез контакт с китайската култура.

Японските измислени думи станаха широко разпространени в света

През последните няколко десетилетия популярността на много японски културни продукти направи някои родни японски думи познати на английски, включително хайку, джудо, камикадзе, цунами, караоке, карате, нинджа, оригами, самурай, сайонара, судоку, сумо, суши и скоро.

Учтивост на японски език

„Учтивост“, сърцето на японския език - Тъй като японците придават тежест на учтивостта и официалността, японският език има цялостна граматична система, за да ги изрази. В японския език има три форми за изразяване на учтивост и официалност. Докато Teineigo (учтива форма) обикновено е флективна система, Sonkeigo (уважителна форма) и Kenjogo (скромна форма) често използват много специални почетни и смирени алтернативни глаголи: „Iu“ („кажи“) става „Iimasu“ в учтива форма, но се заменя с „Ossyaru“ в уважителна форма и „Mousu“ или „Moushimasu“ в смирена форма. Повечето

японци използват учтивост, за да покажат липса на фамилиарност. Тоест те използват учтиви форми за нови запознанства, но ако връзката стане по-интимна, вече не ги използват. Това се случва независимо от възрастта, социалната класа или пола.

Начин на живот в Япония - Япония е удивителна многостранна страна, изпълнена с млади хора, които водят забързан начин на живот заедно с възрастни хора, практикуващи дзен и спокойствие всеки ден. Отвън изглежда сякаш е идеалното място за живеене. Лесно е да се възхищаваме на перфектния баланс между бъдещето – Япония може да се похвали с някои от най-технологично напредналите системи в света; настоящето – социалните, изкуствата, храните и напитките и културата на развлеченията не се съревновават с нищо; и минало – те са горда страна със силни корени в своите традиции и тяхната история все още е очевидна почти навсякъде. Пътуването из страната и поглъщането на поп културата в свободното ви време е едно, но всъщност да живеете ежедневиия начин на живот в Япония е съвсем различно! Много хора изпитват лек културен шок, когато се опитват да се установят в Япония. Въпреки че повечето бързо ще се адаптират и ще продължат, оставащото усещане за аутсайдерство може да остане за известно време.

Семеен живот - Японците са горди хора и уважават много семействата си. Традиционно в домакинството има йерархия: бащата е глава на домакинството, следван от майката, най-голямото дете и след това най-малкото. Въпреки че това може да изглежда доста очевидно, в Япония това беше особено наложено. Бащата обикновено е основният хранител и защитник на домакинството, докато майките остават вкъщи, за да се грижат за децата. Тези дни йерархията определено малко се отпусна. Това може да се дължи на редица причини, но една от най-големите е, че растежът на населението се забави експоненциално през годините, като все повече и повече жени избират изобщо да нямат деца. Повечето семейства в Япония днес ще живеят в главните градски райони в малки апартаменти и ще посещават своите възрастни баби и дядовци, които вероятно живеят в провинцията, няколко пъти в годината. Възможностите, предоставени в градовете, са огромни и неограничени за малки деца, но това идва като жертва на традициите на Япония, които вероятно ще бъдат запазени за бабите и дядовците.

Японски религии и вярвания - В Япония има две основни религии: шинтоизъм и будизъм. Шинто е японската религия от древни времена, основана на поклонението на предците и боговете. Тези, които следват Шинто, вярват, че всички неща на земята са създадени и управлявани от богове, които са живели в природата. Шинтоистките светилища са разположени из цяла Япония. Това са места за поклонение на

последователите на Шинто. Те обикновено се намират в гори, с вход от порта тори, „чозуя“ (станция за миене на ръце) и светилища, където хората се молят. Будизмът е въведен в Япония в средата на 6 век. Оттогава последователите масово се разпространяват из страната и будистки храмове са построени в почти всяка област. Будизмът е имал ясно влияние върху японската традиционна култура през годините, като едно от най-големите изводи е практикуването на „дзен“ в ежедневието на живот. Въпреки че това са двете различни религии заедно, повечето японци всъщност вярват и в двете религии, и да включат своите практики безпроблемно в ежедневието си.

Хората в Япония

Никоя държава не е имунизирана срещу стереотипи и обобщения. Мненията за една държава и нейните жители обаче не винаги са негативни. Всъщност Япония има много положителни качества. Някой може да каже, че японците са формални, дисциплинирани и обвързани с традиции и ритуали. Въпреки това има много повече подробности относно тези характеристики. Мнозина са чували за традиционния поздрав в Япония, който е поклон по време на всяка размяна. Поздравите са много официални и ритуализирани в Япония. Важно е да покажете правилното количество уважение въз основа на техния статус спрямо вашия собствен. Въпреки че това може да е вярно, ръкостисканията са често срещани и в Япония, което се очаква от чужденците. Японското общество е организирано в йерархия. В Япония се подчертава, че по-младите хора показват уважение, когато общуват с по-възрастните. В светлината на това учениците в училище се учат да се обръщат към по-възрастните си връстници като „сенпай“ или към по-младите към тях „кохай“. По същия начин най-възрастният човек в група се третира с благоговение и почит. Може да ви възприемат като груби, ако използвате неофициален език към някой с висш статус. Японците ценят хармонията. Това е ръководена философия, поставяща голям акцент върху личната отговорност, учтивостта и съвместната работа като универсална. В интерес на истината японските студенти предпочитат да работят в групи и да споделят идеи, отколкото да изразяват мнението си сами. Тъй като има нужда от хармонични отношения между хората, това се отразява и на поведението на японците. Японците разчитат на изражението на лицето, тона на гласа и позата, за да кажат на някого как се чувстват. На невербалната комуникация често се вярва повече, отколкото на изговорената дума, тъй като думите могат да имат няколко значения. Има концепция, наречена „спасяване на лицето“, в която японците вярват, че е от решаващо значение в тяхното общество. Това е знак за лично достойнство и висок статус сред връстниците. Запазването на лицето е важно,

защото така се избягват неприятности с другите. Имайки това предвид, японците никога няма да критикуват открито или да поставят някого на място. Отхвърлянето на молба или казването на „не“ може да доведе до загуба на лицето или смущение за другия човек. Вместо това те могат да кажат „неудобно е“ или „това може да е трудно“, когато има заявка, която не може да бъде одобрена. Друг силно ритуален и значим обичай в Япония е етикетът за подаряване. Подаръци се дават в много случаи, като например посещение в къщата на друг човек. Храна като малки сладкиши или хубави качествени шоколадови бонбони обикновено са добри идеи за подарък. За западното мислене това може да се разглежда като любезност и учтивост. В бизнес и социални условия точността е задължителна. Управлението на времето е важно в Япония. Учтиво е да се появите на бизнес среща или социално събиране рано или навреме. Японците ценят хармонията и етикета; те имат силно структурирано и традиционно общество. Напротив, това е конвенционално просветление на японското общество и култура и не е предназначено да създаде стереотипи за всеки японец.

Технологии в Япония - Иновациите се развиват непрекъснато заедно със системите и инициативите, които ги подкрепят и насърчават, и водят до внедряване на технологии в обществото, които осигуряват социална промяна и посока напред. Иновативните предприятия са незаменим участник в разработването на решения на световните пазари. Япония подкрепя такива бизнеси и техните непрекъснати усилия за създаване на иновативни технологии и прилагането им във всяко кътче на обществото, за да се насърчи благосъстоянието на всички. Иновациите са ключова движеща сила за устойчив растеж. Преодоляването на трудностите кара света да става по-креативен и все по-иновативен. Бизнесите, независимо от размера и мащаба, никога не спират да разработват решения на глобалните пазари като незаменими участници. Япония подкрепя такива бизнеси, подхранвайки устойчив дух. Непрекъснатите усилия подхранват цикъла на технологичното развитие и решенията се прилагат във всяко кътче на обществото, насърчвайки благосъстоянието на всички. Със силата на иновациите ние преодоляваме предизвикателствата и допринасяме за подобряването на човешкия живот. С цел насърчаване на бизнес сътрудничеството, Япония представя компании, произвеждащи авангардни японски технологии, които постигат статут на „единствен по рода си“ или стават гиганти в глобални пазарни ниши, чрез интервюта с иноватори, които укрепват нашата икономика, като я правят така издръжлива.

Технология за предотвратяване на бедствия в Япония - Природните бедствия представляват нарастващ риск в световен мащаб, от земетресения до цунами,

вулканични изригвания, проливни дъждове, наводнения, свлачища, торнада, обилен снеговалеж и др. Япония не е непозната за бедствията, тъй като е била свидетел на своя дял от проливни дъждове, земетресения и вулканична дейност. В резултат на това страната е ангажирана с редица инициативи, свързани с бедствия.

Системи и наръчници за насоки за бърза и безопасна евакуация - От 2007 г. насам смартфоните са инсталирани със система за ранно предупреждение за земетресение, която издава аларма непосредствено преди земетресението да удари. Първата по рода си в света, тази система генерира предупреждение въз основа на първоначални малки трусове, които се случват секунди или десетки секунди преди голямо земетресение, призовавайки хората да се подготвят за евакуация. Системата използва сеизмометри и измерватели на сеизмичния интензитет, които измерват трусовете от Японската метеорологична агенция (приблизително 690 места в цялата страна) и мрежа за сеизмографско наблюдение от Националния изследователски институт за наука за Земята и предотвратяване на бедствия (приблизително 1000 места в цялата страна). Смартфоните също могат да имат достъп до услуга за табло за съобщения при бедствия и различни приложения за реагиране при спешни случаи от различни мрежови доставчици, които позволяват на потребителите да уведомяват приятели и семейство за тяхната безопасност. Има и приложение за предоставяне на информация, насочено към чуждестранни посетители от чужбина.

Мода в Япония

От традиционното кимоно до уличния стил на Токио, японската мода има дълга история на уникално и красиво облекло.

Традиционно японско облекло – Wafuku

Традиционното японско облекло, или wafuku, често се състои от сложни роби, наречени кимона, носени с пояс, наречен obi, и сандали, zōri или geta. Има още нещо в традиционната японска мода. Вариациите обслужват различни нужди, но повечето традиционни облекла се основават на кимона.

Кимоно - Кимоното е многопластова рокля, която се сгъва през предната част на тялото като халати. Обикновено е с дължина до пода или глезена и има широки ръкави. Различните стилове се различават по слоеве, материали, аксесоари и др. Кимоното е най-известното и разпространено традиционно облекло в Япония. Тя става известна през периода Хейан (794–1193 г. сл. Хр.) и оттогава е оцеляла като основна рокля както за мъже, така и за жени — цели 1000 години. Кимоното беше толкова прието като основна форма на мода, че името кимоно буквално означава „нещо за носене“. Със своята

елегантност и гъвкавост, не е чудно, че кимоното е оцеляло толкова дълго. Днес кимоното все още е известно като националното облекло на Япония. Те могат да отразяват символика, която показва социална класа, история и наследство.

Японски уличен стил - Със своята елегантност и гъвкавост, не е чудно, че кимоното е оцеляло толкова дълго. Днес кимоното все още е известно като националното облекло на Япония. Те могат да отразяват символика, която показва социална класа, история и наследство.

Алтернативна японска мода - Докато основната мода в Япония е доста консервативна, други, по-забележителни стилове също са известни. Това са някои от най-често срещаните алтернативни тенденции:

Харадзюку - кръстен на квартал Харадзюку в Шибуйа в Токио, откъдето произхожда стилът, смесва западно облекло и традиционно японско облекло с уникално ярки и цветни стилове. Първо се развива като форма на бунт срещу строгите социални норми. Ярките цветове, смелите дизайни и множеството слоеве са често срещани.

Лолита - Детски или кукленски черти характеризират модата на Лолита. Тенденцията се вписва в по-голямата kawaii (което означава „сладък“) култура, която е култура, съсредоточена около сладостта.

Когал - Японските училищни униформи служат като вдъхновение за kogal. Терминът е съкращение на „kōkōsei“, което означава „гимназист“, и „gyaru“ или „Gal“. Къси поли, якета, широки чорапи, шалове и ботуши съставляват типичната визия.

Околна среда в Япония

Бързата индустриализация наложи сериозен натиск върху околната среда. Основният закон на Япония за контрол на замърсяването на околната среда е приет през 1967 г., а Агенцията по околната среда е създадена четири години по-късно. Замърсяването на въздуха е сериозен екологичен проблем в Япония, особено в градските центрове. Токсичните замърсители от емисиите на електроцентралите доведоха до появата на киселинни дъждове в цялата страна. В средата на 90-те години на миналия век Япония имаше четвъртото най-високо ниво на промишлени емисии на въглероден диоксид в света, които възлизаха на общо 1,09 милиарда метрични тона годишно, ниво на глава от населението от 8,79 метрични тона годишно. Качеството на въздуха се регулира от Закона за контрол на замърсяването на въздуха от 1968 г.; до 1984 г. са предоставени компенсации на 91 118 жертви на замърсения въздух, страдащи от бронхит, бронхиална астма и свързани с тях заболявания. Въпреки това принципът „замърсителят плаща“ беше значително отслабен през 1987 г. в резултат на години на съпротива на

бизнеса. Общонационалните предупреждения за смог, издавани, когато нивата на плътност на окислителя достигнат или надвишат 0,12 части на милион, достигнаха своя връх от 328 през 1973 г., но намаляха до 85 (85% от които в районите на Токио и Осака) до 1986 г., след налагането на строги автомобилни емисии стандарти. Замърсяването на водата е друга проблемна област в Япония. Нацията разполага с 430 куб. км възобновяеми водни ресурси, като 64% се използват за земеделска дейност и 17% се използват за промишлени цели. Увеличаването на киселинните нива, дължащо се на промишлени замърсители, е засегнало езерата, реките и водите около Япония. Други източници на замърсяване включват DDT, ВМС и живак. Увреждането на околната среда от промишлени отпадъчни води се забави след обнародването на Закона за контрол на замърсяването на водите от 1971 г., но все още има широко разпространено замърсяване на езера и реки от битови източници, особено от непречистени отпадни води и богати на фосфати детергенти. Фабричните нива на шум се регулират от закон от 1968 г. Самолетите не могат да излитат или кацат след 22:00 часа, а влаковете Shinkansen трябва да намалят скоростта, докато пътуват през големите градове и техните предградия. Повечето гори в страната, които играят критична роля в забавянето на оттока и ерозията на почвата в много планински райони, са защитени съгласно Закона за опазване на природата от 1972 г. и големи площи са залесени отново. Парковете и дивата природа са обхванати от Закона за националните паркове от 1967 г. През 2001 г. 6,8% от общата площ на Япония е била защитена. Япония, една от най-големите китоловни нации в света, решително се противопостави на резолюцията на IWC от 1982 г., призоваваща за постепенно прекратяване на търговския китолов до 1986/87 г. Въпреки това, тъй като повечето от нейните търговски партньори, включително Съединените щати, подкрепиха мярката и заплашиха с ответни мерки, ако китоловът продължи, Япония най-накрая се съгласи да се съобрази със забраната. От видовете бозайници в Япония 29 са застрашени, както и 33 вида птици и 537 растения.

Библиография:

Rickshaw Travel: Famous Japanese Food and Drink - <https://www.rickshawtravel.co.uk/travel-guides/japan/best-food-drink/>

Encyclopedia: Japanese Language - <https://doyouknowjapan.com/language/>

Sugoi Japan: Lifestyle in Japan - <https://sugoi-japan.com/lifestyle-in-japan>

All Japan Tours: Japanese people - <https://sugoi-japan.com/lifestyle-in-japan>

JapanGov: Technology and Innovative Technology in Japan - <https://www.japan.go.jp/technology/index.html>

WebJapan: Disaster-Prevention Technology in Japan - https://web-japan.org/trends/11_tech-life/tec202112_disaster-prevention.html

FamilySearch: All About Japanese Fashion and Clothing - <https://www.familysearch.org/en/blog/japanese-fashion-clothing-kimono>

Nations Encyclopedia: Japan-Environment - <https://www.nationsencyclopedia.com/Asia-and-Oceania/Japan-ENVIRONMENT.html>

Корейската литература по време на Корейската война (1950 - 1953)

Кристиана Върбева

Увод

Много корейски историци посочват датата 15.08.1945 г. не за ден на независимостта на Корея, а на нейното освобождение. Причината за това е, че тя не остава независима държава, а попада под влиянието на великите сили, което в по-късен етап води до нейното разделение на две части и постоянните конфликти. В продължение на 1100 години Корея е обединена и хомогенна държава, но през последните седемдесет години тя остава разделена на север и юг.

Войната между КНДР и Република Корея е започнала лятото на 1950 г и завършила със споразумение за прекратяване на огъня през 1953 г. През този период двете корейски държави понесат тежки вреди една на друга. Корейската война доведе до развитието на литература, съсредоточена върху раните и хаоса на войната и трагедията. В историята на корейската литература, основана на разделенията на Северна и Южна Корея и санкциите от 25 юни, формира основната част от корейската литературна история от 50-те години на миналия век до нашите дни.

Основна част

Разделяне на литературите на КНДР и Република Корея

След 1945 г. Корея се оказва разделена на Северна и Южна. Малко след освобождаването на Корея от японско иго на корейската литературна сцена се наблюдава създаване на литературни организации. Дебатите на левите и десните (южни и северни) литератори много наподобяват тези на политиците в страната. След разделянето на Корея двете страни започват самостоятелно проучване на литературната си история от демократична или комунистическа гледна точка.

Различни есеисти отразяват споровете между северната и южната част. Противопоставянето между южната и северната част се отразява в литературата чрез акцентирание върху различни образи. За северната част е чрез разглеждане на класите в обществото. Южната част описват обществото като цяло, без да го делят на класи.

Важен момент за корейската литература след разделянето на страната е формирането на самостоятелни литературни школи на северно и южноориентираните писатели, което бележи началото на развитието на две самостоятелни литератури.

Още първите години след разделянето на страната писателите, вместо да търсят общ път и възможности за обединяване на народа, се делят на южни и северни

организации, като с това се задълбочи и разделението на корейците. Много от тях, водени от идеологическите си разбираня, решават да отидат на Север или на Юг.

По време на Корейската война много корейски писатели и интелектуалци избягват на юг, за да избягат от конфликта и репресиите на север. Някои от тези писатели стават активни в движението за демокрация, което се стреми да сваля авторитарното правителство и да създаде по-демократично и прогресивно общество в Южна Корея.

Има автори които са заминали на Север още преди освобождението и решават да си останат там, докато има и автори които насилствено са принудени да отидат в един от двата лагера за да допринесат за литературата на страната.

Корейските литературни дейци с болка описват трагедията на разделението. Въпреки свободата която получават, те също така се оказват в разделена държава по 30-мия паралел – една изкуствена граница, която възпрепятства свободното движение на граждани от един и същи народ. Произведения засягащи този въпрос са „Тридесет и осмият паралел“ от Йом Санг Соп и „Срещи и раздели“ от същия автор.

Литературата в Република Корея по време на Корейската война (1950 – 1953 г.)

Братоубийствената война, която траела три години, оставя невиджана разруха след себе си. Войната не само че не донася желаното обединение, но затвърждава наличието на граница по 38-ия паралел. Появява се военната литература от автори, които лично участвали във военните действия. Следва поствоенната литература, която описва проблемите след войната.

Войната се отразява на литературата в три направления. На първо място, много писатели са млади – повечето на възраст между 25 и 30 години, но тежките условия на живот са ги принудили да пораснат много бързо. Прозренията им са дълбоки, всеобхватни и способни да разтърсят из основи. Водещи фигури на младото поколение писатели, появили се след освобождението сред които и студенти са загинали. Авторы още от времето на окупацията като Пак Йонг Хи, Ким Ок, Ким Тонг Хуан и др. са отвлечени на Север. Един от водещите писатели, Ким Тонгин, също приключва живота си на Север. Успява да изпрати семейството си на Юг, но се разболява и умира без да има шанса да ги поскедва. Писателят Ким Йонгнанг загива по време на военни действия.

Второто сериозно предизвикателство за литературата на Юг е промяната в убежденията на самите писатели. Част от тях възприемат „левите идеи“ и затова някои от писателите дошли от Север биват арестувани като потенциална заплаха. Същото става и с тези на Север, където южните писатели стават обект на преследване.

Третото направление е резкият спад на литературното творчество по време на войната. Година след избухването на войната се прекратява всякаква литературна дейност. Единствено през август 1950 г. започва да се издава списание „Литература и изкуство“. Също така по време на войната, след излизането на „Литература и изкуство“ се издават и списанията „Нов свят“ и „Фронтowa литература“, които за периода стават водещи литературни издания.

По време на войната с писателска дейност в Юга се занимават по-старите автори и много от тях стават военни кореспонденти, които се движат заедно с армията и правят записи на военната дейност. Затова през 1951 г. в Тегу се създава „Асоциация на военните писатели в сухопътните войски. Същата година се създава и „Асоциация на военните литератори“, които са включени към военновъздушните сили. А писателите които отразяват действията на флота организират своя „Асоциация на военните писатели“. Въпреки че всички творци участват в литературни организации, те не създават напълно реалистични творби, които да отразяват националната трагедия. Едва след приключване на войната, техните последователи успяват да реализират това.

Южните автори изразяват силна антикомунистическа позиция в своите произведения. Те се стремят да пробудят желанието на обикновенните хора за борба. Такива произведения са „Тъмна нощ“ на Пак Йонгчун, „Разговорът на морето“ от И Муёнг и други.

В разказа „Тъмна нощ“ се разказва за идеологическият сблъсък между двама братя, който завършва трагично. В „Разговорът на морето“ бащата е убит от войските на Северна Корея, заради което синът се записва като доброволец във флота. И двете произведения започват с история за семейство, която прераства в история за целия народ и цялата родина. Авторите на тези антикомунистически произведения сами посочват, че в творбите си представят „пресилен оптимизъм“, което лишава творбите им от художествена стойност.

В основата си антикомунистическата литература е хуманистична, представя човешката съвест в ситуацията на война. Засягането на темата за съвестта има в произведенията на Пак Йонсу „Пуйката“, Чхуе Инук в „Дъх“, Йом Сагсоп в „Утрото на освобождението“, Канг Шинче в „Сълзи“ и Пак Йонгчун в „Партизанин“ и „Пристанищни води на остров Йонгчхо“.

В разказите „Пуйката“, „Сълзи“ и „Утрото на освобождението“ се говори за антихуманното отношение на нагаждачите по време на войната. В „Пуйката“ Пак Йонсу разкрива съдбата на двуличник, който от привърженик на комунизма става

антикомунист. В „Утрото на освобождението“ героинята, която е била комунистка по време на окупацията, след обявяване на независимостта се превръща в антикомунистка и измъчва хората около себе си. В „Сълзи“ главната героиня загива трагично, след като в продължение на месеци е била играчка в ръцете на народната армия на КНДР.

В „Пристанищни води на остров Йонгчхо“ е разказан живота на военнопленник в Северна Корея. Героят е разкъсан от чувство за вина, понеже е критикувал идеите на бойните си другари и се решава на самоубийство точно преди да се завърне в подния си край. Главният герой от „Партизанин“ пък преживява крайното идеологическо противопоставяне на Севера и Юга, самите му представи се объркват и в крайна сметка променя убежденията си. И в двете произведения има сблъсък на идеи, съвестта на главния герой е накърнена и той се променя според създалата се ситуация.

Открояват се и още творби от времето на войната, чийто фон са именно края на битките и които открояват носталгията по дома. Такива са произведенията на Ан Сукил „Прекрасно време“, „Завръщането на силните младежи“ от Ким Тнгни, „Диво грозде“ от О Йонгсу. Също и стихосбирката на Чо Пьонгхуа „Спалнята на черупката“. Темата за войната и последиците от нея може да се види в редица произведения на корейската литература от този период.

Още едно забележително произведение на корейската литература от периода на Корейската война е "Площадът", роман на Ким Сунгок. Романът разказва историята на група млади хора, попаднали в хаоса и насилието на войната, и как те се борят да оцелеят и да осмислят своите преживявания. Романът е забележителен с изобразяването на опустошението и травмата, причинени от войната, както и с изобразяването на издръжливостта и силата на човешкия дух.

По време на Корейската война са създадени и други произведения, които не засягат ситуацията в страната и представят свят, незасегнат от идеологически конфликти. Най-емблематичното произведение е на Хуанг Сунуон „Проливен дъжд“, публикувано през 1952 г. в списание Нова литература. Разказът разкрива любовта на момче и момиче с много искреност и чистота.

В края на периода 1950 – 1953 г. авторите се спират и на проблемите предизвикани от войната. Така например в „Акробат“ и „Гравюра в тъмнината“ на Хуанг Сунуон представя ламтежа по богатство от безчувствени хора, предусещащи края на военните действия. Също и в „Капки дъжд“ на Йом Сангсоп, който описва липсата на човечност и алчността на героите, които са се превърнали в роби на парите по време на войната.

Литературата в КНДР по време на Корейската война (1950 – 1953 г.)

Когато Корейската война вече е факт в КНДР тя започва да се нарича „Войната за освобождение на родината“. Северът вижда ролята на литературата и изкуството като идеологическо сплотяване на масите и оправдаване на военните действия. Точно заради това Ким Ир Сен написва статиите „Нашето изкуство трябва да спомага за довеждането на войната до победа“, през 1951 г. „За няколко проблема на нашето литературно общество“ Литературата трябвало да отговаря на военните действия, да носи революционен боен дух и да спомага за изпълнението на целите на страната. Основан е литературен отдел, който да следи военните действия и процеса на създаване на съответната литература.

От една страна, литературата трябва да насочва читателите към победа. От друга, тя трябва да е с ясна идеологическа насоченост и да буди патриотични чувства. Литературата постига тези свои цели, като разкрива на корейците тяхното патриотично минало, велики традиции, култура и обичаи, използва идеите, чувствата и начина на живот от настоящето. Също така литературата трябва да възпява героизма на народната армия с помощта на художественото слово. За Севера е важно постигането на победа и затова се пишат революционни творби.

Правителството поставя за задача, литературните произведения да отразяват освободителния характер на войната, която се води в името на щастливото бъдеще. Врагът в лицето на американската армия е представен като колонизатор, който ще бъде прогонен завинаги. Литературата от времето на войната поставя акцент върху героичната борба на корейския народ за свобода и цели да покаже че неговата сила и жертвоготовност е в името на победата.

Авторите от периода на войната творят масово, за да изпълняват горепосочените цели. Затова само през 1950 г. се създават 181 разказа, 925 стихотворения, 205 детски разказа, 72 критически статии, 54 есета и 210 репортажа, общо 1647 творби. През март 1951 г. Ким Ир Сен обединява писатели и изкуствоведи на Северна Корея в обща организация, наречена „Федерация за корейска литература и изкуство. Наблюдава се стремеж към сплотяване на творчеството във всички аспекти в името на една обща цел – борбата за обединение. По време на военните действия са написани разказите „Помислите на загубилия генерал“ и „Горящия остров“ от Хуанг Кон, както и повестта „Хората от воюващото село“ от Куон Себонг. Горящият остров разкрива събитията от септември 1950 г. Разказът пресъздава вътрешния свят на войниците и обстоятелствата около тяхната гибел.

Един от значимите романи от 1952 г. е „Тедонганг“. В него се описва борбата на работническата класа в Пхенян, а повестта „Хората от воюващото село“ от Куон Себонг разказва за зверствата на американските войници в едно мирно селце.

Идеята която трябва да внуши литературата е че северно-корейският народ се бори в името на своя вожд Ким Ир Сен, към когото се изпитва огромно преклонение. Именно затова се създават много песни, които изразяват благодарност и признателност към лидера на страната, когото дори наричат „Бащата на нацията“.

По време на Корейската война за разлика от литературната политика на Юга, на Север се пишат много стихове. Те са посветени на справедливата война за освобождението на родината, на лидера на страната, има дори и стихове посветени на неговия рожден ден. Такова е произведението „Едно велико горящо име“ на Пе Инчунг, написано по повод четиридесетият рожден ден на Ким Ир Сен.

Чрез поезията, посветена на лидера, се възпяват неговите качества, които целият народ уважава и с които се гордее. Стихове, считани за творения на народа са „По пътя посочен от генерал Ким Ир Сен“, „Ръцете на вожда“, „Песен за лидера“, „Почит към водача“ от Ким Учхол, „Лидерът е с нас“ от Ма Уйонг и много други с подобни имена.

Друга тема в произведенията от периода на Корейската война е възхваляването на героичните бойци от народната армия. Много творби представят саможертвата и героизма на обикновените селяни и граждани. Такова е стихотворението „Чосон се сражава“ от Чо Кичхон.

Пишат се и произведения от жанра каса, например „По пътя на решението“ от Сок Куангхуе. Тя възпява героизма на народната армия срещу врага.

Има стихове, които описват как армията стремително настъпва срещу американците. Такива стиховете „В тези хора“ от Ким Чокъм и „Нактонганг“ от Ким Пукуон.

Още от началото на войната се пишат и произведения, които ясно изразяват омразата към американската армия, окупирала южната част на полуострова. Тази идея е залегнала в редица стихове и разкази. Такива например са стиховете „По горящите улици“ и „Смърт за враговете“ от Чо Кичхон, „По пътя на омразата“ от Ким Санго, „Засрами се, Америка“ от Пек Инчун, „Да забием танкове в сърцето на врага“ от И Йонгак. Стиховете изразяват истинска любов към братята на юг, които имат нужда от освобождение. Докато американците са описвани като вероломни и безмилостни, а стиховете са изпълнени с проклетия към САЩ.

По принцип почти всички севернокорейски литературни произведения, включително песни и пиеси, филми и художествени радио предавания, са посветени на Ким Ир Сен и са призовани да описват неговите бойни подвизи по време на борбата срещу японските окупанти, както и трудовите му деяния през периода на социалистическото строителство в КНДР. Не може да се отрече, че в Северна Корея добре е развито книгоиздаването, включително и издаването на научна литература. Така например будистката трипитанка е издадена на хангъл, което е значително постижение.

Към края на войната разказите и стиховете започват да описват съвсем друга картинка, а именно връщането на корейците по родните им места и техният живот след прекратяване на военните действия.

Заклучение:

Разделена в рамките на идеологията на Студената война, Корейската война като неин представителен модел не успя да преодолее сянката на национализма. Посочвайки тези основни проблеми, бих искала да разгледам как те са въплътени в литературните произведения. Моралът на военната литература се оценява през следвоенната литература. Въпреки това, интензивни работни изследвания обикновено липсват. Поради тази причина бих искала да обърна внимание на военната литература, особено на военната поезия, създадена по време на войната.

Психологическият шок на хората, докато преминават през войната през юни 1950 г., показва колективен феномен и психологическата болка на художниците, претворили това в творбите си, трябва да е била голяма. По-специално, писанията на тези, които са участвали във войната като военни писатели и подстрекаващи война, са служили като оръжия, а не като писания. Писател, който вярно служи в такава война, вече не е писател от ежедневието, а просто още един войник, който води войната.

В историята на корейската литература литературните аспекти преди и след войната са много различни. Разрушителната сила и жестокостта на самата война е очевидна и в историята на литературата. Социалните вълнения, причинени от войната през 50-те години, карат тенденцията на литературните произведения да се появяват под формата на нихилистичен екзистенциализъм.

В процеса на развитие на историята на корейската литература се изследва влиянието на военната литература и се счита, че материализира връзката между история и литература. Въз основа на този резултат, той може да се използва като важен материал за преразглеждане на проблемите на живота, включително връзката между войната и човешките същества. Може да се каже, че е много важно да се даде усещане за баланс

между обективното разбиране на обществото за Корейската война, която все още не е приключила, и погледа към войната.

Като цяло периодът на Корейската война е било време на големи катаклизми и промени в корейската литература, тъй като писателите се борели с войната и последиците от нея и се стремели да използват своето изкуство, за да доведат до социална и политическа промяна и да изразят преживяванията и тревогите на обикновените хора в едно бързо променящо се общество.

Библиография:

Федотов, Къртева-Данчева, Ким, Чин, Иванова 2014: Федотов, Александър, Светла Къртева-Данчева, Со Йънг Ким, Че Кьо Чин, Яница Иванова. Корея в периода след освобождението от японското владичество до края на корейската война (1945 – 1953) София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2014

한국전쟁기 전쟁시의 국가주의의 시선 :: 기초학문자료센터 (krm.or.kr)

Корейска военна литература с раните на нацията: Naver Blog

Сватбени ритуали на Балканите и Източна Азия

Лена Йованович

1. Какво представлява сватба?

Сватбата е церемония, при която двама души се обединяват в брак. Сватбените традиции и обичаи се различават значително в различните култури, етнически групи, религии, държави и социални класи. Повечето сватбени церемонии включват размяна на брачни клетви от двойка, представяне на подарък (предложение, пръстени, символичен предмет, цветя, пари, рокля) и публично провъзгласяване на брака от авторитетна фигура или празнуващ. Често се носят специални сватбени облекла и понякога церемонията е последвана от сватбен прием. Музика, поезия, молитви или четене на религиозни текстове или литература също често се включват в церемонията, както и суеверни обичаи. Тъй като глобализацията продължава да се разпространява и обединява всички култури заедно, сватбите по целия свят също стават по-сходни в някои аспекти. Например, булката почти навсякъде по света е облечена в бяло, младоженците си разменят пръстени, венчанието е последвано от сватбения обяд и т.н. Въпреки това, различните етнически групи и държави са успели да запазят елементи от традиционните си сватбени обреди и все още има характеристики, които правят сватбите във всяка страна уникални.

2. Балканите

Балканският полуостров, съкратено Балкани, е географски и исторически район в Югоизточна Европа, разположен между Черно, Егейско, Йонийско и Адриатическо море, явяващ се третия, най-източен полуостров на Южна Европа. Балканските страни са държави, тясно свързани от общата си история и сходни култури. Въпреки това всяка от тях има своя собствена и уникална култура и традиции, които ги държат разделени и лесно разпознаваеми един от друг. За типични балкански държави се смятат Босна и Херцеговина, Черна гора, Северна Македония, Гърция, България, Словения, Хърватия и Сърбия.

2.1 Балканските сватби

Балканските сватбени традиции не започват непосредствено преди самата сватба. Обичай е семейството на бъдещия младоженец да идва в къщата на бъдещата булка и официално да иска ръката ѝ от нейните родители или баща ѝ. ако бащата одобри младоженеца, двойката е официално сгодена и подготовката за сватбата може да започне. Въпреки че не се спазва толкова днес, тази традиция съществува във всички балкански

страни. Има определени времеви периоди или дати, когато различните нации предпочитат да правят своите сватби. За гърците януари и юни се считат за добри месеци за брак. В древността януари е бил месецът, посветен на съпругата на Зевс и богинята на брака и плодородието – Хера. Юни става специален месец, след като римляните превеждат Хера на Юнона и посвещават шестия месец от годината на нея. Според православната вяра, която е характерна за Балканите, сватбите не трябва да се правят по време на Великия пост, в сряда или петък, на Кръстовден, Великден или Велика неделя. Наред с делниците и празниците, работата на нивата е предопределяла и кога да се вдигат сватби. Най-подходящото време е било през есента и зимата, тъй като през пролетта и лятото хората са

заети със земеделска работа. Най-често денят за една българска фолклорна сватба е неделя. Хърватските сватби са най-често в сряда и никога във вторник и петък.

Обичаите започват с тези, които са част от подготовката за сватбата. При сърбите и македонците на моминското парти се оплитат два големи венета - един за дома на булката и един за дома на младоженеца. Венците се плетат в къщата на булката от всички момичета, които са най-близки до булката, като обикновено го започват най-младото или невинно момиче. Те са изплетени от живи цветя, които са прикрепени към основата с червен конец, който предпазва от магии. Целият венец се сплита равномерно, без да се връзват възли, за да може бракът да протече мирно, без големи спорове. Когато момичетата приключат с плетенето, булката окачва венец на входа на дома на родителите си, а след това всички отиват в къщата на младоженеца, където булката окачва друг венец на входа на неговата къща. След това всички участници остават в къщата на младоженеца за обяд и празненства. Венците остават окачени на входите през цялата година, като знак, че семействата от тези къщи са имали сватба. При гърците, приятелите и членовете на семейството идват в дома на двойката, която скоро ще се ожени, за да приготвят леглото им. Просперитетът и пускането на корени се символизират чрез хвърляне на пари и ориз в леглото, а след това бебе се търкаля на леглото, за да го благослови с плодородие. Суеверните вярват, че първото бебе на младоженците ще бъде момиче или момче, в зависимост от това какво поставят на леглото. Начало на българска сватба се дава със замесването на сватбените хлябове. Те се приготвят отново и в дома на булката, и при младоженеца. Народът също ги нарича погачи или пити. Те са много богато украсени с тестени орнаменти – плитки, гроздове, птици, цветя и др. Символизират родоспособността и плодородието на младата двойка и поверията гласят, че колкото са по-богато украсени, толкова по-многодетно ще бъде

семейството. Според традицията в една българска фолклорна сватба за месене на хлябовете – водата, която се използва се нарича и “напява” за здраве и се взема най-хубавото брашно, което се пресява през най-финото сито. Месачките на сватбените хлябове на всеки час трябва хубаво да се оглеждат в огледалото, за да са красиви децата на младоженците. Най-често се приготвя едно знаме в дома на момчето и се окача на покрива ако е в къща, за да се вижда от всички, а ако е в апартамент – нека украси някоя от външните части. Традицията в българска фолклорна сватба повелява дръжката на знамето да е от клон на младо дърво, който да е отсечен с точно един единствен удар. Това поверие сочи, че само така брака ще бъде един единствен за младоженците. В корена на дървото от което се отсича клоната се сипва малко вино, слага се парче хляб и няколко ореха. Сватбеното знаме се зашива и украсява в дома на момъка, но само след като са вече приготвени обредните хлябове за сватбата. Обикновено представлява плат с български шевици и червени конци. Може с тях да се избродират цветя и птици или да се обшие. На пръчката се увиват най-различни и пъстри цветя, а отгоре като символ се забива една ябълка обвита от зелени чемширени клонки. Може да се добави конец нанизан с пуканки или шипки.

Главни роли на балканските сватби играят кумът и стари сватбар (при сърби, хървати и македонци) от страна на младоженеца и деверът и шаферката от страна на булката. Те се грижат най-много за младоженците, помагат им в подготовката и са винаги до тях в сватбения ден. Те са и основните свидетели на венчавката. Кумът води и всички останали гости, т. е. сватбарите при български и гръцки сватби, а на сръбските, македонски и хърватски тази роля принадлежи на стари сватбар. Македонците сърби и хървати също имат знаменосец (байрактар), а за хърватите е важна и роля на чауш, който забавлява всички останали сватбарите.

В деня на сватбата, преди пристигането на сватбарите, младоженците трябва да се подготвят. традиционно те трябва да бъдат облечени в носиите на етническата група, към която принадлежат, но този начин на обличане е почти напълно изчезнал. Днес, сватбената рокля трябва да бъде бяла, като това символизира чистота и невинност. Булката трябва да носи нещо старо, нещо взето назаем и нещо синьо, с изключение на хърватите, които носят нещо червено. Нещо старо, за да запазят младоженците старите си приятели; нещо ново, в символ на бъдеще, изпълнено със здраве, щастие и успехи; нещо взето назаем е нещо, което булката трябва да носи в деня на сватбата си, обикновено дадено от семейството и след това да го върне, за да и носи щастие; нещо

синьо (червено), за късмет и против магии и демони. Младоженецът няма специални характеристики за костюма.

Първият етап от сватбата се провежда в къщата на булката. Младоженецът пристига със сватбарите си и го посрещат с музика и веселие. Българският младоженец дава на кума кумов кравай, който кумът носи в дома на булката. Булката също приготвя кравай. Те представляват кръгли хлябове с дупка по средата и имат много специфична украса от най-различни символни образи, най-често птици, заради което са също наричани “гълъбета”. В тях се забожда чемширено клонче и около него се нареждат множество монети. Вярва се, че обредния кравай сближава младите. Този който е изпечен в дома на булката се използва, за да може тя през него за първи път да види младоженеца, когато идва да я вземе. Поверието е, че в този миг тя ще го види по-ясно от всякога и ще усети магията на любовта, която ги свързва. Македонските булки приветстват своите младоженци, като гледат през пръстена. Пред къщата ги посрещат по-млади момичета, които трябва да украсят всички гости. По този повод гостите трябва да оставят пари за украса на момичетата. След това момичета украсяват и коли, преди бяха файтони. Събирането на гости е в къщата. С кърпи се кичат и някои от главните сановници като деверът, старият сватбар, знаменосецът, кумът. Един от най-известните сръбски обичаи, оцелял и до днес, е стрелянето на ябълка. Бъдещият тъст поставя ябълката най-високо и я увива с тел, за да се извади максимално трудно. Младоженецът, за да докаже умението си да стреля с пушка и с това да докаже, че е достатъчно способен да защити бъдещата си жена и семейство, трябва да стреля ябълката. Почти всички балкански народи имат обичай да купуват булки. Има малки разлики в изпълнението и актьорите на този обичай при различните народи, но същността е една и съща: младоженецът не може да изведе булката от къщата, докато не плати достатъчна (символична) сума пари за нея. Тогава едно от момичетата (при сърби и македонци) трябва да открадне байрак от байрактар и да му го продаде отново. Българските кумове също крадат знамето, но малко по-късно на сватбата. След това, всички отиват на церемония на венчаването.

Вторият етап от балканските сватби е самата церемония на венчаването. Извършва се в църквата, съобразено с православната вяра и/или в общината. Тогава младоженците официално стават съпруг и съпруга.

След сватбата отиват в дома на младоженеца. Важна роля тук играе свекървата, която трябва да посрещне гостите с напитки и храна. Преди да влезе в самата къща, булката обикновено трябва да изпълни няколко задачи. Сръбските булки хвърлят

решето на покрива на къщата. Свекървата приготвя сито, украсява го, пълни го със зърно, бонбони и монети, които символизират плодородие, брачна хармония и богатство. След това булката хвърля ситото на покрива. Вярва се, че ако ситото се държи на покрива, булката ще остане в къщата и бракът ще е плодотворен и успешен. Ако все пак падне, една от гостенките има за задача веднага да разбие с крак падналото сито. Хърватите хвърлят ябълка или хляб. Гръцкият обичай се състои в това булките да счупят нар на входа на дома, като по този начин разпръснат семената на нара; това символизира просперитет и плодородие. Понякога хвърля парче желязо върху покрива на свекървите, за да демонстрира силата на новия си дом. Нито една от балканските булки не трябва да прекрачва прага, когато влиза в къщата на младоженеца. Въпреки че не е напълно известно как се е появил този обичай и какво точно символизира, най-разпространеното вярване е, че душите на починалите предци участват активно в живота на живите и че по някакъв начин „живеят“ вечно в семейните къщи, точно на прага на вратата. Поради тази причина се внимавало булката, която още не е била въведена в новото семейство, да не прекрачва прага на новата си къща, за да не стъпи душите на своите предци. Смятало се, че краката ѝ са все още непознати за предците и затова младоженецът трябва да я носи, за да избегне евентуалния им гняв. Хърватските жени също понякога целуват прага.

Последната част от балканската сватба е сватбеният обяд и веселбата. Напоследък най-често се провеждат в ресторант или предварително запазено място, докато по-рано се провеждаше на шатри в двора на младоженеца и затова можеха да продължат няколко дни. Тогава младоженците отново посрещат гостите, които ги поздравяват и им дават подаръци. Гърците се поздравяват с плюене в знак на късмет.

3. Източна Азия

Източна Азия е източният регион на Азия, който се определя както в географско, така и в етнокултурно отношение. Източна Азия, особено китайската цивилизация, се счита за една от най-ранните люлки на цивилизацията. Други древни цивилизации в Източна Азия, които все още съществуват като независими държави, включват японската, корейската и монголската цивилизация. Хората от Източна Азия наброяват около 1,7 милиарда души, съставляващи около 38% от населението на континентална Азия и 20,5% от световното население. Съвременните държави от Източна Азия включват Китай, Япония, Монголия, Северна Корея, Южна Корея и Тайван.

3.1 Източноазиатски сватби

Точно като балканските сватби, източноазиатските сватби също стават все по-модернизирани и се отдалечават все повече от традиционните обичаи. Независимо от това, културните различия все още могат да се видят сред различните народи.

Всичко започва с годеж. След като родителите на неженено момче намерят потенциална снаха, те изпращат сватовник, чиято работа беше да смекчи конфликта на интереси и общото неудобство, когато се обсъждаше възможността за брак от страна на две семейства, до голяма степен непознати едно на друго. Източноазиатски народи традиционно координират своите хороскопи или отиват при врачка, за да намерят най-добрата дата за сватбата си, тъй като се смята за жизненоважна за успеха на брака.

Източноазиатски народи имат обичай за представянето на годежни подаръци. Според китайския обичай представянето на годежни подаръци трябва да се извърши в благоприятен ден, една до две седмици преди датата на сватбената церемония. Тогава семейството на младоженеца подарява на семейството на булката хранителни продукти и подаръци, които символизират късмет и просперитет. Видовете подаръци, поднасяни на семейството на булката, се различават в различните диалектни групи, но броят на артикулите обикновено достига до шест, осем, 10 или 12. В сватбите в Чаошан типичните подаръци включват парчета фъстъчено-сусамови бонбони, увити в червена хартия, за да означават „хиляда деца, десет хиляди внуци“, като фъстъците символизират децата, а сусамовите семена – внуците. За кантонците семейството на булката може да получи морски дарове като морска краставица, сепия, охлюв, мида, перка на акула, сушени скариди, стриди, гъби и рибена паст. Елементите, често срещани в диалектните групи, включват два чифта свещи с червен дракон и феникс, като драконът представлява младоженеца, а фениксът представлява булката. Освен това семейството на булката получава „цената за булката“. Семейството на булката обикновено просто приема символична сума и връща остатъка на младоженеца, за да избегне впечатлението, че продават дъщеря си. Тази традиция се практикува и днес. При японците, някои популярни подаръци за размяна включват: конбу, водорасло, чието име може да се напише като "жена, раждаща дете", дълго бяло парче коноп, представляващо желание двойката да остарее и да побелее заедно, вентилатор, който се разпространява, за да покаже бъдещо богатство и растеж. Когато монголско момче избере момиче за себ, той моли сватовник да ѝ изпрати захар и чаени листа, увити в бяла носна кърпа, символизираща хармония, влажност и просперитет. Ако подаръците са приети, това означава, че семейството на момичето е съгласно за съвпадението. Скоро след това младият мъж и семейството му ще донесат семейни подаръци на момичето като хада

(чисто бяла лента от коприна), млечен ликьор и захарни блокчета, за да направят предложение. Необходими са няколко предложения, за да бъде сключен годеж. Бракът се сключва, когато момъкът три пъти донесе вино в къщата на момичето и те го приеха. Когато датата на сватбата наближи, младият мъж изпраща подаръци за последен път в къщата на младата жена, включително цяла стотвена овца, вино, листа чай и хада. Семейството на момичето ще забавлява подателя, а двете страни ще си вдигат наздрависи и ще пеят антифонни песни за празнуване. Родителите на корейския младоженец подготвят брачния договор и годежните подаръци с цветна коприна или конци и поставят някои специални предмети, повечето от които символи на плодородието, в лакираната кутия за сватбени подаръци, наречена хам. приятелите на младоженеца обикновено са тези, които доставят кутията до къщата на булката и те извличат таксата за доставка от семейството на булката.

Два до три дни преди сватбата, при китайците, е подготовката на брачното легло. Тази традиция се изпълнява от жена с късмет, една с родители, съпруг, деца и внуци. Тя облича леглото в нови постелки в червен цвят и възглавници със смес от сушени плодове и ядки. Комбинацията символизира сладък и дълготраен брак, благословен с плодородие и добри пожелания. Също така, никой не може да седи или спи в леглото, докато двойката не се върне заедно в края на сватбената нощ. Някои двойки също изпълняват „ритуал за разресване на косата“, който се провежда отделно в благоприятен час в съответните домове на булката и младоженеца, за да символизира тяхното постигане на зрялост. По време на ритуала, благоприятните думи са произнесени и благословии се произнасят с всяко четкане на косата. Това традиционно е кантонски обичай. Церемонията може да се извърши от родителите на булката и младоженеца или от възрастна или уважавана роднина, която е щастливо омъжена и има много деца и внуци. Китайците вярват, че ритуалът гарантира вечен брак и много деца за двойката. След церемонията булката и младоженецът изяждат купа топки от лепкав ориз, които символизират заедността в тяхната връзка.

Източноазиатските сватбени дни започват, когато младоженецът идва в къщата на булката, за да я отведе. На вратата на дома на китайската булка, младоженецът и неговите приятели са посрещнати от буйна група роднини и приятелки на булката, които няма да го пуснат вътре, освен ако той не се съобрази с исканията им. Обикновено тестват решимостта на младоженеца да се ожени за булката и да спечелят одобрението на семейството на булката. Задачите варират, но типичните игри включват тестване на знанията на младоженеца за булката, ядене на нещо пикантно, кисело, горчиво и сладко,

за да докаже, че може да премине през всеки етап от брака, и поне едно предизвикателство, което включва болка. Младоженецът ще трябва да предаде и червен пакет с пари, за да могат шаферките да „предадат” своята приятелка. Само след като спечели всички предизвикателства, ще му бъде позволено да влезе в стаята на булката, където последното предизвикателство е да намери липсващата булчинска обувка, за да я постави на крака на булката и след това да я отнесе до хола за китайската чаена церемония. В района на Ердос, след като монголски младоженец и групата му пристигнат в дома на булката, за да я придружат, човек, на когото е възложено да изразява божи пожелания от страна на булката, тайно напуска банката и води младоженеца в стаята на булката. След като седнат, шаферките вземат варен овчи врат, за да забавляват младоженеца и го карат да пречупи врата през средата с ръце, за да изпробва силата си. За да се подиграят с младоженеца, момите вече трябва да са забили червена върбова пръчка или желязна пръчка в овчия врат. Ако младоженецът бъде казано от някой предварително, той може да прозре хитростта и първо да извади пръчка и лесно да счупи врата на овцата. Други, които не знаят за това, не могат да счупят врата и трябва да търпят сарказма на шаферките. В Корея младоженецът носи дървената патица в дома на булката, когато идва да я вземе. Обредът започва с влизането на младоженеца в двора на дома на булката. Когато влиза, той стига до друга малка маса близо до входа и поставя дървената патица там и се покланя дълбоко четири пъти. Докато той се кланя, майката на булката взема патицата с полата си и я отнася в стаята, където е булката.

Ритуал, който официално признава двойката за съпруг и съпруга при китайците е „чаената церемония“. Тогава младоженците изпълняват „трите поклони“. Първият поклон е насочен към небето и земята, вторият към родителите и третият един към друг. Сервираният чай обикновено се приготвя със семена от лотос, две червени фурми и два лонгана, които символизират сладък и плодороден брак. Чаят първо се предлага на боговете и след това на предците на младоженеца, за да получи благословия. След това се сервира чай на родителите на младоженеца, последван от старши членове на семейството и други роднини. Тези, на които се сервира чай, обикновено са седнали, докато двойката коленичи и предлага чашата чай с двете си ръце. Роднина помага, като допълва чашите чай, които обикновено се поставят върху червен поднос. Всеки, който е обслужен, дава на двойката „червени пликосе“ или бижу. В древността японските сватби са се празнували около ниска маса за хранене със съседни и роднини. През вековете те започнали да провеждат сватби в светилища, хотели и зали за церемонии. Японската

сватбена церемония може да бъде шинтоистка, християнска, будистка или нерелигиозна. Двойките избират стила на своята сватбена церемония, който може да е различен от стила, който е типичен за собствената им религия. Днес традиционната японска церемония е в шинтоистки стил, извършва се от шинтоистки свещеник и се провежда в светилище. Самата церемония е много официална и обикновено много частна, с присъствие само от близките на семейството и няколко гости. Най-популярната традиция по време на сватба в шинтоисткия стил е размяната на брачни чаши, която се нарича сан сан ку до. Сан означава три, а ку означава девет, така че сан сан ку до означава три, три и девет. Младоженецът и булката пият саке по три пъти от три различни по големина чаши за саке. В разменените чаши те символично разменят своите брачни клетви. След това техните родители също отпиват, запечатвайки връзката между двете семейства. Всеки човек отпива по три глътки саке от всяка от трите чаши. Първите три глътки представляват трите двойки; вторите три глътки представляват недостатъците на омразата, страстта и невежеството; и последните три глътки представляват свобода от трите недостатъка. Церемонията за традиционна монголска сватба се провежда в семейството на младоженеца. Преди да дойдат гостите, роднините блокират вратата с дърво в знак на уважение към гостите. Когато сватбеното шествие пристигне, дървото се отстранява, пред вратата се поставя бял килим, което означава, че бракът ще бъде чист като мляко и гостите са поканени вътре. Когато гостите заемат местата си, булката пали печката. Гостите се настаняват според възрастта. Човекът, който води церемонията, получава син копринен шал, наречен „хадаг“. Той символизира благополучие и мир и се поставя върху сребърна чаша, която символизира чест, уважение и чистота. Водещият на церемонията рецитира традиционна поема за приятелството, отдадеността, радостта и продължаващите традиции и пожелава на двойката щастие и просперитет. Церемонията завършва с реч, в която се прави комплимент на майката на булката за това, че е свършила добра работа при отглеждането на дъщеря си и се признава нейната благословия за брака и позволява на дъщеря ѝ да напусне дома. Корейската сватбена церемония започва, когато булката и младоженеца символично измиват ръцете си и булката се покланя два пъти на младоженеца. Младоженецът се покланя веднъж в отговор. Обредът на поздравяване се повтаря още веднъж. Следва размяна на чаши за вино. Булката и младоженецът изпиват първа и втора чаша вино, след което наливат трета чаша и си ги разменят. Булката докосва третата чаша с уста, без да пие, но младоженецът изпива цялата. След церемонията булката отива във вътрешната стая. Младоженецът отива в друга стая или същата стая като булката, но с параван, поставен

между тях. Младоженецът преминава от церемониална рокля в нормални дрехи, които са му направени или дадени от семейството на булката. Младоженецът и представителят на семейството на младоженеца получават големите маси с храна, които се изпращат на семейството на младоженеца за женски членове, които не присъстват на церемонията. При корейците младоженец прекарва първата нощ в къщата на булката.

Двойките в цяла Източна Азия в днешно време често избират сватбена церемония в западен стил с булката, облечена в бяло.

Приятелите на корейския младоженец по традиция веднага след сватбата окачват младоженеца на греда и буквално го бият, докато не се съгласи да се откупи с храна, напитки и дори пари. В днешно време се появи модификация на този обичай. Приятелите на младоженеца завеждат младоженеца „насила“ в ресторант и карат него или свекърите му да платят за скъпо пиене и ядене.

Сватбеният ден обикновено завършва с приемна вечеря за роднини и приятели. Сватбеният прием предоставя не само повод за приятели и роднини да се срещнат с булката и младоженеца, но също така и възможност за двойката да изрази своята благодарност. По време на вечерята двойката посещава всяка маса за вечеря, за да покаже благодарност на своите гости. Всеки тост е персонализиран, тъй като младоженецът си поставя за цел да напълни отново чашата на всеки гост на масата. При твърде много маси практиката е младоженецът и булката и техните родители да вдигат наздравица от сцената. На японски сватбен прием има поднасяне на букет и писмо на булката до родителите. В края на приема е поднасянето на букет от булката и младоженеца на техните родители, последвано от четене на писмо от булката до нейните родители. Това е уникално японско събитие, което е много емоционално и разплаква много гости. Завършва с последен благодарствен адрес от бащата на младоженеца и младоженеца.

Заклучение

Въпреки че балканите и източна Азия изглеждат като различни светове, все още има някаква обща основа, когато става дума за традиции. Самата сватбена церемония е значително различна, което произтича от различни религии, които играят огромна част от церемонията. Различните предмети представляват различни неща за различните етнически групи. Въпреки това, ритуалите, които идват преди или след, са учудващо сходни. Например гръцкото и китайското оправяне на леглото, тестването на младоженеца, за да докаже своята стойност или подаръци за булката. Независимо от различните култури, ритуали или вярвания, сватбеният ден е един от най-важните дни в

живота на всеки човек и е ден, който се празнува изключително много по целия свят, поради което носи толкова много интересни ритуали винаги свързани с щастие, просперитет и дълголетие.

Библиография

Тихомир Р Ђорђевић: Животни круг – Рођење, свадба и смрт у веровањима и обичајима нашег народа, Просвета Београд 2002. (225-243 стр)

KOREANA: Korean cultural heritage, volume IV – Traditional Lifestyles (30-36 стр)

Choong Soon Kim: Kimchi and IT – Tradition and Transformation in Korea (110-113 стр)

Žikica Simić: WEDDING AS A GENERAL PATTERN OF CELEBRATION IN SERBS, FACTA UNIVERSITATIS - Philosophy, Sociology, Psychology and History, 2019 (105-113)

svadbeni običaji. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.

https://en.wikipedia.org/wiki/Wedding#Common_elements_across_cultures

<https://en.wikipedia.org/wiki/Balkans>

<https://bbalev.com/B0-bulgarska-folklorna-svatba/>

<https://www.vrichane.bg/infobg/3>

<https://libkazanlak.com/page-174.html>

https://en.wikipedia.org/wiki/East_Asia

https://en.wikipedia.org/wiki/Traditional_Chinese_marriage#Traditional_marriage*_rituals

https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_1747_2010-12-30.html

https://en.wikipedia.org/wiki/Marriage_in_Japan#Japanese_Shinto_ceremonies

Walter Edwards: Modern Japan Through Its Weddings: Gender, Person, and Society in Ritual Portrayal, Stanford University Press(14-36)

<https://www.amicusmongolia.com/mongolian-marriage-customs.html>

http://en.chinaculture.org/focus/focus/minzuwang/2007-08/14/content_383147.htm

https://factsanddetails.com/central-asia/Mongolia/sub8_2c/entry-4578.html

Bai, Gegentuul Hongye (2018): Performing linguistic and cultural authenticity: contemporary Mongolian wedding ceremonies in Inner Mongolia. Macquarie University. Thesis.

Когурьо - голямата старокорейска сила

Людмил Георгиев

Когурьо е държава известна с военната си мощ. Съществувала е от 1-ви век пр. Хр. До 7-ми век сл. Хр. През златния си век Когурьо е била огромна държава простираща се върху по-голямата част от Корейския полуостров и огромни части от Манджурия. Като едно от трите кралства, заедно с Пекче и Шила Когурьо играе ключова роля в образуването на историята и културата на Корейския полуостров.

След атаката на династия Хан, която разгромява Древен Чосон китайците създават 3 гарнизона на територията на Древен Чосон - Наннан, Имдун и Чинбон, и 1 на територията на Окчо - Хьонтхо. Тези гарнизони представляват нещо подобно на градове държави и са център на китайското влияние и сила в района. Покрай повишения натиск от страна на Китай върху региона през 1 в. пр. Хр. в планинските райони на югоизточна Манджурия племената се обединяват и се създава племенният съюз Когурьо. Когурьосците основно населяват планински и полупланински райони, където се препитават с лов. Вероятно благодарение на тези обстоятелства те са прочути с отличителни ловни умения, умения с лък и агресивна войнствена природа.

Алтернативна представа за генезиса на Когурьо е “Митът за Когурьо”, който разказва историята на полубожествения основоположник на държата Чумон, който по бащина линия е внук на Небесния император, а по майчина е внук на Хъбо (божеството на Жълтата река - Хуанхъ). Чумон се ражда в Източно Пуйо, където е обграден от хора, които му мислят злото. Той бяга и основава Когурьо. В мита също се споменава че той е бил невероятен стрелец от ранна възраст и така е получил името си, което може да се свърже с ловния начин на живот на когурьосците. Също така е важно да се каже, че Когурьо културно и етнически са доста сходни с Пуйо, като изключим, че за разлика от Когурьо пуйосците са много миролюбиви и се разбират добре с Китай.

В този най-ранен етап Когурьо представлява племенен съюз съставен от 5 племена - Йоно-бу (연노부), Солло-бу (설노부), Сунно-бу (순노부), Куанно-бу (관노부) и Керу-бу (계루부). Тези племена създават столицата си Чолбон, която в днешно време се намира в планинския район Хуанрен в провинция Ляонин. Когурьо първоначално разширява територията си като постепенно окупира земите около поречието на река Амноккан. От самото начало държавата е била ориентирана към експанзия, което води до преместването на столицата от Чолбон в Гунгнесон (на територията на днешната китайска провинция Джилин), която се намира в близост до река Амноккан. Този район

е обграден от планини и реката Амноккан, което дава значително дефензивно предимство в случай, че столица бъде нападната. Локацията също дава контрол над важни търговски пътища, които свързват териториите на изток отвъд границите на Когурьо с останалата част от континента. От тази позиция Когурьо продължава да напада и асимилира околни племена, като постепенно се разраства от силен племенен съюз в държава.

През 9г. сл. Хр. в Китай се установява нова династия, поради което Пуйо и Когурьо изпращат посланичества. Китай отправя молба към двете държави за съюз и оказване на помощ срещу тогава най-големият им враг - хуните. Когурьо отказва и по този начин придобива добри условия за експанзия, докато вниманието на Китай е насочено върху хуните. Така през близо 100 годишното царуване на крал Теджо (53 - 146г.) Когурьо вижда значително териториално разширение. Те нападат и побеждават Окчо, след което ги васализират. На Окчо е въвежда данъчна система по китайски модел, и те започват да плащат данък на Когурьо, а не на съседните китайски командирства или Пуйо. Същата съдба е последвала Тонйе и други племена в Югоизточна Манджурия. На западната граница Когурьо започва офанзива и завзема територии в региона Ляодун. По времето на крал Гогукчон (179 - 197г.) в Когурьо се случва значително централизиране и консолидиране на властта. На 5те бу (5-те клана) са разпределени административните отговорности на 5-те посоки - Север, Юг, Изток, Запад и Център. През този период петте бу също се интегрират в държава и стават част от централната аристокрация. Кралската титла започва да се предава от баща на син, вместо традиционния начин по братска линия.

Първата значителна загуба на Когурьо идва, когато крал Донгчон (227 – 248г.) напада района Жианпин намиращ се в устието на река Амноккан (или река Ялу) с цел да изолира командирство Наннан от Китай. Тази стратегия е много ефективна, защото по този начин командирство Наннан отслабва значително, което го прави по-оязвимо към бъдещи атаки от Когурьо, а от друга страна връзката между Китай и неговия център на сила в територията на Корейския полуостров и Южна Манджурия е прекъсната, което значително отслабва китайското влияние върху района. Действията на Когурьо водят до големи последици, когато династия Уей през 244г. Напада Когурьо и води успешна обсада срещу планинската крепост Хуандосон, която се намира до столицата Гунгнесон. Следващата година Уей прави повторна атака предвождана от генерал Уан Ки, която принуждава крал Донгчон да остъпи чак до бреговете на Източно море. След този погром за Когурьо династия Уей пада от власт и в Китай започва периода на “16-те

кралства и 5-мата варвари”. Този период трае от 3-ти до 4-ти век и хвърля империята в пълен хаос, като множеството държавни образувания непрестанно се бият за надмощие. Когурьоският крал Мичон (300-331г.) се възползва от ситуацията и държавата започва усилено нападения над Ляодунския полуостров. Крал Мичон също побеждава командирство Наннан. Това е ключов момент в историята и развитие не само на Когурьо, но и на Корея, която познаваме днес. От страна на Когурьо тази победа дава контрол над района около град Пхенян (сегашната столица на КНДР), а от друга страна освобождава държавните образувания на Корейския полуостров от натиска на Китай. Това води до значително държавно консолидиране и развитие в Пекче и Шила. Свободни от натиск тези държави обединяват всички племена по териториите си и централизират държавното си управление, което ги прави много по-силни. Също така за първи път Когурьо, Пекче и Шила имат общи граници, което играе много важна роля в нататъшното развитие на държавите.

Много мрачен период е времето на крал Гогугуон (331-371г.). Неговото царуване се характеризира с големи трагедии за Когурьо. Първо през 342г. мунджусите упожаряват кралския дворец до земята и разграбват гробницата на предишния крал Мичон. Заедно с това майката на краля и 50,000 когурьосци са взети като пленници. Следващата голяма катастрофа идва през 371г., когато печския крал Гуенчого атакува Когурьо с цел разширяване на Север. В резултат на неговата атака град Пхенян е превзет, а крал Гогугуон е убит.

След всичките тези нещастия на власт в Когурьо идва крал Сосурим (371-384г.), който остава в история като първи велик крал на Когурьо. Той стабилизира и укрепва държавата чрез редица промени. Първоначално прави значителни промени върху държавното управление и структура. През втората година от управлението си (372г.) крал Сосурим обявява будизма за държавна религия и заповядва построяването на национални конфуциаски академии в страната (대학). През 373г. налага законов кодекс. Промените, които крал Сосурим прави значително укрепват и стабилизират държавата. Голям част от просперитета, който ще последва за Когурьо се дължи на основите положени от крал Сосурим.

Вторият велик крал на Когурьо също е смятан и за най-великият крал в историята на държавата - крал Гуангето Велики (391-413г.). Неговото царство е известно със силно военно дело и разширяване на когурьоските територии във всички посоки. На запад крал Гуангето се бие и побеждава мунджусите, които по време на крал Гогугуон (331-371г.)

нанасят много тежки щети на Когурьо. По този начин по-голямата част от ляодунския полуостров идва под контрола на Когурьо. На север и североизток крал Гуангето води военни експедиции и обединява множество племена, като отново разширява територията на дъжвата. На юг кралят напада Пекче и завзема всички територии загубени по времето на крал Гогугуон. Но той не спира до там, а продължава да напада Пекче и взема контрол над плодородните земи около поречието на река Ханган. Гуангето също разгромява инвазията на японската държава Уа (Ямато), която е насочена към Шила. Крал Гуангето Велики се изкачва на власт едва на 18-годишна възраст и царува само 22 години, но макар и кратко неговото царство е много значително. Той води непрестанни войни и побеждава враговете на Когурьо на всички фронтове. Неговите величие е описано в детайл върху един от най-известните културни и исторически паметници останал до днес от Когурьо и от периода на Трите кралства като цяло - каменната стела на крал Гуангето Велики, която се намира в неговия мавзолей в района на Гунгнесон - тогавашната столица на Когурьо. На стелата пише, че крал Гуангето е превзел 64 укрепени града и 1400 селища.

След смъртта на крал Гуангето на власт идва неговия син крал Джангсу (413-491г.) - третият и последен велик владетел в историята на Когурьо. Благодарение на държавните реформи направени от крал Сосурим и териториалната експанзия постигната от баща му крал Гуангето царството на крал Джангсу остава в историята като златния век на Когурьо. Джангсу се възползва от разделението в Китай - "периода на Северните и Южните династии" (439-589г.) и успешно продължава политиката на териториална експанзия, която баща му е водил. През 427г. кралят мести столицата от Гунгнесон в град Пхенян (сегашната столица на КНДР), район който има по-богати долини от района на Гунгнесон и е представлявал културен център по времето на Древен Чосон и командирство Наннан. Преместването на столицата в Пхенян вкарва държавата в период на икономически и културен просперитет, но това е и периода, в който се зараждат проблемите, които ще доведат до падането на Когурьо. През този период на просперитет държавата става много богата и хората, които живеят в нея стават все по-мързеливи и алчни. Преместването на столицата в Пхенян е и повратен момент за отношенията между държавите на Корейския полуостров. Като цяло периода на Трите кралства се обозначава с променливи съюзи и моменти, в които държавите се разбират добре, и в които имат лоши отношения, но след преместването на столицата и големия успех на Когурьо отношенията между трите кралства се променят драстично. През 433г. Пекче и Шила се съюзяват в лицето на могъщата държава, съюз който ще трае 120

години и обединява преди различаващи се интереси на двете държави срещу един общ враг. Макар и обединени в съюз Шила и Пекче не могат да се сравняват с Когурьо и губят значително количество от територията си. През 475г. Когурьо напада и превзема Хансон (днешния град Сеул и сегшната столица на Южна Корея). Пекческият крал Керо е убит и плодородните територии по пречието на река Ханган се намират изцяло под контрола на Когурьо, а Печке е принудено да премести столицата си в град Унджин. В битката си срещу Когурьо Шила също губи много територии по северната си граница. След края на тази военна кампания Когурьо контролира над 2/3 от Корейския полуостров и по-голямата част от Манджурия. През 494г. Когурьо превзема и Пуйо, като се превръща в държава способна да води директна конфронтация дори и с Китай. Когурьо се провъзгласява за най-великата държава под небесата, което е директна провокация срещу китайската империя. Когурьо също започва да подценява Шила и да ги нарича източни варвари, което много наподобява поведението на китайската империя със съседите и през вековете.

От тук нататък ситуацията на Когурьо започва да се вглошава. През 6-ти век съюза Шила Печке започва да постига успехи срещу Когурьо и успешно извоюва териториите по пречието на река Ханган. През 562г. Шила също превзема Кая - съседно полудържавно образование представляващо племенен съюз. Изведъж чрез новопридобитите си територии Шила се превръща в значителна сила, която не трябва да бъде подценявана. За Печке обаче нещата не изглеждат толкова добре. След като столицата им е превзета през 475г. и са принудени да я преместят се предполага, че скорошно придобитите територии от успехите в битката с Когурьо ще помогнат на държата да си стъпи на краката. Ситуацията на Печке обаче се вглошава драстично, когато съюзникът им Шила решава да вземе заедно извоюваните територии за себе си. В опит да отмъсти пекческият крал Сон лично води армията в атака срещу, където той умира и пекческата армия страда големи поражения. След близо век от непрестанни военни действия Печке няма никакви успехи, което поставя изтощената държава в позиция на уязвимост. На северната граница периода на Южните и Северните династии идва към края си и вниманието на Китай се насочва към Когурьо. Докато упадността по северната и южната граница на страната расте в държавата започва да се формира все по-голямо вътрешно разделение. С голямото богатство натрупано през златните години на Когурьо и огромните и територии високопоставените държавници започват да развиват все по-голям интерес за изкачване към по-висока позиция.

В началото на 7-ми век Китай е напълно обединен и даинстия Суй започва подготовки за война с Когурьо. През 612г. Суй изпраща армия от над 1,000,000 войници. Суйската армия силно превъзхожда когурьоската, но те въпреки това побеждават. Когурьоският генерал Ълджи Мундок се преструва, че отстъпва, като блокира течението на тогава наречената реката Салсу и изчаква китайската армия да го последва. Когато китайците започват да прекосяват басейна на река Салсу когурьосците освобождават водите на реката и по този начин избиват по-голямата част от китайската армия. Останалата част от суйската армията е заседнала между чука и наковалнята. От едната страна тече река, която не може да бъде лесно прекосена, а от другата ги атакува когурьоската армия. Казва се, че от многочислената китайска армия само 2,700 души са се върнали в Китай. Битката при Салсу остава в историята като една от най-великите победи за корейската нация. Това обаче не е достатъчно да прекрати агресията на динасия Суй и през 613г., 614г. те изпращат повторни нападения срещу, които също свършват в неуспех. Огромните количества ресурси необходими за воденете на война в такива пропорции силно отслабват Суй и Когурьо. Скоро династия Суй е сменена от династия Тан, която първоначално опитва да установи невраждебни отношения с Когурьо. През 642г. силното вътрешно разделение в Когурьо води до преврат, в който генерал Йонге Сомун узурпира властта. Макар и Когурьо да е отслабена от изтощителната война с предишната династия Йонге Сомун предприема връждебни действия срещу Шила, като формира съюз с Печке целейки експанзия върху шилска територия. Шила следователно търси помощ от династия Тан и успешно се съюзява с тях. Династия Тан извършва няколко инвазии срещу Когурьо през 645, 647 и 648г. Танските експедиции изначало постигат големи успехи, като превземат множество крепости и отблъскват когурьоските армии отвъд граничните им фортификации, но и трите завършват с неуспех. Макар и изтощена от инвазиите на Суй когурьоската армия успява да отблъсне дори и новопоявилата се династия Тан, но държавата е значително отслабена. Докато Когурьо възстановява силите си Тан и Шила водят обща офензива срещу в последните векове силно отслабеното и дестабилизирано Пекче. Шила напада по суша през източна граница на Печке, а Тан напада по вода през западната граница. През това време в Пекче множество високопоставени семейства са претендирали за власт и държавата е много дестабилизирана. Шила и Тан превземат Пекче през 660г. и насочват цялото си внимание към Когурьо. Тан започват отново да води офензиви по суша през Ляодунския полуостров, но Когурьо макар и отслабена е много голяма и силна държава, което прави постигането на бърза победа невъзможно. През 666г. узурпатора

Йонге Сомун умира, което наред жестоката война срещу Тан и Шила хвърля държавата в пълен хаос. Властта се разделя между тримата му синове, което силно отслабва държавата. През 668г. Шила превзема Пхенян и Когурьо пада.

В резултат от създаването на китайските командирства в района на Корейския полуостров и натиска, който това оказва върху обитателите на тези територии се формира племенен съюз в Югоизточна Манджурия. Този племенен съюз е съставен от 5 племена (5-те бу) и първоначално функционира като град държава. Поради оскъдните агрокултурни особености в планинските и полупланинските територии, който този племенен съюз обитава техен осневен поминък е ловът. Поради това от самото начало те целят териториално разширение, което постигат като използват ловните си умения и бойни дух, за да обединят съседните племена в региона. Етнически и културно когурьоските са сходни с пуйоските и съседно намериците им се племена, което прави асимилирането на тези племена в една държава много по-лесно от присвояването на територии населявани от други общества. Малкото държавно образование, което представлява ранно Когурьо бързо обединява съседите си и се разраства в значителна сила. Новоформиралата се държава бележи първото си значително териториално развитие по време на крал Теджо, когато Китай е заета да се бие със северните варвари. Тогава Когурьо побеждава Тоние и Окчо. Малко по-малко Когурьо се развива и предприема мерки да се противопостави на китайските гарнизони в района. Когурьо изолира Наннан от Китай, за сметка на което става жертва на тежки нападения от династия Уей. По-късно през 313г. благодарение на предишната експедиция, която прекъсва връзка между Китай и китайските гарнизони Когурьо побеждава конандирство Наннан. Получава контрол над региона около Пхенян, който по-късно става столица на Когурьо през златният им век, и също така освобождава Корейския полуостров от силното китайско влияние опражнявано от командирствата. През царството на крал Гогугуон когурьоската столица е опожарена до земята, а кралската гробница на предишния владетел разграбена. Краят на Гогугуон носи още една трагедия, когато Печке превзема Пхенян, а той умира в битката. След този мрачен период за Когурьо на власт се качва крал Сосурим, който е известен като велик владетел и велик държавник. Той прави множество държавни реформи, приема будизма като държавна религия, въвежда кодекс на законите и заповядва построяването на национални конфуциански академии. Промените наложени от Сосурим централизират и укрепват държавата, което е в основата на бъдещия успех на държавата. През 371г. на престола се качва крал Гуангето Велики. Той е известен като най-великият когурьоски владетел и като велик

военноначалник. По негово време Когурьо води военни експедиции във всяка посока и излиза победител във всичките. След крал Гуангето Велики на власт идва неговият син крал Джангсу. По времето на неговото царство Когурьо минава през златния си век, като периода се характеризира с икономически просперитет и културно развитие. През 494г. Когурьо превзема Пуйо и се провъзгласява за най-великата държава под небесата. От бти век обстоятелствата за Когурьо започват да се вглошават. Шиле и Пекче се съюзават и постигат военни успехи срещу Когурьо. В началото на 7ми век династия Суй обединява Китай и прави 3 мащабни военни експедиции срещу Когурьо, които макар и да завършват в неуспех значително отслабват държавата. През 642г. Властта в Когурьо е узурпирана чрез преврат от генерал Йонге Сомун, което силно дестабилизира страната. На мястото на Суй идва династия Тан, която също прави 3 големи експедиции срещу. Щетите този път са много по-сериозни, но Когурьо отново успява да удържи западния фронт. По-късно династия Тан се съюзява с Шила и заедно превземат Пекче през 660г. След пада на Пекче Шила и Тан насочват пълното си внимание към Когурьо. През 666г. Йонге Сомун умира, което хвърля държавата в пълен хаос и през 668г. Когурьо пада.

Културната стойност на Когурьо е огромна. Едни от най-ценните корейски исторически паметници запазени до днес от този период са именно когурьоските кралски гробници и когурьоски каменни стели. Когурьо има огромен принос и към запазването на корейската идентичност. Смяя да твърдя, че ако Когурьо не е разгромило китайски командирства, което е дало голям тласък на държавното развитие на Шила и Пекче, и ако Когурьо не е спряло множеството инвазии върху района на Югоизточна Манжурия и Корейския полуостров било то от различните китайски династии или мунджусите корейската държава и корейската идентичност, която познаваме днес най-вероятно е нямало да просъществуват.

Източници:

-Александър Федотов, А.Ф.(1998). История на Корея (от древността до династия Корьо)

-Han Young Woo, H.Y.W.(2004). A Review of Korean History Vol.1 Ancient Goryeo Era

Европейското виждане за алтернативната медицина в Източна Азия

Маги Влаева

Увод:

В днешното дигитално общество медицината е една от сферите, които продължават да се развиват и модернизират. Хората постоянно търсят методи да подобрят своето здраве без да използват различни видове химически медикаменти и добавки. Един от тези методи е точно алтернативната медицина.

Напоследък се забелязва тенденция към използването на различни разновидности на традиционна и алтернативна медицина. Обаче се срещат смесени мнения и реакции по въпроса, тъй като този тип медицина не гарантира пълно лечение, а в някои случаи, дори, може да бъде опасна при неправилно изпълнение.

Това изследване има за цел да представи какво представлява алтернативната медицина и нейните неконвенционални практики и как те се възприемат от европейското общество. Информацията за това изследване е събрана от научни статии и доклади разглеждащи този въпрос.

Първо ще разгледаме какво представлява алтернативната медицина и какви са нейните функции. След това ще покажем различните видове алтернативна медицина. В последните точки от изследването ще видим как този тип медицина се развива в Източна Азия и Европа, като накрая ще разгледаме как европейците възприемат този въпрос.

1. Какво е алтернативната медицина и какви са нейните функции?

Алтернативната медицина включва терапии, които се използват вместо конвенционалните медицински методи. Много хора по света прилагат различни форми на алтернативната медицина. Дефиницията за нея обаче се променя с времето, тъй като лекарите все по-често прилагат и тестват повече от тези методи в традиционната си практика.

Алтернативна медицина: тя описва медицински практики, които действат като заместител на конвенционалната медицина. Пример за това би бил човек, използващ енергийно лечение за състояние, а не основно лечение.

Терминът "алтернативно" означава нещо друго от съществуващото, противоположно, дори и взаимно изключващо се. Съществува и друг термин - "комплементарна медицина", чийто превод означава допълваща, тоест медицина, която се явява допълнение на официалната, без елементи на противопоставяне. В някои

публикации може да се срещне и терминът "интегративна медицина", който до голяма степен помирява двете крайни тенденции, тъй като представителите на това течение често използват методи и средства, присъщи както на конвенционалната, така и на алтернативната медицина. Алтернативната медицина се основава на още няколко постулата, пряко свързани с принципа на холизма. По важните са:

Условията и средствата на социалните фактори са толкова важни, колкото физическият строеж и психологичните качества на човека.

Лечението на фундаменталната причина на проблема е по-важно от третирането на видимите симптоми, тъй като последните могат просто да прикриват действителния проблем.

Всеки човек е уникален като индивид и не може да бъде лекуван по същия начин като някой друг.

Лечението е по-бързо и по-ефективно, ако всеки пациент поеме главната отговорност за собственото си здраве и ангажира активно в процеса на оздравяване. Добрият терапевт обаче трябва да различава случаите, когато даден болен не е в състояние да поеме този контрол.

Доброто здраве е състояние на физически, емоционален, умствен и духовен баланс (принципът на ин и ян в китайската медицина). Нарушаването на този баланс води до състояние на влошено здраве, т.е. до "болест". Много енергийно ориентирани терапии като цяло се базират на тази идея. В този случай терапевтичните усилия са насочени към премахване на дисбаланса на циркулиращата в тялото естествена енергия, вследствие на което се възстановява здравето.

Във вселената и всяко живо същество присъства естествена оздравителна сила. В трудовете на лекарите от времето на Ханеман (основател на хомеопатията) е била наричана "vis medicatrix nature", тоест "естествена лечебна сила", по-късно съкратена на "vix vitalis" (жизнена сила). Тази концепция е фундаментална за алтернативната медицина, която разчита да постигне лечебен ефект именно чрез активиране на вътрешните ресурси на организма (на "жизнената сила").

Разликата между алтернативната и конвенционалната медицина се крие в това как техните подходи се използват. Комплементарната медицина или терапия са допълнителни методи, които се използват заедно с традиционните медицински подходи (медикаменти, имунотерапия, химиотерапия, радиация и хирургия). Тоест тя "допълва" тези традиционни медицински подходи. Алтернативната медицина е подход, използван вместо традиционните медицински методи. Интегративната медицина разглежда

цялостното здраве и благосъстояние, без да ограничава терапевтичния подход до конкретното заболяване или засегнатите органи. Той се фокусира върху умствените, емоционалните, функционалните, духовните, социалните и обществените аспекти на здравето.

2. Видове алтернативна медицина:

Традиционна алтернативна медицина: Тази област включва по-масовите и приети форми на терапия като акупунктура, хомеопатия и ориенталски практики. Тези терапии се практикуват от векове по целия свят. Традиционната алтернативна медицина може да включва: акупунктура, аюрведа, хомеопатия, натуротерапия, китайска (ориенталска медицина)

3. Алтернативната медицина в Източна Азия:

В страните от Източна Азия - особено Китай (включително региона на Тайван), Корея и Япония - основните терапевтични методи на традиционната медицина се състоят от акупунктура, вендузи, билкови лекарства (наречени "кампо" в Япония) и мануални терапии (наречени туина в Китай, чуна в Корея и анма-масаж-шиацу и джудо терапия в Япония).

Известно е, че традиционната медицина произхожда от Китай преди около 3000 години. Тя навлиза в Корея чрез будизма и в Япония с китайската култура, започваща през 6 век. Била е широко използвана и е продължила да се развива пред дългата история и на трите държави като те са оказвали силно влияние една на друга. Преди западната медицина да навлезе в Източна Азия през 19 век, традиционната медицина е била използвана да лекува всякакви видове болести и заболявания.

Всяка държава е развила своя уникална система на традиционна медицина, със свое собствено име: китайска традиционна медицина, корейска традиционна медицина и кампо медицина в Япония. Например, Sasang Constitutional medicine за ТКМ (традиционна корейска медицина) и кампо медицината в Япония имат различни характеристики от ТКМ (традиционна китайска медицина). Такива разлики могат да бъдат резултат от различните им национални истории, културни различия, начина на приемане на западната култура и последиците от Втората световна война.

ТКМ представлява около 40% от всички предоставени здравни грижи и се използва за лечение на приблизително 200 милиона пациенти годишно в Китай. Също така 69% от корейското население се е подлагало на ТКМ, а 60-70% от алопатичните лекари в Япония предписват билкови лекарства на своите пациенти. Традиционната медицина е включена в националните системи за здравеопазване на трите страни и

изработена в национални политики, основани на исторически и културен фон, който се различава от този на допълнителната и алтернативната медицина (КАМ) в западното общество.

Алтернативната медицина в Европа:

Допълнителната и алтернативната медицина (КАМ) стана по-популярна и приета в Европа, което отразява тенденциите, наблюдавани в други западни страни. Въпреки, че това развитие е признато в европейските здравни политики, базата от знания за информирани политически действия е ограничена и са необходими допълнителни доказателства за разпространението и детерминантите на употребата на КАМ в Европа. Много от съществуващите проучвания на КАМ страдат от методологични недостатъци, включително неадекватни оперативни дефиниции, пристрастност при припомняне свързана с дълги времеви рамки на мерките на проучването и недостатъчно покритие на европейските държави. Освен това повечето проучвания съобщават само за некоригирани асоциации, които пренебрегват потенциални объркващи променливи. Следователно сравненията между страните на използването на КАМ са трудни и оценките за разпространение варират значително дори в случаи на отделни държави. Освен това, въпреки че има значителен брой изследвания на КАМ в някои страни, като Обединеното кралство и Германия, липсват доказателства за използването на КАМ/ за нейното използване в много други, особено източноевропейски страни. По отношение на социо демографските данни, потребителите на КАМ са основно жени, които са по-добре образовани и на средна възраст. По отношение на здравните детерминанти, установяват, че мускулно-скелетните проблеми са най-често срещаното състояние, лекувано с КАМ. Преглед на световната КАМ литература, съобщават, че проблеми с гърба, депресия, безсъние, силно главоболие или мигрена и стомашни или чревни заболявания са най-типичните състояния, свързани с КАМ/ с това лечение. Menniti-Ippolito и др. установяват, че в Италия акупунктурата и манипулативните терапии се използват предимно за облекчаване на болката, докато билковата медицина се използва по-често за подобряване на качеството на живот. За разлика от това, употребата на хомеопатия не е свързана с никакви специфични здравословни проблеми.

В допълнение към употребата му при медицински състояния, някои типични мотивации за употребата на КАМ са релаксация, подобрения в субективното благосъстояние, превантивна грижа, предпочитане към естествена грижа вместо биомедицинска медицина, желание за по-персонализирана и холистична грижа, неудовлетвореност от биомедицината и неудовлетвореност с връзката лекар-пациент.

Установено е също, че хетерогенността на социалната мрежа на индивида, което води до излагане на широк спектър от информация и ценности, увеличава вероятността за използване на КАМ.

Най-често използваното КАМ лечение е масажната терапия, използвана от 11,9%, следвана от хомеопатия(5,7%), остеопатия (5,2%), билкови лечения (4,6%), акупунктура (3,6%), хиропрактика (2,3%), рефлексология (1,7%) и духовно лечение (1,3%). Други методи (китайска медицина, акупресура и хипнотерапия) са използвани от около 1% или по-малко.

Европейското виждане за алтернативната медицина:

Конвенционалните лекарства са в основата на европейските системи за социална защита. Алтернативните, допълващи и неконвенционални форми на медицина - като акупунктура, хомеопатия, остеопатия или хиропрактика - придобиват все по-голямо значение в Европа и по света. Те отговарят на търсенето, а самите пациенти все по-често призовават за прилагането на различни форми на лечение.

Степента, до която тези неконвенционални лекарства са признати и правния статут, на който се ползват, се различава значително в различните страни. Сега обаче трябва да преобладава общ европейски подход към неконвенционалната медицина, основан на принципа на свободния избор на пациентите в здравеопазването.

Създаването на правна рамка за неконвенционалната медицина е трудна задача. Държавите-членки са призовани да насърчават официалното признаване на алтернативната медицина в медицинските факултети и нейното използване в болниците. Алопатичните лекари трябва да бъдат обучени по алтернативна и допълваща медицина чрез подходящи курсове на университетско ниво. Освен това държавите-членки трябва да признаят, че алтернативната медицина може да се практикува от всеки подходящо обучен практикуващ неконвенционална медицина, при условие, че подобни стандарти следва да се прилагат както за лекарите, така и за други практикуващи, по-специално етичните принципи.

Съюзът потвърждава важността, която придава на конвенционалните лекарства, чиято ефективност е научно доказана и които формират основата на европейските системи за социална защита. Той отбелязва, че алтернативните, допълващи и неконвенционални форми на медицина придобиват нарастващо значение в Европа и по света.

Най-добре утвърдените форми включват акупунктура, хомеопатия, остеопатия и хиропрактика. Те обаче не са единствените сред по-малко конвенционалните методи,

някои от които съществуват от много дълго време и всички, от които отговарят на търсенето. Самите пациенти все повече призовават за използването на различни форми на лечение. Това е факт, който не може да бъде пренебрегнат. Съюзът признава превъзходството на конвенционалните лекарства; въпреки това, различните форми на медицина не трябва да се конкурират една с друга: възможно е те да съществуват една до друга и да се допълват.

Алтернативните терапии се разширяват и в Европа, където ситуацията с тях е изключително разнообразна. Най-разпространените техники са акупунктура и хомеопатията. Хомеопатията се практикува както от лекари (както и от зъболекари и ветеринари), така и от нелекари, които могат да практикуват почти свободно в Обединеното кралство и Ирландия, а в Германия се практикува от квалифициран *Heilpraktiker*. Училището по хомеопатия в Обединеното кралство е официален център за следдипломно обучение на лекари и техниката се покрива от Националната здравна служба. В Австрия и Германия официалната квалификация по хомеопатия се дава на лекарите след завършен курс за следдипломно обучение.

Германия признава антропософската медицина, която се преподава на лекарите като част от частното следдипломно медицинско обучение. В тази страна, както и в Холандия и Швеция, антропософските болници са част от общественото здравеопазване.

Остеопатията е призната в Обединеното кралство, Швейцария и някои скандинавски страни. В Испания, Италия и Португалия практикуващите лекари могат да работят без страх от съдебно преследване за незаконно практикуване на медицина.

Натуропатите са или толерирани, или свободни да практикуват със страни като Норвегия и Швеция, а в други, като например Италия, Гърция и Португалия, те са преследвани.

Тъй като тези форми на медицина се стремят да отговорят на нуждите на пациентите, техният успех нараства - вероятно отчасти поради по-голямата осведоменост на обществото за страничните ефекти на алопатичните лекарства. Успехът на алтернативната медицина също разкрива недостатъците на конвенционалната западна медицина и неадекватността на технологичния прогрес на космическата ера като универсална панацея.

Въпреки че традиционната, конвенционална медицина постига чудеса всеки ден, важно е хората да останат отворени за терапиите, които са изпробвани и тествани в продължение на хиляди години. Самите пациенти все повече заявяват

правото си на алтернативно лечение. Опитът също показва, че комбинацията от конвенционална и алтернативна медицина е положителна, която е от голяма полза за пациента. Като цяло позволява най-доброто използване на конвенционалната терапия и лечение. От гледна точка на лекаря, той също предлага известно разбиране на сложни ситуации и непознати заболявания.

Наистина, все повече и повече болници следват китайския пример, като използват и двата вида лекарства едновременно: западната медицина за спешни случаи и китайската медицина за лечение на „източника“. Тези подходи са валидни и достъпни за всички клонове на медицинската професия, независимо дали са лекари, медицински сестри или фармацевти, което прави възможно комбинирането на естествената медицина и лекарствата

И накрая, с оглед, на факта, че нашето разбиране за алтернативната медицина е все още неограничено, изследователските програми на Европейския съюз, които се провеждат в момента, трябва да бъдат подкрепени и да им се даде нов тласък, а техните открития да бъдат разпространени широко.

Заклучение:

Тенденцията за използването на различни видове традиционна алтернативна се засилва постепенно в западното общество. Все още има капка скептицизъм към нея, което се дължи на факта, че тя не гарантира пълно лечение, а само превантира различни симптоми на странични ефекти причинени от конвенционалната медицина.

Въпреки това, тези методи на лечение съществуват в Източна Азия от хилядолетия, като продължават да се използват и до днес. Някои хора, дори, предпочитат да се лекуват само чрез тези неконвенционални методи, тъй като те вече са изпитани.

Европейската гледна точка е по-скептична по този въпрос, което се дължи, както се споменава в началото на изследването, на факта, че ефектите алтернативната медицина не са научно доказани и неправилно изпълнена тя може да бъде опасна. Това обаче не пречи на хората да бъдат отворени към нови методи за подобряване на тяхното здраве.

Нашето разбиране за алтернативната медицина е все още ограничено, заради това не трябва да се подхожда скептично към неконвенционалните методи за лечение. Установено е, че вече има страни, в които се прилагат и двата типа медицина в лечението на пациентите и получените резултати са успешни. Европейския съюз провежда изследвания, които ще подпомогнат избора, не само на обикновените хора, но също така

и на лекарите, да се използват повече от неконвенционалните методи за лечение. Затова смятам, че ще бъде полезно този тип медицина да се разкрие пред по-голяма аудитория, с цел подобряване на здравето без използването на химически медикаменти и добавки.

Източници:

Traditional Medicine in China, Korea, and Japan: A Brief Introduction and Comparison (hindawi.com)

What is East Asian Medicine? — BEAM Acupuncture (beamacupunctureclinic.com)

Use of complementary and alternative medicine in Europe: Health-related and sociodemographic determinants - PMC (nih.gov)

A European approach to non-conventional medicines (coe.int)

European Countries That Are Using Alternative Medicine (matadornetwork.com)

Alternative Medicine as a Healing Method | Free Essay Example (studycorgi.com)

Medicine in Europe: Complementary medicine in Europe | The BMJ

Cross-national differences in the holistic use of traditional East Asian medicine in East Asia | Health Promotion International | Oxford Academic (oup.com)

Types of Complementary and Alternative Medicine | Johns Hopkins Medicine

Духовните източни практики, преплетени в ежедневието на Запада

Мари Гатева

1. Кратко въведение

Азиатските практики като будизма са имали значително влияние върху съвременните хора по различни начини.

През последните 50 години множество будистки школи и традиции са се зародили в Европа. Будизмът е сравнително разпространен сред европейците. Някои от начините, по които те са били повлияни от будизма, включват внимание и медитация. Будизмът поставя силен акцент върху вниманието и медитацията като начин за развиване на по-голяма осъзнатост и разбиране на себе си и света. Днес повече от всякога в историята на човечеството хората в западния свят са подложени на неконтролируемо напрежение и стрес. Хиляди прибегват до успокоителни и приспивателни лекарства, алкохол или други субстанции в неуспешен опит да се справят с този проблем. В резултат на това много хора са се запознали с духовните практики на будизма и са ги открили като полезни за справяне със стреса, подобряване на фокуса и концентрацията и подобряване на общото благосъстояние. Медитацията и нейните други светски форми стават все по-практикувани и по-практикувани като модерна форма за облекчаване на напрежението, пречистване от негативните енергии и самоосъзнаване.

Будизмът предлага духовен път, който може да бъде следван от хора от всяка религия или система от вярвания. Много намират нетеистичния подход на будизма към духовността за привлекателен, тъй като им позволява да преследват лично израстване и себеоткриване, без да е необходимо да приемат определен набор от вярвания. Фигурата в будизма се свързва с спокойствие, мир, хармония и в момента може да я срещнем в почти всеки един магазин за декор, без да се замисляме. Фигурите на Буда са се превърнали в декорация в множество домове, символизирайки дууховност. По този начин може да се каже, че будизмът е приел многобройни форми в Европа, оформени от широкомащабните социални тенденции и плурализацията.

2. Как будизма навлиза в Европа

Първата среща на Европа с будизма се основава на мисионерски доклади и преводи на определени текстове през 16 век. През 19 век интересът на повечето учени и философи се насочва към Индия и нейните култури и религии. Преводи от непалски и санскритски текстове, предавани от британски колониални офицери дават по-ясна представа за будистките учения. Интересът на немския философ Артур Шопенхауер се

засилва от тези писания и след време започва да се нарича “будист”. Една от книгите му “Светът като воля и представяне” подтиква художници, академици и философи към будистката философия и етика. Благодарение на неговата философия заедно с други текстове от Индия и Непал се зараждат нови преводи, изследвания и виждания на азиатската религия. Различни концепции за будизма биват разпространени като “наука за ума” или “етична психология”. От 17-ти до 19-ти век будизмът е третиран единствено като текстов обект, съхраняван в ориенталски библиотеки. За разлика от текстовете и концепциите, религиозните практики са били игнорирани и не са представлявали интерес за европейското възприятие. В края на 19 век първите самопокръстени последователи на будистките учения се появяват в Австрия и Германия. Няколко млади мъже от различни европейски страни стават монаси в традицията Теравада в Бирма и Цейлон. Немският музикант Антон Гет добива известност със своите будистки писания и многобройни преводи. В Европа етичните и интелектуални интереси към теравада будизма придобиват организационен импулс с основаването на първите будистки общества. Първите изповядващи будисти се опитват да привлекат повече членове от образованите слоеве на обществото. Това и подобни други краткотрайни общества възприемат будизма като “религията на разума”, религия, която стъпваше единствено върху знанието и прозрението. След Първата световна война интересът към будистките учения и практики нараства още повече и водещите будисти в Германия Георг Грим и Паул Далке откриват така наречените будистки енории с целта не само да четат, но и да практикват религията. Далке построява будистка къща близо до Берлин, в която води монашески живот. В Лондон се основава и първия будистки манастир. За разлика от будистките дейности във Великобритания и Германия, само няколко организации се развиват в други европейски държави до 50-те години на миналия век.

3. Разпространението на будизма

След Втората световна война и по-точно след 60-те години на ХХ век приемането на будизма се разраства. Традиции от Япония и четива за дзен будизма са пренесени към Запада. Будистката къща на Далке, построена през 1924 година се реновира и теравада монаси биват изпратени в Европа за да помогнат с разпространението на дхарма. Фокусът на интерес преди е бил главно върху идеите на религията, докато от 60-те насам духовната заедно с физическата практика стават популярни и търсени. Дзен медитациите се откриват и стават приложими. Дзен учители започват да обикалят из Запада, редовно изнасяйки лекции и курсове. В резултат на това множество местни групи и общества възникват. Следван от бумът дзен хората научават

в следствие и за Тибетския Будизъм. Тибетски учени пристигат в Европа и установяват малки центрове. Високопоставени учители на дхарма, още наричани “лама”, провеждат проповеднически обиколки. Тези висши монаси са възприети като учители на мистични учения, практики и ритуали на неколонизиран Тибет. В рамките на две десетилетия, обърналите се към тибетския будизъм основават многобройни центрове и групи, превъзхождащи всички други будистки традиции в конкретната страна.

Така броят на азиатските религиозни кръгове се повишава и разпростира в големите държави на Европа. Будистките институции излизат пред публичната видимост с новопостроени големи манастири и центрове, публично провеждани фестивали и събирания. След политически промени от 1989 година насам източноевропейски страни стават преки свидетели на нарастващия интерес към конкретната религия. Будизма в Източна Европа се формира след посещенията на европейски и северноамерикански будистки учители. Значителен брой будисти от Азия идват в Западна Европа, по конкретно Франция. Париж се превръща в централно място за будистки мигранти от Югоизточна Азия. През 60-те години идват японски професионалисти и студенти, допринасящи японската будистка традиция Sōka Gakkai.

4. Двамата европейски дзен монаси

Дзен става една от най-любопитните будистки традиции за европейците. Има случаи, в които те решават да се потопят в тази духовно движение напълно, приемайки и посвещавайки живота си на будизма. Пример за това е Луис Нансен Салас. Роден през 1965 година в Барселона, от ранна възраст той се чувства разочарован и неудовлетворен както от католицизма, така и от западния социален начин на живот и неговите ценности. Именно това го изтласква да търси други алтернативни практики и светогледи извън Запада като йога и акийдо. На 26-годишна възраст започва да практикува дзадзен в център в Барселона. Първоначално Салас не се интересува от будистката практика и интересът му към нейната философия и вярвания не е голям. Неговото изучаване на Дхарма е базирано благодарение на отдадеността му и постоянството в медитациите. Засилването на практиката в неговото ежедневие допринася за достигане на по-високо самоосъзнаване и разбиране на неговите тревоги, емоции и поведение. Луис описва раждането на двамата му синове като два изключително важни момента, помогнали му да се замисли дълбоко за реалността на живота и смъртта. През 1995 година той решава да бъде ръкоположен за монах. Луис Нансен създава свой собствен център Dojo Dzen през 2008 година. Центърът му днес има над 200 регистрирани членове. Монахът съчетава в своите книги и семинари научната си

подготовка заедно със своя будистки опит. Идеята за карма е анализирана от психологическа гледна точка. Той подчертава идеите за желание и страдание. Според каталунския монах практиката на дзадзен ни помага да преминем отвъд пределите на нашия обикновен ум и да постигнем състояние на ненамереност и празнота.

Немският монах Йенс Олаф Кристиан Мухо Ньолке е роден в Берлин през 1968 година. Неговото будистко име- Мухо означава “без посока”. Мухо е отраснал в стара църква, където дядо му е бил свещеник. След смъртта на майка си става скептичен към християнския подход, в който е бил възпитаван. Подобно на Луис Хансен, Мухо е разочарован от моделите на западните морални ценности. На 16 години Мухо посещава група за християнска дзен медитация, водена от гимназиален учител. Европейския монах обяснява как медитацията помага за фокусиране върху тялото и околните усещания. Целият процес отваря Мухо към нов път на разбиране. Той набляга повече върху самата практика отколкото вярванията и светогледите, прикрепени към нея. Когато учителят на групата подава оставка, Мухо решава, че е редно той да заеме неговия пост като водещ на групата, но за да изпълни правилно тази роля, осъзнава, че той първо трябва да се запознае с идеите и историята на будизма. След като изучава историята за Буда, той се чувства привлечен към нея и избира да преследва диплома по японистика в Берлинския университет. За да намери източници за своята магистърска дисертация, той прекарва няколко месеца в университет в Киото, където научава за манастир в планината Хиого, в който се практикува “истински дзен”. След престоя си в манастира Антай-джи се завръща в Берлин и полчава своята магистърска степен през 1992 година. След известно време той отново пътува към Киото, за да продължи с обучението си и дзен практиката. Мухо записва докторантура, която не завършва и вместо това се ръкополага за монах в Антай-джи. През 2002 година той става първият не-японски монах, заел позицията на абат/игумена. В своите писания и учения Мухо съчетава своя академичен и будистки опит в прагматичен и философски стил. Също така той разглежда идеята за карма през призмата на секуларизацията. Според немския монах дзадзен н и помага да се откъснем от егоцентричния манталитет и да преоткрием просветления ум. Той нарича този път “практика за възрастни”, която включва не само медитацията, но и монашеския начин на живот в Антай-джи.

Ако сравним живота на двамата монаси може да намерим прилики в тяхното задълбочаване в будизма. Например и двамата монаси започват своята практика след силно разочарование от християнството и съвременното материалистично ежедневие. Това е често срещана черта при търсещите на ново духовно призвание, докато не

намерят правилния път. Благодарение на философските аспекти на будизма, повечето хора откриват своите нужди в тази религия. В двете споменати истории наблюдаваме, че най-очарователната черта на будизма е физическата и духовна практика. Всеки един практикуващ адаптира и възприема будистките идеи, ценности и практики според своите духовни нужди, личност и интереси. В случаите на Луис Нансен и Мухо будистките послания се интерпретират с помощта на научни и светски термини. Семейната история също играе важна роля в процеса на преобразуване. Например, някои уникални черти могат да бъдат наблюдавани и в двамата монаси, особено в някои повратни точки от техните житейски истории. За Луис Нансен раждането на синовете му го кара да се замисли върху феномена на непостоянството, което води до по-силен ангажимент към практиката. В случая Мухо неговото съзнание за непостоянството е свързано с ранната смърт на майка му. Това е повратна точка в живота му, която го кара да търси нови екзистенциални значения и духовни практики. Раждането и смъртта са централни теми в будизма, така че тяхното значение не е рядкост в процеса на обръщане на двамата монаси, обсъдени тук. Но те също са универсални проблеми на нашия вид, които никоя култура не може да избегне.

5. Заключение.

В обобщение през последните години будизмът в Европа става по-разнообразен, тъй като различни форми на будизъм бяха пренесени от Азия, като Сока Гаккай от Япония. Освен това, будистките учения също са били използвани като източник на вдъхновение в области като психотерапия, внимание и образование. Съзнателността, която е централна концепция в будизма, е възприета като инструмент за намаляване на стреса и благосъстояние в различни контексти. Будизмът предлага широк набор от учения и практики, които могат да се използват за личностно развитие, включително етични насоки за добродетелен живот, методи за преодоляване на негативните емоции и техники за развиване на състрадание и мъдрост. Много съвременни хора са били привлечени от будизма поради тези причини и са открили, че той им е помогнал да живеят по-смислен и пълноценен живот.

Библиография:

1. Apud, Ismael 2016: Modern Buddhism's Cultural Translations: Two European Zen Monks. <https://www.buddhistdoor.net/features/modern-buddhisms-cultural-translations-two-european-zen-monks/>, 2016

2. Pierre Dôkan Crépon: <https://www.zen-azi.org/en/zen-history-europa>

3. Wick, Peter 2012: Dynamic approaches to antique religions in the East and West. Beyond centres and boundaries. https://www.jstor.org/stable/pdf/10.1163/j.ctv2gjwzzh.5.pdf?refreqid=excelsior%3A819b3c27f97ec527e244607a6739e86f&ab_segments=&origin= , 2012

4. Baumann, Martin 2019: Buddhism in Europe.: History, current state of affairs, and adaptations to European large-scale social trends. <https://zenodo.org/record/3248793> , 2019

Отношенията между Китай и Европейския съюз

Мария Василева

Официалните отношения между Европейския съюз и Китай започват през 1975 г., но придобиват по-голямо значение едва от 90-те години на миналия век с политиката на отваряне и реформи на Китай. Обявлението за стратегическо партньорство между двете страни се случва едва през 2003г. Петнадесет години след тази декларация отношенията между ЕС и Китай несъмнено са едни от най-важните в света, като се има предвид, че двете страни осъществяват около 30 % от световната търговия. Освен това, въпреки значителните различия в политическите системи и ценностите, Китай и ЕС развиват много интензивно и редовно взаимодействие на различни нива, като политико-стратегическо и икономическо. Голям напредък в тези отношения се дължи също на посещението на Си Дзинпин в институциите на ЕС през април 2014 г. - първото подобно посещение на китайски президент в историята. Това се случи на фона на усилията на двете страни за по-нататъшно укрепване на икономическите отношения чрез договаряне на споразумение за инвестиции. За сравнително кратък период отношенията между ЕС и Китай се институционализират значително чрез десетки официални срещи, провеждани всяка година, от които срещи на върха. В декларациите на ЕС и Китай често се споменава сходството на интереси, общите им възгледи по глобални въпроси като търговията и изменението на климата, както и желанието им за по-тясно сътрудничество и съвместни действия.

Двустранныте отношения далеч не са само уютни, но има и дълбоки различия и чести конфликти. Това не бива да бъде изненадващо - всяка от страните изхожда от уникален исторически опит, от различен процес на икономическо и политическо развитие и от различни геополитически позиции и интереси. Китай и Европа имат много различия, но все пак са обвързани от нарастваща икономическа взаимозависимост и чувство за споделени, но диференцирани международни и глобални отговорности. Много очевидно признание е, че при изучаването на отношенията между ЕС и Китай ние разглеждаме отношения между държава и регионална политика, макар и такава, която е развила много от атрибутите на държавността. Следователно Европейския съюз действа по различен начин във външните си отношения. Освен от наличието на наднационални институции, ЕС се определя от интересите на неговите държави-членки, които не само трябва да се съгласяват с решенията за обща европейска външна политика, но и да поддържат свои собствени индивидуални външни политики спрямо държави

като Китай. Европейският съюз е комплексен, сложен и - според някои - уникален субект в световната политика и като такъв често е труден участник, когато се опитва да се свърже с традиционна държава като Китай. Като цяло ЕС е най-голямата икономика и единен пазар в света, най-големият търговец и най-големият донор на помощ за развитие, както и основен участник в световната икономика, науката и технологиите. Разбира се, самият Китай също не е държава като всяка друга. Преживял двадесети век, характеризира се с опустошителната чужда окупация, колонизация и инвазия, продължителни периоди на вътрешни размирици и граждански войни, както и последвалите икономически разрушения и културни сътресения, Китай развива известна вътрешна стабилност и легитимна власт едва от 70-те години на XX век. Напоследък Китай се утвърждава като икономическа суперсила с широки глобални интереси. ЕС и Китай очевидно са много различни участници, що се отнася до техните основополагащи идеали, нормативни стремежи, интереси, капацитет и ресурси. имат и много неща, които ги обединяват, и вероятно именно това почти магнетично привличане между полярни противоположности прави отношенията между ЕС и Китай интересна тема.

Европа и Китай са далеч една от друга - факт, който създава трудности за ефективно сътрудничество и развитие на общите интереси, но има и немаловажния ефект да не позволява на никоя от страните да възприема другата като заплаха. В този смисъл физическото разстояние може да бъде скрита благословия, която позволява на двете страни да развиват отношенията си, без да се натоварват с риска от навлизане в сферите на интереси на другата страна. От друга страна, наличието на физическа връзка между Европа и Азия е основа за търговски отношения от древни времена, не на последно място под формата на Пътя на коприната. Неотдавнашният стремеж на Китай да засили търговските и инфраструктурните връзки с Европа, съсредоточен върху инициативата "Един пояс, един път" и се позовава на тези стари връзки, като се определя като "нов Път на коприната". Дуисбург, наред с Лиеж и Генуа, е една от входните точки на възродения Път на коприната към Европа. Проектът по план трябва да бъде завършен през 2049 г., като целта му е да затвърди статута на Китай като глобална икономическа и политическа сила. Най-непосредствената проява на амбиции на Пекин в Европа са огромните инвестиции в логистиката и инфраструктурата. Инициативата включва мрежа от железопътни линии, летища и морски пътища - повечето от тях се управляват или контролират от Китай. Поддръжниците в Европа изтъкват потенциала за икономически растеж, докато критиците предупреждават за нарастваща зависимост от Китай.

През последните години проектът "Пътят на коприната" напредваше - докато поредица от свързани с пандемии блокирания в Китай не нарушиха международните търговски маршрути и вериги за доставки. Както плановете на Пекин, така и тези на неговите партньори са компрометирани от коронавируса, съчетан с нахлуването на Русия в Украйна. Гигантските инвестиции в пристанища, контейнерни терминали, железопътни линии и логистични центрове за сухопътни, морски и въздушни връзки представляват както предизвикателство, така и изключително обещаваща възможност.

Пандемията от коронавируса е нагледен пример за много от предизвикателствата, излезли наяве досега в отношенията между ЕС и Китай. В ранния етап от избухването на пандемията Китай се опита да прикрие мащаба на проблема. Той укри важна информация, потисна граждани и журналисти, сигнализиращи за действителното положение в Китай, и блокира решенията на Комитета за извънредни ситуации към СЗО. Като предпочете да пази в тайна случващото се, вместо да действа открито за справяне с разрастващата се криза, Китай позволи на вируса да се разпространи бързо и да се превърне в световен проблем. Китайските държавни медии предоставиха непълна информация за получената международна помощ, включително близо 60 тона медицинско оборудване от държавите – членки на ЕС. Дипломатията на Европейския съюз беше два пъти обект на намеса от страна на Китай, като и в двата случая тя се поддаде на оказания натиск. След намесата на китайски дипломати европейските дипломати смекчиха тона на доклад относно китайските кампании за дезинформация по време на здравната криза. Инфраструктурните и строителните проекти, някои от които са част от инициативата на Китайската народна република "Пояс и път" както може да се очаква, бяха до голяма степен спрени от пандемията. Смущенията във веригите за доставки по целия свят, блокирането и ограниченията за пътуване на чуждестранни работници, особено на китайски работници, които обикновено се наемат по проектите, са някои от основните причини за спирането и забавянето им. Много от проектите за Пояс и път са в развиващи се страни, където контролирането на пандемията може да се окаже по-трудно, отколкото в по-развитите страни. Възобновяването на работата в тези страни до голяма степен зависи от това колко бързо ще се изравни кривата на инфекцията и от наличието на медицински и здравни ресурси.

По-широката европейска стратегия на Пекин се оформи преди десетилетие, когато Китай стартира партньорството си с Централна и Източна Европа. Създадена във Варшава през април 2012 г., групата бързо стана известна като 16+1, защото се състоеше от Китай и 16 европейски държави: Албания, Босна и Херцеговина, България, Хърватия,

Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Северна Македония, Черна гора, Полша, Румъния, Сърбия, Словакия и Словения. По онова време много китайски анализатори видяха това регионално нахлуване като хитър ход – успешна прелюдия към неговата инициатива „Един пояс, един път“, която стартира през следващата година в опит да насърчи китайския бизнес и политически връзки по света. При предшественика на президента Си Дзинпин, Ху Дзинтао, Китай се опитваше да създаде образ на себе си като на мирна, технократична страна, чийто основен приоритет беше интегрирането в глобалната икономика, а не проекцията на твърда сила. Въпреки големината на Китай и авторитарната политическа система, много европейски лидери, заедно с големи европейски компании като Volkswagen и Siemens, видяха страната като ориентирана към бъдещето страна, която осигурява достъп до огромен пазар.. Както за Китайската народна република, така и за европейските му партньори, групата 16+1 също изглеждаше исторически смислена. Втората по големина икономика в света и нейните европейски партньори споделяха социалистическо наследство. Всички бяха в различни етапи на пазарно ориентирани икономически реформи. Нещо повече, 11 от тези малки държави бяха членове на Европейския съюз, така че Китай можеше да спечели позиции в най-големия търговски блок в света, без да се налага да се конкурира директно с развитите икономики на Западна Европа. Построените от Китай фабрики в тези страни биха се квалифицирали като вътре в ЕС и следователно ще получат привилегирован достъп до общия пазар на ЕС. И Пекин би могъл по-лесно да се установи в тези страни, отколкото в техните по-развити колеги, като Германия и Скандинавия. Китайското правителство също видя 16+1 като стъпка към по-широка икономическа сделка със самия ЕС. През 2013 г. Европейския съюз и Китай започват преговори за това, което стана известно като Всеобхватно споразумение за инвестиции. След години на дискусии двете страни финализираха принципната сделка през 2020 г. с агресивната подкрепа на тогавашния германски канцлер Ангела Меркел. На хартия изглеждаше, че Китай може да е на път към по-дългосрочни икономически отношения с Европа.

До този момент обаче 16+1 бяха спъвани от зле дефинираните си цели. От една страна, Китай и неговите европейски партньори бяха влезли в пакта с коренно различни очаквания. От самото начало проектът беше до голяма степен китайско творение. Китай създаде уебсайт, за да документира проекта и създаде секретариат, в който работят изключително служители на китайското външно министерство. За разлика от това, много от правителствата в региона виждаха отношенията просто като начин за спечелване на китайски инвестиции и търговия. Това, което първоначално обедини тези

страни да се съгласят с предложенията на Китай, беше предположението, че след финансовата криза от 2008 г. партньорство с Пекин би означавало огромна инжекция на китайски капитал. След това парите щяха да съживят стари фабрики и проекти, които не бяха намерили западни инвеститори. Но малко от тези надежди се оправдаха. През 2013 г. например на среща на върха 16+1 в Букурещ Китай, Унгария и Сърбия обсъдиха високоскоростна железопътна линия между Белград и Будапеща. Проектът на стойност 3 милиарда долара, рекламиран като най-важната инициатива „Един пояс, един път“ в Европа, беше обявен за символ на новото партньорство на Китай. Десетилетие по-късно обаче железопътната линия все още не е завършена и е замесена в обвинения в корупция и липса на прозрачност.

През април и май, когато войната на Русия в Украйна навлезе в третия си месец, Китай изпрати специален пратеник да се срещне с официални лица в осем страни от Централна и Източна Европа. Моментът не беше случаен: през двата месеца, откакто Русия започна своята инвазия, позицията на Китай в Европа падна до нови дъна. Европейските правителства бяха ужасени от засилените връзки на Пекин с Москва и мълчаливата му подкрепа за агресията на Русия, а китайското ръководство се надяваше да контролира щетите в част от континента, където смяташе, че има специално влияние. Войната в Украйна охлади отношенията между Китай и Европейския съюз. Пекин предположи, че поредица от оживени срещи в региона - включително в Будапеща, Прага, Рига и Варшава ще помогнат да се обърнат нещата в негова полза. Но тези усилия не доведоха до никъде. Вместо това китайският посланик и останалата част от нейната делегация бяха отхвърлени.

Русия играе много важна роля в китайските грандиозни планове за инициативата "Пояс и път". Тези планове на страната през 2020 г. се състоят от 122 проекта, по-голямата част от които са в секторите на транспорта и енергетиката. През 2020 г. Русия е най-големият реципиент на инвестиции за Един пояс, един път от всички страни членки. Въпреки че проектът все още не е придобил напълно своя облик след пандемията, той отново беше нарушен, този път от войната в Украйна. Тази война и последвалата международна изолация на Русия, наред с много други резултати, поставиха под въпрос успеха на най-големия международен инфраструктурен проект. Една от главните обявени цели на инициативата "Един пояс, един път" на Китай е да насърчи мира чрез търговия и свързаност.

Тъй като враждата между Русия и Украйна продължава, напрежението между САЩ и Китай се засилва, а Си Дзинпин излиза триумфално от 20-ия партиен конгрес,

бъдещето на отношенията между ЕС и Китай е много несигурно. Китай е водещ икономически партньор както за Европейския съюз, така и за големите държави членки, но нахлуването на Русия в Украйна подхрани прегледите на търговските и инвестиционните зависимости в много европейски столици. Някогашното споразумение 16+1 между Китай и страните от Централна и Източна Европа се сви до 14+1. Основните държави - членки на Европейския съюз, включително Германия, активно преразглеждат политиките си за Китай. Си Дзинпин е изправен пред доста предизвикателства, от които подобряването на отношенията с Европа почти година след безграничното си партньорство с президента Владимир Путин.

Библиография:

Christiansen & Kirchner, 2019: Thomas, Christiansen, Emil Kirchner. “The European Union and China” (January, 2019)

https://www.researchgate.net/publication/330674404_The_European_Union_and_China

Johnson, 2022: Ian, Johnson. “Has China lost Europe?” (10.06.2022)

<https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2022-06-10/has-china-lost-europe?>

International Studies Review, 2022: Volume 24, Issue 3 (September 2022)

<https://academic.oup.com/isr/article/24/3/viac023/6654852>

Norton Rose Fulbright 2020: “The impact of COVID-19 on Belt and Road Initiative infrastructure and construction projects” (June 2020)

<https://www.nortonrosefulbright.com/en-de/knowledge/publications/1785d344/the-impact-of-covid19-on-belt-and-road-initiative-infrastructure-and>

Journal of Geography, Politics and Society 2022: Implications of the war in Ukraine on the Belt and Road Initiative (2022,12(2), 1-7)

<https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/JGPS/article/view/7143/6321>

Икономическите отношения между Япония и Европейския съюз“

Мария Янакиева

Когато мислим за международната търговия и сътрудничество, за нас е лесно да се съсредоточим върху добре познатите ни партньорства между големи икономически сили, като Съединените Американски щати и Китай или Европейският съюз и Канада. Икономическите отношения между Япония и ЕС обаче са решаващ фактор, оформящ световната икономика, който често се пренебрегва. С история, датираща от 70-те години на миналия век и настоящ годишен търговски обем от над 100 милиарда долара, Япония и ЕС имат дълбоко и многостранно икономическо партньорство, което оказва влияние върху бизнеса, потребителите и работниците в двата региона.

Но какво точно е естеството на тези икономически взаимоотношения и как са се развили с течение на времето? Какви са ползите и предизвикателствата от тази връзка за заинтересованите в Япония и ЕС страни, и какво въздействие има това върху световната икономика? В това есе ще се задълбочим в тези въпроси и ще проучим историята, текущото състояние и бъдещите перспективи на икономическите отношения между Япония и ЕС, като вземем предвид последиците за заинтересованите в тях страни и световната икономика.

Япония и ЕС са два от икономически най-развитите региони в света, с богата история и разнообразни култури. Япония, малка островна държава, разположена в Източна Азия, с население от около 126 милиона души и Брутен вътрешен продукт от 5,2 трилиона долара. Известна е със своя напреднал производствен сектор, висококвалифицирана работна сила и иновативни технологии. ЕС, от друга страна, е регионална организация, включваща 27 държави-членки в Европа, с население от над 500 милиона души и Брутен вътрешен продукт от 19,5 трилиона долара. Това е най-големият единичен пазар в света и основен глобален играч в редица сектори, включително селско стопанство, автомобилостроене и технологии.

Въпреки своите културни и географски различия, Япония и ЕС имат дълга история на икономическо сътрудничество и търговия. През последните десетилетия, икономическите отношения между Япония и ЕС се задълбочиха значително, поради засилената глобализация и усилията за намаляване на бариерите пред търговията и насърчаване на сътрудничеството. Споразумението за свободна търговия между ЕС и Япония, подписано през 2018 г., има за цел да премахне тарифите и нетарифните бариери пред търговията и се очаква да създаде значителни ползи и за двата региона.

Трябва обаче да се обърне внимание на предизвикателства, като технологични промени и конкуренция от нововъзникващите икономики, за да се гарантира продължаващият успех на партньорството. Работейки заедно, Япония и ЕС могат да продължат да задълбочават своите икономически отношения и да изградят светло бъдеще.

Икономическите отношения между Япония и ЕС са с широк спектър от търговски и инвестиционни потоци. Според данни на Световната търговска организация (СТО) Япония е четвъртият по големина търговски партньор на ЕС, докато ЕС е втори по големина търговски партньор на Япония. По отношение на търговията със стоки ЕС изнася различни продукти за Япония, включително машини, транспортно оборудване и химикали, докато Япония изнася превозни средства, машини и електрическо оборудване за ЕС. В допълнение към търговията със стоки, Япония и ЕС също имат значително ниво на инвестиции в икономиките на другата страна. Според данни на Министерството на финансите на Япония, японските компании са инвестирали общо 44,6 милиарда евро в ЕС към 2018 г., докато компаниите от ЕС са инвестирали 60,7 милиарда евро в Япония.

Отношенията между двата региона допринесоха за растежа и развитието им. Те създадоха работни места, подкрепиха технологичните иновации и улесниха обмена на идеи и култури. Връзката обаче не е създадена без никакви предизвикателства. Имало е опасения относно търговските дисбаланси и различия в разпоредбите и стандартите и е имало случаи на напрежение и спорове. Въпреки тези предизвикателства, както Япония, така и ЕС продължават да работят заедно за укрепване на икономическите си връзки и справяне с всички възникнали проблеми.

Текущо състояние на икономическите отношения между Япония и ЕС в момента са силни и взаимноизгодни. Японските компании са значителен инвеститор в ЕС, а компаниите от ЕС са значителен инвеститор в Япония (Посолство на Япония в ЕС Министерство на външните работи на Япония). Тази търговия и инвестиции подкрепят икономическия растеж и конкурентоспособността и в двата региона. ЕС и Япония също имат действащо споразумение за свободна търговия (FTA), което има за цел да премахне бариерите пред търговията и инвестициите (JETRO), и споразумение за стратегическо партньорство (SPA), което има за цел да задълбочи сътрудничеството в редица области (Европейска комисия, 2021 г.).

Разбира се в течение на развитието и връзката между двете сили, те са минали през важни етапи и времеви промени. Една от най-ранните форми на икономическо сътрудничество между Япония и ЕС е било „Споразумението за индустриално сътрудничество между Япония и ЕС“, подписано през 1971 година. Това споразумение

е улеснило обмена на технологии и опит между двата региона и е проправило “пътя“ за по-нататъшно сътрудничество в бъдеще.

През 80-те и 90-те години на миналия век Япония и ЕС преживяха период на бърз икономически растеж и глобализация и отношенията им се задълбочиха бързо и значително. Имаше скок в търговските и инвестиционните потоци между двата региона, както и засилено сътрудничество в редица области, като опазване на околната среда и научни изследвания. ЕС също се превърна в основна дестинация за японския туризъм, като все повече японски туристи посещават Европа.

През 21 век отношенията между двата региона продължават да се развиват и разширяват. През 2010 г. двете страни подписаха „Съвместна декларация за сътрудничество“, която потвърди ангажимента им за задълбочаване на икономическите връзки и сътрудничество по редица въпроси. През 2017 г. Япония и ЕС проведоха и първата си среща, на която присъстваха лидерите на всички 27 държави-членки на ЕС и японският министър-председател. Тази среща отбеляза нова глава в отношенията между Япония и ЕС и демонстрира споделеното им желание за укрепване на техните икономически връзки и съвместна работа по глобалните предизвикателства.

Като цяло, икономическата връзка между Япония и ЕС се характеризира със силно и трайно ангажиране за сътрудничеството и взаимната изгода. Въпреки че са изправени пред редица предизвикателства и промени през годините, и двете страни работят заедно за укрепване на икономическите си връзки и решаване на всички възникнали по пътя проблеми.

Отношенията между Япония и ЕС оказаха значително въздействие върху различни индустрии в двата региона, като търговските и инвестиционните потоци подкрепят икономическия растеж и създаването на работни места. Ето няколко примера за това как икономическите отношения са повлияли на конкретни отрасли:

Например автомобилната индустрия, Япония и ЕС са основни играчи в глобалната автомобилна индустрия и техните икономически отношения улесниха обмена на превозни средства и части между двата региона. Японски производители на автомобили като Тойота (Toyota) и Хонда (Honda) са създали производствени съоръжения в ЕС, докато производители на автомобили от ЕС като Воуцваген (Volkswagen) и Рено (Renault), имат присъствие в Япония. Автомобилната индустрия има важен принос за икономиките и на двата региона, а обменът на превозни средства и части подкрепя растежа и конкурентоспособността.

Друг пример са технологиите, двата региона имат дълга история на сътрудничество в технологичния сектор и техните икономически отношения улесниха обмена на идеи и опит по между им. Японски компании като Сони (Sony) и Панасоник (Panasonic), имат силно присъствие в ЕС, докато компании от ЕС като Нокиа (Nokia) и Ериксон (Ericsson), имат присъствие в Япония. Технологичният сектор е ключов двигател на иновациите и икономическия растеж в двата региона, а обменът на идеи и опит подпомага разработването на нови продукти и услуги.

Следващ пример е селското стопанство. Икономическите отношения между Япония и ЕС също оказаха влияние върху селскостопанския сектор, като търговията със селскостопански продукти играе важна роля в отношенията им. ЕС изнася набор от селскостопански продукти за Япония, включително вино, сирене и преработени храни, докато Япония изнася продукти като морски дарове, плодове и зеленчуци за ЕС. Селскостопанският сектор има важен принос за икономиките и на двата региона, а обменът на селскостопански продукти подкрепи растежа и разнообразието и на двата пазара.

Въпреки всичко, отношенията между двата региона не са лишени от предизвикателства и противоречия. Ето няколко примера:

Търговски дисбаланси например. Има опасения относно търговските дисбаланси между Япония и ЕС, като някои твърдят, че Япония има предимство в определени сектори поради по-ниските разходи за труд и по-благоприятната регулаторна среда. Въпреки че Япония има голям търговски излишък с ЕС, тя също е основен пазар за износа на ЕС и двете страни са спечелили много от обмена на стоки и услуги.

Следващият пример са регламенти и стандарти. Има също случаи на напрежение и несъгласие относно регламенти и стандарти, особено в сектори като автомобилостроенето и селското стопанство. Например Япония исторически има по-строги разпоредби за вноса на селскостопански продукти, което е източник на разочарование за фермерите и производителите в ЕС. Тези различия в регулациите и стандартите могат да създадат бариери пред търговията и инвестициите, поради което и двете страни са работили и работят за справяне с тези проблеми чрез диалози и сътрудничество.

Друг пример е конкуренцията. В някои сектори, като автомобилостроенето и технологиите, Япония и ЕС са се сблъскали с конкуренция, както помежду си и, така и с други региони. Това е довело до опасения и притеснение относно въздействието върху индустриите и работните места в двата региона. Конкуренцията може да стимулира

иновациите и ефективността, но също така може да създаде напрежение и конфликти. Япония и ЕС разработиха начин за справяне с тези проблеми, чрез търговски преговори и други форми на сътрудничество.

Въпреки тези предизвикателства съществуват и многобройни възможности за сътрудничество и взаимна изгода между тези два региона. Примери за това са сътрудничеството им по глобални въпроси и бизнеси и възможности.

Япония и ЕС са работили заедно по редица глобални въпроси, като изменението на климата и международната сигурност. Това сътрудничество е подпомогнало за справяне с общите предизвикателства и насърчаване на споделени интереси.

Икономическите отношения между Япония и ЕС са създали множество бизнес възможности за компаниите и в двата региона, като достъп до нови пазари и партньорства с местни фирми. Тези възможности подпомогнаха икономическия растеж и създаването на работни места и в двата региона.

Като цяло отношенията между регионите са имали както предизвикателства, така и възможности. Въпреки че е имало случаи на напрежение и разногласия, и двете страни също са се възползвали от увеличената търговия и инвестиции. В бъдеще икономическите отношения между Япония и ЕС вероятно ще продължат да се развиват и да се адаптират към променящите се обстоятелства. Може да се появят нови области на сътрудничество или конкуренция и двете страни ще трябва да се ориентират в редица предизвикателства и възможности спрямо това.

Тъй като икономическите отношения между Япония и ЕС продължават да се развиват, съществуват редица потенциални развития и тенденции, които биха могли да оформят бъдещето на Япония. Примери за това би била по-нататъшна интеграция.

Япония и ЕС имат дълга история на икономическо сътрудничество и има потенциал за по-нататъшна интеграция в бъдещето. Това може да приеме формата на увеличаване на търговията и инвестиции, или пък повече сътрудничество по въпроси като регулиране и стандарти. По-нататъшната интеграция може да донесе значителни ползи и за двата региона, включително повишена ефективност и конкурентоспособност и подкрепа за икономически растеж. Това обаче може също да породви опасения относно въпроси като културни различия и потенциална загуба на суверенитет.

Конкуренцията от други региони също би била подобен пример. Япония и ЕС може също да се сблъскат с нарастваща конкуренция от други региони, като Съединените щати или Китай. Това може да доведе до напрежение и конфликти или да стимулира иновациите и сътрудничеството. В една бързо променяща се световна

икономика Япония и ЕС ще трябва да се адаптират и да отговорят на конкуренцията, за да останат конкурентоспособни и да подкрепят икономическия растеж.

Технологичната промяна, като възхода на изкуствения интелект и автоматизацията, също може да има значително въздействие върху икономическите отношения между двата региона. И двете страни ще трябва да се адаптират и да отговорят на тези промени, за да останат конкурентоспособни и да подкрепят икономическия растеж както вече казахме. Технологичните промени могат да донесат значителни ползи, като повишена ефективност и производителност, но също така могат да породят безпокойство относно проблеми като изместване на работни места и разширяване на икономическите неравенства.

Като цяло бъдещата перспектива за икономическите отношения между Япония и ЕС е несигурна и има набор от потенциални развития и тенденции, които биха могли да оформят посоката им.

Отново, икономическите отношения между Япония и ЕС оказаха значително въздействие върху стейхолдърите (stakeholders) и в двата региона, включително бизнеса, потребителите и работниците.

Връзките между регионите създадоха множество бизнес възможности за компаниите в тях, като достъп до нови пазари и партньорства с местни фирми. Например Япония е третият по големина търговски партньор на ЕС извън Европа, а ЕС е вторият по големина търговски партньор на Япония, както вече споменахме. През 2019 г. ЕС е изнесъл стоки на стойност 58,6 милиарда евро за Япония и е внесъл стоки на стойност 49,5 милиарда евро, според данни на Европейската комисия. Тази търговия подкрепи икономическия растеж и конкурентоспособността и в двата региона. Има обаче и случаи на напрежение и несъгласие, особено в сектори, където има конкуренция или противоречиви разпоредби. Тези предизвикателства изискват от бизнеса да се адаптира и да реагира, за да остане конкурентоспособен и да успее в глобалната икономика.

Отношението им също оказаха влияние върху потребителите и в двата региона, чрез обмена на стоки и услуги. Например потребителите в ЕС имат достъп до по-широка гама от продукти, включително японска електроника и автомобилни продукти, докато японските потребители имат достъп до селскостопански продукти и други стоки от ЕС. Това увеличи избора на потребителите и им позволява да получат достъп до набор от висококачествени продукти на конкурентни цени. През 2019 г. най-големият износ на ЕС за Япония е включвало машини и транспортно оборудване, химикали и промишлени стоки, докато най-големият износ на Япония за ЕС включваше машини и оборудване,

транспортно оборудване и различни промишлени артикули, според данни на Европейската комисия.

Разбира се връзката им също оказва влияние върху работниците и в двата региона, чрез създаването на работни места и обмяна на работна ръка. Например японски компании са създали работни места в ЕС чрез преки чуждестранни инвестиции, докато компании от ЕС са създали работни места в Япония, отново чрез подобни инвестиции. Тези инвестиции подпомогнаха икономическия растеж и създаването на работни места и в двата региона. Има обаче и опасения относно въздействието на глобализацията върху работниците, като например възможността за изместване на работни места и стагнация на заплатите. Тези предизвикателства изискват от работниците да се адаптират и да реагират, за да останат конкурентоспособни и да успеят в глобалната икономика.

В заключение, икономическите отношения между Япония и ЕС са сложни и динамични, като оказват значително влияние върху световната икономика. Чрез разгледаната информация придобихме по-добро разбиране на историята, текущото състояние и бъдещите перспективи на тази връзка и разгледахме последиците за заинтересованите страни като бизнеса, потребителите и работниците.

Един ключов извод от нашия анализ е, че икономическите отношения между Япония и ЕС понастоящем са силни и взаимноизгодни, с набор от споразумения и инициативи за улесняване на сътрудничеството и интеграцията. Въпреки това, бяха идентифицирани редица предизвикателства и възможности, които биха могли да повлияят на бъдещето на тези отношения, като технологични промени, глобализация и регионална интеграция.

Като се имат предвид тези съображения, се препоръчвам на заинтересованите в Япония и ЕС страни да работят заедно, за да се справят със споделените предизвикателства и да се възползват от възможностите в динамичната глобална икономическа среда. Това може да включва по-нататъшно задълбочаване и разширяване на икономическите отношения, чрез инициативи като споразумения за свободна търговия и стратегически партньорства, както и инвестиране в научноизследователска и развойна дейност в подкрепа на иновациите и конкурентоспособността. Освен това е препоръчително да се проведат допълнителни изследвания на икономическите отношения между Япония и ЕС, за да се разбере по-добре тяхното въздействие върху заинтересованите страни и да се идентифицират области за подобрене.

Като цяло икономическите отношения между Япония и ЕС са ключов фактор, оформящ световната икономика и е важно заинтересованите страни да разберат тяхната

история, текущо състояние и бъдещи перспективи, за да вземат информирани решения и да се подготвят за предизвикателствата и възможностите на бъдещето.

БИБЛИОГРАФИЯ

Европейска комисия. (2019 г.). Статистика на търговията със стоки между ЕС и Япония. Извлечено от: https://ec.europa.eu/info/publications/eu-japan-trade-goods-statistics-2019_en

Европейска комисия. (2021 г.). Търговски и икономически отношения между ЕС и Япония. Извлечено от: https://ec.europa.eu/info/international-affairs/relations-countries-and-regions/countries/japan/trade-and-economic-relations_en

Посолство на Япония в ЕС. (n.d.). Икономическо партньорство Япония-ЕС. Извлечено от: https://www.eu.emb-japan.go.jp/en/relations/economic_partnership.html

Министерство на външните работи на Япония. (и.). Отношенията Япония-ЕС. Извлечено от: <https://www.mofa.go.jp/region/europe/eu/index.html>

Японска организация за външна търговия (JETRO). (n.d.). Икономическо партньорство Япония-ЕС. Извлечено от: <https://www.jetro.go.jp/en/invest/policy/eu/index.html>

Тези източници предоставят информация за търговските и икономически отношения между Япония и ЕС, включително данни за търговските потоци и ключови сектори на сътрудничество. Те също така предоставят преглед на историята и текущото състояние на отношенията и подчертават потенциални области за бъдещо сътрудничество.

Образите на корейските традиционни маски в съпоставка с кукерските маски на българите

Мартина Мишонова

Увод

Маскирането като обредна практика или театрално изкуство е познато на целия свят под различни форми още от дълбока древност. Много е вероятно някои народи да са го видели от други, но също така и да е възникнало в различните общества от една и съща идея по различно време. Това би обяснило множеството прилики в разнообразните варианти на изкуството по света. Оставяйки проблемите, свързани с произхода им, на заден план, имаме за цел да характеризираме ролята на маскираните изпълнители и семантиката на маските им на територията на България и Корея. На пръв поглед културите на двете страни ни се струват изключително далечни една от друга, но отвъд това възприятие можем да открием сходство там, където не сме очаквали. Ще разберем повече подробности за структурата на техните игри с маски, тяхната същност, време и място на изпълнение, както и ще разгледаме основните действащи лица наред с тяхната роля в социума на фолклорния човек.

Обобщени характеристики на маскираните представления в Корея и България

Една от общите черти на игрите е, че имат различни наименования по различните краища на територията, на която се играят или от която произхождат. Така например в Корея маскираните представления се наричат талчум (탈춤) в среднозападните райони на полуострова, санденори (산대놀이) в централните райони, огуанде (오광대) и ярю (야류) съответно в западните и източните части на провинция Южен Кьонсан, талори (탈놀이) или пьолшингут талори (별신굿 탈놀이) в региона на провинция Северен Кьонсан и други. В България маскарадните игри се отличават с множеството местни наименования на маскираните хора. Сред тях са старци, кукери, джамалари, бабугери, ешкари, коледари, сурвакари, песяци, василичри и много други. Освен регионална диференциация названията отбелязват и празника, през който се изпълняват игрите. Така например коледарите играят на Коледа, сурвакарите на Сурва и т.н. С времето обаче като събирателно наименование започва да се използва терминът кукери. В хода на нашата работа ще си позволим да генерализираме с помощта на именно това название за игрите с маски в България и съответно талори за тези в Корея.

Хронотопът на маскирането или предрешването се определя от обредния, религиозния цикъл и стопанския календар. Те варират за двата народа. В Корея лунният

календар управлява обредно-земеделския свят на народа. Разбира се, будизмът и шаманизмът също заемат значителна част от тази обредност. Празненствата са предимно свързани с отбелязване на новото начало, събиране на реколтата, отдаване на почит към разни култове и божества, извършване на ритуали за благоденствие, умилостивяване или пречистване от злини. Житейският свят на българина от друга страна се диктува от слънчевия календар и в последствие се добавя влиянието на християнството. Отново празненствата са свързани с молитви за берекет, събиране на реколтата, честване на новото начало, но присъства и идеята за приобщаване на човека към общността, подготвянето му да навлезе в социални взаимодействия на семейството, които са свързани с преходни периоди. Друга отличителна черта е, че във фолклорния празничен календар на българите маскарадните чествания са строго разпределени според мъжкия зимен и женския летен цикъл. Това разделение оказва влияние върху обредното травестиране в смисъла на „преобличане“. По-голямата част от мъжките предрешвания са именно през зимния цикъл. Маскираният трябва задължително да е ерген, момък, който все още не е задомен, за да може да „припознае“ жената и да бъде обучен подобаващо на сложните взаимоотношения между половете. Момата от своя страна предрешвайки се, също трябва да усвои статуквото на мъжа, за да придобие важни познания и умения за природата и социума. При преобразяването си в жена ергенът задължително нахлузва маска, която е страшна, за разлика от младите момичета, които предрешвайки се, не покриват лицата си. Именно за целта на нашето изследване сравненията с талори от Корея ще се правят на база конкретно ергенските маскарадни игри от България. Сезонното разделение на аграрния цикъл е характерно и за корейците, с разликата, че при тях няма такава строга полова диференциация в игрите с маски. Ролите в представленията се изпълняват предимно от мъже, но в съвременето се срещат и маскирани жени. Също така при талори не се акцентира върху семейния статус на маскиращият се. Обикновено артистите са странстващи непрофесионалисти, необразовани селяни или роби. В днешно време обаче заемат участие хора, обучени в това изкуство, както и земеделците от околността. Важно е да се отбележи, че маскирането по българските земи е обредно, а не театрално. Объркването вероятно идва от това, че модерният човек използва думите празник и фестивал като тъждествени една на друга, а значенията им са размити във фолклорния смисъл. Талори, което по същност е отчасти ритуално, отчасти развлекателно представление, също започва да се превръща все повече в театрално изкуство. Можем да предположим, че това е свързано с намаляващата нужда на съвременния човек от провеждането на такива обреди с цел

облагодетелстване. От друга страна нараства желанието на модерния човек да се върне към първообразите на изкуството с маски и с негова помощ да се самоопредели както като индивидуална личност, така и в по-мощабен план като част от отделно общество.

Традиционните игри с маски и при двата народа обединяват музика, танци, песни, ритуали и представления в едно голямо празненство. Подготовките започват от много рано. Едно от първите действия е да се извърши шествие по цялото село, докато се стигне до центъра му или т.нар. мегдан. Процесията винаги се движи по посока от периферията към центъра, отвън навътре, и това важи за двата типа представления, изследвани от нас. За маскарадните игри не е нужна сцена, те се изпълняват на открито, като и в България, и в Корея се наблюдава приобщаване на публиката към празничното действие. Маскираните влизат в дворовете и къщите на хората и изпълняват различни сценки, извършват обреди, чрез които благославят мястото, молят се за здраве и берекет, събират дарения. Представата за запада и изтока в двете държави е почти обща. Според българските народни вярвания адът се намира „на запад или в долния свят“. В говорите от някои региони той семантично е представен като страната на мъртвите, злото. Може да се каже, че най-примитивните вярвания, според които „духът на умрелия остава на земята известно време, след което тръгва на запад, където слънцето залязва“ са характерни и за българите. В корейските фолклорни вярвания тази посока също е с негативна конотация, докато изтокът е символ на живота, хората и плодovitост. Така например в някои от традиционните корейски игри се счита за добро знамение, ако източният отбор или село победи над западния. С помощта на еротични елементи и фалосовидни атрибути в игрите с маски се разкриват желанието за плодородие и молитвата за добра реколта. В българския вариант Кукерът (Дядо) и Кукерската баба (Кукерица), които са съпрузи, обикалят и от време на време „вършат непристойни неща“. В изпълнението на отделните видове талори това отношение може да бъде показано чрез действията на нечестивия монах и младата девойка, възрастният мъж и неговата любовница и други. Така както маскираните бъркат под полите на младите девойки с дървени фалоси в България, така и касапинът се разхожда и предлага на хората тестисите на бика в Корея. Други елементи, натоварени със символиката на плодородието, са краваят на коледарите и сурвачката на сурвакарите.

Семантиката на маските и персонажите в респективните маскарадни игри

Маската е амбивалентен елемент, който едновременно разкрива, но и прикрива нещо, било то човек, идея или друго. Във вярванията на древните общества по света, дори и при потомствените им такива, носенето на маски се свързва с ритуални практики,

а самото умение се приписва единствено на специалисти, жреци, шамани. Маската служи като посредник между човешкия свят и другия, обиталище на най-различни божествени и демонични сили. Корейците не случайно вярват, че тя има способността да привлича духовете. Актьорите дори смятат, че маските са сакрални предмети, в които се вселяват силите от другия свят. Затова преди началото на представленията с маски се извършва ритуал за тяхното пречистване, а след края на празничните действия маските се изгарят, за да се прогони злото. Практиката на унищожаване обаче не се прилага върху маските, използвани в пьолшингут талори от Хахуе (하회 별신굿 탈놀이). Те се съхраняват в специално обособено светилище. Обредните функции на маските се изразяват в използването им за ритуали за здраве, благоденствие, почитане на божества и прогонване на зли сили и духове. Тези от последната категория са най-отблъскващи и страховити.

Материалите за изработване на маски са различни. В корейската практика най-често се използва хартия или папиемаше, които се залепят върху вече направена отливка. Покриват се с боя и отгоре се прилепят козина, косми, връв и други предмети. Семантиката на цветовете отвежда до социалния статус на персонажа, а понякога откроява определени характеристики. Тъмните цветове се използват за по-възрастни образи или такива, които изпитват трудности в живота, а светлите за млади и красиви. Червеният цвят се слага на маски, чиито персонажи са агресивни, пияни или двулични. Други материали за изработването на маските са катуна, бамбук или кошница. За драмата от Хахуе се използват дървени маски, като малък брой от тях могат да имат подвижна долна част. Въпреки тяхната статичност, структурният им модел дава възможност за изразяване на набор от реакции и емоции само чрез движение на тялото. Образът, към когото насочват тал като цяло, не е конкретна личност, ами типаж на такава, което позволява на зрителите да припознават управляващата класа или други лица, без да ги назовават. В отделните регионални варианти на талори маската на един персонаж може да се срещне под съвсем различни образци. Също така не е изключено няколко героя да споделят една и съща маска. Обикновено количеството, което е нужно за изиграване на една драма, е между 11 до 31 маски. Облеклото на персонажа играе роля на допълнителен социално отличителен белег. Използват се и зооморфни маски, като тези на лъва в повечето представления и сажаноръм (사자놀이), тази на маймуната и на легендарното чудовище йонно (영노), което трябва да изяде 100 аристократи, за да се върне в рая. Кукерската маска в повечето случаи е зооморфна и чудовищна, понякога

има и рога. Облеклото на предрешения ерген се състои от овчи, кози или сърнешки кожи, които покриват цялото му тяло. На кръста му се нанизват звънци или чанове, чиято обща тежест може да достигне до десетки, понякога 70 килограма с или без теглото на костюма. В обредното облекло винаги присъстват елементи на женската носия или женското същество. Такива атрибути също могат да бъдат вретеното или вълната, руното. На лицето си кукерите носят кожена маска, която за разлика от повечето корейски покрива цялата глава и се издига още нагоре. Персонажите, които не покриват лицата си, ги почернят със сажди. Така например Кукерската баба е предрешен ерген без маска, но „начервен и белосан“. В повечето случаи има гърбица от слама и носи дървена или парцалена кукла, която имитира бебе. В корейския вариант такава кукла се наблюдава при сценката на извратения и покварен монах чуибари (취발이) с младата девойка, често шаманка, сому (소무), която ражда от него. Зооморфни образи кукерите са камилата, мечката, магарето или кончето, свинята и други.

Мълчанието при изработването на маските, а и като част от ритуалите, е много важен елемент. В Корея съществува мит за създателя на маските от района Хахуе. Според разказа по времето на Корьо живял един мъж на име Хо, на когото планинско божество му отредило да изработи маски, с които да танцуват хората. Единствено тогава щели да могат да се избавят от нещастията в селото. Хо трябвало да работи в продължение на 100 дни в пълно мълчание и без никакъв контакт с хората, но малко преди да завърши последната маска възлюбената му надникнала в работилницата, при което той паднал на земята мъртъв. В българската фолклорна митология мълчанието е временно женско състояние, когато жената все още е непознаваема, забулена, „неоплодена“, но пеенето също е нейно действие. Една от причините коледарите да нареждат благословия над кравая е свързана с изминаването на пътя до узряването. Този път се покорява само когато те извършват действия с помощта на езика на непознаваемата, а именно пеенето, което неимоверно се определя като вид маска. Вярва се още, че мълчанието предпазва от обземане от духове и демони. То е също много важна част от процеса на изработване на кукерските маски и може да бъде прието като ритуал, чрез който маскиращият се човек се пренася в другия свят. Обредното мълчание е от голямо значение и за корейския народ. То е своеобразно заклинание за успешно извършване на сакрално действие и ще предпазва мълчащият от беди и нещастия.

В кукерските игри винаги има предводител (кукер, старец, булка, генерал, цар), най-опитният мъж, който е изявен лидер в общността. Той ще научи младите ергени на

социалните норми в семейните взаимоотношения, защото вече има либе. Именно водачът е този, който произнася благословията по време на игрите. Съществува голямо разнообразие от наименования на предводителите в различните селищни райони. Заедно с водача върви и свирачът, който не е маскирана личност. Той от своя страна може да е женен или ерген. Обикновено неговата персونا се смята за „чужда“ на кукерите в маскарадните игри, защото свирачът е нает заради уменията си да свири. Той се превъплъщава в ролята на помощник-медиатор по пътя на маскираните ергени от неусвоеното към усвоеното, като свири докато минават през граничните пространства – пътя, къщата, портата и други. Свирачът, за разлика от кукерите, може безнаказано и безпрепятствено да преминава от чуждо в свое и обратното, като си служи с вълшебната функция на музикалния инструмент. Предрешените мъже „не се движат в собствени води“, именно защото са навлезли в женско състояние. Затова навсякъде по своя път те се нуждаят от свирача, който „да ги замаскира“ повторно. Той може да се определи и като фолклорния жрец или шаман. Мълчанието също намира своя израз зад действията на тези персонажи. Когато предводителят изрича благопожеланието и свирачът свири, тогава кукерите мълчат, подскачат ритмично и дрънчат със звънци, което откроява практиката на безмълвие. По този начин предводителят организира хаоса от звуци в асиметрична реч. Музикантите в талори също не носят маски, но са облечени в празнични костюми. Те придружават актьорите по време на шествието през местността, а в хода на представлението седят отстрани и им пригласят. Може да се каже, че те също така са „перфектната публика“, защото помагат за създаване на атмосферата и подканват зрителите активно да участват.

Кукерицата в българските ергенски игри е гротесков образ в парцаливи женски дрехи, чрез който се предават знанията за света. В космогоничната представа на българите тя се асоциира със земеделската година, земята-майка, от която се е родил Кукерът. Затова именно Дядото заорава и засява земята, умира в нея. Смъртта обаче е бракосъчетание, след което кръговратът отново се повтаря. Интересен е образът на бабата миялхалми (미알할미) в Корея. Той също е представен по гротесков начин, който говори ясно за проблемите в патриархалната семейна система. Лицето ѝ е тъмно, на петна, липсват ѝ зъби, мъжът ѝ я малтретира и после изоставя. На края на сцената той я убива и извършва ритуал за пречистване на душата ѝ. В някои регионални варианти обаче бабата убива съпруга си. Мъжът също така си има любовница. Подобен мотив можем да открием и в кукерските игри, където Циганката изневерява на Камиларя с

Красноджията. Тези образи винаги са съпътствани от този на Камилата. Тя като типичен зооморфен персонаж има рога и копита. Във фолклорната култура тя представлява материнството, „биосоциалната жена“, а също включва в себе си идеята за плодородието, подобно на Бабата, Циганката, старците, свинята, кучето, магарицата, котката, мечката (мечка-булка, мома-грешница).

Още от древността корейците приписват на лъва силите да прогонва злите духове и да носи щастие. Неговата маска е неотлъчна част от ритуалите. За нея са нужни двама изпълнители, които обличат заедно костюм от вълнена мрежа. Този вид тал има златни очи, по модела на маската пансанши (방상씨), която прогонва демоничните сили по време на погребения, и много често на нея се закача един голям звънец. При движението на актьорите той дрънчи и се смята, че по този начин прогонва духовете. Този мотив откриваме и в кукерските игри. В Корея съществува народно вярване, че ако се качи дете на гърба на лъва по време на представлението, то ще се радва на здраве и дълъг живот.

Социално отражение на игрите с маски и техните атрибути

Без съмнение можем да кажем, че маскарадните игри наред със своите атрибути са възможност за идентификация на човека и неговата принадлежност към дадена общност. Обредното преобличане на ерген в дрехите на жена и на мома в дрехите на мъж е необходимо за опознаването на вътрешния свят на другия. Кукерските игри са модел на обучение, през което непълнолетните трябва да преминат. В хода му те научават чрез свой опит какъв е фолклорният образец на нормативност в биосоциалните отношения между Мъжа и Жената. През целия си път на обучение ергените са придружавани от предводителя, който ги напътства по социалния модел, и свирача, който спомага за преминаването им от неусвоеното към усвоеното. Едва след като непълнолетните, неженените са „припознали“ другия пол, другото статукво, общността им позволява да осъществят женитба. „Защото мъж, който не е кукерувал, и мома, която не е лазарувала, нямали право на нормативен брак“. Темите на маскарадните игри са свързани с раждането, узряването и смъртта на епическия цар-герой, който ще оплоди земята-майка. В този фолклорен смисъл смъртта е еквивалент на сватба, а след нея кръговратът продължава наново.

Основните сюжети, които се разгръщат в талори, са пряко отражение на всекидневието на хората. В представленията се иронизират социалните, религиозните и семейните проблеми, осмива се човешката слабост и падение, критикува се управляващата класа, без да се назовава, но се оставя и място за интроспекция.

Благодарение на иронията корейският народ се научава да оцелява в своето страдание. Той използва сатирата като отдушник на своите емоции, чрез нея освобождава натрупалото се напрежение от социалното му положение и се забавлява. За корееца празникът е време, когато той може да се държи по начин, който иначе не би бил възприет и одобрен от социума през останалата част от ежедневието му. Подобно социално възприятие се среща и при българския народ. В талори отделните сцени не са пряко свързани помежду си, а всяка представя различен социален конфликт или тема. Всеки регион обаче инкорпорира различна структура на действията и различни танцови особености. Променящите се възприятия и нужди на корейското общество също оказват влияние на развитието на някои талори. Съдържанието им може да се изменя и допълва според новите теми на дневния ред.

Българският фолклорен календар се образува на базата на три равнища – космогонично-митологично, християнско и възрожденско. Следвайки системата на църковния календар, фолклорният не променя съдържанието си, а преобразува религиозната идеология в народна. Почти всички ергенски маскарadni игри в България са запазени до ден днешен в контекста на църковния календар, който е адаптиран от фолклора. Предрешените ергени в кукерските игри имат парадоксален характер. Маските и костюмите им са направени по ужасяващ начин, за да могат да гонят злите сили, защото само когато се маскират като дявола, ще го излъжат и той няма да ги познае. От друга страна обаче момите, символ на плодородието и земята-майка, също бягат и се крият от кукерите. Ролята на ергените пък е да ги „откраднат“. Тази парадоксалност е оправдана в контекста на обредното време, когато църквата забранява „да се сбират“ мъжът и жената.

Заклучение

Образите в маскарadните игри на България и Корея са натоварени със задачата да отразят социалната реалност на народите в представленията. Персонажите са цялото на частното, с тях не се конкретизира, а се типологизира. В българския фолклор свирачът и предводителят понякога се отъждествяват, тъй като свирачът е фолклорният жрец, шаман. В корейското възприятие шаманът винаги е предводителят на общността, той е този, който извършва ритуалите. Допирни точки могат да се открият едновременно в костюмите и ролите на лъва в саджаноръм и кукера. От друга страна взаимоотношенията на бабата и дядото в кукерските игри и талори, както и посланието, което изпращат, почти не си отговарят едни на други. Като общо за двете можем да определим насието над единия персонаж от другия. Различното е, че ако едната двойка е видна метафора за

желанието за плодородие на полето и в къщата, то другата много ясно критикува социалните патриархални проблеми и човешките взаимоотношения. Всеки обреден комплекс е преходен към следващия в света на фолклорния българин. Макар и в Корея да не се наблюдава подобна строга цикличност, традицията на изпълняване на талори отвежда до нуждата от обредност в смисъла на развлечение в ежедневието на хората. Това само по себе си е вид кратко прекъсване на определен цикъл, за да се възстанови наново продължителността му с нови сили. Можем да заключим, че именно сюжетите на игрите и семантиката на образите в тях са израз на народното негодувание от живота, желанието за по-добро. В този смисъл игрите с маски, като изключително значими обредни действия за социума през фестивалния период, са средство за израз на тези емоции и спотаени чувства.

Библиография

Георгиева, 1993: Георгиева, И. Българска народна митология. София: Наука и изкуство.

Канг, 2011: Kang, Nan Sook. Tal and Talchum. Seoul: National Research Institute of Cultural Heritage.

Краев, 2003: Краев, Г. Маска и було. Българските маскарadni игри. София: Изток-Запад.

Пейчева, 2018: Peycheva, S. Common Elements between Bulgarian Masquerade Games and Korean Masked Performances. - In: Journal of Korean Culture, vol. 42, 309-346.

Янкова, 2017: Янкова, В. Маскарадът: ние и другите. Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“.

Liu, 2017: Liu, S. Routledge handbook of Asian theatre. Milton Park, Abingdon, Oxon; New York: Routledge.

Ерата Мейджи – отварянето на Япония към света

Ниа Вутова

УВОД

Слушайки през вековете истории за богатия Изток и търсенето на морски път до Индия, Великите географски открития и Индустриалната революция, ще дадат повод за смелост и самочувствие. В бурните години на 19 век Източна Азия ожесточено ще се сблъска със заплахата идваща от Запад. Това е век изпълнен с интензивни и успешни опити за колонизиране от Западните сили, водещи със себе си колкото промени и новости, толкова насилие и унижение. Дори великата Китайска империя ще бъде разклатена и ще осъзнае истината за своята изостаналост, преживявайки Опиумните войни и Неравноправните договори.

От векове на самоизолация към външния свят и застоялост до мощна империя, Япония ще бъде единствената страна в далечния Изток, която няма да е колония или полуколония на Западните сили. Даже напротив - ще застане редом с тях и ще изявява претенции в колонизирането. В този доклад ще разгледаме Ерата Мейджи - динамична епоха, даваща голям тласък в развитието на една от най-големите съвременни икономики в света - Япония. Епохата е от важно значение за историята на страната, защото се слага край на феодализма и дава начало на модернизацията по Европейски образец.

Но нека се запознаем с условията в страната преди идването на епохата Мейджи. Още през 16 век европейските мисионери и търговци правят опити за търговия и християнизация на острова. Първоначално не били приети с лошо, но японците, раздразнени от прекалената им намеса, се затварят за търговия и стълкновения с тях като гонят или убиват всеки чужденец или „варварин“. Този период на самоизолация е Епохата Токугава (1603-1853г.) и се характеризира със силната власт на военното съсловие „бакуфу“ и феодалните владетели „даймьо“. Единствените чужденци, на които им е било позволено да търгуват на японска земя, били холандците, чието присъствие било допуснато само в Нагасаки. Покрай тях японците имали все пак някакъв достъп до западната култура.

Към края на 18 и началото на 19 век Западните сили отново възобновяват опитите си за връщане на достъпа до японски пристанища – Русия се опитва два пъти – през 1792 и 1804г., Англия – през 1797, 1808 и 1818г. Америка е по-настойтелна – от 1791г до 1849г прави няколко опита като последните два пъти са по-сериозни. Тези опити ще се окажат

неуспешни. Въпреки това през 1853г. американците, ръководени от адмирал Матю Пери, ще навлезнат с четири парахода в залива Едо и ще покажат военна мощ, която ще смае японците. Той ще остави писмо от американския президент до императора с три изисквания, които са свързани с отварянето на пристанищата. След това си заминава за Америка като заявява, че ще се върне следващата година, за да получи отговор.

2. ОСНОВНА ЧАСТ

2.1 Периодът Бакумацу

15 годишния период от идването на Матю Пери през 1853г до свалянето на Шогуната Токугава през 1868г. се нарича „Бакумацу”, което буквално означава „краят на Бакуфу”. Той се характеризира с много бунтове и цивилни войни срещу шогуната. През 1854г Пери се връща в Япония и тя е принудена да подпише договора от Канагава, изпълняващ американските изисквания, включително и това да има постоянен американски консул. Така през тази и следващите години са подписани поредица от „неравноправни” договори не само със Съединетите щати, но и с Русия, Великобритания, Франция и Холандия. „Неравноправния характер на тези договори придават клаузите за екстериториалност и консулска юрисдикция, ниските митнически тарифи, както и клаузата за статут на най-привилегирована нация за европейците.” (Иванова, 2017) Тези неравноправности не остават без съпротива. Японците се бунтуват и срещу наглото поведение на някои чужденци. Такъв е случаят с английския търговец Ричардсън, който бива обезглавен от самураи, заради неуважение към владетелят на Сацума. Това довежда до изостряне на взаимоотношенията и бомбардирането на Кагошима от страна на англичаните. Тези опити за противопоставяне не помагат на шогуна, а напротив – разклащат доверието на хората в него, защото показват колко е безсилен срещу новите завоюватели. Наблюдавайки как западните империи успешно разграбват големия Китай, японците са поставени пред въпроса как да избегнат подобни последици. Така в страната се разделят две сфери на влияние – едните привърженици на стария режим и шогуната Токугава, а другите – привърженици на новите идеи идващи от Запад – коалиция на домениите от Чошу и Сацума. През 1867г. нов шогун става Токугава Йошинобу. Той, виждайки, че чрез стария режим не може да се постигне много, е склонен да прави реформи и да се сближава с императора, но въпреки това коалицията от Чошу и Сацума действа бързо. Година по-късно (1868г.) правят преврат, който го сваля от власт. До 1869г. Йошинобу се опитва да си възвърне властта, но безуспешно. Така става последния шогун управлявал в Япония, а пълната власт е дадена на император Муцухито, който тогава е на 15-годишна възраст. Самураите от коалицията

налагат своето влияние върху младият император и така успяват реструктурират властта и индиректно да насърчават реформите. По този начин свършва периодът Бакумацу.

2.2 Император Муцухито и реформите

Император Муцухито застава на власт през 1867г. след смъртта на неговия баща император Комей. Година по-късно става превратът срещу шогуната и властта е върната в имперските ръце. Но той е на 15-годишна възраст и затова „едва ли би могъл да мине без чужди наставления по време на своето просветено управление. Затова не се учудваме, че неговите съветници са самурайските водачи, подкрепили каузата му”(Хеншал, 2007), а именно Окубо Тошимичи, Сайго Такамори и Мацуката Масайоши от Сацума и Ямагата Аритомо, Кидо Такайоши и Ито Хиробуми от Чошу. Три месеца след преврата през Април 1868г. се обнародва „Клетвената декларация”, чиито пет члена са следните: (1) „Съвещателните събрания ще бъдат създадени в широк мащаб и всички правителствени въпроси ще се решават чрез обществено обсъждане.“ (2) „Всички класи, високи и низши, трябва да се обединят, за да изпълнят енергично плана на управлението.“ (3) „На всички класи ще бъде позволено да изпълнят справедливите си стремежи, така че да няма недоволство.“ (4) „Злите обичаи от миналото ще бъдат прекратени и новите обичаи ще се основават на справедливите закони на природата.“ (5) „Знанието ще се търси по целия свят, за да се насърчи благосъстоянието на империята.“(Britannica ,The Editors of Encyclopaedia.)

Декларацията е само началото на реформите, които започват да се извършват. През 1869г. столицата е преместена от Киото в Едо, като градът е преименуван на Токио (озн. „Източната столица”). Там се премества да живее имперското семейство. Всички бивши земи на шогуната, както и на даймьотата се одържавяват и връщат на императора. Някогашните „хан”, които са големи частни владения се преустройват в перфектури. Процеса разбира се среща съпротива от някои, затова се налага да се ползва сила. Това слага край на феодалната система. Самураите се оттеглят от служба и заедно с техните господари започват да получават пенсии в знак на компенсация за загубения си статус в обществото. Обществените групи са реструктурирани на „кадзоку”(благородници), „шидзоку”(самураи) и „хейман”(простолюдие). Имперското семейство влиза в отделна група „козоку”.

Друга важна реформа, която се извършва, е в сферата на финансите. Старата парична единица „хансацу” е сменена с йената през 1871г. и се въвежда съвременната банкова система.

Мисията Ивакура е важен момент за Ерата Мейджи. Тя се засяга непряко в петия член на Клетвената декларация. Нейната цел била да се разучат европейските държави, за да може Япония да се реконструира по техен образец в политически и икономически план. Така под ръководството на Ивакура Томоми около стотина политици и дипломати заминават за Европа и Съединените щати през 1871г. Тяхна цел също била да съобщят на Запада, че се заражда една нова реформирана Япония. Те се връщат през 1873г. Мисията силно стимулира развитието на текстилната индустрия, транспорта и военното дело. Идват много европейски търговци и строители.

Японците осъзнават колко важни са транспортните връзки за икономиката. През 1872г. е открита първата железопътна линия, която свързва Йокохама и Шинагава. От следващите години до края на 19 век ЖП линията достига дължината от 8000 км. Развитието на транспорта спомага за урбанизирането на страната. Бързият достъп, който транспорта започва да осигурява, стимулира хората да пътуват между градовете повече и да работят по-далечни работи. Новата инфраструктура включвала и първият телеграф (1869) между Йокохама и Токио, а старата куриерска система била заместена от нова пощенска такава. Започнало строенето на по-осъвременни кораби от компанията Мицубиши, която правителството силно стимулира, за да може бързо да настигне западните компании.

Текстилната индустрия се развива също с бързи темпове. От пътуването си до Европа мисията Ивакура забелязва, че стартът на Индустриалната революция бил текстилът. От 70-те години силно се увеличава продукцията на памучни и копринени изделия. „През 1872г. се открива фабриката за копринина Томиока, която работела с най-новите за времето си машини вкарани от Франция” (Ацуши, 2019). До 1890г. продукцията започва да се изнася за Китай, Индия и Европа.

Една от най-важните и големи реформи била тази във военното дело. По времето на Шогуната Токугава нямало национална армия, а частни групи от самураи, които били свиквани при нужда от даймьо. Затова правителството се чудело какъв вид трябва да заеме новата японска армия. Някои хора били за идеята да има малки елити, но много добре обучени самураи със съвременен снаряжение. По-голямата част обаче се спряла на европейския образец на армията, в която служи обикновеното население. През 1873г се издава указ, с който всеки мъж в държавата без значение от класата си, е задължен да служи в армията. Този указ не се харесва на бившото самурайско съсловие, защото трябвало да служи с по-нисшите класи. Още през 1868г. Масаджиро Омуро, наричан още „бащата на модерната японска армия”, основава военната академия в Киото. В нея са

поканени френски военни експерти, които да научат армията на нови военни тактики и бораване с огнестрелно оръжие. Така японската армия моделира своята структура по френски образец. Реформи има и във военната флота. Тя обаче е изградена по Великобритански модел. Въпреки това френски изобретатели също помагат с изработката на торпедата и кораби.

При големите военни реформи и бурни години на империализъм, дори да е прекъснато военно-феодалното съсловие, отново военни започват да заемат важни места в парламента. Макар и даймьо вече да не са на власт някои влизат в армията, а други остават в местното управление. Голям е въпроса за самурайското съсловие. По-нагоре споменахме, че те губят своя ранк в обществото, затова са принудени да служат в новата армия или да си намерят друг начин да се изхранват. Като компенсация държавата започва да дава пенсии на самураите. Голяма част от тях въпреки това остават недоволни от реформите. Така под ръководството на Сайго Такамори – един от реформаторите, действали в преврата за смяната на стария режим, през 1877г. вдига въстанието Сацума. То се бори за старите традиции и се смята за последната борба срещу реформите. То обаче е потушено от редовната войска. Въстанието се смята за окончателен край на самурайското съсловие.

Ако трябва да бъдем откровени, макар и властта да е върната в ръцете на император Муцухито, хората, които реално вземат важни решения и правят големи реформи, са малката група съветници образувала се след преврата срещу старата система, често наричана „генроо” или олигарсите. По това време добиват популярност теченията за защита на човешките права, които настоявали за избиране на национално събраание и създаване на новата конституция. През 1881г. се сформира първата по-голяма политическа партия в Япония - Либералната партия (Джиюто), а година по-късно се сформира и Конституционно-реформистката партия. След няколко годишно разглеждане на различни европейски модели, Ито Хиробуми се спира на конституция по пруски модел и с помощта на германски съветници новата конституция е съставена. Тя се обнародвана на 11 февруари 1889г. Създаден е и двукамерен парламент състоящ се от Камара на лордовете (с висикопоствани благородници) и Камара на представителите (с депутати).

2.3 Уестернизация и оформяне на националния дух

Още през периода Бакумацу Япония се обеждава в безопасността на Западните империи, наблюдавайки Опиумните войни и неравнопревните договори, които разграбват Великата Китайска империя. Тя осъзнават, че за да се запази от

колонизаторските сили и насилственото налагане в икономически и политически план , консерватизмът няма да помогне , а ще трябва доброволно да приеме новостите и да се „европеизира”. Японците още от преди Ерата Токува се придържали към лозунга : „Уважавай императора, изгони варварите”(„Сонно Джои”). В периода на Бакумацу обаче преминал към : „Японски дух, западни знания”(„Вакон Йосай”). Като проблем се появило това, че някои хората започнали да отричат всичко традиционно и японско, захвърляйки го като нещо абсолютно остаряло. Затова японците били изправени пред въпроса как да съхранят националното самосъзнание, но в същото време да се „цивилизоват” и да настигнат западните страни . Тогавашният министър на образованието Мори Аринори, подпомогнат от Ямагата Аритомо и Ейфу Мотода, издава Императорски декрет за образованието (1890г). Той бил насочен не само към училищата, а към цялото общество. Неговата цел била да се възвърнат някои конфуциаски идеи като синовния дълг и уважението и да оформи национания дух и самосъзнание на обществото. Направени са поредица от реформи в образователната система в национален и индустриален дух. През новия век те, заедно с бързото развитие на военна мощ на страната и индустриализацията, ще дадат амбиции на Япония за колонизаторски действия и съревнование със Запада.

2.4 Две войни

В търсене на стратегическа сигурност Япония придобива интерес към Корейския полуостров. Така тя може по-бързо да настъпи по суша към големите империи на Русия и Китай и да получи по-добро овладяване на архипелага. Един от първите управници, който предлага да се нападне Корея , е Сайго Такамори още през 1873г., но върналите се от Мисията Ивакура не одобряват решението. През 1876г. Япония успява да сключи неравноправният Канхуански договор с Корея и да отвори нейните пристанища за търговия по образец на западните искания, както и екстериториалност на японските граждани в страната. Интересите на Япония обаче се преплитат с тези на Китай. Двете страни започват борба за влияние върху полуострова. През 1884г. прояпонски реформатори се опитват да направят преврат в Корея , но Китайската империя се намесва и праща войски под командването на Юан Шикай. Те успяват да спасят корейския крал и така, за да се избегне война, между Япония и Китай се подписва споразумение, в което двете държави се разбират да оттеглят войските си. През 1894г. избухва въстание на полуострова и в помощ за потушаването му Китай праща помощни войски. Япония приема това като нарушване на споразумението и през същата година на 1 август напада Корейския полуостров, обявявайки война. До март 1895г. японците вече завладяли

провинцията Шандун и Манджурия, се запътват към Пекин. След разгромът Китай желае мир. Подписва се договорът от Шиминосеки, според който Китай плаща високи репарации, отказва се от влиянието си в Корея и дава териториите си на Ляодунския п-в и о.Тайван. Това не се харесва на Западните сили - главно от Русия и се провежда Тройна дипломатическа интервенция, състояща се от Русия, Франция и Германия. Тя е с цел да откаже Япония от територията си на Ляодунския п-в, за да се запази равнотието на влияние в района. Япония придобива самочувствие от спечеланата война и печели уважението на Запада. Много от по-рано сключените неравноправни договори се разпадат и западните сили започват да оттеглят влиянието си от японските земи.

В Китай положението не е такова обаче. Руснаците започват усърдно да строят ЖП линии в Манджурия и да разпространяват влиянието си на Корейския полуостров. Япония е изправена пред ново препятствие за получаването на Корея. Искра, даваща повод за започването на следващата война за Япония, е „Боксърското въстание“ избухнало в Китай през 1900г. То е потушено с помощта на 8 държави, част, от които са Русия и Япония. След края на въстанието обаче руснаците отказват да изтеглят войските си от там. Това дава голям повод за негудавание на японците. За да се подсигури от повторен случай като Тройната интервенция, Япония разбира, че трябва да има съюзник от Западните империи. Така през 1902г. се сключва Англо-Японският съюз, който е първият военен съюз между европейска и неевропейска страна. Така през 1904, придобивайки смелост, японците нападат руската флота в Порт Артур. Обявява се началото на Руско-японската война. Японците бързо напредват на север в Корея, отново завладяват Ляодунския полуостров и настъпват към Манджурия, като завладяват столицата ѝ - Мукден. В опита на Русия да мобилизира Балтийския си флот, Великобритания забранява достъпа ѝ до Суетския канал и флотът е принуден да заобиколи целия континент на Африка. Това е изтощително пътешествие за него и когато трябва да стигне най-сетне до Владивосток, той е причакан и разгрумен от японците. „Един от изводите направен след европейската обиколка на мисията Ивакура(1871-1873) гласи, че във военно отношение Русия може да бъде наречена силна държава, но че в цивилизационен аспект отстъпва на редица европейски страни, а причината за страха, който Япония изпитва пред Руската империя, е обусловена най-вече на огромната ѝ територия”(Иванова, 2017). Интересен е завършекът на войната. Русия е западна империя, но определено не е една от най-силните от Западните сили. Въпреки мащабите на Руската империя, победител във войната излиза Япония. След победата над Балтийския флот, през 1905г. е подписан Портсмутския мирен договор, в

който посредник е Тиодор Рузвелт. Според договора се признават японските интереси над Корея, а Русия отстъпва Ляодунския полуостров, както и южните части на о. Сахалин на Япония. Суверенитета на Манджурия се връща на Китай, макар че изградените от руснаците ЖП линии са дадени на японците.

Японското влияние в Корея не остава без съпротива. Започват бунтове и протести против японците. Въпреки това корейската армия е разпусната, а кралят Коджонг е принуден да абдикира. Ито Хиробуми е пратен като главен резидент на Япония в Корея, но през 1909г. е убит от корейски националист. През 1910г. Корея е вече анексирана. Японското влияние става все по-силно и започва изкореняването на корейската индентичност.

Макар и войната да е успешна за Япония, тя дава много жертви и политическо положение вътре в страната се разклаща. През 1910г. група социалисти са обвинени в държавна измяна срещу императора и макар обвиненията срещу тях да са слаби, 11 от тях са екзекутирани. След този случай започват много репресии, което показва че Япония е далеч от пълната демокрация.

На 30 юли 1912г. в навечерието на Първата световна война, император Муцухито умира от диабет. В смъртта го последват неговата съпруга- Императрица Шидзуку и генералът Мори Нагесуке, които се самоубиват в негова чест. На трона се качва неговият син - Йошихито, който получава прозвището "Тайшо" (озн. „Велика справедливост"). По този начин идва краят на Ерата Мейджи.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Деветнадесети век е изпълнен с много войни за влияние в икономически и политически план, век на реформи и колонизация. Сблъсъкът между Запада и Изтока е голям, превес обаче взема Западът. В цялата тази обстановка на подтисничество, Япония стъпва на крака и бързо подминава своите съседи, достигайки Западните империи. Тя ще е единствената страна на Изток, която ще стои редом до колонизаторите. Макар и насилствено „отворена" към външния свят, тя осъзнава, че е по-добре да възприеме новостите и да отхвърли политиката на изолация. Ерата Мейджи е важен период за страната не само заради динамичните реформите, които са извършени, а защото оформя самосъзнанието на японците за следващите няколко десетилетия. То ще доведе до специфичния начин на действие в други важни световни събития като Втората световна война и периодът на Студената война. Подобно „издигане от пепелта" Япония ще направи след по-малко от стотина години през 70те и 80те години на двадесети век. Интересна е симбиозата, която се получава от обмена на знания и култура между Изтока

и Запада. Тя определено не върви еднопосочно, а е сложен и дълъг многостранен процес, който ще продължава да се развива дълги години напред.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. Хеншал , Кенет Г. „История на Япония”. Рива, 2007
2. Иванова, Светлана. „Модернизацията Мейджи в контекста на външнополитическите взаимоотношения (1868-1912)”. Изток-Запад, София, 2017
3. Campbell, Dennis RM.”Meiji Restoration” , Khan Academy <https://www.khanacademy.org/humanities/whp-1750/xcabef9ed3fc7da7b:unit-3-industrialization/xcabef9ed3fc7da7b:3-2-global-industrialization/a/meiji-restoration-beta>
4. Metraux, Daniel A. “Democratic Trends in Meiji Japan , Association of Asian Studies , spring 2011. <https://www.asianstudies.org/publications/ea/archives/democratic-trends-in-meiji-japan/>
5. Squires, Graham. “Meiji Period”, World History Encyclopedia , 22.10.2022. https://www.worldhistory.org/Meiji_Period/
6. Britannica ,The Editors of Encyclopaedia. “Charter Oath”. <https://www.britannica.com/event/Charter-Oath>
7. CFI Team, “Japanese yen (JPY)”, October 11, 2022. <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/foreignexchange/japanese-yen-jpy/>
8. Atsushi, Kawai. “Japan’s Industrial Revolution”.nippon.com, July, 2019. <https://www.nippon.com/en/japan-topics/b06904/japan%E2%80%99s-industrial-revolution.html>
9. Naka, Arata. “Western Education In the 19th century - Japan”. Britannica. <https://www.britannica.com/topic/education/Japan>
10. Modern Revolutions. “Japanese Militarization”, saylor.org <https://learn.saylor.org/mod/book/view.php?id=54894&chapterid=40534>
11. Morette, Cathryn. The Age Of Gunpowder: An Era of Technological, Tactical, Strategic, and Leadership Innovations (Emory Endeavors in History). ”Technological Diffusion in Early-Meiji Naval Development”, 1880-1895” , p.12. <http://history.emory.edu/home/documents/endeavors/volume5/gunpowder-age-v-morette.pdf>
12. Britannica ,The Editors of Encyclopaedia . “Empire of Japan”, Encyclopedia Britannica <https://www.britannica.com/place/Empire-of-Japan/The-Russo-Japanese-War>

Корейските стандарти за красота и тяхното влияние и навлизане в Европа

Никол Димитрова

1. Увод

Светла кожа, добре дефиниран нос, прасковени бузи и черешовочервени устни. В продължение на хиляди години корейските жени предпочитат този стандарт за женска красота със забележителна последователност. Този стандарт със сигурност не е бил имунизиран срещу течението на времето и съвременните постижения като пластичната хирургия означават, че жените могат да се разкрасят извън външния вид, даден им от природата. Въпреки това днес учените разкриват, че има непроменен набор от ценности, които продължават да определят корейската естетика. По този начин изкуството и историите, които се предават в продължение на стотици и дори хиляди години в културата, показват обща нишка, когато става въпрос за идеалната концепция за женска красота.

„Откъде идва копнежът за красота?“

Копнежът за красота идва от дълга културна история. Концепцията за „твоята чиста душа е представена от красив външен вид“ еволюира до „имаш чиста душа само когато си

тялото е хубаво“ до края „трябва да си красив, за да имаш бъдеще“. Това веднага води до следните въпроси, а именно: „Как се развива постоянния копнеж за красота влияние върху обществото?“ и „Какъв натиск оказва индустрията върху мъжете и жените?“. Стандартите за красота влияят на обществото по доста негативен начин. Хората стават самосъзнателни за външния си вид и гонят непостижими стандарти в обществото, за да живеят щастливо и да получат комплименти. Те искат да бъдат перфектни и да изглеждат по най-добрия начин през цялото време, което е невъзможно правят, следователно те достигат до пластичната хирургия, за да се доближат до тази цел възможно най-близо. Корейските стандарти за красота и корейската козметика стават все по-известни сред различните култури и водят до промени дори и в чуждестранните стандарти.

2.1 Историята на корейската красота

Идеологията, ръководила стандартите за красота в династията Силла(57 г. пр. н. е. – 935 г. сл. н. е.)- ”Young-yook-il-chi-sa-sang“ (영육일치사상; 靈肉一致思想), гласяла, че „В красиво тяло почива красива душа.“ Хората от Силла били увлечни по грима, оформянето на косата и дрехите. Привлекателната външност и светлият тон на кожата

били свързани с качества за добър лидер. В началото на династията Силла гримът се използва доста леко. С течение на годините, обаче се появява тенденция към носенето на по- тежък, по- цветен грим. За предаване на цвят на лицето, хората използвали уеонји (연지; 臙脂)- червен грим направен от шафран, който обикновено се използвал върху бузите и устните. Освен това, за постигнето и запазването на чист и деликатен външен вид, скубането на веждите било използвано за придаване на по- прибрана форма на лицети и вид на по- голямо чело. Цвете на памук, изгорени сусамови семена или пепел от букови и дъбови дървета се смесвали със сажди, наречени теетook (미묵; 眉墨), за да помогнат за изчертаването на веждите. Финалът на тези техники за самовъзвеличаване включва използването на фиксираща пудра за изглаждане и изсветляване на тена на кожата.

С културно и политическо значение, придавано на по-светлите тонове на кожата и красотата, хората от Силла редовно се къпели като част от ежедневиия си поминък. Тази ежедневна рутина тогава кулминира във вярата, че чистото сърце придружава чистото тяло.

Жените от Силла обичали да имат дълги коси и носели аксесоари за коса, които се превърнали в развитие на перуки или gachae (가채; 加髻), сложна перука, която често била с много аксесоари. Качеството на тези перуки идва от огромното количество време и

съставки, вложени в направата им. Някои от тези продукти, използвани за лечение на косата, са цветя от камелия и плодове от дрян.

Отвъд естетическите аспекти, акцентът на Силла върху красотата е допълнително подчертан от неговите ключови фигури. Мисил (미실; 美室), кралица Сеондеок (선덕여왕) и Хваранг (화랑; 花郎) са три представителки на красотата в династията Сила. Мисил е герой, представен в историческата книга „Hwarang saegi“ (화랑세기; 花郎世記). Не е ясно дали Мисил е била истинска личност поради валидността на самата книга, която сега се обсъжда. Въпреки това се разказва, че тя е една от най-красивите жени в историята на Корея. Тя получава титлата „Goongjoo“ (궁주; 宮主), която се дава на съпругите или дъщерите на кралете и може да се преведе директно като „собственик на двореца.“

Кралица Сондоок е 27-ият владетел на Силла и първата кралица в история на Корея. Наред с блясъка и мъдростта си, тя била известна и с красотата си - въпреки че

историческите спорове, въртящи се около истинността на тези твърдения, остават в академичните среди.

И накрая, Хваранг, или цветните рицари, били група обучени рицари, състоящи се главно от подрастващи момчета. В съответствие с идеологията, че „в красиво тяло почива красива душа“, Хваранг носили елегантни униформи и шапки, украсени с мъниста, за да добавят усет към външния им вид, особено в битка.

По време на периода на Трите кралства (57 г. пр. н. е. - 668 г. сл. н. е.) красотата на жената обикновено се определяла от нейната сладострастност, тъй като се смятало, че сигнализира за плодородие като това на Майката Земя. Но в династията Горьо (918 - 1392) стандартите за красота все повече се въртят около елегантността. Тъй като принципите на красотата се променили, естествено гримът и методите за разкрасяване също търпят трансформация. По това време жените от по-ниската класа, които работели на места като таверни, носели тежък, цветен грим. Това поставило началото на дискриминационен стереотип, който засилил използването на по-лек грим, използван от жените от управляващата класа. Тези жени се отличавали с нанасянето само на тънки слоеве грим, което накарало жителите на Горьо да отделят изключително много време, за да се грижат за кожата си.

Въз основа на официални портрети, включително този на лейди Хаеон, получаваме допълнителна представа за тенденциите за красота на династията Горьо. Очаквало се веждите на жената да бъдат гъсти и с форма на дъга. Те също били нарисувани, за да съответстват на диаметъра на очите. Същият цвят йонджи, използван върху бузите, брадичката и челото, бил използван за устните, за да създаде съгласуван вид. Този тип грим се наблюдавал и при портрети на покойници, в които хората обикновено били рисувани добре облечени.

С акцент върху добродетелите, елегантността и спретнатият външен вид се превърнаха в ключови елементи в естетическата чувствителност на Чосон. Естественият грим и спокойната личност се превърнаха в най-ценените качества за дамите от Чосон. Трите основни критерия за женска красота са били самбек (삼백;三白), самхек (삼흑;三黑) и самхонг (삼홍;三紅). Sambaek, „трите бели“, подчертаваше белотата на кожата, зъбите и бялото на окото. Samheuk, „тримата черни“, подчертава необходимостта от черни като въглен зеници, вежди и коса. И накрая, samhong, „трите червени“, подчерта зачервяването на бузите и устните, както и прасковените нокти. Тези три елемента са директно приложени към разкрасяването на жените Чосон. Те носеха

йонджи, червен грим на бузите и устните си - и идолизираха безупречната кожа, подобно на съвременното корейско общество днес.

Едно интересно изследване на група лекари и пластични хирурзи в Корея заключава, че има поразителни прилики между известната корейска картина, Портрет на красавица, и статуите на Буда от периода Чосон. Най-забележителните общи черти включват:

- 1) съотношение на челото към лицето
- 2) съотношение на ширината на окото към лицето
- 3) съотношение на ширината към височината на окото
- 4) съотношение на филтрума към ширината на устните.

От това наблюдение виждаме как стандартите за красота на времето се основават на благоговението на хората от Чосон към Буда, наред с други неща.

2.2 Стандартите в съвременното и корейска козметика

Корейската козметична индустрия е част от корейската култура. Известна със своите продукти за грижа за кожата и косата, е една от 10-те най-големи пазара по света и има приблизителна стойност от 13 милиарда долара през година 2019. Техният най-голям пазар вероятно е пазарът за грижа за кожата с приблизителна стойност от 7,2 милиарда долара до 2020 г.

Корейската козметика и рекламата в грижата за кожата започна едва наскоро с корейската вълна. В миналото Япония и Франция бяха символи на красотата, модата и козметика. Тези две страни концентриран върху прости продукти за красота като основа, коректор и сенки за очи за постигане на по-красив и млад външен вид. Въпреки това, когато навлязоха корейските продукти на пазара, те спечелиха бързо популярност чрез „функционална козметика“, като продукти против бръчки и продукти с свойства за повишаване на еластичността, избледняване на пигмента и защита от слънце. Корейската козметика и Индустрията за грижа за кожата се е специализира в промяната на нечий външен вид чрез техните серуми, маски и кремове или дори пластична хирургия.

Южнокорейска въвежда Западният свят в културите на K-Pop и K-Dramas. Прогресивно безброй клиники за козметична хирургия също биват запознати, което се оказва от огромна

полза за икономиката на страната. Южна Корея бързо се превърна в столица на пластичната хирургия. Но зад този „щастлив“ образ, който пластичната хирургия

популяризира, лежи грозна истина. Патриархалното общество на Южна Корея е една от главните причини за почти непостижимите стандарти за красота в страната:

Някои от тези стандарти са:

Малко лице

Малкото лице не е важна характеристика в западната култура, но е желателно в азиатските страни, особено Южна Корея. Някои казват, че обяснението зад това е, че азиатците имат малки очи, което прави лицето им да изглежда достатъчно голямо.

V-образно лице

Това е част от това да имаш малко лице, но корейските стандарти за красота изискват V-образно лице. Това е лице с неизразени челюсти и заострена брадичка. Тъй като в Южна Корея е красиво да имате малко лице, има много операции за оформяне на лицеви кости, на които някой можете да се подложи, за постигане на по-плоска структура на лицевата кост.

Изключително бледа, почти бяла кожа

Един от най-известните корейски идеали за красота е бледа и безупречна кожа. Ако западните стандарти за красота предпочитат тен или бронзова кожа, южнокорейците предпочитат порцеланово бял цвят на кожата. Този стандарт вече е съществувал през древната корейска епоха. Този стандарт е дълбоко вкоренен и в азиатските култури. Този корейски стандарт за красота започва в кралската епоха, когато безупречната бяла кожа е идентификация на социалната класа. В миналото корейците с тъмен цвят на кожата са били свързвани с хора, които са работили в селското стопанство или други интензивни работни места. И така, хората с бледа кожа принадлежали към аристокрацията или хората, които били свободни от труд.

Двойни клепачи

Един от най-популярните корейски стандарти за красота, който всеки корейски фен знае, е наличието на двойни клепачи. Повечето корейци са родени с монолиди, така че за да постигнат тези корейски стандарти за красота, те се подлагат на операции като „операция на двоен клепач“. Има операция, наречена източноазиатска блефаропластика (хирургия на двоен клепач), която е процедура, която има за цел да създаде гънки на горните клепачи.

Заострен нос

Малък остър нос е друга изтънчена характеристика, която корейските стандарти за красота изискват. Има много операции или процедури, които можете да се направят, за постигане това, като ринопластика или операция на носа. Големият нос е бил желана

характеристика през миналите векове, но не и сега. Да имаш малък остър нос отговаря на това да имаш малко лице.

Стройна фигура

Противно на извитото тяло популярно при западните стандарти за красота, южнокорейците предпочитат стройни фигури. Рядко могат да се наблюдават корейски идоли и знаменитости с извити тела. Дори корейските мъже поддържат слаба фигура, за да се придържат към стандартите за мъжка красота. Южна Корея е една от страните с най-нисък процент на затлъстяване въпреки броя на наличните разкошни храни. Повечето южнокорейци, особено знаменитости и идоли, са на строга диета, за да поддържат стройна фигура. Хората се възхищават на тези К-поп звезди за поддържането на такива фигури, но зад това невероятно тяло стои строга диета и правила. Това не е нещо ново за корейската музикална индустрия. Идолите страдат от хранителни разстройства и други здравословни проблеми само за да поддържат тази фигура. Има и процедури и операции, на които корейците се подлагат, само за да поддържат стройна форма на тялото. Някои от тях са- липосукция, изгаряне на мазнини, инжекции и хапчета за отслабване. Това са най-честите неща за намаляване на теглото и обема на тялото.

Големи очи

Големи и оформени устни

Как се засяга по-младото поколение?

Корейската индустрия за красота без съмнение става все по-популярна, но особено

в района на Източна Азия. Една от тенденциите в индустрията за красота е лицето „аеуго“. Това е „номакиран“ външен вид, но разбира се, като използвате продукти за грим, за да изглеждате като със сияйна кожа, розови бузи и розови устни. Тази тенденция се фокусира върху това да изглеждате млади и като бебета и жени се насърчават да изглеждат и дори да се държат като деца. Това изображение се превърна в истинска тенденция благодарение на социалните медии. Но напоследък индустрията за красота започна да се насочва към децата.

Заклучение

Какви са ефектите от стандартите за красота и как могат да повлияят на психиката на хората?

Ако сте в Южна Корея и сте бомбардирани с всички снимки, реклами и хора, които постоянно казват, че сте физически непривлекателен, това може да ви повлияе

психически. Ще започнете да им вярвате и ще приемете тези думи за истина. Поради този обществен натиск ще имате това желание да принадлежите и ще направите всичко необходимо, за да изглеждате красиви. Със строгите корейски стандарти за красота има много негативни ефекти, които носи на хората. Да, можем да видим как хората се възхищават на тези знаменитости и К-поп идоли въз основа на външния им вид. Дори им беше даден шанс да представят корейската красота в света чрез международни списания и модни ревюта. Но все още не можем да отречем, че тези корейски стандарти за красота оказват влияние върху много корейци, особено на по-младите поколения.

Един от тези ефекти е „lookism“. Това е предразсъдък или дискриминация срещу хора, които се смятат за физически непривлекателни. Преценката за хората въз основа на външния им вид може да понижи самочувствието, което по-късно може да причини различни психични проблеми, като депресия и омраза към себе си. Някои хора се насърчават да подобрят външния си вид, като се подложат на луда диета или прекарват часове в нанасяне на грим. Но най-лошото е, че те са принудени да се подложат на пластични операции, които могат да бъдат наистина опасни. В Южна Корея пластичните операции не са стигматизирани.

Индустрията ще продължава да нараства и да набира популярност в останалите страни.

Политиката за едно дете в Китай

Никол Кабакчиева

1. Увод

Политиката за едно дете (китайски: 一孩政策; пинин: Yī Hái Zhèng cè) представлява инициатива за планиране на населението в Китай, приложена между 1980 г. и 2015 г., за да се ограничи нарастването на населението на страната чрез ограничаване на много семейства до едно дете. Тази инициатива е част от много по-широко усилие за контролиране на нарастването на населението, програм която започва през 1970 г. и приключва през 2021 г., която включва минимална възраст за брак и раждане, ограничения за до две деца за много двойки, минимални интервали от време между ражданията, тежко наблюдение и строги глоби за неспазване. Програмата има широкообхватни социални, културни, икономически и демографски ефекти, въпреки че приносят на ограниченията за едно дете към по-широката програма е предмет на противоречия. Китайските политики за семейно планиране започват да се оформят от страховете от пренаселване през 70-те години, а служителите повишават брачната възраст и призовават за по-малко и по-широко разпределени раждания. Пренаселеността, в очите на държавните служители, би попречила на тяхната програма за стимулиране на националната икономика и подобряване на стандарта на живот на хората. След цяло десетилетие на съгласувани усилия през 1980 г. е наложено почти универсално ограничение за едно дете. След това е официално записано в конституцията на Китайската народна република през 1982 г. Както е записано в конституцията, двойките имат задължението да спазват изискванията на семейното планиране. Всички семейства са ограничени да имат само едно дете. По-късно са допуснати някои изключения за определени групи от населението. В средата на 80-те на селските родители е разрешено да имат второ дете, ако първото е дъщеря. Също така се позволяват изключения за някои други групи, включително етнически малцинства. През 2015 г. правителството премахва всички останали ограничения за едно дете, като установява ограничение за две деца. През май 2021 г. мярката е разхлабена до ограничение за три деца, през юли 2021 г. всички ограничения, както и санкциите за превишаването им са премахнати. Прилагането на политиката се управляваше на национално ниво предимно от

Националната комисия по население и семейно планиране и на областно и местно ниво от специализирани комисии. Длъжностните лица използват широко разпространени пропагандни кампании, за да популяризират програмата и да насърчат спазването ѝ. Стриктността, с която се прилага, варира в зависимост от периода, региона и социалния статус. В някои случаи жените се принуждават да използват контрацепция, да правят аборти и да се подлагат на стерилизация. Семействата, които нарушават политиката, са изправени пред големи глоби и други санкции, като уволнения и ограничения за бъдеща кариера.

2. Теза

Програмата за контрол на населението има широкообхватни социални ефекти, особено за китайските жени. Патриархалните нагласи и културното предпочитание към синовете водат до изоставянето на нежелани момиченца, някои от които почиват, а други са осиновени в чужбина. С течение на времето това изкривява съотношението между половете в страната към мъжете и създава поколение от „липсващи жени“.

Политиката обаче води и до по-голямо участие на работната сила от жени, които иначе са заети с отглеждането на деца, а някои момичета получиха по-голяма семейна инвестиция в образованието си. Дори след премахването на политиката, раждаемостта в Китай остава по-ниска сега, отколкото е преди прилагането на политиката.

Китайската комунистическа партия приписва на програмата приноса за икономическия възход на страната и казва, че е предотвратила 400 милиона раждания. Някои учени оспорват тази оценка, въпреки че възраженията се фокусират върху въздействието на ограниченията за едно дете. Това води до огромен демографски ефект спрямо развитието на населението на Китай, по някои добри и някои не толкова добри начини.

3. Основна част

2.1 Формулиране на политиката „Виртуална“ демографска криза

Въпреки законния продължаващ бърз растеж на населението на Китай и очевидните ефекти, които той носи на обществото, Китай не е имал истинска „криза на населението“. Учени, включително Сюзън Грийнхал, твърдят, че държавата умишлено създава виртуална демографска криза, за да обслужва политически цели. Според държавните изявления надвисналата криза на пренаселеността би съсипала националния дневен ред за постигане на „социалистическата модернизация на Китай“, която включва промишленост, селско стопанство, национална отбрана и технологии. Отношението на Китай към контрола на населението на глобалната сцена в свидетелствата за изфабрикуваната природа на кризата. В средата на 60-те години на

миналия век, когато се появяват глобални движения за контрол на раждаемостта, китайските делегати изразяват своята опозиционна позиция към контрола на населението. На първата организирана от ООН Световна конференция за населението, проведена в Букурещ през 1969 г., те твърдят, че това е империалистическа програма, която западните страни налагат на страните от Третия свят, и че населението не е определящ фактор за икономическия растеж и благосъстоянието на страната. И все пак, когато се обръща към домашната среда, държавата инициира национална програма за контрол на раждаемостта. Тяхната реторика и действия не съвпадат и разкриват нелегитимността на насърчаваната от държавата „криза с населението“, която може да застраши модернизацията на Китай. Предполага се също, че се използват математически термини, графики и таблици, за да се формира убедителен разказ, който представя неотложността на проблема с населението, както и оправдава необходимостта от задължителен контрол на раждаемостта в цялата страна. Поради предишните травми от Културната революция обществените и висши държавни лидери се обръщат към харизмата на науката, а понякога и сляпо се прекланят пред нея като решение на всеки проблем. Така че всичко, което е завоалирано и украсено от така наречените научни резерви, щеше да бъде силно обмислено както от хората, така и от държавата. През 1979 г. започват да излизат аргументи, предполагащи, че прекалено бързият растеж на населението саботира икономиката и унищожават околната среда и по същество пречи на Китай да бъде пълноправен член на глобалния свят. Направени са умели и преднамерени сравнения с развитите и индустриализирани страни като Съединените щати, Япония и Франция. При такова сравнение относително niskият доход на глава от населението в Китай се дължи директно на нарастването на населението и на никакви други фактори. Въпреки че данните са верни, начинът, по който са подредени и поднесени на читателите, даде едно конкретно, държавно определено послание, че проблемът с населението е национална катастрофа и е крайно необходимо незабавно отстраняване.

3.2 История

Политиката за едно дете първоначално е предназначена да бъде „Политика за едно поколение“. Тя е наложена на провинциално ниво и прилагането е различно; някои провинции имат по-облекчени мерки. Ограничението за едно дете е най-стриктно прилагано в гъсто населените градски райони. Когато тази политика е въведена за първи път, 6,1 милиона семейства, които вече са родили дете, получават „Почетни сертификати за едно дете“. Това е обещание, което трябва да направят, за да гарантират,

че няма да имат повече деца. В началото на 1980 г. официалната политика предоставя на местните служители гъвкавостта да правят изключения и да разрешават втори деца в случай на „практически затруднения“ (като случаи, в които бащата е бил военнослужещ с увреждания) или когато и двамата родители са самотни деца, а някои провинции са имали и други изключения, включени в политиките им. В повечето области на семействата е позволено да кандидатстват за второ дете, ако първородното им е дъщеря. Освен това семействата с деца с увреждания имат различни политики и семействата, чието първо дете страда от физически увреждания, психични заболявания или интелектуални увреждания, имат право да имат повече деца. Въпреки това, вторите деца понякога подлежат на разстояние между ражданията (обикновено 3 или 4 години). Децата, родени в отвъдморски страни, не се включват в политиката, ако не са получили китайско гражданство. Китайските граждани, завърнали се от чужбина, получиха разрешение да имат второ дете. Провинция Съчуан позволяват изключения за двойки с определен произход. Според една оценка има най-малко 22 начина, по които родителите могат да се класират за изключения от закона към края на съществуването на политиката за едно дете. Към 2007 г. само 36% от населението се подлага на строго ограничение за едно дете. на 53% се разрешава да имат второ дете, ако първото им е дъщеря; 9,6% от китайските двойки получават две деца, независимо от пола им; и 1,6% - главно тибетци - изобщо нямат ограничение.

След опустошителното земетресение в Съчуан през 2008 г., в Съчуан се обявява ново изключение от разпоредбите за родители, които загубят деца при земетресението. Подобни изключения преди това са правени за родители на деца с тежки увреждания или починали деца. Хората също се опитват да избегнат политиката, като раждат второ дете в Хонконг, но поне за жителите на Гуангдонг политиката за едно дете също се прилага, ако детето е родено в Хонконг или в чужбина. В съответствие с положителното на Китай политики за действие спрямо етническите малцинства, всички етнически групи, които не са хан, са подчинени на различни закони и обикновено им е било позволено да имат две деца в градските райони и три или четири в селските райони. Хан китайците, живеещи в селските градове, също имат право да имат две деца. Заради двойки като тези, както и тези, които просто плащат глоба (или „такса за социална издръжка“), за да имат повече деца, общият коефициент на раждаемост в континентален Китай е бил близо до 1,4 деца на жена към 2011 г. На 6 януари 2010 г. бившата Национална комисия по население и семейно планиране издава 12-ия петгодишен план за „национално развитие на населението“.

3.3 Принудително изпълнение

Финансово:

Политиката за семейно планиране е наложена чрез финансова санкция под формата на „социална такса за отглеждане на деца“, понякога наричана „глоба за семейно планиране“ на Запад, която се събира като част от годишния разполагаем доход на жителите на града. или от годишния паричен доход на селяните в годината на раждане на детето. Например в Гуангдонг таксата е между 3 и 6 годишни дохода за доходи под дохода на глава от населението в областта, плюс 1 до 2 пъти годишния доход над средния. Семейството трябва да плати глобата. Политиката за едно дете е инструмент за Китай не само да се справи с пренаселеността, но и да се справи с намаляването на бедността и да увеличи социалната мобилност чрез консолидиране на комбинираното наследено богатство на двете предишни поколения в инвестиции и успех на едно дете, вместо тези ресурси да бъдат разпръснати между множество деца. Това теоретично позволява да се реализира „демографски дивидент“, увеличавайки икономическия растеж и увеличавайки brutния национален доход на глава от населението. Ако семейството не е в състояние да плати „социалната такса за отглеждане на деца“, тогава тяхното дете няма да може да получи „hukou“, юридически регистрационен документ, който се изискваше, за да се оженят, да посещават финансирани от държавата училища или да получават здравни грижи. Мнозина, които не са в състояние да платят таксата, никога не се опитват да получат своето хукоу от страх, че правителството ще им наложи допълнителни такси. Въпреки че някои провинции декларират, че плащането на „социална такса за отглеждане на деца“ няма да се изисква за получаване на hukou, повечето провинции все още изискват семействата да плащат своите глоби със задна дата след регистрация.

Задължителна контрацепция и стерилизация

От 70-те години на миналия век вътрематочното устройство (IUD) е една от най-широко рекламираните и практикувани форми на контрацепция. Това е основната алтернатива на стерилизацията. Според указанията спиралата се имплантира медицински на жени в детородна възраст, за да се предотвратят бременности и по този начин неправилни раждания. През 80-те години или жените трябва да получат спирала след раждането на първото си дете, или съпругът трябва да се подложи на вазектомия. Между 1980 г. и 2014 г. 324 милиона китайски жени получават IUD, а 108 милиона са стерилизирани. По закон спиралата се поставя четири месеца след раждането на първото дете. То се отстранява само медицински след разрешение за зачеване от

общността въз основа на различни закони и политики относно квотите за раждане на деца. Въпреки това някои акушерки незаконно отстраняват устройството от пациентите си. Това води до инспекции на спиралата, за да се гарантира, че спиралата остава на място. Постоянното законно премахване на IUD се случва, след като жената достигне менопаузата. През 2016 г. като средство за облекчаване на ограниченията и премахване на политиката за едно дете, китайското правителство покрива цената за премахване на ВМС. Най-широко използваната алтернатива на инсталирането на ВМС е стерилизацията. Като водеща форма на контрацепция в Китай, стерилизацията включва както лигиране на тръбите, така и вазектомия. От началото на 70-те години на миналия век мащабни кампании за стерилизация обхващат Китай. Градските и селските служби за „планиране на раждаемостта“ и „семеино планиране“ се намират във всяка общност. Паричните плащания или други материални награди и глоби действат като стимули, увеличавайки броя на участниците. Социално желаещите участници се считат за модели за подражание в общността. През 1983 г. се въвежда задължителна стерилизация след раждането на второ или трето дете. Тъй като ограниченията се затягат няколко години по-късно, ако една жена роди две деца, законно тя трябва да бъде стерилизирана. Като алтернатива, в някои случаи нейният съпруг може да бъде стерилизиран на нейно място. В други случаи е имало стерилизация на излишни деца. В ранните години на кампаниите за стерилизация абортът е метод за контрол на раждаемостта, силно насърчаван от „семеиното планиране“. Тъй като 55 процента от абортиралите са многократни клиенти и процедурата е лесно достъпна, жените избират да абортират и са принудени да го направят поради закони, социален натиск, откриване на тайна бременност и квоти за раждане в общността. През 1995 г. Китайската народна република (КНР) предупреждава срещу аборта като средство за семеино планиране и като контрацептив. Ако се наложи аборт, тя трябва да се подложи на безопасна операция от регистриран лекар. Въпреки това някои жени дори през 2000-те са избират или са насърчавани да използват традиционни неуспешни продукти като Blister Beetles, известни също като Mylabris. Жените биха погълнали токсините през устата или чрез промиване с надеждата да предизвикат аборт. Предозирането може да доведе до смърт на майката и плода. Ефикасността на тези продукти е много ниска с висока смъртност. Медицинската общност и КНР предупреждават срещу използването на тези традиционни методи. Приоритетите на отделните семейства също играят роля в раждаемостта. Семействата обсъждат социалната и икономическата стабилност на

домакинството преди зачеването. Някои семейства избират да следват ограничението за едно дете поради различни социални и икономически фактори като по-късен брак, разминаване между децата, разходите за отглеждане на дете, глобите за раждане на много деца, политиките за контрол на раждаемостта и достъпността на контрацептивите. Освен това онези, които нарушават политиката за едно дете, могат да загубят работата си, титлата си, част от медицинската застраховка, шанса за по-високи нива на образование на второто дете, етикетирането на второто дете като „чернокожо дете“ и родителите могат стерилизация на лицето. Всички променливи изиграха важна роля в решението на двойката кога да заченат, поставяйки социалното и икономическото си положение над желанието да раждат допълнителни деца.

Други примери за контрацепция включват хапчетата за сутрин след, противозачатъчни хапчета и презервативи. Хапчетата за сутринта съставляват 70 процента от оралните контрацептиви на китайския пазар. Само 7 процента от китайските жени са споделили, че използват комбинацията от хапчета и презерватив. Китайското правителство насърчи използването на спирали и стерилизация вместо комбинацията от хапчета и презервативи, тъй като властите на КНР поставят под въпрос доброволния ангажимент на обществеността. Китайското правителство наистина разпространява безплатни презервативи в медицинските клиники и здравните центрове на възрастни с доказателство, че са навършили 18 години. В допълнение, процентът и силно обсъжданото сексуално образование повишава осведомеността за секса и контрацептивните мерки сред групи от младото население на Китай, като допълнително намалява раждаемостта.

Избягване на принудителното изпълнение

Някои двойки плащаха глоби, за да имат второ или трето дете, а други биха се опитали да заобиколят политиката, като накарат небременни приятелки да направят задължителните кръвни тестове.

3.4 Премахване

През октомври 2015 г. китайската информационна агенция Xinhua обявява плановете на правителството да премахне политиката за едно дете, като сега позволява на всички семейства да имат две деца. Новият закон влиза в сила на 1 януари 2016 г., след като е приет от Постоянния комитет на Общокитайското събрание на народните представители на 27 декември 2015 г. Съвсем наскоро, на 31 май 2021 г., правителството на Китай облекчава още повече ограниченията, позволявайки на жените до три деца. Тази промяна се дължи главно на намаляващата раждаемост и

нарастването на населението. Въпреки че китайското правителство се опитва да предизвика нов растеж на населението, някои експерти не смятат, че това ще бъде достатъчно. Мнозина призовават правителството да спре всички ограничения за деца, въпреки че повечето жени и двойки са възприели идеята, че едно дете е достатъчно и да имат повече не е в техен най-добър интерес. Поради това ново вярване графиката за растеж на населението вероятно ще продължи да намалява и това може да има трагични последици за Китай през следващите десетилетия. Всички ограничения са премахнати на 26 юли 2021 г., като по този начин се позволява на китайските двойки да имат произволен брой деца. Обосновката за премахването е обобщена от бившия репортер на Wall Street Journal Мей Фонг: „Причината Китай да прави това в момента е, че те също имат много мъже, твърде много стари хора и твърде малко млади хора. Те имат тази огромна смазваща демографска криза в резултат на политиката за едно дете. И ако хората не започнат да раждат повече деца, те ще имат огромно намалена работна сила за поддържане на огромно застаряващо население.“ Съотношението в Китай е около пет работещи възрастни към един пенсионер; огромната общност на пенсионери трябва да бъде подкрепена и това ще попречи на бъдещия растеж, според Фонг. Тъй като гражданите на Китай живеят по-дълго и имат по-малко деца, се очаква нарастването на дисбаланса на населението да продължи. Прогноза на ООН прогнозира, че "Китай ще загуби 67 милиона хора в трудоспособна възраст до 2030 г., като същевременно ще удвои броя на възрастните хора. Това може да окаже огромен натиск върху икономиката и държавните ресурси." Дългосрочната перспектива също е песимистична, въз основа на оценка на Китайската академия за социални науки, разкрита от Cai Fang, заместник-директор. „До 2050 г. една трета от страната ще бъде на 60 или повече години и ще има по-малко работници, които да издържат всеки пенсиониран човек.“ Въпреки че много критици на репродуктивните ограничения в Китай одобряват премахването на политиката, Amnesty International каза, че преминаването към политиката за две деца няма да прекрати принудителните стерилизации, принудителните аборти или правителствения контрол върху разрешенията за раждане. Други също така заявиха, че премахването не е знак за облекчаване на авторитарния контрол в Китай. Репортер на CNN каза: „Това не беше знак, че партията внезапно ще започне да зачита личните свободи повече, отколкото в миналото. Не, това е случай, в който партията приспособява политиката към условията. [...] Новият политиката, повишаваща лимита до две деца на двойка, запазва ролята на държавата.“ Премахването може да не доведе до значителна полза, както показва

анализ на CBC News: „Отмяната на политиката за едно дете може обаче да не стимулира огромен бейби бум, отчасти защото се смята, че нивата на раждаемост намаляват дори без прилагането на политиката. Предишните смекчавания на политиката за едно дете стимулираха по-малко раждания от очакваното и много хора от по-младите поколения в Китай смятат по-малките семейства за идеални.“ Репортерът на CNN добавя, че новият просперитет на Китай също е фактор за намаляващата раждаемост, като казва: „Двойките естествено решават да имат по-малко деца, докато се преместват от полето в градовете, стават по-образовани и когато жените създават кариера извън дома „Китайското правителство очакваше премахването на правилото за едно дете да доведе до увеличаване на ражданията до около 21,9 милиона раждания през 2018 г. Реалният брой раждания беше 15,2 милиона – най-ниската раждаемост от 1961 г. насам.

Принудително изпълнение

Политиката за едно дете се управлява от Националната комисия за населението и семейното планиране към централното правителство от 1981 г. насам. Министерството на здравеопазването на Китайската народна република и Националната комисия за населението и семейното планиране са прекратени и е създадена нова единна агенция Национално здравеопазване и Комисията за семейно планиране поемат националните политики за здравеопазване и семейно планиране през 2013 г. Агенцията докладва на Държавния съвет.

Политиката е наложена на ниво провинция чрез контрацепция, аборт и глоби, които са наложени въз основа на доходите на семейството и други фактори. „Комисиите по населението и семейното планиране“ съществуват на всяко ниво на управление, за да повишават осведомеността и да извършват регистрация и инспекция. Глобата е т. нар. "такса социална издръжка" и е наказание за семейства, които имат повече от едно дете. Според политиката семействата, които нарушават закона, могат да носят тежестта на цялото общество. Следователно таксата за социална издръжка ще се използва за функционирането на основното правителство.

3.5 Обществени реакции

Градски отговори

Градското население в градовете приема политиката, предвид вече претърпканите обстоятелства в градските райони. Стимулите, предлагани от държавата, също са ефективни, за да направят градското население съобразено с нововъведеното семейно планиране. Семействата, подписват обещанието за едно дете и отговарящи на

изискванията за само едно дете, получават достъп до жилище и дневни грижи, докато тези, които не отговарят на изискванията, получават санкции. Примери за това са възпрепятстване на кариерата на родителите и забавяне на изплащането на техните заплати.

Ефекти

Намаляване на раждаемостта: Дебати за ролята на политиката спрямо социално-икономическата промяна

Коефициентът на раждаемост в Китай продължава спада си от 2,8 раждания на жена през 1979 г. (вече рязко намаление от повече от пет раждания на жена в началото на 1970-те години) до 1,5 до средата на 1990-те години. Някои учени твърдят, че този спад е подобен на този, наблюдаван на други места, където няма ограничения за едно дете, като Тайланд, както и индийските щати Керала и Тамил Наду, твърдение, предназначено да подкрепи аргумента, че раждаемостта в Китай може да е паднала до такива нива така или иначе без драконовски ограничения на раждаемостта. Според проучване от 2017 г. в *Journal of Economic Perspectives* „политиката за едно дете ускори вече настъпилите спад в раждаемостта за няколко години, но в по-дългосрочен план икономическото развитие изигра по-голяма роля основна роля за воденето и поддържането на ниско ниво на раждаемост в Китай“. Едно по-скорошно проучване обаче установява, че спадът на раждаемостта в Китай до много ниски нива до средата на 90-те години е много по-впечатляващ, като се има предвид по-ниското ниво на социално-икономическо развитие по това време; дори след като се вземе предвид бързото икономическо развитие, ограниченията на раждаемостта в Китай вероятно са предотвратили над 500 милиона раждания между 1970 и 2015 г., като частта, причинена от ограниченията за едно дете, вероятно възлиза на общо 400 милиона. Ограниченията на плодовитостта имат и други непредвидени последици, като дефицит от 40 милиона женски бебета. По-голямата част от този дефицит се дължи на селективни аборти по пол, както и на правилото за спиране на детето 1,5, което изисква родителите в селските райони да спрат да раждат, ако първото им дете е син. Друго последствие е ускоряването на застаряването на населението на Китай.

Осиновяване и изоставяне

За родители, които имат „неразрешени“ раждания или които са искали син, но са имали дъщеря, отказването на детето им за осиновяване е стратегия за избягване на наказания при ограниченията за едно дете. Много семейства също крият незаконните си деца, за да не бъдат наказани от правителството. Всъщност „извън осиновяването“ не е

необичайно в Китай дори преди планирането на раждането. През 80-те години на миналия век осиновяванията на дъщери представляват малко над половината от така наречените „липсващи момичета“, тъй като осиновените дъщери често остават неотчитани в преброявания и проучвания, докато осиновителите не са наказани за нарушаване на квотата за раждаемост. Въпреки това, през 1991 г. централен указ се опитва да затвори тази вратичка, като увеличи санкциите и ги налага на всяко домакинство, което има "неразрешено" дете, включително тези, които са осиновили деца. Това затваряне на вратичката в осиновяването доведе до изоставянето на около два милиона китайски деца, повечето от които са дъщери; много от тези деца се озовават в сиропиталища, като приблизително 120 000 от тях са осиновени от родители от чужбина.

Пиковата вълна на изоставяне настъпва през 90-те години на миналия век, с по-малка вълна след 2000 г. Горедолу по същото време лошите грижи и високата смъртност в някои държавни сиропиталища генерират силен международен натиск за реформи. След 2005 г. броят на международните осиновявания намаля, поради както на спада на раждаемостта, така и на свързаното с това увеличаване на търсенето на осиновявания от самите китайски родители. В интервю за Националното обществено радио на 30 октомври 2015 г. Адам Пъртман, президент и главен изпълнителен директор на Националния център за осиновяване и постоянство, посочи, че „бебешките момичета от миналото не са били налични, ако щете, от пет, седем години. Китай ... се опитва да задържи момичетата в страната ... И последствието е, че днес вместо тези млади момичета, които са били на разположение – предимно момичета – днес са по-големи деца, деца със специални нужди, деца в групи братя и сестри. Това е много, много различно."

Близнаци

Тъй като няма санкции за многоплодни раждания, се смята, че все по-голям брой двойки се обръщат към лекарства за плодовитост, за да предизвикат зачеването на близнаци. Според доклад на China Daily от 2006 г. броят на родените близнаци годишно се е удвоил.

3.6 Подобрения в здравеопазването

Съобщава се, че фокусът на Китай върху планирането на населението помага за осигуряването на по-добри здравни услуги за жените и намаляване на рисковете от смърт и наранявания, свързани с бременността. Жените и децата имат право на преференциално болнично лечение. В офисите за семейно планиране жените получават

безплатна контрацепция и пренатални курсове, които допринесят за успеха на политиката в две отношения. Първо, средното китайско домакинство изразходва по-малко ресурси, както като време, така и като пари, за децата, което дава на много китайци повече пари, с които да инвестират. Второ, тъй като възрастните китайци вече не могат да разчитат на децата да се грижат за тях на стари години, има импулс да се спестяват пари за бъдещето.

Нерегистрирани деца

Heihaizi (китайски: 黑孩子; пинин: hēiháizi) или „черно дете“ е термин, обозначаващ деца, родени извън политиката за едно дете, или обикновено деца, които не са регистрирани в китайската национална система за регистрация на домакинства. Изключването им от семейния регистър означава, че те не притежават Hukou, което е „идентификационен документ, подобен по някакъв начин на американската карта за социално осигуряване“. В това отношение те не съществуват законно и в резултат на това нямат достъп до повечето обществени услуги, като образование и здравеопазване, и не получават защита от закона. Според един учен, „Ограничението за едно дете е твърде крайно. То нарушава законите на природата и в дългосрочен план това ще доведе до отмъщение на майката природа.“

Роден туризъм

Появиха се съобщения за китайски жени, които раждат второто си дете в чужбина, практика, известна като родилен туризъм. Много отидоха в Хонконг, който е освободен от политиката за едно дете. По същия начин хонконгският паспорт се различава от паспорта на континенталната част на Китай, като предоставя допълнителни предимства. Наскоро обаче правителството на Хонконг драстично намали квотата за раждания, определена за неместни жени в държавните болници.

Тъй като Съединените щати практикуват гражданство по рождение, всички деца, родени в САЩ, автоматично получават американско гражданство при раждането. Най-близкото местоположение на САЩ от Китай е Сайпан в Северните Мариански острови, зависима територия на САЩ в западната част на Тихия океан, която обикновено позволява на китайски граждани да посещават за 14 дни, без да изискват виза. От 2012 г. на Северните Мариански острови се наблюдава увеличение на ражданията от китайски граждани, тъй като туризмът за раждане там е станал по-евтин, отколкото в Хонконг. Тази опция се използва от сравнително заможни китайци, които може да искат децата им да имат възможност да живеят в САЩ като

възрастни

4. Заключение

Политиката за едно дете причини много проблеми на китайското общество днес. Има много непредвидени последици, които са се случили в резултат на този закон. Някои родители могат да угаждат прекалено на единственото си дете. Медиите наричат глезените деца в семейства с едно дете „малки императори“. От 90-те години на миналия век някои хора се притесняват, че това ще доведе до по-голяма тенденция към лоша социална комуникация и умения за сътрудничество сред новото поколение, тъй като те нямат братя и сестри у дома. Това е съчетано с липсата на чичовци и лели за следващото поколение. Нито едно социално изследване не е изследвало съотношението на тези така наречени „прекомерно отдадени“ деца и до каква степен им се отдаде. С достигането на зряла възраст на първото поколение деца, родени съгласно политиката (която първоначално се превърна в изискване за повечето двойки с първи деца, родени от 1979 г. до 80-те години на миналия век), подобни притеснения са намалени. Тони Фалбо, професор по педагогическа психология и социология в Университета на Тексас в Остин стига до заключението, че не съществуват измерими разлики по отношение на общителността и характеристиките между самотните деца и децата с няколко братя и сестри, освен че самотните деца имат по-висок резултат за интелигентност и постижения – поради липса на „разреждане на ресурсите“”. Въпреки това едно по-късно австралийско проучване от Lisa Cameron et al показва, че има различия в развитието, които биха могли да повлияят на икономическите и социалните резултати на децата. Около 30 делегати призовават правителството на Китайската народна политическа консултативна конференция през март 2007 г. да премахне правилото за едно дете, цитирайки "социални проблеми и разстройства на личността при младите хора". Едно от изявленията гласи: „Не е здравословно децата да играят само с родителите си и да бъдат глезени от тях: не е правилно и броят на децата да се ограничава до две на семейство.“ Предложението е изготвено от Ye Tingfang, професор в Китайската академия за социални науки, който предложи правителството поне да възстанови предишното правило, което позволяваше на двойките да имат до две деца.

Библиография

Aird, John S. (1990). *Slaughter of the Innocents : Coercive Birth Control in China*.

Washington, DC: AEI Press. ISBN 9780844737034.

Alpermann, Björn, and Shaohua Zhan. "Population planning after the one-child policy: shifting modes of political steering in China." *Journal of Contemporary China* 28.117 (2019):

348-366 online.

Better 10 Graves Than One Extra Birth: China's Systemic Use of Coercion To Meet Population Quotas. Washington, DC: Laogai Research Foundation. 2004. ISBN 978-1-931550-92-5.

Cai, Yong; Feng, Wang (2021). "The Social and Sociological Consequences of China's One-Child Policy Archived 17 May 2021 at the Wayback Machine". *Annual Review of Sociology*. 47(1)

Feng, Wang, et al. "Population, Policy, and Politics: How Will History Judge China's One-Child Policy?" *Population and Development Review* vol. 38, (2013), pp. 115–129. online

Fong, Mei (2015). *One Child: The Past and Future of China's Most Radical Experiment*. Houghton Mifflin Harcourt. ISBN 978-0-544-27539-3. Interview with Mei on her challenges writing the book.

Hardee-Cleaveland, Karen (1988). *Family Planning in China: Recent Trends, Volume 3*. Center for International Research, U.S. Bureau of the Census.

Goh, Esther C.L. (2011). "China's One-Child Policy and Multiple Caregiving: raising little suns in Xiamen" (PDF). *Journal of International and Global Studies*. New York: Routledge. Archived from the original (PDF) on 24 May 2012.

Greenhalgh, Susan (2008). *Just One Child: Science and Policy in Deng's China* (illustrated ed.). University of California Press. ISBN 978-0-520-25339-1.

Ling, Chai (2011). *A Heart for Freedom: The Remarkable Journey of a Young Dissident, Her Daring Escape, and Her Quest to Free China's Daughters*. Tyndale House Publishers. pp. 79–221.

Johnson, Kay Ann (2016). *China's Hidden Children: Abandonment, Adoption, and the Human Costs of the One-Child Policy*. University of Chicago Press. ISBN 978-0226352510.

Scharping, Thomas (2019). "Abolishing the One-Child Policy: Stages, Issues and the Political Process". *Journal of Contemporary China*. 28 (117): 327–347. doi:10.1080/10670564.2018.1542217. S2CID 158350849.

Zamora López, Francisco, and Cristina Rodríguez Veiga. "From One Child to Two: Demographic Policies in China and their Impact on Population." *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* 172 (2020): 141-160 online.

Zhang, Junsen. "The evolution of China's one-child policy and its effects on family outcomes." *Journal of Economic Perspectives* 31.1 (2017): 141–60. online
Family Planning in China

Hemminki, Elina; Wu, Zhuochun; Cao, Guiying; Viisainen, Kirsi (2005). "Illegal births and legal abortions – the case of China". *Reprod Health*. 2: 5. doi:10.1186/1742-4755-2-5. PMC 1215519. PMID 16095526.

Същност на корейската и българската кухня- прилики, разлики и място в съвременния свят

Рая Калинова

Увод

Темата на курсовата работа е „Същност на корейската и българската кухня- прилики, разлики и място в съвременния свят“. Целта и е да представи българската и корейската традиционна кухня като две индивидуални кухни и в същото време да ги сравни, изнасяйки на преден план техните най- големи прилики и разлики. И двете кухни са специфични сами по себе си от гледна точка на история, вкусове, традиции, етикет и мястото, което вземат в модерно време. Началото и на двете датира далеч в миналото и от изсторически план са претърпели многобройни промени и голямо влияние от множество други култури и народи. В развитието си обаче са успели да запазят своята индентичност и до ден днешен. Макар и големите разлики във вкуса, традициите и етикета на двете кухни, се намират и някои изненадващо големи прилики, които сближават корейския и българския народ и спомагат за разбирателството помежду им.

Същността на българската и корейската кухня

Българската кухня

Както във всяка страна, така и в България, храната е повлияна от други народи, които са преминали през ширините и. Като цяло, говорейки за „българска национална кухня“, трябва да се вземе в предвид, че се говори за балканска кухня. Най-голямо е влиянието на гърците и турците, с които българите са имали непосредствен контакт десетилетия наред. От турската кухня са заели тежката червена запръжка с много мазнина и лютивни подправки, като в България са се появили кебапите, гювечите, мусаките, както и сладките десерти – халва, баклава, локум, кадаиф и др. Българската кухня също е била под влиянието на Гърция и бивша Югославия. В замяна на това българите също повлияват до голяма степен на кухнята на тези страни включително и на влашката и молдовската.

Идентичността на българската традиционна храна започва да се проявява през 18- ти век. До този момент хората консумират обичайните продукти и ястия, приготвяни в цяла Европа като хляб, плодове и зеленчуци, риба и различни меса. 19 век бележи още по-силно развитие на българската кухня. По това време хората създават традиционни рецепти, като същевременно подобряват други, използвайки местни съставки и уникален стил.

Някои от тези български храни в днешно време са известни по цял свят. Българското кисело мляко е едно от тях. Главно се произвежда от краве мляко, но също така може да се използва и овче или биволско мляко като техният вкус е малко по-специфичен и не се харесва на всекиго. Киселото мляко, добре познато в чужбина още под наименованието йогурт се консумира ежедневно от по-голямата част от българите. Научно доказано е, че е изключително полезно за храносмилателната и имунната система на човек поради големия брой на млечнокисели бактерии, съдържащи се в него и това го прави популярно и измежду чужденците. Българското сирене също е едно от емблематичните храни на страната. Прави се по различни начини. Основните категории са: сирене фета, което е бялото сирене и кашкавал, което е наименованието на жълтото сирене на български език. Сиренето фета също има две разновидности: краве фета и овче фета. Първият се използва главно в рецепти, а вторият може да се консумира и без допълнителна обработка.

Зеленчуците са една от най-важните части на българските рецепти като се използват в големи количества и в много комбинации. Най-често срещаните са: зеле, зелени чушки, краставици, тиквички, целина, карфиол, маруля, репички, бамбо, чесън и гъби. Плодовете също не са пренебрегнати от българите. Те или се консумират сурови, или се включват като съставки на разнообразни десерти и сладка. Сливите, кайсиите, прасковите, пъпешите и тиквите са едни от най-често консумираните плодове в България.

Подправките в българската кухня са изключително разнообразни, но най-вече използваните в направата на дадено ястие са червен пипер, магданоз, джоджен и чубрица, също така и някои билки като мащерка.

България е уникална не само с храните, но и с домашно направените безалкохолни и алкохолни напитки. През времената българите са създали много традиционни питиета, като едни от най-добре познатите у нас и в чужбина са: ракия, мастика, мента, боза, айрян, както и различни видове бира. Освен това в България има и някои отличителни вина. Основните сортове са: Мавруд, Памид, Гъмза, Мелнишко вино, Мискет, Пелин и Мискет както и домашно приготвените вина по специална рецепта различна във всяко семейство.

Територията на България не е голяма, но това не пречи на появата на някои различия в стила на готвене в цялата страна. Най-големите разлики могат да се намерят между кухнята на северната половина на страната и стила на готвене, който характеризира южните региони.

При приготвянето на български ястия главно се използват добре познати методи като варене, задушаване или печене на съставките още от самото начало на българската кухня и не изисква познаване на никакви специални методи на готвене. В днешно време се използват и много други иновативни техники за приготвяне на храна, навлезли със чуждестранната кухня от цял свят, която става все по- известна измежду българите, особено при младото поколение.

Една от най- характерните за традиционната българска кухня храни е хлябът. В миналото бил най-съществената част от менюто на българина, а в някои по-бедни райони и единственото средство за препитание. Бял хляб, мекици и качамак били консумирани от по- заможните хора, а в бедните региони главно са се хранели с черен, ръжен хляб и булгур. В всяка къща се е пекал хляб като бил поставян направо в жарта. Хлябът се явява и съществена част от обредите. Разпространено е вярването, че хлябът е „душа“ и поради това традицията повелява да се разчупва, а не да се реже или пробоща. Традиционните Българи не сядат на трапезата без него, също така правят погачи и пити за празници, а при посрещане на гости ги черпят с хляб и сол или мед.

В миналото не са имали достатъчно време да приготвят сложни ястия или да се застояват около трапезата. Често срещано било хората да хапват „на крак“ на нивата, а вечер са се приготвяли каши, като аламинути. Консумирането на малко количество калории и ежедневната тежка работа, в комбинация с чистата природа, са осигурявали здраве и дълголетие на българина. На нивата са се хранели предимно с плодове, малко сирене и парче хляб. Вечер мъжете са сядали на малки трикраки столчета, а жените на земята върху единия си крак, за да могат по-бързо да стават и да обслужват кухнята. Докато готвели вечерята, често жените извършвали и друга дейност, например да предат с хурката. В по-нови исторически времена трапезата на българина претърпява промени.

Хората от Северозападна България са се препитавали почти изцяло с растителни продукти - чушки, лук, чесън, боб, прясно и кисело зеле, туршия. Картофите са се консумирали предимно от тези, населяващи планинските райони. Фасулът и лещата са масово консумирани. Ябълките, крушите, сливите и гроздето са сред най-харесваните плодове. За през зимата са се съхранявали като са били изсушавани. Булгурът бил използван главно от бедното население като заместител на ориза. Всяко домакинство е отглеждало млекопитейни животни и в резултат на това млякото и млечните продукти са били част от ежедневното меню на българина.

Друго българско национално ястие, добре познато на всички е домашната баница. В зависимост от това дали корите се точат или дърпат, тя може да бъде „точена“ или

„теглена“. Според подредбата на пластове е „вита“ или „наложена“, а на вкус може да бъде солена или сладка. Най-разпространена е тази със сирене и яйца. Тя се е превърнала в символ на българската традиционна кухня. Вярва се, че думата „баница“, произлиза от прославянската форма на „гъбаница“ (нагъвам, свивам). Други национални ястия са шопската салата, спържа, пастърма, суджук, създърма, кървѝвица и др.

Българската традиционна кухня не е добре разпространена извън страната, но успява да очарова хора от цял свят, опитващи я за пръв път.

За българите закуската, обяда и вечерията са повод да се съберат с близки и роднини и да се насладат на храната докато общуват помежду си, обсъждайки различни теми.

Българите организират фестивали за популяризиране на националните си обичаи. Въпреки че повечето от тях не са планирани за празнуване на храна, показването на традиционните ястия често е второстепенна цел. Трифон Зарезан е празник на виното, който се организира всяка година на 14 февруари. Това е чудесна възможност за лозарите да покажат най-добрите си продукти. Друг важен ден за българина е съботата преди Света Параскева, когато се празнува Кокошка църква. Това е една от най-старите традиции в България. Запазената марка на този празник са ястията от птиче месо. Традиционните ястия са свързани с основните празници. Има ястия, които се приготвят само за Коледа и за Нова година.

В днешно време светската кухня се разпространява все по-бързо в държавата и много българи се наслаждават да изпробват ястия от различни държави с различни култури. Особено известна измежду младите хора днес е азиатската кухня, която е изключително разнообразна. Последните няколко години най-бързо популяризираната се азиатска кухня е именно корейската. С нейното голямо разнообразие от традиционни ястия и изобилие от вкусове не остава недооценена от балканския народ.

Корейската кухня

Корейската кухня се е развила през вековете на социални и политически промени. Произхождаща от древни земеделски и номадски традиции в Корея и Южна Манджурия, корейската кухня отразява сложното взаимодействие на природната среда и различни културни тенденции.

Корейската кухня до голяма степен се основава на ориз, зеленчуци, морски дарове и (поне в Южна Корея) месо. Млечните продукти до голяма степен отсъстват от традиционната корейска диета. Традиционните корейски ястия са кръстени на броя

гарнитурите (반찬; 飯饌; banchan), които придружават приготвяния на пара късозърнест ориз. Кимчито също е неразделна част от почти всяко хранене. Често използваните съставки включват сусамово масло, doenjang (ферментирала паста от боб), соев сос, сол, чесън, джинджифил, gochugaru (люспи от пипер), gochujang (ферментирала паста от червено чили) и зеле напа.

Съставките и ястията варират в зависимост от провинцията. Много регионални ястия са станали национални, а ястия, които някога са били регионални, са се разпространили в различни варианти в цялата страна. Кухнята на корейския кралски двор някога е обединявала всички уникални регионални специалитети за кралското семейство.

Зърнените храни са били една от най-важните основни храни в корейската диета. Ранните митове за основите на различни кралства в Корея са съсредоточени върху зърнените култури.

Зърнени храни като ечемик и просо са били основните продукти. Те са били допълнени с пшеница, сорго и елда. Оризът не е местна култура в Корея и просото вероятно е било предпочитани преди оризът да бъде култивиран. Оризът става предпочитан по време на периода на Трите кралства, особено в кралствата Сила и Баекдже в южните райони на полуострова. Той е бил толкова важна стока в Сила, че се е използвал за плащане на данъци. Китайско-корейската дума за "данък" е съставен знак, който използва знака за оризовото растение. Предпочитанието към ориза ескалира в периода Чосон, когато се появяват нови методи на култивиране и нови сортове, които помагат за увеличаване на производството.

Тъй като оризът е бил изключително скъп, когато е дошъл за първи път в Корея, зърното вероятно е било смесено с други зърна. Това все още се прави в ястия като борибап (ориз с ечемик) и конгбап (ориз с боб). Белият ориз, който е с отстранени трици, е предпочитаната форма от въвеждането му в кухнята. Най-традиционният метод за готвенето му е в желязна тенджера, наречена сот (솥) или мусое сот (무쇠솥). Този метод на приготвяне датира поне от периода Goryeo и тези желязни тенджери дори са открити в гробници от периода Silla. Сотът все още се използва днес, почти по същия начин, както през миналите векове.

Оризът се употребява за направата на редица продукти, извън традиционната купа с обикновен бял ориз. Обикновено се смела на брашно и се използва за приготвяне на оризови питки, наречени tteok в над двеста разновидности. Също така се приготвя на

конге (juk) или каша (mieum) и се смесва с други зърна, месо или морски дарове. Корейците също произвеждат редица оризови вина, както във филтрирани, така и в нефилтрирани версии. И от векове зърнените култури са били използвани и за направата на мису и мису-гару, напитки, направени от зърнен прах, които понякога се употребяват като добавки към храната.

Обхващайки широк диапазон от умерен климат, Корейският полуостров поддържа растежа на много култивирани и диви овощни видове. Многобройни сортове азиатски круши, ябълки, пъпеша и горски плодове и други са типични за летните и есенните сезони.

Подправките се делят на ферментирани и неферментирани. Ферментиралите подправки включват ganjang, doenjang, gochujang и оцет. Неферментиралите подправки включват червен пипер, черен пипер, кордифолия, горчица, chinensis, чесън, лук, джиджифил, праз и лук (перен лук).

В древността повечето месо в Корея се е добивало чрез лов и риболов. Древните записи показват, че отглеждането на добитък е започнало в малък мащаб през периода на Трите кралства. През този период месото се е консумирало печено, на супи или яхнии. Тези, които живеели по-близо до океаните, допълвали диетата си с повече риба, докато тези, които живеели във вътрешността, главно консумирали месо.

Корейските храни могат да бъдат до голяма степен категоризирани в групи от „основни храни“ (주식), „допълнителни ястия“ (부식) и „десерт“ (후식). Основните ястия се приготвят от зърнени храни като бап (купа ориз), джук (каша) и гуксу (юфка).

Много корейски банчан разчитат на ферментация за вкус и консервиране, което води до остър, солен и пикантен вкус. Някои региони са специално свързани с конкретни ястия (например град Чонджу с бибимбап) или като място на произход, или за известен регионален сорт. Ресторантите често използват тези известни имена на своите табели или менюта, за да привлекат повече клиенти.

Въпреки че соджу е най-известният алкохол, има над 100 различни алкохолни напитки, като бира, оризови и плодови вина и алкохолни напитки, произведени в Южна Корея, както и сладки оризови напитки. Най-продаваните местни бири (маекју на корейски) се различават от западните по това, че се приготвят от ориз, а не от ечемик. Следователно, корейските бири са по-леки, по-сладки и имат по-малко вода от техните западни колеги.

Соджу е бистра спиртна напитка, която първоначално е била направена от зърно, особено ориз, а сега се прави и от сладки картофи или ечемик. Соджудо, направено от зърно, се счита за по-добро (както е и случаят с водката от зърно вместо картофи). То е около 22% ABV и е любима напитка на упоритите студенти, пиещите бизнесмени и служителите.

Уакју е рафиниран чист алкохол, ферментирал от ориз, като най-известният е cheongju. Такју е гъст нерафиниран алкохол, направен със зърна, като най-популярният е makgeolli, бяло, млечно оризово вино, традиционна напитка за фермерите.

В допълнение към оризовото вино в корейската кухня съществуват различни плодови вина и билкови вина. Най-популярни са акация, мезилова слива, китайска дюля, череша, шишарка и нар.

Прилики и разлики

Кимчи и кисело зеле

Българската и корейската кухня са много различни сами по себе си, но ни изненадват с някои неочаквани сходства. Една от тях е именно зелето. Макар и приготвяно по различен начин в двете държави и двете рецепти включват процес на ферментиране и редовно присъствие на ежедневната трапеза.

През зимния сезон в България се прави кисело зеле. Киселото зеле е хранителен продукт, получен чрез ферментация на зелени глави в специално приготвена саламура, основно под въздействието на лактати. То може да бъде включено в различни традиционни български рецепти като салати и манджи.

Корейският вариант на българското кисело зеле се нарича кимчи. То представлява традиционна ферментирала корейска гарнитура от зеленчуци. При приготвяне по стари рецепти кимчи се съхранява под земята в буркани, за да се запази на хладно и незамръзнало през зимните месеци. Има стотици разновидности на кимчи, приготвени със зеле напа, репички, лук, чесън, джинджифил или краставици като основни съставки. Чрез него освен, че може да се направят много корейски ястия, предимно се консумира в суров вид и присъства на масата на всяко едно ядене като банчан.

Хляб и ориз

Друго сходство между двете кухни е това на ориза в корейската и на хляба в българската. Ориза е храна, без която корейският народ не може да оцелее, и носи голямо значение, връщайки се в близкото минало на разноречия и войни, когато той е бил единственото, което е изхранвало хората и ги е спасявало от глад. Хлябът има много близко значение с това на ориза за българите, като той също сеявява като символ на

надежда и спасение от гладуване. Буквално символизира образът на силата, която е била нужна по време на борбите за запазване на територии, обичаи и култура.

Ракия и соджу

Можем да намерим още една прилика в сферата на алкохола, а именно между соджу и ракия. Ракията е традиционна силна алкохолна напитка, приготвяна не само в България, но и на всички Балкани, като Македония, Сърбия, Босна и Херцеговина, Черна гора и Хърватска. Първоначално ракията е безцветна, но може да придобие жълтеникав до кафеникав цвят при отлежаване в бъчва или след използване на различни добавки. Има вкус на корейско соджу или японско саке.

Индустриалните ракии обикновено съдържат 40 процента алкохол, но домашно приготвените може да достигнат до 60 процента. Технологиите на приготвяне не е сложна, а суровините като плодове, захар и вода са леснодостъпни и евтини. През зимата българската ракия е популярна за пиене топла.

Соджу е дестилирана напитка, съдържаща етанол и вода. Обикновено се консумира чиста. Смята се за най-популярната алкохолна напитка в Корея. Повечето марки соджу се произвеждат в държавата. Въпреки че традиционно се прави от ориз, пшеница или ечемик, съвременните производители често заменят ориза с други нишестета, като картофи, сладки картофи или тапиока.

Соджу е бистър и безцветен. Алкохолното му съдържание варира от около 18 до 45 процента, но традиционното Andong soju е 20 процента. Чрез използване на дестилация чрез замразяване процентът на алкохол може да бъде увеличен до желаното количество.

Соджу традиционно се прави чрез дестилация на алкохол от ферментирало зърно. Съвременните производители на соджу го произвеждат, като купуват етанол, разреждат го с вода и добавят подсладители. Крайният продукт се предлага на пазара под различни марки.

И при корейците и при българите има специфична култура за консумиране на алкохол. В Корея алкохол главно се приема вечерно време след работа или по време на събирания с колеги, приятели и семейство. Често се пие в големи количества като по време на събирания съпроводени с прием на алкохол отказ да се пие се счита за неучтивост.

В България обаче алкохолът често може да се консумира от сутрин до вечер като това не се приема за нещо лошо. Българите също харесват да седнат на трапезта с компания и с по чаша алкохол в ръка.

Етикет повреме на хранене в Южна Корея

Нещо много важно в културата на Корея е етикетът на хранене. Традиционните прибори, които се използват на масата са чифт метални клечки и лъжица. Винаги се яде с прибори. Консумирането на храна с ръце не се толерира. Лъжицата е предназначена за купата с ориз и супите докато клечките за всичко останало. Клечките не трябва да се оставят забучени в ориза, тъй като това се счита за лош късмет и се свързва с идеята за погребение и смърт.

Друго много важно правило за корейският народ е винаги по-младите да се отнасят с уважение към по-възрастните. Когато се сядат на маса, е прието най-младият да сядат най-близо до вратата, а най-възрастният най-далеч. Също така най-възрастният член винаги трябва да започне да се харани пръв и тогава останалите могат да го последват. Всеки един трябва да се съобразява с общото темпо на хранене, нито твърде бързо, нито твърде бавно.

Съществено част от етикета е и да не се разпространяват секрети повреме на хранене. Например, ако някой има нужда да си издуха носа, да кихне или изкашля, то той трябва да се обърне, така че да не е върху храната.

Етикета при пиене на алкохол също е с голямо значение. Повреме на събиране е прието, че чашата на съседа по всяко време трябва да бъде пълна, следователно другият, седящ до него, е длъжен да се погрижи за това. Също така отказването на пиение предложено от по-възрастен или някого с по-висок ранк от теб е неучтиво и може да се приеме като обида.

Етикет повреме на хранене в България

Българските обичаи за хранене на маса не са толкова строго-определени и варират при всяко семейство. При някои семейства е прието винаги да се сядат на масата, кота цялото семейство се е събрало и чак тогава да се започне с яденето. Има обаче и други семейства, които не отдават такова голямо значение на това и всеки сядат и яде, когато прецени за добре. При едни е възприето повреме на хранене да се пази тишина, докато при други е нормално това време да протича в разговори по различни теми и отдих.

Взаимодействие и разпространение на двете кухни

В България корейската храна става по-популярна с всеки изминал ден и за разлика от преди десетилетие вече има няколко корейски ресторанта и магазини за корейска храна, главно концентрирани в столицата София и със сигурност в бъдеще тяхната бройка ще се увеличава и в други краища на държавата. К-поп културата на

азиатската държава също е изключително важен фактор в запалването на интерес към корейската култура и кухня на българите и главно при по- младите хора.

От друга страна в Южна Корея все още българската кухня не е толкова добре разпространена, но въпреки това в столицата Сеул има български ресторант, който е постигнал неочаквана успеваемост. Името му е „Зелен“, а създателят му е Михал Спасов Ашминов. За жалост България не разполага с толкова известна поп култура или медия, с която да популяризира културата и съответно и кухнята си, но за сметка на това балканската държава е известна в Корея като туристическа дестинация с уникална природа, коренно различна култура, обичаи, гостоприемни хора и достъпни цени и това спомага за представянето и на българската кухня, която често в началото се приема с изненада, но в последствие се харесва на повечето чужденци.

Заклучение

Българската и корейската традиционна кухня носят своите уникални обичаи и традиции със себе си и макар и в течение на времето да са били повлияни от многобройни народи с различни култури и разбирания, и двете успяват да запазят характерни само за тях черти, които ги правят уникални сами по себе си. На пръв поглед двете кухни имат коренно различни вкусове и традиции, но при по- задълбочено вглеждане, се намират специфични прилики, които, въпреки че изглеждат малки, реално представляват важна част от цялостното взаимодействие една с друга. В сегашно време първите стъпки към по- добро разбиране на кулинарните традиции и обичаи на двете държави вече са направени, но тепърва предстои начините за това да се развиват и подобряват, като в последствие това ще доведе до едно по – добро разбиране на двете култури и сближаване на корейския и българския народ.

Източници:

[Bulgarian cuisine - Wikipedia](#)

[История на традиционната българска кухня \(economic.bg\)](#)

[Korean cuisine - Wikipedia](#)

[A Guide to Korean Table Manners \(theculturetrip.com\)](#)

[HOW TO EAT BULGARIAN FOOD POLITELY | VAGABOND](#)

[Korea, Bulgaria: far apart, but quite similar | Korea Blog \(koreanetblog.blogspot.com\)](#)

[Zelen Bulgarian restaurant: Seoul's most unlikely culinary success story – Eurochicago.com](#)

История на китайската кухня в Европа

Рая Синигерска

Увод

Благодарение на търговията на Португалия и Нидерландия с Азия в Европа пристига китайският чай. Така започва и интереса на Европа към Китай. С преселването на китайци от Китай към Европа, най-вече Великобритания, навлизат и традиционни домашни ястия които новозаселилите се си приготвят по домовете. В началото се разпространили слухове и критики, че в китайската храна имало прилепи и други видове животни, които в запада не е прието да се ядат. Мигриралите ставали все повече и това довело до създаването на така наречените Китайски квартали (Chinatown). Днес Китайските ресторанти са навсякъде по света. Някога не е било така. Тръгнала от Китай с годините кухнята им се е променила и разширила навсякъде по света. Китайската кухня която ние наричаме китайска всъщност е Кантонска, защото мигрантите, които пристигат в Европа са главно от провинцията Кантон ,Китай, и носят със себе си храната, която е специфична за тази част от Китай. Вече световно популярна, тя е невероятен феномен и продължава да е най-популярната кухня. От един чай до големи вериги ресторанти във всеки град и държава по света.

Чаят в Европа

Днес Китайските ресторанти са навсякъде по света. Някога не е било така. Тръгнала от Китай с годините кухнята им се е променила и разширила навсякъде по света. Китайската кухня която ние наричаме китайска всъщност е Кантонска понеже мигрантите които пристигат в Европа са главно от провинцията Кантон и носят със себе си храната която е специфична за тази част от Китай. Вече световно популярна, тя е невероятен феномен и продължава да е най-популярната кухня. От един чай до големи вериги ресторанти.

Чаят е първото нещо което пристига от Китай в Европа или по точно Черният чай. Португалия е първата държава която разбира за чаят. Макао става търговски пункт за югоизточната държава. През 1569 година португалски мисионер описва чаят в писмо до кралят като “Горчива и червена лечебна напитка която се нарича “Ча””. “Ча” на китайски означава Чай. Португалците донасят чаят в Португалия с един от корабите си. Португалската кралица играе голяма роля в бъдещето разпространяването му в Европа. В началото чаят е бил използван за лековити дейности и разпространяван като лекарство между държавите. През 1610 година чаят попада в Нидерландия през Джакарта.

Нидерландците също играят важна роля в разпространяването му. През 17-ти век чаят пристига във Великобритания заедно с Португалската кралица която се жени за Британският крал и добива популярност в Британското общество, като променя навиците на англичаните за пиенето на чай.

Първият китайски ресторант

За пръв път китайската кухня е била представена на англичаните през 1884 на Международното здравно изложение в Кенсингтън, Лондон. Това е било първата крачка в глобализирането на чуждестранната кухня и първата крачка за популяризирането на китайската кухня.

Първият китайски ресторант е “Chang Choy’s” и отваря през 1908 година в Лондон, Великобритания,. Местоположението му е било централно и в метрополита на Лондон, където по това време са живели пет милиона души. Става популярно място за срещи на студенти, дипломанти или работници, които са в града за известен период от време. Ресторанта е известен и за британските жители, които също го използват за място за срещи. Той се е намирал далеч от китайският квартал, което му прави голяма услуга, защото избягва от критиките и негативните коментари.

Китайската кухня по време на световните войни

След първата световна война Запада обръща повече внимание на китайската кухня. Китайски ресторанти са отворени и на други места и градове като първоначалната им цел са китайските моряци, които работят по кораби на запад а после се прибират по домовете си в Китай при семействата си. Новите Европейци, които опитват от тази кухня остават удивлени и объркани от техните традиционни и специални ястия. Създава се верига от 4 ресторанта като един от тях се намира в Париж, Франция, а другите три в Лондон, Англия.. Те били посещавани от пътуващите от далечният изток, но и от местните жители и пътуващи чужденци. Ресторантите в Лондон Са управлявани от двама китайци (Chong Choy и Chock Ho King), един китаец-американец (Suee Chong) а този във Франция управлявал един французин (Henry Chandos Bryan).

От тогава започва разликата в менютата за китайците и европейците. На азиатците е предлагано едно меню докато на европейците съвсем различно съобразено с храната на която те са свикнали в ежедневието си. Тази храна се нарича хибридна. Един от примерите за такова ястие е “chop suey” което става доста популярно в запада. То е пригодно за вкуса на европейците. Друго такова ястие, е така известното и обичано и до ден днешен, “chow mein” което представлява нудълс с месо или зеленчуци, които също са хибридно ядене. За да привлекат повече клиенти те започват да предлагат своята

храна приготвена по по-западноевропейски начин. Например пържат зеленчуците по дълго време понеже повечето европейци не ги обичат по сурови.

В средата на 1920-та година се отварят две китайски заведения в Хамбург (Neu-China и Cafe Cheong Shing). Те не били като останалите заведения само за хранене, там имало музика и се е и танцува. Музиката и танците са от съществено значение за китайските заведения а също и тяхната мултикултурна атмосфера привлича много хора.

В Нидерландия също се отварят няколко малки ресторанта в Амстердам и Ротердам. Заведението в Ротердам трябва да обяви своето съществуване през 1930 година заради неговото неприятно местоположение докато това в Амстердам е на централно място и отваря през 1928 година.

Заради Голямата депресия през 1929 година китайските ресторанти в Европа изпадат в икономически трудности, въпреки това китайските мигранти успяват да отворят нови ресторанти в Англия, Нидерландия и дори и по късно в Нацистка Германия.

През втората световна война Китай и Англия са съюзници, което кара англичаните да погледнат на китайците и тяхната култура с повече уважение и респект.

Китайската кухня след световните войни

След втората световна война много китайци от Хонг Конг се местят в Европа в търсене на по добри възможности за работа и образование. Огромна група от мигранти пристигат в Англия и отварят заведения.

Истинският бум в чуждестранните кухни на острова започва през 1950-та когато в Англия се отварят много нови китайски и индийски ресторанти. В средата на 60-те години на 20-ти век е имало над 200 китайски ресторанта само в Лондон а в цяла Великобритания били над 1000. Друго място на което се отварят много китайски ресторанти е в Хамбург, Германия. В тези ресторанти са наети професионално обучени шеф готвачи. Те стават популярни с ястията си и много критици ги оценяват като някое чудо и са удивени от работата на готвачите. През 1980 година бума на китайските заведения приключва заради няколко причини от които едната е че ги има във всеки голям европейски град.

Китайска кухня в България

Китайската кухня в България пристига през 20-ти век с мигрантите от Китай. Най-старият ресторант се нарича Азия и е предлагал много автентични ястия които и до ден днешен много малко ресторанти предлагат. Днес повечето китайски ресторанти в България предлагат ястия които са адаптирани към вкуса на българите. Китайската общност в България съществува скоро. Съществуват много малки китайски ресторанти

из цялата държава, но те са много далеч от истинската традиционна китайска кухня. С навлизането си тук тя носи със себе си нерегионално разнообразие от Китай или така наречените “Четирите велики традиции” които носят със себе си южната, северната, източната и западната част на страната. В България първите китайски ресторанти се отварят чак през 1993-1994 година. До днес тези места все още развиват своята кухня и се съобразяват с местният вкус. Тези ресторанти нямат професионални готвачи китайци заради малкият брой мигранти в държавата и самата кухня още не е добила така популярност и хората не са свикнали изцяло с нейният вкус. По тази причина и менютата във всеки ресторант са еднакви и няма никакво разнообразие от ястия. Ресторант “Азия” е един от първите китайски ресторанти в София и като цяло и в България. Намира се до “Женският пазар”. Отваря през 1994 година и предлага оригинални китайски ястия без страх от чуждото мнение. Бащата на сегашният собственик го отваря с мисълта че тук няма много конкуренция и е по евтино да се отвори ресторант отколкото в Западна Европа.

Китайската кухня днешно време

Китайската кухня днес е достъпна за всички и е навсякъде. Някога е била голямо чудо и феномен а днес е част от човешкото ежедневие. Във всяка държава, всеки град има поне по едно заведение, което местните си знаят и посещават. За всяка държава кухнята

предлага съвсем различни ястия съобразени с навиците и кухнята на определената държава или област. В момента много ресторанти се намират в така наречената първа фаза в която още се развиват и се съобразяват с европейските навици, но има и такива по смели ресторанти, които се опитват да покажат скритата част на китайската кухня която малко европейци могат да приемат, с истински традиционни ястия и подправки от изтока.

Заклучение

Историята на Азиатския феномен ни показва колко бързо се разраства китайската кухня и колко време ѝ е отнело да стане популярна в Запада. Китайската храна става бързо популярна благодарение на своя вкус и визуален образ. Привлечени от новата кухня и нейното бързо приспособяващо се меню много европейци проявяват интерес към държавата и нейните ястия. Разпространението ѝ води до най глобално известната и популярна кухня. Чайт се превръща от лековита напитка до част от нашето ежедневие. Вече се използва за пиене за удоволствие и не е нещо толкова феноменално колкото е било преди години. Храната и чайт се променят през годините, но едно остава и това е

интереса към тези интересни вкусове. Дори и част от нашето ежедневие те си остават интересни за нас.

Трите шилски царици – Сондок, Чиндок и Чинсон

Росица Бобева

Шила (57г. пр.Хр. – 668г. сл. Хр) е едно от трите кралства на Корейския полуостров наред с Когурьо и Пекче. През 668г. Шила обединява Трите кралства и бележи златната ера в корейската история – епоха на културен разцвет под знака на будизма. През тези дълги години на съществуване на кралство Шила се открояват царуванията на три жени, които управляват Корея. Курсовата работа има за цел да запознае читателите със събитията, случили се по време на тези периоди, и да представи историите, свързани с трите царици, благодарение на основните източници, запазени и до ден днешен – „Официална история на Трите корейски царства“ на конфуцианския учен и държавник Ким Бушик и „Истории и легенди за Трите корейски царства“ на будисткия монах Ирьон.

Царица Сондок (Тонман) е двадесет и седмият владетел на Шила с посмъртно име Сондок Велика. Тя е от рода Ким и е дъщеря на цар Чинпъон. Възкачва се на престола през 632г. и управлява страната в продължение на шестнайсет години. По характер Тонман е била щедра, милостива и интелигентна жена.

По време на управлението си тя предрекла три неща. Танският владетел Тайдзун ѝ изпратил картина на божури в червен, лилав и бял цвят и три торби със семената на тези цветя. Щом царицата видяла картината, казала, че божурите със сигурност нямали да имат аромат. Тя накарала слугите да засадят семената в двора и когато те цъфнали, се оказало, че царицата е била права. Второто предсказание било следното. В езерото Нефритена порта при манастира Йонмьоса през зимата изведнъж се събрали много жаби и три-четири дена не спирали да квакат. Хората сметнали това за предзнаменование и казали на царицата. Тя веднага заповядала на каккан Алчон и каккан Пилтан да съберат две хиляди от най-смелите воители и бързо да тръгнат на запад. Казала им, че щом стигнат долината Женски орган, със сигурност ще открият там вражески войски и им наредила тайно да ги нападнат и убият. Последното предсказание било следното. Царицата била в чудесно здраве и от нищо не боледувала, но свикала приближените си и им казала, че през еди-коя си година, еди-кой си месец, еди-кой си ден ще умре и пожелала да бъде погребана в Тори-чон. В предсказания ден царицата наистина умряла и слугите я

погребали на юг от Вълчата планина. Десетина години след смъртта ѝ цар Мунму Велики построил под гроба на царицата Храм на Четиримата небесни владетели. В будистките писания е казано, че над Небето на Четиримата небесни владетели се намира небето Тори-чон. Така хората разбрали за божествената същност на царицата.

През първата година на управлението ѝ Ълче контролира управлението държавните дела, а дворът изпраща чиновници, които да проучат положението на вдовици, вдовци, сираци и стари хора без деца в страната, които не могат да се издържат сами, и им оказвал помощ. Дворът изпраща пратеник в Тан, за да поднесе почит. През втората година царицата лично извършва жертвоприношения, обявява амнистия и освобождава от данъци различните чу и кун за една година. Дворът изпраща пратеник в Тан, за да поднесе почит. Също през август Пекче нахлува в западния регион. През третата година годината на царуване е променена на Инпъон и храмът Пунхуангса е завършен. През четвъртата година Тан изпраща пратеник да донесе туджол (таен медальон), с който царицата е обявена за царица на Шила и така да наследи баща си. Храмът Йонгмьо е завършен. Дворът изпраща Инчан и Йонгсу да проверят състоянието на чу и хъон. През петата година Инчан е назначен първи ранг от царицата. Царицата се разболява, дават се лекарства и се извършват молитви, но без резултат. В храмът Хуаньонг дворът провежда събрание и събира монаси, като след това ръкополага сто монаси. През шестата година Алчон става генерал. През седмата година Когурьо напада крепостта Чилчун в северния регион. Хората, разтревожени и разбунени, бягат в планинските долини. Царицата нарежда на генерал Алчон да събере хората и да ги успокои. Алчон се сражава с войските на Когурьо пред крепостта и ги побеждава. Той убива или заловява много от тях. През деветата година царицата изпраща аристократични деца към Тан с молба да постъпят в Националния университет. По това време Тайдзун събира световноизвестни конфуциански учени и ги кара да преподават там. Сред учениците много от тях могат да кандидатстват за държавни длъжности. След като Тайдзун увеличава размера на училището, много хора, които искат да учат в него, се струпват в столицата Чанган. Когурьо и Пекче също изпращат деца да учат там.

През единайсетата година царят на Пекче Ъйджа мобилизира голям брой войници, които нападат и успешно превземат около четиридесет крепости в западната част на страната. Пекче също така заговорничи с Когурьо за превземането на крепостта Танхан, за да прекъснат пътя обратно към Тан. Царицата изпраща пратеник, който да информира Тайдзун за този натиск. През този осми месец генерал Юнчун от Пекче, предвождайки войски, напада и разрушава крепостта Тея. Царицата иска да отмъсти на

Пекче за битката при крепостта и тя изпраща Ким Чунчу към Когурьо, за да поиска помощ. По-рано, когато крепостта бива разрушена, дъщерята на Чунчу умира там. Когато той научава за това, се подпира на стълб и стои там цял ден, без дори да мигне и без да забелязва нищо пред себе си. След като минава известно време, той изрича, че няма как да не отмъсти на Пекче за сторилото. Пред царицата той заявява, че желае да се поискат войски от Когурьо, за да отмъсти и царицата одобрява това. Когурьоският цар Коджан (Поджан), който вече знае за славата на Чунчу, се среща с него и след това кара войниците си да го следят под око. Чунчу моли царя да вземе назаем войските и конете на Когурьо, за да измие срама на Шила. Коджан отговаря, че ще изпрати свои войски, но само ако Шила върне стара територия обратно на Когурьо. Чунчу му казва, че изпълнява единствено заповедите на царицата си и разгневен от неуважението на Чунчу, царят го заловява. Но Чунчу тайно заръчва на човек да съобщи за това на царица Сондок. Царицата заповядва на генерал Ким Юшин да оглави смъртоносен отряд от 10 000 души, които да отидат там. Юшин превежда войската през река Хан, навлизайки в южната граница на Когурьо. Когато царят на Когурьо научава за това, той освобождава Чунчу да се върне у дома. Юшин става военен губернатор. През дванадесетата година дворът изпраща пратеник при императора на Тан, който съобщава, че Когурьо и Пекче в съюз искат да се мобилизират и да нападнат заедно Шила, и моли танския император да изпрати няколко войници в помощ на Шила. Императорът предлага няколко варианта за помощ, но в крайна сметка пратеникът само потвърждава без да отговори. Разгневен, императорът се оплаква, че Шила не може да прави нищо повече от това да иска войски и да докладва за извънредни ситуации. През тринадесетата година Тан Тайдзун изпраща писмо, адресирано до Когурьо, в което предупреждава Когурьо и Пекче незабавно да спрат враждебните действия към Шила. В отговор, Когурьо заявява, че тази война никога няма да приключи, ако Шила не върне стари превзети крепости и земи. Царица Сондок, назначавайки Ким Юшин да бъде генерал, му нарежда да поведе войски да атакуват Пекче. Шила нанася големи поражения и завзема седем крепости. През четиринадесетата година Ким Юшин не успява да намери време да види царицата след покоряването на Пекче, тъй като Пекче идва отново с пълна сила и напада районите по границата. Царицата му заповядва да им се противопостави и в крайна сметка той обезглавява 2000 души. След като се завръща у дома, той съобщава за победата си на царицата, но още преди да стигне до дома си, получава спешно известие, че Пекче за пореден път нахлува на територията на страната. Царицата му се доверява. Юшин тренира войниците си денонощно. Когато Тайдзун лично повежда експедиция срещу

Когурьо, царицата изпраща тридесет хиляди войници на помощ. Междувременно Пекче, възползвайки се от ситуацията, напада седем крепости в западна част на Шила.

През шестнадесетата година двама мъже на име Пидам и Йомджонг, вярвайки, че царицата не е способна да управлява добре, замислят бунт срещу нея и събират войски, но не успяват. Накрая, на осмия ден, царицата умира. Тя бива погребана в Нансан.

Царица Чиндок е двадесет и осмият владетел на Шила след смъртта на царица Сондок. Възкачва се на трона през 647г. Нейното лично име е Сънгман и е дъщеря на крал Кукпан, който пък от своя страна е по-малък брат от същата майка на цар Чинпъон. Тя е от рода Пак. На външен вид Чиндок е била красива, едра и изключително висока и дори според източниците ръцете ѝ стигали под коленете.

През първата година от управлението ѝ Пидам, който преди това вдига бунта срещу царица Сондок, е екзекутиран заедно с още тридесет човека, замесени с него. Алчон получава първи ранг. Тан Тайдзун изпраща пратеник, за да удостои царица Сондок с титла след смъртта ѝ и да назначи Чиндок за царица Наннан-гун на династия Джоу. През есента на юли месец Шила изпраща пратеник да им благодари за добрината. Няколко месеца по-късно войските на Пекче нахлуват и обграждат три крепости. Царицата изпраща Ким Юшин, който предвожда десет хиляди пехотинци и конници, за да им се противопостави. Те водят тежка битка и са почти изтощени, когато подчиненият на Юшин атакува вражеския лагер и се сражават до смърт, с което повдига морала на всички войници. Обезглавени са повече от 3000 души. През втората година генералът на Пекче Ъйджик нахлува през западаната граница и разбива повече от десет крепости. Царицата, обезпокоена от това, заповяда на Ким Юшин да планира как да се противопоставят. След това Юшин призовава и инструктира войниците си да тръгнат, когато Ъйджик го контраатакува. Той разделя армията си по три маршрута и атакува от различни страни. Когато войниците на Пекче бягат с поражение, Юшин ги преследва на север и убива почти всички. Царица Чиндок е доволна и награждава войниците по рангове.

Ким Чунчу е изпратен при династия Тан. Той иска военна подкрепа и укрепва допълнително дипломатическите отношения с династията. Освен това, в резултат на дипломатическата дейност на Чунчу, Шила успява да получи военна подкрепа от танския цар Теджон, който е бил пасивен по въпроса за Шила. Също така под ръководството на фракцията на Ким Чунчу се провежда мащабна политическа реформа, която имитира политическата система и култура на Китай. Тази политика се нарича Ханхуа. Дворът започва да носи дрехи и шапки по китайски модел.

През третата година генералът на Пекче Ънсан повежда многобройни войски, които идват в атака да превземат седем крепости. Царица Чиндок заповядва на генерал Ким Юшин и генералите Чинчун, Чукчи, Чонджон и други да излязат и да им се противопоставят. В продължение на десет дни те се борят, без да намерят решение. Юшин споделя на хората си, че Пекче ги шпионира и че трябва да изчака да ги нападнат, когато настъпи подходящият момент. Когато шпионите всъщност чуват това, те се връщат и съобщават на Ънсан. Ънсан и неговите подчинени, които мислят, че войската на Шила ще се увеличи, няма как да не се съмняват и страхуват. След това Юшин и хората му се впускат в атака и ги разгромяват, като убиват и пленяват сто офицери и обезглавяват 8980 войници. Те пленяват и 10 000 бойни коня, а броят на взетите предмети, например оръжия, не може да бъде преброен.

През четвъртата година царица Чиндок изпраща пратеник в Тан, за да съобщи за разгрома над пекческите сили. Тя лично съчинили Песента за великия мир и изтъкала я на коприна и я изпратила да я поднесе в дар на танския владетел. Танският владетел се трогнал от дара, наградил царицата и я провъзгласил за владетелка на Шила. По време на управлението ѝ се случва още нещо. Няколко министри – Алчон, Имджон, Сулджон, Хорим, Йомджан, Юшин и други се събрали при скалата Уджи-ам в Южната планина да обсъдят държавните дела. Изведнъж отгоре им връхлетял огромен тигър. Всички се вцепенили от ужас, само Алчон останал хладнокръвен и без да му трепне окото, хванал тигъра за опашката, ударил го в земята и го убил. Всички се възхитили от невероятната му сила и го избрали за свой предводител, а също се преклонили пред достойнството на Юшин.

През осмата година (654) царицата умира. Тя бива погребана в Сарян-бу. Жителите на Шила наричат двадесет и осемте владетели от основателя на Шила Пак Хьоккосе до Чиндок сонгол (свещена кост). От цар Муйол до последния цар те се наричат чингол (истинска кост). Царският род в тази страна се нарича „първа кост“, а останалите аристократи са „втора кост“.

Царица Чинсон е петдесет и първият владетел на Шила. Управлява от 887г. до 897г. Нейното лично име е Ман и тя е дъщеря на цар Кьонгмун. Тя се възкачва на трона, след като по-големият ѝ брат и по-малкият ѝ брат умират. Тя е последната трета царица и първата такава след Обединена Шила.

През първата година на управление царица Чинсон освобождава няколко страни и области от данъци за една година, а също така помилва виновници. Помилването на престъпници е често срещана практика при възкачването на нов цар на престола, но не

е често срещан случаят царят да освобождава от данъци веднага след възкачването си. Освобождаването от данъци на царица Чинсон за различни страни и окръзи след заемането на трона изглежда има за цел да събере общественото мнение на местните жители и да подобри икономическото положение на хората, страдащи от суша и глад. От друга страна, някои смятат, че целта на мярката за освобождаване от данъци е да осигури легитимността на трона и да стабилизира политическата ситуация. Освен това през тази първа година дворът свиква събрание (на стоте места) в храма Хуангньон и царицата лично отива да слуша будистки проповеди.

През втората година нейната кърмачка госпожа Пухо, заедно с мъжа си Уихон и още трима-четирима любимци от приближените узурпират властта и объркват управлението. В резултат крадци започват да вилнеят на рояци. Обезпокоени хора написват дхарани с таен смисъл и го хвърлят на пътя. Царицата вижда написаното и е сигурна, че това е дело на Уан Коин. Възмутена пред приближените си, тя заповядва да хвърлят Уан Коин в затвора. Той обаче съчинява стих с молба за помощ към Небето. Небето пратило гръм върху затвора и така той се освобождава.

През 889 г. (третата година от управлението на царица Чинсон) избухва общонационално селско въстание. Селското въстание, възникнало по това време, се смята за пряка причина за рухването на системата на Шила. Различни монарси не плащат данъци, което води до затруднения във финансите на държавата. Затова се говори, че когато царица Чинсон изпраща пратеници да съберат данък и богатства, на различни места се надигнали разбойници. Правителството на Шила не успява да овладее селския бунт, който се разраства и продължава дълго време (до 896г.) в цялата страна.

През деветата година царицата назначава Йо, син на цар Хонган от наложница, за престолонаследник. По-рано цар Хонган отишъл на лов. По пътя той забелязал едно красиво на външен вид момиче и царят веднага я обикнал в сърцето си. Той заповядал да я настанят в задната карета и след като стигнали до един дворец, имал интимни отношения с нея. Тя забременява и ражда син. По-късно, когато царица Чинсон се среща с Йо (вече пораснал), тя вижда две кости, които се издигали зад гърба му и така разбрала, че той всъщност наистина е син на цар Хъонган.

По време на управлението ѝ се случва още нещо. Най-малкият син на царицата, Янпе, тръгвал към Тан като пратеник, когато разбира, че пирати от Пекче са окупирали водите при остров Чин-до. Той подбира петдесет отлични стрелци с лък и ги взима със себе си. Когато корабът стига до остров Кок-до, вятър вдига големи вълни и свитата бива принудена да остане там десет дена. Янпе, разтревожен, се посъветва с гадател, който

му казал, че на острова има божествено езеро и ще е добре там да се направи приношение. Щом извършват приношението, водата в езерето се повдига на височина един човешки бой. Същата нощ в съня на Янпе се явява старец и му казва, че, за да хванат попътен вятър, трябва да оставят на острова един добър стрелец. Янпе се събужда, разказва на хората от свитата съня си и ги пита кого ще е добре да оставят, на което те му отвръщат всички да напишат имената си на петдесет бамбукови пръчици, да ги пуснат във водата и да остане на острова този, чиято пръчица потъне. Така и правят. Съответно пръчицата с името на Котаджи потъва и той остава на острова. В същия миг се появява вятър и корабът безпрепятствено потегля. Котаджи стои тревожен на острова, когато изведнъж един старец, божеството на Западното море, излиза от езерото и му казва как всеки ден по изгрев слънце един млад монах слиза от небето и напявайки дхарани, той обикаля три пъти езерото и изважда от водата по един от близките му. Останала е само жена му и една от дъщерите му и казва, че утре сутрин със сигурност този монах ще дойде пак. Старецът моли Котаджи да го застреля с лъка. Монахът, както се очаквало, се появява. Напявайки заклинания, той се опитва да изтръгне дроба на стария дракон. Тогава Котаджи стреля и улучва право в целта. Монахът на мига се превръща в стара лисица и се строполява мъртъв на земята. Старецът се показва и в знак на благодарност дава дъщеря си за жена на Котаджи. Старецът превръща дъщеря си в цвете, което слага в пазвата на Котаджи. След това изпраща два дракона да занесат Котаджи при свитата и да съпроводят кораба. Щом стигат до танската граница, местните виждат шилския кораб, съпроводен от двата дракона, и известяват двореца. Императорът устройва пиршество, на което настанява Янпе да седи по-високо от танските министри и го обсипал със злато и коприна. Щом се връща в Шила, Котаджи изважда цветето от пазвата си и то се превръща в жена, и така двамата заживели щастливо.

През последната година от управлението на царица Чинсон тя се обръща към присъстващите с думите, че през последните години селяните са обеднели, а бандитите са се надигнали и това се дължи на нейната липса на добродетел. След това тя предава трона на престолонаследника Йю, който вече е на петнадесет години. Царица Чинсон умира през зимата в северния дворец. Бива погребана в планината Хуанг-сан.

Управлението на трите царици се откроява в корейската история с размириците между Шила и Пекче и Когурьо, със смяната в политическата система. То може да се счита за сравнително успешно. Шила през този период е в мирни отношения с тански Китай. На заден план не могат да бъдат оставени и военните успехи, благодарение най-вече на генералите Ким Юшин и Алчон.

Библиография

Ирьон, Превод от сино-корейски Сотирова И., Истории и легенди за Трите корейски царства. София, 2019

Kim Pusik, translated by Edward J. Shultz and Hugh H.W. Kang with Daniel C. Kane, The Silla Annals of the Samguk Sagi. Academy of Korean Studies Press, 2012

<https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%A7%84%EB%8D%95%EC%97%AC%EC%99%95>

<https://namu.wiki/w/%EC%84%A0%EB%8D%95%EC%97%AC%EC%99%95>

http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Index?contents_id=E0054630

<https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%84%A0%EB%8D%95%EC%97%AC%EC%99%95>

http://contents.history.go.kr/mobile/kc/view.do?levelId=kc_n101170&code=kc_age_1

[0](#)

http://contents.history.go.kr/mobile/kc/view.do?levelId=kc_n101725&code=kc_age_1

[0](#)

Стандартите за красота в Южна Корея и Европа

София Шейретова

Не е лесно да се определи какво е красотата. Обикновено човек си представя определени черти на лицето и форма на тялото, когато става въпрос за женската красота. Красотата до голяма степен е въпрос на гледна точка и зависи от вкуса и предпочитанията на всеки човек. Стандартите за красотата се изменят през годините и варират изключително много при различните култури.

Стандартите за красота в Южна Корея и Европа

Южна Корея

Стандартите за красота могат да варират драстично в различните краища на света. Те зависят от културата и историята на отделните държави и се променят през годините. Концепцията за красота в Южна Корея е изключително различна от тази на западното общество, в частност на континента Европа.

Главните външни характеристики, които корейското общество намира за идеал за женска красота включват малко лице, големи очи, светла кожа и фина фигура.

Малкото лице е черта, на която един европейец не би обърнал особено внимание и най-вероятно не би определил като символ на красота. В Южна Корея обаче малкото лице се смята за изключително красиво, и по-специално малко лице с V-образна форма. V-образната форма на лицето се изразява в деликатно лице с неизразена челюст и заострена брадичка. Корейците намират този тип лице за младолико, а това е качество, което се цени в Южна Корея.

Големите очи също са желана черта, символ на красотата, в Южна Корея. Идеалът за красота се основава на идеята за младежки и свеж вид и се смята, че големите очи допринасят за постигането му наред с малкото лице.

Светлата кожа е стандарт за красота, който има корени в миналото, когато това е било индикатор за социалното положение на човек. Аристократите обикновено са имали по-светла кожа, тъй като не се е налагало да работят навън. В днешно време светлата кожа също се асоциира с по-добре платена работа.

Слабата и фина фигура е друг идеал за красота в Южна Корея. Според данни от 2018 година 62% от корейците смятат, че трябва да свалят килограми и предприемат диети.

Европа

В Западна Европа чертите, които се смятат за привлекателни включват светла кожа и коса, по-изразена костна структура на лицето и плътни устни. Във Франция се поставя акцент върху естествената красота, а французойките целят постигането на красив и здрав вид на кожата, поради което използват повече бяла козметика отколкото грим. В Германия също както и във Франция се залага на естествения вид и красивата, сияеща кожа е основен стандарт за красота.

В Скандинавските държави се наблюдава същата тенденция – красивата кожа е главен идеал за красота и се държи на употребата на качествени продукти за грижа за кожата.

На Балканите женската красотата има по-различен вид. Като предпочитани черти могат да се посочат бронзов загар на кожата и фигура с по-изразени извивки.

Пластичните операции в Южна Корея и Европа

Южна Корея

В Южна Корея се поставя изключително голямо значение върху външния вид на човек. В западната култура също се смята, че външният вид оказва влияние върху успеха на човек и това как останалите го възприемат, но в Южна Корея се влага още един по-различен смисъл. Според корейската култура чертите на лицето изобразяват вътрешните качества на човек и външният вид има директна връзка с късмета и успеха в живота. Поради това хората изпитват по-голяма мотивация да се подложат на пластична операция и са по-доволни и уверени след нея. Хората често се чувстват сякаш животът им тръгва в по-позитивна посока след пластична операция, тъй като в Южна Корея това човек да бъде преценяван по външния вид е нормално явление, за разлика от западните култури, в частност Европа, където това не се приема добре.

Стриктните идеали за красота, които корейците имат, не идват естествено при всички. За да се сдобият с набора от предпочитани външни характеристики и да получат по-добри възможности за реализация в различните сфери на живота, корейците се подлагат най-често на следните пластични операции:

Блефаропластиката или операцията за двоен клепач е най-популярната козметична операция в Южна Корея. Тя представлява отстраняване на мастна тъкан от клепача за постигане на двоен клепач при жени и мъже. Този вид операция за първи път се извършва в Япония, но е разработена от американския пластичен хирург Дейвид Ралф Милард непосредствено след Корейската война (1950-1953). Милард започва да проявява по-задълбочен интерес към човешкото око докато работи по реконструкцията на вежди за пациенти, пострадали от изгаряния. Д-р Милард прави първата си

блефаропластика на корейски преводач, който смятал, че заради монголоидните му очи американците не разбирали какво си мисли и не му се доверявали. Пластиката на клепачи е една от най-популярните козметични интервенции сред жени и мъже и в България. Блефаропластиката цели да премахне белезите от стареенето на кожата, умората и отока (от различен характер), които се представят под формата на “торбички”.

Операцията за смаляване на челюстта е високо инвазивна операция, която се извършва за придобиване на така желаната V-образна форма на лицето. Тази операция се извършва основно върху жени за редуциране на широка брадичка или челюст с твърде „мъжествен“ вид. Според корейските стандарти за красота жените трябва да имат понежни и деликатни лица и затова някои решават да се подложат на тази операция. Операцията за редукция на челюстта е изключително опасна, тъй като в зоните около горната и долната челюст има много нервни окончания и кръвоносни съдове.

Ринопластиката е друга популярна операция в Южна Корея. Носът заема централната част на лицето и е един от главните фактори при определянето на привлекателността на човек. Корейците обикновено имат по-нисък корен на носа (началната част на носа, която е разположена между очите) и си правят ринопластики с цел повдигането му за придобиване на по-изразително излъчване.

Увеличаването на размера на челото също е често извършвана пластична операция в Южна Корея. Тя се осъществява чрез поставянето на имплант или мастна тъкан от друга част на тялото. По-заобленото чело придава по-млад вид на лицето, което е характеристика, към която корейците се стремят.

За корейците физическата красота е източник на увереност, служи като предимство при кандидатстване за работа, повишения и брак. Поради това, въпреки рисковете от неуспешна операция и следоперативните болки, огромен брой корейци все пак избират да се подложат на разкрасяващи операции.

Европа

Според стандартите за красота в голяма част от европейските страни естествената и неподправена красота е идеалът, към който жените се стремят. Разпространена е идеята, че европейките и най-вече жените от Франция и скандинавските страни се поддържат чрез здравословно хранене и качествена козметика. Това обаче невинаги е достатъчно за постигане или съхраняване на желания външен вид. Западните жени често се повлияват от социалните медии и известните личности и се подлагат на различни козметични операции, за да приличат на тях, а личностите, на които подражават в много случаи също са правили оперативни подобрения по себе си.

Най-популярната процедура във Франция е уголемяването на бюста, следвано от фейслифтинг. Той е се извършва с цел елиминиране на видимите признаци на стареене по лицето. Французойките искат да изглеждат млади и красиви възможно най-дълго. Абдоминопластиката също е популярна козметична интервенция; представлява отстраняване на излишна кожа или мастна тъкан, особено след раждане. Други популярни разкрасителни операции са ринопластиката и операция на клепачите.

В Италия сред най-често извършваните пластични операции сред жените са операцията на клепачи с цел подмладяване, уголемяване на бюста и липосукция. В Испания според данни от 2017-2018 година най-популярните козметични интервенции сред жените са уголемяване на бюста, липосукция и редуциране на бюста. В Германия често се извършват липосукция, блефаропластика и изглаждане на бръчки с ботокс.

Козметика

Южна Корея

В Корея красивата кожа винаги е била на почит. В миналото хората са използвали свинска мас, за да предпазят кожата си от студените зими. Красивата, чиста и мека кожа се е смятала за външно проявление на благородни качества и вътрешна красота. Традиционно корейците използвали само естествени и деликатни съставки в козметиката си за поддържане на красива кожа. Днес корейската козметика е изключително популярна не само в Корея, но и в целия свят, поради доброто си качество и резултатите, които дава.

Корейските козметични продукти са създавани според корейската традиция, предавана през поколения. Използват се чисти и естествени съставки, извлечени от природата. Някои от често използваните натурални съставки в корейските козметични продукти са:

Боб мунг – използван за направата на сапуни и измиващи гелове, поради ексфолиращите си качества и високото съдържание на витамин Е.

Ориз – смесвал се е с морска сол за направата на скрабове за лице за подобряване на женската кожа. Помага за изравняването на тена и еластичността на кожата.

Женшен – съдържа много антиоксиданти и има анти-ейдж ефект. Използва се в най-различни козметични продукти за подмладяване и освежаване на кожата.

Зелен чай – има детоксикиращо и успокояващо действие върху кожата и целия организъм.

Куркума – популярна съставка, използвана в маски за лице с подмладяващ ефект за изглаждане на фини линии и бръчки.

Високите корейските стандарти за красота са движещата сила на южнокорейската козметична индустрия. За да удовлетворяват тези стандарти, корейците постоянно опитват нови начини, по които да подобрят външния си вид. Небезизвестната корейска рутина за гриза за кожата, състояща се от 10 стъпки е доказателство за готовността на корейците да похарчат колкото е необходимо за постигане на желаната външност. Корейските производители на козметика се възползват от този факт и постоянно създават нови продукти, с които да отговарят на нуждите на корейския потребител.

Европа

Според проучване проведено сред 6 000 души от 10 европейски страни през 2022 година и публикувано от търговската организация на козметичната индустрия в Европа Cosmetics Europe – The Personal Care Association 72% от европейците смятат употребата на козметични продукти за много важна част от ежедневието си. Цифрите достигат до 80% при жените.

Участниците заявяват, че главните причини поради които използват козметични продукти са за да поддържат добра лична хигиена, за да се чувстват добре, за подобряване на самочувствието, за да предпазват кожата и косата си. Те също така смятат, че употребата на козметика може да подобри качеството им на живот и самочувствието им. 62% вярват, че употребата на козметични продукти има връзка с това как ги възприемат околните и как комуникират и взаимодействат с тях.

Според проучването жените използват 9 козметични продукта всеки ден и 15 всяка седмица.

Важността на добрата външност

Южна Корея

Всяка култура има своите представи за това какво представлява красотата и своите средства и начини за постигане на облик, отговарящ на стандартите на конкретното общество. В западните култури, включително в Европа, предпочитани са телата с повече извивки, следователно операциите за уголемяване на бюста са разпространени сред жените. В Южна Корея от друга страна перфектното лице е от изключителна важност, поради което са популярни всякакви инвазивни и неинвазивни процедури за лицево разкрасяване. Прикачването на снимка към останалите документи при кандидатстване за работа се смята за нещо нормално в Корея, въпреки че в други държави е забранено. Това заедно с други елементи от корейската култура е предпоставка за голямото търсене на пластичната хирургия и желанието на много хора

да не намират външния си вид за задоволителен и да искат да правят промени по себе си. Според корейците успехът във всички сфери на живота има връзка с външността на човека. Поради това много хора се стремят да постигнат благоприятна външност, с която да привлекат добрия късмет и успеха.

Въпреки че всеки човек има правото да прави каквото реши с лицето и тялото си, за да изглежда и да се чувства добре, напрежението което се формира от идеята, че красотата е задължителна, може да има пагубен ефект върху някои хора. Важността, която се поставя върху външния вид кара хора от всички възрасти да вярват, че това да изглеждат добре би било достатъчно, за да имат добър и успешен живот и кариера. За хората в Южна Корея добрата външност се смята за необходима инвестиция за по-добро бъдеще.

Европа

В западните култури поп културата оказва влияние върху всички сфери на социалния живот, като създава конкретни очаквания и стандартизира това как трябва да изглежда красотата. Създава се представа за красотата, базирана на филмите, музикалната индустрия и модните списания. Тази представа играе важна роля в живота на хората, особено при жените. Според наложените стандарти за красота, се създава определена представа за това как трябва да изглеждат красивите жени и голяма част от тях опитват да удовлетворят тези стандарти.

Като идеал се приема финото тяло с женствени извивки и красиво и естествено лице. Може да се твърди, че този идеал до голяма степен е повлиян от филмите, социалните медии и модните списания.

Подобно на ситуацията в Южна Корея, в Европа външността също се обвързва с успеха. От ранна възраст момичетата възприемат, че тяхната идентичност и стойност се отразяват в красотата. Жените трябва да отговарят на определените стандарти, за да се вписват по-лесно, а ако случаят не е такъв те често търсят решение в подлагането на пластични операции и диети. Много жени са готови да похарчат колкото е необходимо за козметика и операции, за да отговарят на идеала и подобно на корейките смятат това за инвестиция в едно по-добро бъдеще.

Макар и различни, стандартите за красота в Южна Корея и Европа създават очаквания за това как трябва да изглеждат жените, които от своя страна се опитват да ги удовлетворят чрез най-различни средства. Има натиск и върху двете култури за постигане на идеала за красота, който е така преследван, заради обещанието, което носи за по-успешен и щастлив живот.

Източници:

Wang, Yuqing, 2015. BEHIND SOUTH KOREAN COSMETIC SURGERY: ITS HISTORICAL CAUSES AND ITS INTERTWINED RELATIONSHIP WITH KOREAN POP CULTURE

Chen, T., Lian, Kr., Lorenzana, D., Shahzad, N. , Wong, R., 2020. Occidentalisation of Beauty Standards: Eurocentrism in Asia – In International Socioeconomics Laboratory, Pages 1-11

<https://seoulcosmeticsurgery.com/korean-beauty-standards-a-cultural-contrast-on-ideal-beauty/>

<https://www.refinery29.com/en-us/korean-facial-massage-contouring>

https://projects.iq.harvard.edu/files/isl/files/occidentalisation_of_beauty_standards_eurocentrism.pdf

<http://www.projectvanity.com/projectvanity/beauty-standards-across-the-globe>

<https://www.dailyscandinavian.com/scandinavian-beauty-standards-everything-you-need-to-know/>

<https://www.statista.com/statistics/1022897/south-korea-share-of-consumers-diet/>

https://pirogov.eu/bg/blefaroplastikata_p668.html

<https://www.koreaboo.com/lists/9-popular-plastic-surgery-procedures-korea/>

<https://www.wilsonquarterly.com/quarterly/transitions/eyes-wide-cut-the-american-origins-of-koreas-plastic-surgery-craze>

<https://www.artisteplasticsurgery.com.au/paris-blog-part-2-french-women-plastic-surgery/>

<https://www.thelocal.it/20140729/italy-among-world-leaders-in-plastic-surgery/>

<https://www.statista.com/statistics/765298/number-of-plastic-surgery-procedures-performed-on-women-in-spain-by-type/>

<https://clinicsoncall.com/en/clinics/country-germany/plastic-surgery/>

<https://www.sistarcosmetics.com/blogs/news/here-are-the-reasons-why-korean-beauty-products-are-better-than-most-other-beauty-products>

<https://www.statista.com/topics/5784/popularity-of-south-korean-beauty-products-worldwide/#topicOverview>

Ханок – корейско архитектурно наследство

Тони Момчилова

„Архитектурата от всички изкуства е това, което действа най-бавно, но най-сигурно върху душата“ - Ернест Димне/Ernest Dimmet

Самият термин архитектура означава наука и изкуство за изграждане на сгради и други строителни конструкции. Тя не само показва периода, през който е била построена дадената сграда, но съдържа спомени за народа, културата, историята и философията през нейното време на строене. Архитектурният стил може да се определи като съвкупност от основни черти и признаци на архитектурата от определено време и място. Понятието архитектурен стил влиза в по-общото понятие стил като художествен мироглед, обхващащ всички страни на изкуството и културата на обществото в определен момент от социалното и икономическото му развитие, като съвкупност от главните идейно-художествени особености на творчеството на твореца. Развитието на архитектурните стилове зависи от климатични, технически, религиозни и културни фактори.

Терминът ханок

Ханок (한옥) е специфичният архитектурен стил на Корея. Къщите са създадени и построени за първи път през XIV в., по време на династия Чосон. Самият термин ханок е създаден чак след построяването на първите сгради със западен тип архитектура в Корея около края на XIX в. с цел да се сравнят двете архитектурни наследства. Не е било нужно да се използва преди това, защото на времето всички сгради са били построени в корейски стил. Общоприето е, че думата е използвана за първи път за обозначаване на традиционните къщи с керемидени покриви, останали в района около днешен Чондонгил (정동길), заедно с новопостроените западни сгради.

Едва през 1975 г. терминът влиза в корейския речник с определението: „Термин, използван за обозначаване на къщи, построени в традиционен корейски архитектурен стил, в сравнение със сгради в западен стил.“ Терминът е създаден чрез комбинирането на два китайски йероглифа – хан (韓 – „корейски народ“) и ок (屋 – „къща“) и съответно се разбира като „къща на Корея“ или „къща на корейския народ“. Някои твърдят, че се е отнасял само за Корейската империя (대 한제국, 1897-1910 г.), но мнозина смятат, че той е използван за означаване на целия корейски народ или неговата земя, а не на конкретна държава или династия, съдейки по факта, че продължава да се използва дори след

падането на империята. В същото време йероглифът ок се отнася не само за жилищни сгради, но и за сгради като цяло.

Корейските правни органи също обсъждат термина ханок. Според последното правно определение (член 2 от Закона за насърчаване на архитектурните имоти, включително традиционните къщи, Закон № 12739 от 2015 г.) „ханок е дървена архитектурна структура, изградена въз основа на традиционната рамка в корейски стил, състояща се от колони, греди и покрив, отразяващ традиционния корейски архитектурен стил“. Законът дава и определение на термина „архитектурен стил ханок“, като посочва, че той може да се използва за обозначаване на сгради, отличаващи се с формата и структурата на ханок, дори когато са построени със съвременни материали и техники.

Междувременно столичният град Сеул определя ханок в „Правилник за опазване и насърчаване на ханок в столичния район Сеул“ (в сила от 24 март 2016 г.) като „архитектурно произведение, запазващо традиционните архитектурни елементи на основната структура, като дървена конструкция и керамични покривни плочки, и свързаните с тях съоръжения“.

Както се подразбира от тези определения, употребата на термина ханок е ограничена до сгради, които се считат за ценни и се запазват като обществено благо. Съответно стандартът за преценка на ханок са „керемиден покрив“ и „дървена конструкция“, а допълнителните елементи са „традиционната корейска архитектурна естетика“ и „използването на естествени материали“.

Въпреки че днес все още се извършват мащабни реставрационни дейности в храмове, кралски дворци и исторически сгради, жилищните ханок малко по малко се популяризират, като от време на време се появяват строителни обекти в по-старите райони на Сеул и в някои части на провинцията. В популярните магазини се появяват книги, посветени на техническите аспекти на строежа на ханок, което показва, че вече е съвременен начин на живот, а не реликва от миналата епоха. В Южна Корея се намират и няколко училища за ханок, които обучават начинаещи дърводелци-строители на необходимите умения за продължаване на корейската архитектурна традиция. Някои от тези училища са: Училище Чондо за ханок (청도한옥학교), Училище Хуачон за ханок (화천한옥학교), Училище за ханок (한옥학교), Академия за ханок (한옥아카데미), Корейско училище за дървена архитектура (한국목조건축학교), Корейски национален университет за културно наследство (한국전통문화대학교).

Елементи на ханок

2.1 Покрив (지붕)

Покривът на корейската традиционна архитектура е една от най-отличителните ѝ черти. Въпреки че може да се идентифицира по редиците тъмно сиви тухли, покрива на ханок може да се раздели на няколко основни категории:

Палчак покрив (팔작지붕): Най – усъвършенстваният стил на ханок покрив, който е бил разработен. Палчак покривите могат да бъдат открити на много от най-известните корейски традиционни сгради, включително Кънджонджон в двореца Къонбоккун (경복궁 근정전). Много важни сгради като дворци, конфуциански академии и домовете на членовете от традиционната аристокрация използват този стил на покрив. По времето на силно разслоената династия Чосон, палчак покривът е бил строен само за най-високата класа.

Матбе покрив (맞배지붕): Тази форма на покрив е първата, която е разработена в това, което сега се определя за традиционната корейска архитектура ханок. Най-важния пример за матбе покрив е Къннакчон от ерата на Корьо в храма Понджонса (봉정사 극락전) в Югоизточна Корея, която се смята за най-старата дървена оцеляла сграда ханок. Този стил на покрив често се открива в сградите садан (사당), използвани за извършване на конфуциански родови ритуали.

Уджингак покрив (우진각지붕): Среща се предимно в частните къщи, може да се забележи и на дворцовите порти. Добър пример за този вид покрив е Куанхуамун (광화문), наскоро реставрираната главна порта на двореца Къонбоккун (경복궁) в централен Сеул. Повечето чога покриви (초가지붕) са също построени в уджингак форма.

Моим покрив (모임지붕): Този вид покрив наподобява формата на чадър. Пример за него е павилиона Хянуонджон в двореца Къонбоккун (경복궁 향원정).

Чога покрив (초가지붕): Бил е популярен сред фермери и класи с ниски доходи в корейското общество. След прибирането на реколтата през есента оризовата слама е била евтина и изобилна, и затова се е използвала като материал за покриване. Някои увивни растения, като тикви, също могат да се отглеждат върху чога покривите. Голям недостатък на оризовата слама е, че тя бързо изгнива и се разваля, когато е изложена на атмосферни влияния. За построяване на чога покрив, първо върху дървени покривни дъски се разстила пласт пръст, а след това пласт глина, смесена с окосена трева. След това върху покрива се разстила оризова слама и се завързва.

Киуа покрив (기와지붕): Той е по-издръжлив от чога покрива и се е използвал за обозначаване на значението на сградата, както и на по-високия статус на нейните обитатели. В миналото в Корея се е добивала много глина за производство на керемиди и дърва за огрев, с които са се захранвали пещите за керемиди, което е допринесло за популярността на покривните керемиди. Поради естетични причини, керемидите са били произвеждани в различни форми и понякога са били шамповани с шарки. За построяване на киуа покрив, първо се разстила дебел слой пръст върху дървените покривни дъски, поставени върху гредите. След това върху пръстта се полагат последователно свързани вертикални редове от „мъжки“ и „женски“ керемиди.

Забележителна особеност на ханок е, че покривът изглежда много по-голям от структурата под него. Това е така, за да се предпази цялата сграда при различни метеорологични условия. През лятото ханок покривите осигуряват сянка с широките си стрехи и предпазват стените и прозорците от мусонния дъжд. През зимата те предлагат подслон от вятъра и снега и създават усещане за топлина.

2.2 Колони (기둥)

Колоните се считат за най-важната част от корейската архитектура, тъй като поддържат покрива, стените, вратите и прозорците. Традиционните колони могат да бъдат открити в кръгли, квадратни, шестоъгълни и осмоъгълни форми. Кръглите и квадратните колони обаче са най-разпространени. Различните форми на колоните са служили до известна степен за индикация на социалния статус. Кръглите колони се срещат главно в кралските дворци и будистките храмове. По време на епохата Чосон кралските особи са единствената социална класа, на която е разрешено да използва кръгли колони. В Корея традиционно се използват различни техники, за да изглеждат колоните по-широки в основата си, отколкото в горната си част, или да се издуват в ъгъла.

Пехълим колона (배흘림기둥) е корейската дума за ентазис – практиката, чрез която колоните се правят по-широки в средната си част, отколкото в горната и долната си част.

Квисосъм колона (귀솟음기둥) буквално означава „издигане по ъглите“. Този термин се отнася до това - височината на колоните в сградата да се увеличава прогресивно от центъра към ъглите, където те са най-високи.

Ансолим колона (안솔림기둥) е термин, който се превежда като „наклонен навътре“, описващ начина, по който колоните са издигнати под ъгъл, при който те се наклоняват съвсем леко навътре към центъра на сградата.

2.3 Под

Основните помещения в ханок са с един от двата вида под: ондол (온돌) - под, който се отоплява отдолу с огън, или мару (마루) - под от дървени дъски с празно пространство под него. Изградени над земята, за да могат да пропускат хладен въздух отдолу, подовете мару осигуряват прохладата през лятото. На теория, поставянето на отделен ханок пред гориста планина би позволило на относително по-хладния въздух да се спуска от планината през лятото и да преминава през мару, създавайки един вид естествен климатичен ефект. Този тип под е идеален за горещите и влажни части на южната част на Корейския полуостров. Първоначално той не е бил характерна черта на къщите на север.

Съществуват няколко вида мару, които се разделят според начина, по който са подредени дъските на пода. Подът чанмару (장마루) се състои от дълги, успоредни дъски, докато умулмару (우물마루) е съставен от по-къси дъски, подредени една до друга в редици под прав ъгъл спрямо по-дългите дъски. Умулмару е специфичен за Корея вид под, чиято структура е идеална за предотвратяване на изкривяването, което може да възникне при екстремните сезонни промени в топлината и влажността в Корея. Освен това то позволява използването на по-къси дъски.

Използването на различните видове мару варира в зависимост от тяхната функция и позиция в ханок. Течон (대청) обикновено е най-голямото помещение в къщата, разположено в централната част между стаите с ондол под. Такова голямо пространство с мару под е било необходимо за провеждане на часа (제사) (конфуциански родови обреди), на които се събирали членовете на рода.

Туенмару (툃마루) е по-тесен дървен под, който се намира между вътрешните помещения и земята около ханок. Той е построен на същата височина като вътрешните помещения и обикновено е издигнат на височина над земята, която позволява на възрастен човек да седне на ръба му. Преди да се стъпи на туенмару, се свалят обувките. Чонмару (쪽마루) е по-тесен вариант, който се намира пред някои врати и прозорци, които нямат туенмару. Някои домове от висшата класа на янбан (양반) са имали и нумару (누마루), повдигнати подове на мару под, които са функционирали като

павилиони, прикрепени към останалата част на къщата. Подобно на отделените павилиони, нумару обикновено са се използвали за забавление на гостите и за наблюдаване на пейзажа или съчиняване на поезия.

По-малко привилегированите домакинства често са използвали тълмару (들마루), които са представлявали прости повдигнати дървени подове, подобни на платформи, които са могли да се преместват на удобни места през лятото, било то в сянката на дърво или до сграда.

Ондол под често се споменава като отличителна черта на корейската архитектура. Всъщност тази система за подово отопление, базирана на огън, е източник на културна гордост за корейците, както е и азбуката хангъл (한글). Някои корейски учени дори го посочват като доказателство, че части от днешен Североизточен Китай са били територия на по-ранни корейски общности, тъй като там са открити системи с ондол.

Подът ондол се състои от големи камъни, известни като гудълчан (구들장), покрити с глина и крайно покритие, което обикновено се състои от непропусклива хартия, намазана с масло. Под пода минава поредица от димоотводи, които отвеждат горещия въздух и дима от камината, наречена агуни (아궁이), на съседната кухня. Кухнята е разположена на няколко метра по-ниско от стаята и комина от другата страна, което позволява на горещия въздух да се издига по естествен път през димоотводите към комина.

Големите камъни действат като отоплителни уреди - горещата предна част на запаленото огнище само за няколко часа осигурява топлина на пода, а оттам и на стаята през студените зимни нощи. Корейците често покривали пода с одеяла, за да запазят допълнително топлината. През деня обитателите на стаята поставяли краката си под одеялото, а през нощта - цялото си тяло. По този начин се смята, че ондол е допринесъл за развитието на корейската култура на седене и спане директно на пода, без столове или легла.

2.4 Прозорци и врати

Вратите и прозорците в традиционната архитектура не са толкова по-различни, сравнени с много западни сгради. Обикновено те са изработени от дърво и полупрозрачна хартия и служат за влизане и излизане от сградата, за циркулация на въздуха и за пропускане на светлина. Това се постига заради липсата на стъкло. Занаятчиите, специализирани в производството на прозорци и врати, се наричат сомък (서목), за разлика от строителите на цялостната структура на ханок, които се наричат

демок (대목). Тези термини се превеждат приблизително като „малък дърводелец“ и „голям дърводелец“.

Ханок често има няколко слоя прозорци поради ограничената способност на хартията да задържа топлината и да премахва шума. Те се предлагат в различни форми.

Най-разпространеният тип прозоречен корпус е този, изработен от решетки от тънки, свързани помежду си парчета дърво, известни като чансал (창살). Тази структура съчетава здравина и лекота, като позволява на слоевете хартия, залепени за дървената матрица, да пропускат светлина, без да се разкъсват (твърде лесно). Чансал също така дава възможност за създаване на сложни и красиви шарки. Някои врати и прозорци на ханок дори се отличават с котсал (꽃살) - декоративна форма, която излиза извън рамките на геометричните шарки от прави дървени парчета и вместо това използва богато украсени шарки от издълбани цветя. Котсал често се среща в сградите на будистките храмове. На корейските врати и прозорци се използва хартия с различна дебелина, понякога в различни части на едно и също помещение. по-дебелата хартия пропуска по-малко светлина и осигурява по-добра защита от атмосферните влияния, докато по-тънката може да се използва за осветяване на интериора.

Вратите и прозорците на ханок, макар и да не са толкова важни от конструктивна гледна точка, колкото покривите, колоните или подовете, са важни не само за създаването на вътрешната атмосфера, но те могат да направят огромно впечатление и на външния вид на ханок, благодарение на естетичния си вид.

2.5 Порти (대문)

Портите са друга важна характеристика на корейската традиционна архитектура. Тъй като ханок комплексите обикновено са заобиколени от стени, портите притежават внушителен вид отвън. Техните разнообразни форми се използват за обозначаване на социалния статус. Първоначално сосълдемун (솟을대문) се използват само за домовете на държавните служители, но по-късно се строят и от членовете на янбан аристокрацията, които не заемат длъжност. Керемидените им покриви се издигали по-високо от съседните покриви от двете страни, което показвало статута на собствениците им и позволявало преминаването на чохон (초헌) - вид седалка с едно колело, използвана от държавните служители и носена от слугите. Пьондемун (평대문) пък са се използвали от тези, които не заемали длъжности като държавни служители. За разлика от сосълдемун, пьондемун не се издигали над нивото на съседните им стени.

Важни сгради като дворци, правителствени учреждения, обществени училища и светилища са имали тройни порти, известни като саммун (삼문). В дворците и другите сгради, използвани от кралските особи, централната порта е била запазена за монарха.

Портите са много важни в храмовете, чиято архитектура и оформление отразяват будистките принципи и вярвания. Входът и подходът към големите будистки храмове имат три основни порти. Портата илжумун (일주문), която има колони и покрив, но няма врата, показва началото на храма. Тя няма прилежащи стени. Въпреки че илжумун е с опростена структура и има само две колони, покривът ѝ често е богато украсен. В сачонуанмун (사천왕문) се намират Четирите небесни царе на будизма, които обикновено се изобразяват под формата на големи, цветно изрисувани и изключително авторитетно изглеждащи статуи на тези четири будистки бога, всеки от които бди над една от основните посоки на света. Накрая, хеталмун (해탈문) представлява отхвърлянето на душевната болка и придобиването на просветление.

Хонсалмун (홍살문) е вид порта, която се е използвала за обозначаване на входа на свещени места, като например кралски гробници. Дизайнът ѝ е много по-семпъл от този на другите порти, като включва две червени колони и няколко дървени пръчки, разположени вертикално като „шипове“ по протежение на горния размах. Твърди се, че хонсалмун е червена поради някогашното вярване, че духовете не харесват този цвят.

2.6 Стени (담)

Днес в селските райони на Корея са останали много малко каменни стени. Много от тях са били разрушени поради неразбиране, преди да бъдат оценени като културно наследство заради естетическата им красота. Каменните стени в селата рядко надвишават човешки ръст. Те са построени по-скоро като символични индикатори за границите на собствеността, отколкото като абсолютни физически бариери, които да предпазват от накрапници.

Повечето традиционни корейски стени са изградени от камък, пръст или тухли. Стените с шарена подредба на счупени керемиди, забити в земята, са известни като уапъндамджанг (와편담장), което буквално означава „стени от фрагменти от керемиди“. Стените с богато украсени мотиви, понякога дори с китайски йероглифи, се наричат котдам (꽃담), което означава „стени с цветя“.

Понякога хората, които не са имали средства да построят стени, са отглеждали жив плет. Сред популярните растителни видове, които са се използвали, били

трънливите растения като тенджа (탱자 - трилистно портокалово дръвче) и чъкбек (측백 - източна туя). Такива живи плетове били известни като сенултари (생울타리) или санултари (산울타리), което означава „жива ограда“. Друг популярен вид ограда била сариул (싸리울), направена чрез свързване на тънките, но здрави клони на хроста сари (싸리 - вид храстовидна детелина).

2.7 Градини

В традиционните времена е било обичайно дори най-богато украсените ханок да бъдат заобиколени - до външните си стени - от почти празно пространство. Това са били по-скоро функционални дворове, отколкото градини. Използвали са се за домакински работи, като например за стриване на ориз и сушене на чили, както и за специални социални случаи, като сватби и погребения. Понякога в пространството зад ханок се изграждали малки терасовидни градини, особено в дворците и големите имения.

Корейците ценели природата в непроменената си форма. Въпреки това често строели павилиони сред природата.

В Корея има примери за известни озеленени градини, сред които Сосуеун в Тамян (담양 소쇄원) и Сейонджон - градината на поета-учен Юн Сон-до (1587-1671 г.), разположена на южния остров Погилдо (보길도 윤선도 원림 세연정). Тези градини са по-оскъдни от много от европейските си аналози, с по-малко дървета и растения и с по-голям акцент върху основни елементи като потоци, езерца и съществуващи дървета.

2.8 Дърво – строителен материал

Борът се е смятал за най-доброто дърво за строителство. Другите дървета често били наричани чаммок (참목). Червеният бор, считан за най-добрия от всички сортове бор, е бил единствената дървесина, използвана в дворцовото строителство; в будистките храмове и домовете на елита. Понякога са се използвали и други видове дървесина, като бряст, дъб, топола, орехов бор и ела. Използването на дърветата и дървесината от тях варира в зависимост от мястото им на произход. Червените борове от дълбоките долини на провинция Кануон-до (강원도) с високи, прави стволове са се считали за най-подходящи за строителство. От този район все още се добиват дървета за реконструкцията на големи забележителности като дворцовите сгради и портата Суннйемун (승례문) в Сеул. По време на периода Чосон няколко гори са обявени за забранени за цивилни граждани, за да се защитят доставките на дървен материал за изработката на кралски ковчези, строежа на дворци, други важни сгради, военни кораби

и за други цели. Дървесината от пауловния, която расте предимно в южните райони на Корейския полуостров, е била ценена заради устойчивостта си на гниене и разцепване, дори когато е мокра.

Къмсан – забранените гори

С установяването на династията Чосон в края на XIV в. кралският двор въвежда политика, която гарантира, че зоните за събиране на дърва за огрев в планини, гори, потоци и блата са достъпни за широката общественост. Някои гори обаче са обявени за къмсан (금산 - буквално „забранени планини“; термините за планина и гора се използват донякъде взаимнозаменяемо в традиционна Корея). Сред тях са планините около Сеул, чието обезлесяване би увеличило податливостта на новата столица на природни бедствия и би попречило на принципите на пунгсу (풍수 - фън шуй/геомантия). Горите извън столицата също са обявени за къмсан, за да се защитят ценните дървесни ресурси, необходими на новата държава за строителството на дворци и за построяването на различни кораби и лодки.

Къмсан се разделят на три категории:

Куанбангъмсан (관방금산) - защитени в интерес на националната отбрана.

Йонхегъмсан (연해금산) - крайбрежни къмсан, определени в интерес на строителството, корабостроенето и изработването на кралски ковчези.

Тибонгъмсан (태봉금산) - заграждения за съхранение на плацентите на членовете на кралското семейство.

Историческите данни предлагат само частична информация за къмсан, но са открити няколко издълбани каменни надписа на планини, обозначени като такива, предимно в планинската източна провинция Кануон-до.

Архитекти

Професионалната титла „архитект“ не съществува в Корея до „модерната“ епоха, за която обикновено се смята, че е започнала между края на XIX век и края на насилствената окупация на Корея от Япония (1910 - 1945 г.). Преди това, както и в средновековна Европа, ролята на архитекта и майстора на занаяти са били повече или по-малко неразделни. Основният дизайн на предмодерните сгради, независимо дали става дума за дворци, храмове, училища или частни домове, е бил забележително сходен по отношение на основните си елементи. Често пъти значителните познания за материалите, размерите, ъглите, дърводелството и каменоделството, притежавани от

занаятчиите, са били достатъчни, за да могат те да изграждат сложни, конструктивно здрави конструкции без допълнителен принос от страна на инженерите.

Някои историци твърдят, че неоконфуцианските учени от епохата Чосон (1392-1910 г.) са играли ролята на архитекти при проектирането на много от най-забележителните исторически сгради, които са останали до наши дни. Примери за това са Тосансодан (안동 도산서원 도산서당), проектиран от Туегъе И Хуан (퇴계 이황); Тасанчодан (다산초당) и Сууонхуасон (수원 화성), планирани от шилхак (실학) ученият от XVIII в. Тасан Чон Як-йон (다산 정약용); и Намганчонса (남간정사), дело на Уам Сон Ши-йол (우암 송시열). В случая с много от сградите в родния град на И Хуан, Андон (안동), данните сочат, че той сам е изготвял планове и е контролирал строителството.

Що се отнася до строителството, фактът, че корейските сгради се състоят предимно от дървени конструкции, означава, че дърводелците играят най-важната роля. В историческите сведения за строежа на големи храмови сгради се споменават монаси дърводелци - някои от тях с очевидно изключителни умения. И до днес именно майсторите дърводелци заемат най-висока позиция в проектите за реконструкция или възстановяване на исторически сгради и постройки. Дърводелците са отговаряли за идентифицирането, осигуряването и опипването на подходящи дървета, както и за сушенето, рязането и сглобяването на дървесината. Нивото на грамотност в предмодерното корейско общество е било ниско, така че почти няма запазени разкази за тяхната работа, написани директно от занаятчий като дърводелци и каменоделци, които не са били част от грамотната класа. Уменията са се предавали от майстор на чирак устно или чрез нагледен пример, за което свидетелстват малкото живи днес дърводелци-строители, които са се учили по този метод.

Приемственост на ханок

След като традиционното строителство е маргинализирано, а в много случаи и активно разрушено по време на бързия период на индустриализация в Корея, от 90-те години на миналия век то започва бавно да се връща към популярността си. Много корейци са на мнение, че животът в постройки, направени от естествени материали като дърво и льос (황토)- запазената марка на Корея - червена глина, носи ползи за здравето. Преоткритата признателност към традиционната култура и естетика носи някои плюсове на строителите, но негативното възприемане на традиционните къщи като студени и неудобни места за живеене продължава да е широко разпространено.

Други пречки пред по-нататъшното изграждане на ханок са липсата на подходящ дървен материал в Корея, което налага внос от страни и региони като Нова Зеландия, Югоизточна Азия и Северна Америка, както и високата цена на строителството като цяло.

Въпреки това, както бе споменато по-горе, строителството на ханок се разраства, макар и бавно. През 2000 г. строителството на основата на дървесина бележи драматично увеличение на годишна база, въпреки че то не се дължи само на ханок. Нарастващото търсене на такива сгради е съпроводено с необходимост от повече строители, което води до увеличаване на броя на институциите, предлагащи образование и обучение в областта на традиционните строителни техники. Може би най-интересен от всичко е въпросът как основните елементи на ханок могат да бъдат запазени и адаптирани, за да се създадат добре изолирани, съвременни, на разумна цена и систематично развивани жилища, които са неповторимо корейски, но безспорно съвременни, като по този начин голяма част от корейската традиционна архитектура се разкрива от миналото.

Библиография

Jackson Ben, Robert Koehler, Korea Foundation, Korea Essentials No. 12, Korean Architecture – Breathing with Nature, увод, стр.1; стр. 46 - 67

Definition of Hanok, Hanok Data, Seoul Hanok

<https://hanok.seoul.go.kr/front/eng/info/infoHanok.do?tab=1>

Ханок,

Уикипедия

<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%BA>

История и стилове, Архитектура, Уикипедия

<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%85%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0>